

Hungarikumok és nemzeti értékvédelem

Szerkesztette
Tózsza István
Horváth Imre

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Hungarikumok és nemzeti értékvédelem

Vákát

Hungarikumok és nemzeti értékvédelem

Szerkesztette

Tózsza István – Horváth Imre

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Budapest, 2021

A mű kézirata a KÖFOP-2.1.1-VEKOP-15-2016-00001 „A közszolgáltatás komplex kompetencia, életpálya-program és oktatás technológiai fejlesztése” című projekt keretében készült el.

Szerzők:

Tózsza István (1. fejezet)
Horváth Zsolt (2. fejezet)
Szakáli István Loránd (3. fejezet)
Kárpáti Árpád (4. fejezet)
Rigó Róbert (4. fejezet)
Kiss Eliza (5. fejezet, esettanulmány)
Horváth Imre (1. melléklet)
Simicskó István (2. melléklet)

Szakmai lektorok:

Hajdú Zoltán
Horváth Imre
Mazsu János

Kiadja a Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Ludovika Egyetemi Kiadó Iroda
A kiadásért felel: Koltay András rektor

Székhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.
Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

Felelős szerkesztő: Inzsöl Kata
Olvasószerkesztő: Szabó Ilse
Korrektor: Simann Karola
Tördelőszerkesztő: Stubnya Tibor

Nyomdai kivitelezés: Pátria Nyomda Zrt.
Felelős vezető: Orgován Katalin vezérigazgató

ISBN 978-963-531-290-0 (nyomtatott)
ISBN 978-963-531-291-7 (elektronikus PDF) | ISBN 978-963-531-292-4 (ePub)

© A szerkesztők, 2021
© A szerzők, 2021
© A kiadó, 2021

Minden jog védve.

Tartalom

Előszó <i>(Nagy István)</i>	7
Ajánló <i>(V. Németh Zsolt)</i>	9
Szerkesztői előszó <i>(Tózsza István)</i>	11
Országimázs A magyar országérték, országmárka mérési lehetőségei és nemzetközi esélyei <i>(Tózsza István)</i>	13
Nemzeti értékek A magyar értékek köre és azok feltérképezésének rendszere <i>(Horváth Zsolt)</i>	31
Hungarikumok A nemzeti értékek és hungarikumok gyakorlati hasznosíthatóságának lehetőségei <i>(Szakáli István Loránd)</i>	49
Helyi identitás A helyi értékek gyűjtésének módszertana, a helyi identitástudat erősítése <i>(Kárpáti Árpád – Rigó Róbert)</i>	73
Országmarketing A magyar bor márkáépítése és piaci pozicionálását elősegítő országstratégia rendszere <i>(Kiss Eliza)</i>	99
Mellékletek	
1. melléklet: A Hungarikumok Gyűjteményének bővülése időrendi sorrendben <i>(Horváth Imre)</i>	111
2. melléklet: Nemzeti kincseink védelme <i>(Simicskó István)</i>	145
3. melléklet: Jogszabályok	163

Vákát

Előszó

Viharos időket élünk. Naponta szembesülünk az értékek állandó relativizálásával, megkérdőjelezésével. Ami tegnap kétségbevonhatatlan volt, az mára már könnyedén érvényét veszti, ami szüleink idején a hétköznapok része volt, az sokak szemében idejétmúlttá vált. Mégis hogyan tudunk az állandó változások közepette megfelelni a sorra jelentkező kihívásoknak?

Mindezekre a Magyar Országgyűlés által 2012-ben elfogadott hungarikumtörvény kíván alkalmazható válaszokat adni. A törvény filozófiája a hungarikumok, a nemzeti értékek megőrzését, rejtett értékeink felkutatását állítja a középpontba, mielőtt végleg a feledés homályába merülnének. Hiába hivatkozunk ugyanis az elődeink által teremtett anyagi és szellemi örökségünk nagyszerűségére, ha mindezt nem építjük be a hétköznapi életünkbe.

„[M]unkálni nagyban, s ha nem lehet, munkálni kicsiben, de munkálni mindig, másban csak akkor keresni elmaradást, mikor már rajtunk nem múlt...” Ez a Széchenyi István által lejegyzett gondolat hűen összefoglalja a *Hungarikumok és nemzeti értékvédelem* című könyv mondanivalóját.

A nemzeti értékek, a helyi identitás és az országimázs kérdéskörét járja körbe ez az új, hiánypótló kiadvány. Válaszokat kapunk arra, hogyan támogatja a hungarikumtörvény az értékalapú közösségek kulturális, társadalmi, gazdasági szempontú megerősödésének lehetőségeit. A szerzők arra keresik a válaszokat, miként erősödhet az identitástudat, a belső kohézió, a szolidaritás és a népességmegtartó képesség; hogyan nyílhatnak meg további munkalehetőségek a lokális erőforrások kihasználásával.

Nem elégedhetünk meg tehát a nemzeti értékek számbavételével, hanem a megfelelő innovatív eszközök igénybevételével olyan formában kell kihasználnunk a bennük rejlő lehetőségeket, hogy elősegítsük országunk fejlődését, ezzel is megerősítve a magyar emberek nemzeti öazonosságát, önbecsülését.

Nagy István
agrárminiszter,
a Hungarikum Bizottság elnöke

Vákát

Ajánló

Amikor 2012-ben az Országgyűlés elfogadta a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló törvényt, egy több irányból szerveződő mozgalom kapott jogi szabályozást, amely a magyar nemzet értékeinek összegyűjtését, értéktárakba rendezését tűzte ki célul. Ezáltal biztosítva ezen értékek megfelelő védelmét és nyilvántartását, valamint az utókor számára történő megőrzését.

A hungarikummá minősítés nem egy díj, a hungarikum nem „kiváló áruk fóruma” címmel ellátott termék. Itt másról van szó. Mi a magyarok karakterjegyeit, sajátosságait keressük. Helyénvaló, sőt szükséges is, hogy a Hungarikumok Gyűjteményében, illetve a Magyar Értéktárban szereplő elemek másutt is kapjanak elismerést. Ugyanakkor fontos megérteni, hogy a díjak, kitüntetések esetében a figyelem, a reflektor elsősorban az alkotóra, a művészre, a mérnökre, a cégvezetőre, a tanárra, a sportolóra irányul. Az alkotó embert ismerjük el. A hungarikumok tekintetében azonban a reflektor a nemzetre irányul, ránk, magyarokra.

Ennek a tankönyvnek a létjogosultságát és fontosságát nem kell tehát hangsúlyozni. Az, hogy mit gondolnak, mit tudnak rólunk külföldön, velünk, itthon kezdődik. Nekünk, magyaroknak is tisztában kell lennünk értékeinkkel és azok pontos meghatározásával és a kultúránkban elfoglalt helyükkel. Ezután kezdődhet az országimázs kialakítása, a „brandépítés”. Mert, ahogy azt a törvényben is megfogalmaztuk: „a nemzeti arculat erősítése kiemelkedő jelentőségű”.

V. Németh Zsolt
kiemelkedő nemzeti értékek felügyeletéért
felelős miniszteri biztos

Vákát

Szerkesztői előszó

A Hungarikumok és nemzeti értékvédelem az első felsőoktatási tankönyv Magyarországon, amely a nemzetállami lét alapkövét, a hazaszeretetet hivatott erősíteni a hallgatókban.

A tudás internetes hálózatba és mobil végpontokba rendeződése olyan mellékhatásokkal járt, hogy az emberek kezébe került világtudás sok milliárdszor sok milliárd tételéből a kreativitás alapkövét jelentő memóriaegységek csak akkor jönnek létre a tudatunkban, ha azt a tudatalattink emocionális, katartikus és interaktív folyamat hatására „úgy akarja”. Ennek a tudásátrendeződésnek a következménye, hogy például a magyar történelemre, irodalomra, kultúrára és földrajzra vonatkozó ismereteink interaktív érzelmi „aláfestés” nélkül – még tanulás esetén is csak – ugyanolyan, mulékony intenzitással alkotnak memóriaegységeket a tudatunkban, mint például a kémiai, matematikai, fizikai képletek vagy a világirodalomra, egyetemes történelemre, nyelvtanra, biológiára vonatkozó általános és középiskolai ismeretek.

Ha viszont a magyar irodalomra, a magyar előadó- és képzőművészetre, a magyar gasztronómiára, a régi és új keletű magyar tradíciókra, a magyar történelemre és a magyar tájra vonatkozó ismereteink hiányoznak a tudatunkból (nem jöttek létre tartós memóriaegységek ezeket illetően), akkor magyar identitásunk és identitástudatunk, illetve hazaszeretetünk is hiányozni fog. Ennek – egyetemi szinten történő – felismerése és felismertetése e tankönyv célja.

A helyhez kötődő identításra vonatkozó tartós memóriaegységek növelik kreativitásunkat, hiszen a memóriaegységet (amely tehát nem a mobilkészülékünkől lehívott információt jelent, hanem tudatalattink döntése nyomán a tudatunkba érzelmi motivációval beégetett tudást) úgy kell felfogni, mint a Lego építőköckát: akinek kevés van, szerény, primitív formációkat tud építeni; akinek sok, az szabad utat engedhet a fantáziájának, vagyis kreatív személyiség lesz. Jó hír az, amit magyar agykutatók mutattak ki Freund Tamás irányításával, hogy a helyhez, pontosabban a szülőföldünkhöz köthető ismereteket a tudatalattink úgy értékeli, mint a tudatba való beégetésre méltó tudást – feltéve, hogy ezt interaktív és érzelmeket kiváltó motivációval képesek átadni az általános és középiskolai tanáraink és a tananyag. Leegyszerűsítve: aki megismeri, megszereti és megvédi a hazáját, az borítékoltan kreatív személyiség lesz, vesse az élet a Föld bármely tájára.

Vákát

Tózsza István

Országimázs

A magyar országérték, országmárka mérési lehetőségei és nemzetközi esélyei

Ugros eliminandos esse

Irtsátok ki a magyarokat! – rendelte el IV. (Gyermek) Lajos keleti frank király 907-ben, a pozsonyi csata előestéjén. Európa nyugati felének politikai ítélete volt ez akkoriban, s ha az azóta való magyar történelmet európai kontextusban tekintjük, úgy érezhetjük, sorsfordító eseményeink idején a nyugat-európai népek vezetői azóta sem távolodtak el ettől a politikától. Az Európa meghódítására induló mongolok elleni muhi csatában vagy a törökök elleni mohácsi ütközetben magára hagyott magyar uralkodók esete; Zrínyi Miklós, Thököly Imre, II. Rákóczi Ferenc és Kossuth Lajos hitegetése; majd a minden képeletet felülmúló trianoni országcsönkítés; az 1956-os cserbenhagyás és a jelenkori, az Európai Unióval folytatott viták mind ezt a fájdalmas véleményt támasztják alá.

Az Ország-féle angol nagyszótár szerint a „hun” szó második jelentése „barbár, pusztító”. 2013–2014-ben a Budapesti Corvinus Egyetem International Study Program angol–amerikai nyelvterületről érkező hallgatóival – ha jelen sorok írója megkérdezte tőlük, hogy van-e a „hun” szónak valamilyen negatív töltete az ő fülükben – általában a következő párbeszéd hangzott el angolul:

– *Az a kifejezés, hogy „Hun, Hungarian, Hungary”, kelt-e önben valamilyen negatív érzelmet?*

– *Nem, dehogy.*

– *De őszintén: nem lesz semmilyen következménye, ha megmondja.*

– *Hát... igen.*

A világ szuperhatalma, az Amerikai Egyesült Államok társadalmi tudatában sincs kedvezőbb kép a „Hungarian” nemzetről. Az egyik nemzeti dalukban, a *Soldiers' Joy*-ban – amely népszerűségében megfelel a magyar *Föl, föl, vitézek a csatára* kezdetű nótának¹ – van egy sor, amely a függetlenségi háborúban az angolok részéről a polgári lakosságot érő atrocitásokat említi, s az elkövetőket így nevezi meg: *the British and the Huns*. A legnépszerűbb amerikai első és második világháborús katonadal az *Over*

¹ Egressy Béni (1814–1851), Klapka-induló.

There. Ennek egyik sora a németekre utal, mégis így hangzik: „Johnny show the Hun, you’re a son of a gun.”²

Amikor az első világháború végén az USA-nak európai hadba lépését kellett elfogadtatnia az amerikai állampolgárokkal, nyilvánosságra hozták Vilmos császár mexikói uralkodóhoz írt levelét, amelyben Texas és Arizona térségét ígérte Mexikónak, ha az – az USA európai hadba lépése esetén – megtámadná az USA-t. A németek elleni hadüzenetet követelő felháborodott amerikaiak az egykori riportfilmek tanúsága szerint „Hell is too good for the Hun”³ feliratú posztereket vittek, s felerősödött a németellenes tömeghisztéria. Viszont tekintettel a német bevándorló gyökerekkel rendelkező nagyszámú amerikaiakra, a németeket szemérmesen „hunoknak” titulálták.

1. ábra: Spanyol festő műve: Attila Itália ellen vezeti a hun hordákat. Ulpiano Checa (1860–1916). *Attila dirigiendo a húnó hordas contra Italia (spanyolul); Els huns, liderats per Àtila, envaeixen Itàlia (katalánul)*
Forrás: Ulpiano Checa. Elérhető: https://en.wikipedia.org/wiki/Ulpiano_Checa#/media/File:Ulpiano_Checa_La_invasi%C3%B3n_de_los_b%C3%A1rbaros.jpg (A letöltés dátuma: 2018. 11. 26.)

Joggal feltételezhető, hogy a fél Európát könyörtelenül feldúló, „vandál”,⁴ illetve barbár pusztítást véghez vivő hunok öröksége, tudniillik a nevükből eredeztethető nép- és országmegnevezés⁵ – *Hungarian, Hungary, Ungarisch, Ungarn, Hongrois, Hongrie, Ungherese, Ungheria, Húngaro, Hungria* stb. – az amerikai, nyugat-európai társadalmi

² „Johnny, mutasd meg a hunoknak, hogy milyen jól bánsz a fegyverrel!” (A szerző fordítása.)

³ „A pokol túl jó a magyaroknak!” (A szerző fordítása.)

⁴ A mai spanyol tartomány területén éltek a római kor vége felé a vandálok, s a régió eredeti neve feltehetően *Vandalusia* volt. Az Andalúzia megnevezésben mégsem a magyar nyelv által használt „vandál pusztítás” tükröződik a nyugat-európai társadalmi tudatban.

⁵ A magyarok hun örökségének geopolitikai forrása az, hogy a magyar honfoglalást ne hódításnak tünethessék fel az Árpád-házi királyok, hanem mint az ősi (hun) földre való visszatérést, hazatérést. Éppen úgy, ahogy az izraeliek sem foglaltak el palesztin területeket, csak visszatértek őseik földjére.

tudatban még ma is olyan képzetet (imázst) kelt, mint a magyarokéban például a tatár, Tatárország. „Jó napot kívánok, tatár vagyok, Tatárországból jövök” – hogy hangzik? Ennél rosszabb starttal európai ország nem is indulhatna az országimázs-adottság, az országmárka-formázás és az országmarketing terén. A továbbiakban lássuk, mi az országimázs, mi az országmárka, és – menthető-e a beteg.

Országimázs

Minden országnak van és mindig is volt imázsa. Az imázs (kép) az emberek tudatában a gyermekkori élmények, az iskolai tanulmányok, szubjektív benyomások és érzelmek hatására kialakult amorf kép. Papadopoulos és Heslop (2002) szerint az imázs, hasonlóan egy márka vagy vállalat imázsához, nem állhat teljes mértékben az azt formálni szándékozó eladók, illetve kormányok kontrollja alatt. Az országimázs véleményük szerint sztereotípiákon és percepciókon alapul, és hasonlóan egy márkanevhez, tényszerű és érzelmi információkat is magában foglal. Az imázst különböző események képesek formálni, de lassan változik.

Az országimázs olyan multidimenzionális országgép, amelynek azonosítható forrásai az adott ország gazdasága, árucikkei, politikája, történelme, kultúrája, földrajzi adottságai, globálisan ismert személyiségei (JENES 2012). További befolyásoló tényező lehet az ország munkaerőpiaca, nemzetközi kapcsolatai, konfliktusai, az emberek élet-színvonala, a szolgáltatások minősége, valamint az ország természeti környezetéhez való viszonya, környezetpolitikája.

Minden ország marketingtevékenységet folytat a turisták és a tőkebefektetők érdeklődésének elnyeréséért, illetve fenntartásáért. A marketingszakemberek az országgép jelentőségét a termékek értékére ható befolyásán keresztül ismerték fel (*Made in Japan, Made in Germany, Made in Hungary*) az 1960-as években. Ezt követte az országimázs tudatos vizsgálata a marketing szemszögéből az 1980-as évektől. A vizsgálatok a marketingaspektusok fejlődésével párhuzamosan kiterjedtek az országmarketing-tevékenység elemzésére, ami az ország tudatos imázspépítését szolgálja (NADEAU et al. 2008). A 2000-es évektől jelent meg az országmárkázás fogalma, az ország – mint árucikk – tudatos márkázási megoldásaival és azok hatékonysági elemzésével.

Országmárka

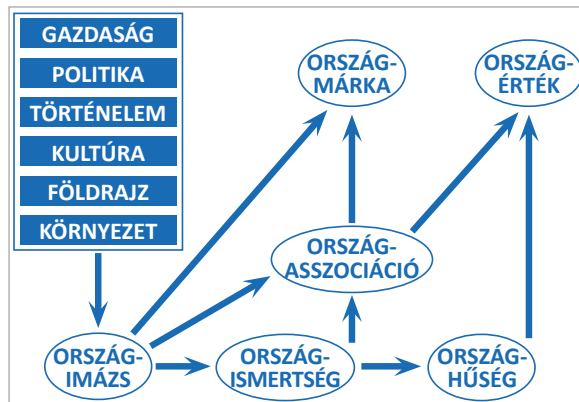
Az országmárka tudományos vizsgálatának egyik központi kérdése a fogyasztószempontú márkaérték-elmélet (KELLER 1993), valamint az asszociatív hálózati emlékezet modellje (ANDERSON 1993). A modell a kognitív pszichológiából ered. Ezek szerint a fogyasztók emlékezetében az árukra vonatkozó információk hierarchikusan jelennek meg, kvázi hálózati csomópontokat alkotva, ami azt jelenti, hogy az információkhoz asszociációk kapcsolódnak. Ennek mintájára az országokkal kapcsolatos információkhoz is asszociációk kapcsolódnak, amelyek a beruházók és a turisták tudatában hálózatban

jelennek meg. Mivel az asszociációknak irányuk és erősségük is van, egymással kölcsönhatásban állnak.

Jenes szerint: „az asszociatív hálózati emlékezet modell jó alapul szolgál az ország-márkaérték dimenzióinak megértéséhez és jellemzéséhez is. A modell alkalmazása életre hívta az országérték (*country equity*) elméletét, amely a klasszikus márkaérték-elméletek országokra történő kiterjesztése. A szakterület kutatói által elfogadott, hogy az országérték azt az értéket képviseli, amire a fogyasztók asszociálnak az ország neve hallatán. Mindezek alapján, a szakirodalomban elfogadott nézet szerint az országmárka értékének dimenziói a következők: i) országismertség, ii) országasszociációk, iii) országhűség, iv) észlelt minőség”. (JENES 2014, 49.)

Az országmárka megalkotása kommunikációs feladat. Azt általában az adott ország lakosságának társadalmi tudatában megjelenő imázs és/vagy nemzetközi közvélemény-kutatás alapján a külföldiek társadalmi tudatában – már amennyire ez mérhető – megjelenő országimázs alapján egy logó, egy szlogen testesítheti meg.

Az országmarketing során a logó vagy szlogen iránt érzett bizalmat kell megvásároltatni (elhitetni) a legfontosabb célcsoporttal: az FDI-realizáló befektetőkkel, azután a vendégmunkásokkal, a külföldi diákokkal, a gyógyulást kereső betegekkel és a leg-hatékonyabb reklámhordozó célcsoporttal, a turistákkal. Végül, de nem utolsósorban az országmárka iránti bizalmat meg kell „vásároltatni” (meg kell kedveltetni) a saját lakossággal is (TÓZSA 2014).

2. ábra: Az országimázs, országmárka, országérték forrása és összefüggései

Forrás: a szerző saját szerkesztése JENES 2014 nyomán

Az országimázs forrásai

Az adott ország

- gazdasága (termékeinek minősége, ismertsége, megbízhatósága, a gazdasági – és katonai – ereje, a munkaerőpiaca, szociális hálója);

- politikája (külkapcsolatai, belpolitikájában a demokrácia érvényesülése, a gazdaság átláthatósága, életszínvonala és világszerte ismert politikusai);
- történelme (a világtörténelemben játszott szerepe, a szomszédos államokkal való viszonya);
- kultúrája (hozzájárulása az egyetemes kultúrához, világszerte ismert képzőművészeti, irodalmi és építészeti alkotásai, művészei, tudósai, sportolói, konyhaművészete, valamint turisztikai desztinációi);
- természeti földrajza (tájképi szépsége, geológiai, botanikai értékei, állatvilágának gazdagsága, sajátosságai, nemzeti parkjai);
- településföldrajzi értékei (sajátos településformái, településeinek gazdasági, kulturális, tudományos jelentősége, ismertsége, kínálati pozicionálása);
- környezete (a szennyező anyagok és hatások alacsony szintje, a szolgáltatások magas színvonala, a személyi, az anyagi és a jobbiztonság).

Országismertség, országasszociáció, országérték

Az országismertség (*country awareness*) „nemcsak azt jelenti, hogy a fogyasztók ismerik az országot, hanem képesek is felidézni az ország nevét, valamint márkanéveket az országból” (PAPPU–QUESTER 2010, 280.). Az országismertség tehát bizonyos tények, esetleg adatok halmaza, amelyekkel a potenciális vásárlók rendelkeznek az adott országról – ICT-segédesszköz (internet, okostelefon), tankönyv, lexikon nélkül. Így az országismeret forrása az országimázs, és befolyásolja az országasszociációt, valamint az országhűséget.

Az országasszociáció (*country association*) olyan gondolattársításnak felel meg, amely révén az egyes országok megnevezése hozzájárul ahhoz, hogy bizonyos árucikkek, márkák, szolgáltatások, látnivalók értéke a potenciális vásárló tudatában felvagy leértékelődik. Az országasszociáció az ország ismertségéből ered, és az emberek tudatában az adott ország nevéhez kapcsolódó – nem is annyira ismeretek, hanem érzelmekkel áthatott – hitek, szubjektív meggyőződések összessége (PAPPU–QUESTER 2010). Az országmárkázás során a kommunikációs szakemberek az országimázs mellett az országasszociációkra is építenek – feltéve, hogy azok pozitív érzelmekkel kapcsolódnak össze a fogyasztóban (aki lehet befektető, turista, vendégmunkás, diák, beteg és a saját lakosság is).

Az országhűség (*country loyalty*) az ország értéket befolyásolja, az országismertségen alapul, és az olyan fogyasztók sajátja, akik újra és újra megvásárolják az adott ország iránti bizalmat: visszatérő befektetők, turisták, munkások, diákok, betegek. Az országhűség saját lakosság általi manifesztációja a hazaszeretet. Az országhűség a marketingben ismeretes márkahűséghez hasonlóan létezik, és egy adott ország irányában fejezhető ki (PAPPU–QUESTER 2010).

Az országérték (*country equity*) olyan komplex mutató, amelyet a kommunikációs szakemberek által tervezett országmárka, az országimázson és ismertségen alapuló, az ismereteknek és az érzelmeknek az eredőjét adó országasszociáció, valamint az országhűség

határoz meg (NADEAU et al. 2008; JENES 2014). Tehát egy ismereteket, érzelmekkel vegyes benyomásokat, esetleg tapasztalatokat és az ország hivatalos márkáját is magában foglaló, hierarchikus, asszociatív hálózatból felépített képhalmaz, amely nagymértékben képes befolyásolni a fogyasztók (külföldi befektetők, turisták, diákok, vendégmunkások, betegek, bevándorlók és a saját lakosság) döntéseit az adott országgal kapcsolatban.

Az országmárkázás

Az országmárka megalkotása első megközelítésben kommunikációs szakemberek dolga, akik az országimázsból és az országasszociációkból megpróbálnak az árumarketing mintájára márkát alkotni. Ez a folyamat az országmárkázás (*nation branding*), amelynek fogalmát Simon Anholt (1998) vezette be. Az immár világhírű kutató az országmárka szakterületén éppen olyan jelentős nemzetközi hatást ért el, mint Greg Ashworth, aki a klasszikus marketing kereteit először adaptálta a helyhez (ASHWORTH–VOOGD 1990), megalapozva ezzel a város-, régió- és országmarketing tudományterületét. Meg kell jegyezni azonban, hogy Anholt az eddigiekkel ellentétben az országimázst és -márkát egyfajta szinonimaként értelmezi; az imázs tartalmi leírásában is a *brand* kifejezést használja, s a mi értelmezésünkben vett márkát logóként értelmezi. Országmárkázás alatt tehát – nagyon innovatív módon – az imázs formálásának a lehetőségét, pontosabban a lehetetlenségét érti.

A globalizáció korában minden ország – ha akarja, ha nem, ha tudatában van, ha nem – eladóvá válik egy globális piacon, ahol a saját értékei iránt érzett bizalmat kell értékesítenie, avagy ha nem végez tudatos marketinget, ezen a globális piacon kel el az értékei⁶ iránti bizalom. A vevők minimális tudás és információ birtokában döntenek (adnak vagy nem adnak hitelt egy adott ország értékeinek). Ezért az országimázs (ezen keresztül az országasszociáció, -márka, -ismertség és -érték) nemcsak tényszerű információt, ismeretet tartalmaz, hanem megérzést, szimpátiát vagy antipátiát, érzelmet és előítéletet is, amelyek egymáshoz való viszonyát az országasszociáció rendezi. Az országok piacán mintegy 200 szereplő⁷ van, amelyek mindegyike eladó és vevő is egyben.

A legtöbb ország próbál használni egy-egy logót, és végez *brandinget*, azaz márkakommunikációt. Filozófiájuk az, hogy egy-egy kormány tudja, hogy az országuk milyen szép, milyen értékei vannak, milyen nagyszerű befektetési hely vagy turisztikai desztináció, de időről időre szembesülniük kell azzal a ténnyel, hogy a többi ország ezt nem tudja. Ezért olyan hivatalt, irodát állítanak fel, amelynek kommunikációs feladata a márkázás, a *branding*, más szóval az országpropaganda. Anholt (2016) rámutat arra, s kutatási adatokkal igazolja is, hogy ez a fajta propaganda (a turisztikai célút kivéve)

⁶ Erőforrásai, árucikkei, terményei, történelme, kultúrája, szolgáltatásai stb.

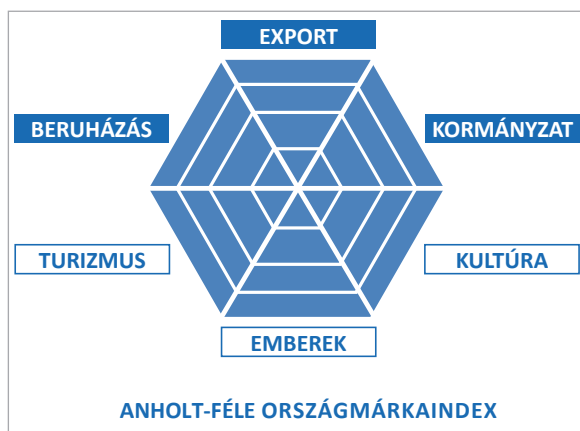
⁷ Az országok száma 200-as nagyságrend, de a pontos szám meghatározása számos tényező függvénye: *de jure* önálló ország-e, amelyet az ENSZ általi elismertség, a gyarmati, a külbirtok vagy a védnökség, esetleg tengerentúli megye státusz fémjelez, vagy *de facto* ország, amelynek a függetlensége jogi értelemben nincs elismerve az ENSZ által, csak egyes országok ismerik el, ugyanakkor önálló országgént funkcionál, általában szakadár terület.

hatástalan, mivel az országérték nem változik a *branding*, a márkázás eredményeképpen, fordítsanak bár arra jelentős összeget az egyes kormányok. A saját lakosság felé, befelé és a külföldi vásárlók felé, kifelé irányuló propaganda ugyanis ma már, az internet világában csak az olyan diktatúrákban működhet jól, ahol a márkázást irányító politikai hatalom a sajátján kívül az összes többi infokommunikációs csatorna elzárására képes. De még ebben az esetben is csak a saját lakossággal hitethető el a hatalom által festett országkép. A potenciális külföldi vevők ilyen esetben kétféleképpen reagálnak, mint az olyan emberek, akikkel erőszakkal próbálnak elhithetni valamit: 1. nem figyelnek oda, vagy 2. ellenkeznek és ellenérveket sorakoztatnak fel. Anholt (2016) többek között a történelemből a német Harmadik Birodalom hatásos propagandáját, a jelenből Észak-Korea példáját hozza fel.

Az Anholt-féle nation brand index

A kormányok, amikor *országbrandinget* folytatnak (ami Anholt értelmezésében országimázs-formálás vagy -márkázás), azt próbálják kommunikálni és tényekkel, statisztikai adatokkal alátámasztani, hogy az ő országuk mit tesz, és mi je van. Ebből hiányzik – és ezért hatástalan az *országbranding* –, hogy mit gondolnak erről az emberek. Anholt (2007, 2011) bevezetett egy új módszert és mérőszámot, amellyel mérni és rangsorolni akarta az országmárkát és -imázst. A „versenyidentitás” (*competitive identity*) módszerével alkotta meg a *nation brand* (országmárka) *indexet*, amellyel – csupán csak az ország nevét alkalmazva márkaként – az országok rangsorolhatók.

Az országmárkaindex-rangsor olyan gazdasági jelentőséggel bír, hogy a Max Planck Intézet egy kutatása szerint egy pont javulás a listán egy ország esetében 2%-os exportnövekedést indukál (ANHOLT 2016).

3. ábra: A külföldi vásárlók körében általában ismert „kemény” faktorok (fent) erőssége és az esetlegesen vagy egyáltalán nem ismert „puha” faktorok (lent) erőssége a hatszög szegmenseinek 0–5 fokozatán ábrázolható
Forrás: ANHOLT 2016

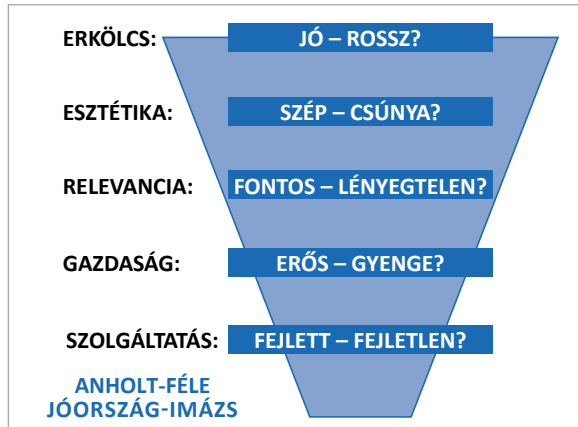
A rangsort előállító „versenyidentitás”-mérés a világ egyik legnagyobb dimenziójú társadalomtudományi kutatása. 2008-tól 25 országban, országonként 25 ezer, egyenként 50 kérdést tartalmazó kérdőívet töltenek ki és dolgoznak fel. A felmérés 50 célországot vizsgál, statisztikailag a világ lakosságának 66%-át reprezentálja, vásárlóerőre vetítve pedig 70%-át. Ez az elmúlt 7 évben összesen 245 millió adatsor feldolgozását jelentette. A kérdések fele három „kemény” faktorra vonatkozik: az *exportra* (a *Made in...* erősségére), a külföldről érkező *befektetésekre* (a *Foreign Direct Investmentre*) és a *kormányzat* megítélésére (a demokráciára, átláthatóságra és környezetpolitikára). Ezek mellett szerepel három „puha” faktorra vonatkozó kérdéscsoport is, úgymint: a *turizmusra* (az ország szépségeire, szórakozási lehetőségeire), az *emberekre* (az ország, nép világhírű személyiségeire, az onnan érkező bevándorlókra, illetve az onnan származó diaszpórákra vonatkoztatva), végül a *kultúrára* (az országban található világörökségi értékekre).

Anholt vizsgálatai rámutattak arra a fontos tényre, hogy míg az ország gazdasági erejét reprezentáló „kemény” faktorok többé-kevésbé jól ismertek, addig a „puha” faktorok jórészt teljességgel ismeretlenek külföldön, ami szembetűnő anomáliákhoz vezet.⁸ A világtörténelemre, világirodalomra, a földrajzra és az egyetemes művészetekre vonatkozó lexikális tudás alacsony szintje, illetve rohamosan csökkenő tendenciát mutató mértéke nem annyira az iskolarendszerek hiányosságával, sokkal inkább a tudás szerkezeti átrendeződésével magyarázható. Az okostelefon, a „kézbe adott világtudás” – így az egyes országokról is – kialakult imázst formáló, érzelmi töltetű ismereteket a felesleges lexikai tudás kategóriájába sorolja (TÓZSA 2018).

Anholt a *nation brandet* meghatározó „versenyidentitás” adatait elemezve megállapította, hogy az imázs, bár nem állandó, csak nagyon lassan változik, és gyermekkortól épül be az emberek tudatába; egy-egy esemény, mint például a 2015-ben kirobbant Volkswagen-botrány egyáltalán nem rendítheti meg – jelen esetben – a német áruk imázsát, pontosabban az imázs/márka iránt érzett bizalmat.

A beérkezett hatalmas adatbázis elemzésével Anholt kutatócsoportja finomított országmárkamérési eljárást alakított ki a legegyszerűbb megközelítésben. Milyen egy ország? Hogy ezt megválaszolhassuk, az alábbi legkönnyebben értelmezhető megközelítések adódnak: 1. *Ez az ország jó vagy rossz?* Ez azt jelenti, hogy veszélyes vagy hasznos-e a többi országra nézve, illetve hogy megbízható vagy megbízhatatlan nemzetközi relációban. 2. *Szép vagy csúnya* tájakkal rendelkezik? 3. Nekem van-e hozzá közöm, vagy nincs, azaz *fontos vagy lényegtelen?* 4. *Erős vagy gyenge*, gazdag vagy szegény? 5. *Fejlett szolgáltatásai vannak, vagy fejletlenek?*

⁸ Például kultúra tekintetében a 300 évre visszatekintő USA jóval az emberi civilizáció bölcsőjének tekinthető, 5000 éves Irán (Perzsia) előtt áll az Anholt-féle index szerint.

4. ábra: Az országérték összetevői. A jóország-index (good country index) alapja, amelyből kitűnik, hogy a világ közvéleményében egy-egy országnév (imázs, márka) pozitív vagy negatív megítélésében messze legfontosabb az erkölcsi vonatkozás: jó vagy rossz?

Forrás: a szerző szerkesztése ANHOLT 2016 nyomán

Legyetek jók, ha tudtok⁹

Az ország megnevezéséből mint imázból vagy márkából egy hétéves gyerek mentális szintjén ható országasszociációkból képződő országérték meghatározását Anholt szerint a jóország-index tudja megjeleníteni. Ehhez kellett annak felismerése, hogy az erkölcsi vonatkozás (jó/rossz) meghatározó erővel bír az országérték szempontjából. Kit szeretnek az emberek? A jót. Mint ahogy a modern árumarketing alapkérdése sem az áru vagy a szolgáltatás dicsérete, hanem a piaci igény felmérése, úgy *az országmarketing során* sem elegendő – pontosabban a turizmus kivételével teljességgel *haszontalan tevékenység* – az ország értékeinek dicsérete, exponálása. A jó vagy rossz erkölcsi kérdése úgy merül fel, hogy mit tesz egy ország a többi országért.

Az Anholt-féle jóország-index 125 országra készül (Magyarország a 61., Kína a 125. helyen áll). Az országmárkaindexhez hasonlóan ez is lassan változik, és semmilyen befolyással nincs rá, hogy egy ország éppen mennyit költ országmarketing-tevékenységre (tehát a „kemény” faktorok reklámozására). A jóország-index tanulságai (ANHOLT 2016) között említhető, hogy például Malajzia 2014-ben nagyon komoly országmárka-promóciós kampányt indított, helyezése a listán mégsem változott 2015-ben, ugyanakkor Csehországé sem, aki viszont nem költött erre. Egyiptom sokat költött országmárkázási tevékenységére, mégis esett a listán a helyezése, akárcsak Olaszországé, aki viszont nem költött erre. Előbbre került viszont 2015-ben a jó országok megítélésének listáján Chile és Dél-Korea annak ellenére, hogy nem költöttek országmárkázás-kampányra 2014-ben. Mit tettek? Dél-Korea gesztust tett az Észak-Koreához való közeledésben;

⁹ Néri Szent Fülöp intése: *State buoni, se potete*.

Szöült zöldebb, élhetőbb várossá tette, és megnövelte jelenlétét a nemzetközi segélyszervezetekben. Chile pedig beindította startup programját, az egyesült államokbeli kezdő vállalkozások importjával.

Az, hogy egy kormány a saját népével mit tesz, egyrészt belpolitikai kérdés, másrészt, ha kirívó az eset, és eléri a nemzetközi média ingerküszöbét, megismerhető a nemzetközi sajtóból. A fő kérdés, hogy egy ország mit tesz a többi ország érdekében. Az országmárkázás során ez az, amit kommunikálni kell. Eredendően minden ország kormánya önző. Amikor egy-egy nemzetközi fórumra delegációt küld, a fő szempont a legjobb, legkedvezőbb pozíció kiharcolása. Az Anholt-féle jóországindeks-listán az első tíz helyet főleg az Európai Unió országai foglalják el.

A nemzetközi közvélemény magasra értékeli az uniós tagságot, ahol az egyes nemzetállamok képesek voltak gazdasági szuverenitásuk egy-egy részéről lemondani az úgynevezett közjó érdekében.

5. ábra: Magyarországot a „magyar” szóval megnevező országok/népek a szomszédjaink (az osztrák és a román kivételével), valamint Kis-Ázsiában, Kelet-Európában és Belső-Ázsiában találhatóak. Az európai nyelvek nagy többsége a nyugat-, észak- és dél-európai társadalmi tudatban pejoratív országasszociációval bíró „hun” szóval nevezi meg a magyarokat.

Forrás: a szerző saját szerkesztése

Mit tehet egy kis ország, ha „jó” akar lenni? A globális értelemben vett közjó a globális problémák megoldásában, más országok hasznára is végzett tevékenységben ölthet testet. Ilyenek a klímaváltozás okainak csökkentésében való részvétel, az emberi jogok védelme, a regionális járványok leküzdése, természeti katasztrófák sújtotta régiókban a nemzetközi segítségnyújtásban való részvétel, a nukleáris veszély elhárítása stb. Nyilvánvaló azonban, hogy ezek a problémák még a legerősebb, legnagyobb országok kapacitását is meghaladják, túlságosan globálisak. Mindazonáltal a részvételt az országmarketing

során hangsúlyozni kell, például Áder János köztársasági elnök tevékenységét, amelyet a globális felmelegedés elleni harcban kifejt – nemzetközi téren is.

A jóországindeks-listán való kedvező helyezés elérésének egyik fő kérdése: mit tett a Föld környezetének megvédéséért ez az ország? Még élesebben: *mit tett értünk ez az ország?*

I. táblázat: A magyar országmárkázás stratégiai táblázata az Anholt-féle „versenyidentitás” jegyében

Hun- (negatív)	Ung-	Veng-	Magyar- (pozitív)
albán, angol, arab, francia, görög, héber, holland, latin (tudományos), örmény, portugál, spanyol	bolgár, dán, észti, finn, grúz, ír, lett, macedón, német, norvég, román, svéd, olasz, ukrán	belarusz, kirgiz, lengyel, litván, orosz, türkmén Kiemelések jelentése: <i>szomszédos nép nyelve,</i> ≥ 40 millió anyanyelve mindkettő	azeri, cseh, <i>horvát,</i> kazak, kurd, mongol, perzsa, <i>szerb,</i> <i>szlovák,</i> <i>szlovén,</i> tadzsik, tatár, török, üzbég

Forrás: a szerző saját szerkesztése

A „magyar” és a „Magyarország” mint márkanév megítélése tőlünk északra és nyugatra uralkodóan – Csehország és Szlovákia kivételével – a hun szóból képződik. Magyarországtól délre és keletre a hun és annak az „ung”, valamint a „veng” alakjai mellett jelen van az eredeti „magyar” szóból képzett országnevünk. A hun szó pejoratív hangzása Nyugat-, Észak- és részben Közép-Európában egyértelmű, valamint a világ nagy részén, ahol éppen minket a hunokkal leginkább azonosítható módon megnevező portugálok, spanyolok, hollandok, franciák és angolok gyarmatosítottak, Magyarország – mint márkanév – versenyhátrányban van a hézagos országismerethez társított negatív érzelmi töltés miatt.¹⁰ Ráadásul a hun–magyar asszociáció kitörölhetetlen még a magyar társadalmi tudatból is.

Európa két legnagyobb befolyással rendelkező nagyhatalmának, a 80 milliós Németország és a 150 milliós Oroszország lakossági szimpátiájának elnyerése lehetne a célja a hivataltos magyar országimázs/országmárka tevékenységnek, s ebben az ugyancsak 80 milliós

¹⁰ Egy Magyarországon angolt tanító amerikai tanárnő jegyezte meg e sorok írójának egyszer: „Nem értem, miért ilyen népszerű név Magyarországon az Attila? Ez olyan, mintha nálunk valakit Sátánnak neveznének.” Ha belegondolunk, a zseniális hun fejedelem neve a nyugati társadalmi tudatban valahogy úgy élhet, mint a magyarban Batu kán. Nálunk sem valószínű a Batu keresztnév előfordulása.

Törökország és a 80 milliós Irán (Perzsia) lehetne az első számú szövetségünk, és számíthatunk még – egyedül az európai népek közül – a 40 milliós lengyelek szimpátiájára is.¹¹

Az országérték javítása érdekében, a jó országok listáján történő előrehaladásért tehát a kormány országimázs- vagy országmárkaközpontja, -szervezete nem Magyarország szépségeit, értékeit, rendezvényeit kellene, hogy reklámozza; Anholt kutatásai rámutattak ennek felesleges voltára. Ez a tevékenység az utazásszervező irodák és a turizmusért felelős államtitkárság dolga. Azt kellene kommunikálni – elsősorban német, orosz, olasz, lengyel, török és perzsa nyelvterületen (!) –, hogy mit tesz Magyarország értük!

2013-ban a svédországi Malmöben az Eurovíziós Dalfesztiválon ByeAlex *Kedvesem* című száma a 10. helyezést érte el, éspedig Németországnak, a német szavazók súlyának köszönhetően, akik a dalnak adható pontjaikat stílszerűen a „kedves Magyarországnak” dedikálták. A legújabb kori német közvélemény szimpátiáját vajon milyen imázselemek motiválják? A rendszerváltás előtt Magyarország adott kellemes és olcsó helyszínt (a *Plattenseet*, vagyis a Balatont) a politikailag kettészakított nyugat- és keletnémet családok találkozójának; a „vasfüggöny” megbontása s a német egység inicializálása szintén a magyaroknak köszönhető.¹² A német közvélemény talán túltette magát a „hun” asszociáción, s Magyarország a rendszerváltás óta igen nagyot tudott és tud előrelépni a „kedvező” politikai konstellációk miatt.

Az országasszociáció szerint szövetségünk lehet a jó Magyarország képének javításában a hatalmas és stratégiaileg nagyon jelentős országok között Törökország, Irán és a régi jó barát, Lengyelország. Mindhárom ország kitüntetett globális geostratégiai helyzetben van az USA szempontjából. A lengyeleket és a törököket Oroszország, a perzsákat India és Kína féken tartásában, elszigetelésében mozgatná a nagy hatalom (FRIEDMAN 2016). A jelenlegi magyar országimázs/országmárka-tevékenységben ezek nem célországok.

Nyilvánvaló, hogy Magyarország uniós és euroatlanti elkötelezettségével geopolitikai értelemben nem tehet egyidejűleg jóországnak-értékű gesztust az oroszok és az ukránok vagy a törökök és az oroszok irányában. Ezekben az országokban a saját kultúrájuk, történelmük iránti megbecsülést, gesztust kellene érvényesíteni és kommunikálni. A jóországnak-kép (-imázs/márka) kialakítása, erősítése jegyében a globális és a kiemelt célországokban a nemzetállami szintű környezetvédelmi rendezvényeken, a katasztrófaelhárítási eseményeken, a mentési és segélyezési akciók során a magyar jelenlétet – ha mégoly jelképes is – hangsúlyozni, kommunikálni kell. Ugyanígy törekedni kell a szolidaritás kifejezésére, a konkrét és jelképes

¹¹ *Polak, Węgier, dwa bratanki, i do szabli, i do szklanki* (Lengyel, magyar két jó barát, együtt harcol, s issza borát). A két nép szimpátiája már a magyar államalapítástól datálódik: Szent István nővére, Judit lengyel királyné volt, unokaöccse, Bezprym (Veszprém névadója) lengyel herceg; Vazul fia, a későbbi I. Béla igen népszerű volt Lengyelországban, s fia, Szent László királyunk is ott született. Később IV. Béla lánya, Kinga (Kunigunda) alapította a wieliczka-i sóbányákat. Nagy Lajos lengyel király is volt, lánya, Hedvig a lengyelek királynője, s a lengyel Jagelló-ház magyar királyokat is adott. Az oroszellenes sikerei miatt legnépszerűbb lengyel király Báthory István erdélyi fejedelem volt. A világháborúk során is szolidáris maradt egymáshoz a két nép.

¹² 1989. augusztus 18-án, a páneurópai piknik során a Fertőrákos melletti Piuszpusztáról Horn Gyula akkori külügyminiszter, későbbi miniszterelnök közbenjárására útlevél nélkül is át lehetett menni Ausztriába. A feltétel egy bicikli volt. Az akkor Magyarországon, főleg a Balatonnál tartózkodó több ezer keletnémet turista közül 600-an gépkocsijukat hátrahagyva átszöktek a határon. Ekkor keletkezett Shakespeare III. Richárdja után szabadon a szólás: „Egy biciklit! Egy biciklit! Trabantomat egy bicikliért!” Végül, közel egy hónap múltán, szeptember 11-én minden német előtt megnyílt a magyar–osztrák határ. Ez már jelentős magyar imázsjavító aktus volt a német társadalmi tudat szintjén, hiszen egy másik nép őket segítette.

segítségnyújtás minél szembetűnőbb kommunikálására, amelyből különösen a magyarokra az „ung” és a „veng” előtagokat használó népek és országok esetében kell extra hangsúlyt fektetni.

„Jót s jól” a magyar országérték erősítése érdekében

Összefoglalásként, a mindenkori geopolitikai helyzethez igazodóan, a magyar kormány országimázs- és országmárka-központjának, szervezeti egységének az alábbi tevékenységeket kellene koordinálnia az egyes célországok irányában:

2. táblázat: *Jót s jól „események” és kommunikációjuk Magyarország vonatkozásában*

Esemény	Tevékenység kommunikálása
Globális klímaváltozással kapcsolatos fórum, rendezvény	magas szintű részvétel, felszólalás, az esemény vagy szekció rendezése
Globális környezetszennyezéssel kapcsolatos fórum, rendezvény	
Regionális környezeti problémákkal kapcsolatos fórum, rendezvény	
Zöld és élhető emberi környezet támogatása	ismeretterjesztő alkotások megjelentetése és online terjesztése
Az európai kultúra védelme	
Regionális járvány	egészségügyi, mentési, élelmezési segélyezés, még ha jelképes is
Természeti csapás, katasztrófa (földrengés, szökőár, árvíz, vulkánkitörés, aszály)	
Migráció	a schengeni határ hathatós védelme, a tranzitországok határőrizeti segítsége
Polgárháború	a geopolitikai helyzettől függő katonai segítségnyújtás, még ha jelképes is
Kulturális kapcsolatok erősítése	az adott országgal való történelmi, kulturális kapcsolatok életben tartása, megemlékezések, rendezvények
A puha faktorok (emberek, turizmus, kultúra) erősítése	magyar napok tartása
Európai lét = nemzetállami sokszínűség fenntarthatósága a kultúra területén	olyan, fiatalokat megszólító játékok vagy videók online publikálása, amelyek az európai értékrendet erősítik

Forrás: a szerző szerkesztése

Magyarország méreténél és gazdasági erejénél fogva a különféle segélynyújtásokban nem vállalhat fel jelentős, nagyhatalmi szerepet, ezért itt nem is annyira a segítségnyújtás volumenére kell fektetni a hangsúlyt, hanem a tény kommunikálásának professzionális módjára, hogy minél több emberhez eljusson a híre a segélyezett országban és a világ közvéleményében.

3. táblázat: A „jót s jól” cselekedetek célcsoportországainak prioritása Magyarország szempontjából

1. – „fontos”	2. – „ung/veng”	3. – „magyar”	4. – „hun”	5. – „távoli”
Németország	Románia	Horvátország	USA	Kína
Ukrajna	Ausztria	Szerbia	Nagy-Britannia	Japán
Lengyelország	Bulgária	Szlovákia	Izrael	India
Oroszország	Macedónia	Szlovénia	Franciaország	Dél-Korea
Törökország	Írország	Csehország	Spanyolország	Brazília
Olaszország	Finnország	Montenegró	Portugália	+ a többi ázsiai,
Irán (Perzsia)	Svédország	Bosznia-	Hollandia	afrikai, amerikai
	Norvégia	Hercegovina	Belgium	és óceániai ország
	Dánia	Azerbajdzsán	Görögország	
	Svájc	Kazahsztán	Albánia	
	Grúzia	Tádzsikisztán	Örményország	
	Litvánia	Üzbegisztán		
	Lettország	Mongólia		
	Észtország			
	Belorusszia			
	Moldávia			
	Kirgizisztán			
	Türkmenisztán			

Forrás: a szerző saját szerkesztése

A prioritási táblázat 1. csoportjában, a „fontos” országok között a nagyhatalomnak számító olyan, legalább 40 milliós európai országok állnak, amelyek nem a leginkább pejoratív érzelmű országasszociációt keltő „hun” képzőt használják, illetve olyan kis-ázsiai és közel-keleti hatalmak, amelyek a barátságosabb „magyar” képzőt alkalmazzák ránk. A német újraegyesítéshez vezető, rendszerváltó geopolitikai helyzetnek köszönhetően a magyar országmárka jelentős németországi javulása következett be. A 2. csoportban az „ung/veng” képzős országasszociációs nemzetek állnak, ahol jó eséllyel javítható a magyar országimázs, országmárka. A 3. csoportban az eleve „magyar” elnevezést alkalmazók állnak, ahol aránylag kis befektetéssel tovább javítható vagy szinten tartható a magyar országnév értéke.¹³ Az erős országok zömét is tömörítő 4. csoportban igen erős a társadalmi tudatban a hun-barbár asszociáció. Az 5. csoport az egyéb, távoli, illetve tengerentúli országok, amelyek közül a név szerint felsoroltak jelentős tényezők lehetnek a világ közvéleményében. A legtöbb afrikai, amerikai és ázsiai nemzetnél a volt nyugat-európai gyarmattartók örökségeként a „hun” szóval képzett változat érvényesül, bár náluk az európai kultúrájú lakosságszám csökkenésével a hunokkal kapcsolatos negatív képzet egyre kevésbé van jelen. A „távoli” országok esetében jó eséllyel számíthat a hazai országmarkázási tevékenység a magyar kivándorlók leszármazottjainak

¹³ Megjegyzendő, hogy az 1993 óta nemzeti identitást kereső szlovákok esetében a *Madarsko* nem annyira barátnak, mint inkább elnyomónak hangzik. A 18–20. században időnként igen véres és kegyetlen szerb–magyar viszony sem tünteti fel túl baráti fényben a *Madarska* megnevezést. E két országban, s ide számítva még Romániát is, az őslakos magyar kisebbség is részt vehet a jó ország képe formálásában.

és közösségeinek hathatós segítségére (például az USA-ban, Kanadában, Ausztráliában, Argentínában stb.).¹⁴

Felhasznált irodalom

- ANDERSON, John R. (1993): *The Adaptive Character of Thought*. Hillsdale, Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- ANHOLT, Simon (1998): Nation-Brands of the Twenty-First Century. *The Journal of Brand Management*, Vol. 5. No. 6. 395–406.
- ANHOLT, Simon (2007): Competitive Identity: A New Model for the Brand Management of Nations, Cities and Regions. *Policy & Practice: A Development Education Review*, Vol. 4. Spring. 3–13.
- ANHOLT, Simon (2011): Competitive Identity. In MORGAN, Nigel – PRITCHARD, Annette – PRIDE, Roger eds.: *Destination Brands: Managing Place Reputation*. Oxford, Elsevier. 21–32.
- ANHOLT, Simon (2016): A nagy országmárka svindli. *Hungarian Geopolitics*, Vol. 1. No. 1. 132–151.
- ASHWORTH, Gregory John – VOOGD, Henk (1990): *Selling the City: Marketing Approaches in Public Sector Urban Planning*. London, Belhaven Press.
- FRIEDMAN, George (2016): Megérteni, mit jelent a háború Európában. *Hungarian Geopolitics*, Vol. 1. No. 1. 88–95.
- JENES Barbara (2012): *Az országimázs mérésének elméleti és gyakorlati kérdései. Az országimázs és az országmárka dimenziói és mérési modellje*. Doktori disszertáció. Budapest, Corvinus Egyetem.
- JENES Barbara (2014): Az országimázs és országmárka mérése a településmarketingben. In TÓZSA István szerk.: *Turizmus és településmarketing*. Budapest, E-Government Alapítvány. 47–54.
- KELLER, Kevin Lane (1993): Conceptualizing, Measuring and Managing Customer-based Brand Equity. *Journal of Marketing*, Vol. 57. No. 1. 1–22.
- NADEAU, John – HESLOP, Louise – O'REILLY, Norm – LUK, Peter (2008): Destination in a Country Image Context. *Annals of Tourism Research*, Vol. 35. No. 1. 84–106.
- PAPADOPOULOS, Nicolas – HESLOP, Louise (2002): Country Equity and Country Branding – Problems and Prospects. *Journal of Brand Management*, Vol. 9. No. 4–5. 294–314.
- PAPPU, Ravi – QUESTER, Pascale G. (2010): Country Equity: Conceptualization and Empirical Evidence. *International Business Review*, Vol. 19. No. 3. 276–291.
- TÓZSA István (2014): A településmarketing elmélete. In TÓZSA I. szerk.: *Turizmus és településmarketing*. Budapest, E-Government Alapítvány. 129–158.
- TÓZSA István (2018): Nemzeti identitástudat és a kreativitás. In Tózsza István szerk.: *Első Köszöregzési és Közigazgatástani Műhelyforum 2016*. Budapest, Dialóg Campus. 51–61.

¹⁴ 2016. december 30-án a braziliai Rio de Janeiróban a világszerte jól ismert Megváltó Krisztus szobrát a magyar nemzeti színekkel világították meg, amivel Brazília egyrészt elismerését fejezte ki Magyarországnak a kereszténység védelmében tett erőfeszítéseier, másrészt a braziliai magyar közösségeknek az ország fejlődéséhez való hozzájárulásukért.

Fogalomtár

■ **Országimázs**

Az országimázs olyan multidimenzionális országkép az egyes emberek tudatában, amelynek azonosítható forrásai az adott ország gazdasága, árucikkei, politikája, történelme, kultúrája, földrajzi adottságai, globálisan ismert személyiségei.

■ **Országmárka**

Az országimázs iránti bizalom megnyerése érdekében az imázsból kialakított rövid, jól kommunikálható (eladható) szóbeli, képi vagy kombinált logó.

■ **Országérték**

Az országérték azt az értéket képviseli, amire a fogyasztók asszociálnak az ország neve hallatán.

■ **Országismertség**

Az országismertség tények, adatok halmaza, amelyekkel a potenciális „vásárlók” (érdeklődők) rendelkeznek az adott országról ICT-segédesszköz (internet, okostelefon) vagy tankönyv, lexikon nélkül.

■ **Országasszociáció**

Az országasszociáció olyan gondolatársítás, amely révén az egyes országok megnevezése hozzájárul ahhoz, hogy bizonyos árucikkek, márkák, szolgáltatások, látnivalók értéke a potenciális vásárló (érdeklődő) tudatában fel- vagy leértékelődik.

■ **Országhűség**

Az országhűség az országértéket befolyásolja, az országismertségen alapul, és az olyan fogyasztók sajátja, akik újra és újra megvásárolják az adott ország iránti bizalmat mint visszatérő befektetők, turisták, munkások, diákok, betegek. Az országhűség saját lakosság általi manifesztációja a hazaszeretet.

■ **Országérték**

Az országérték egy ismereteket, érzelmekkel vegyes benyomásokat, esetleg személyes tapasztalatokat és az ország hivatalos márkáját is magában foglaló, hierarchikus, asszociatív hálózathoz felépített képhalmaz, amely nagymértékben képes befolyásolni a fogyasztók (külföldi befektetők, turisták, diákok, vendégmunkások, betegek, bevándorlók és a saját lakosság) döntéseit az adott országgal kapcsolatban.

■ **Anholt-féle országmárkaindex**

Az index három „kemény” faktort, az exportot (a *Made in...* erősséget), a külföldről érkező befektetéseket és a kormányzat megítélését (a demokráciát, az átláthatóságot és a környezetpolitikát) tartalmazza. Ezek mellett szerepel három „puha” faktor is, úgymint: a turizmus (az ország szépségei, szórakozási lehetőségei), az emberek

(az ország, nép világhírű személyiségei, az onnan érkező bevándorlók, illetve az onnan származó diaszpórák), végül a kultúra (az országban található világörökségi értékek).

■ **Az Anholt-féle jóország-index**

Az, hogy egy kormány a saját népével mit tesz, egyrészt belpolitikai kérdés, másrészt megismerhető a nemzetközi sajtóból, ha kirívó az eset, és eléri a nemzetközi média ingerküszöbét. A fő kérdés, hogy egy ország mit tesz a többi ország érdekében. Az országmárkázás során ez az, amit kommunikálni kell. Eredendően minden ország kormánya önző. Amikor egy-egy nemzetközi fórumra delegációt küld, a fő szempont a legjobb, legkedvezőbb pozíció kiharcolása. Az Anholt-féle jóország-index listán az első tíz helyet főleg az Európai Unió országai foglalják el.

■ **A jó ország cselekvési területei**

A közjó a globális problémák megoldásában, más országok hasznára is végzett tevékenységben ölthet testet. Ilyenek: a klímaváltozás okainak csökkentésében való részvétel, az emberi jogok védelme, a migrációhoz való viszonyulás, a regionális járványok leküzdése, természeti katasztrófák sújtotta régiókban a nemzetközi segítségnyújtásban való részvétel, a nukleáris veszély elhárítása. Ezek a problémák még a legerősebb országok kapacitását is meghaladják, mindazonáltal a részvételt az országmárkázás során hangsúlyozni kell. A jóországindex-listán való kedvező helyezés elérésének egyik fő kérdése: mit tett a Föld környezetének megvédéséért az adott ország? Még élesebben: mit tett értünk az adott ország?

■ **A Magyarország márkanev prioritása**

A „magyar” és a „Magyarország” mint márkanevek megítélése tőlünk északra és nyugatra uralkodóan – Csehország és Szlovákia kivételével – a hun szóból képződik. Magyarországtól délre és keletre a hun és annak az „ung”, valamint a „veng” alakjai mellett jelen van az eredeti „magyar” szóból képzett ország nevünk. A hun szó pejoratív hangzása Nyugat-, Észak- és részben Közép-Európában egyértelmű, valamint a világ nagy részén, ahol éppen minket a hunokkal leginkább azonosítható módon megnevező portugálok, spanyolok, hollandok, franciák és angolok gyarmatosítottak, Magyarország – mint márkanev – versenyhátrányban van a hézagos országismeret-höz társított negatív érzelmi töltés miatt. Ez alól a lengyel kulturális terület kivétel. A kedvező hangzás és az országmárkanev-prioritás a „magyar” szót használó kulturális területeken adódik. Ilyen a perzsa (iráni), török és a közép-ázsiai országok nagy része.

Vákát

Horváth Zsolt

Nemzeti értékek

A magyar értékek köre és azok feltérképezésének rendszere

A Nemzeti Értékpiramis rendszere

A hungarikummozgalom alapjai a hungarikumpiramis elvében manifesztálódnak. Ez a jogi szabályozás nagy szellemisége és üzenete, amely az alulról építkezésről, a valódi társadalmi bázis kiépítéséről és megvalósításáról szól. Valójában a piramismélet kidolgozása után dőlt el a jogi szabályozás kialakításának iránya. A kettősség itt is megfigyelhető: dönthetett volna úgy is a kormányzat, hogy egy rövid előkészítő munka után összegyűjti azoknak az értékeknek a listáját – rajta elsősorban a hungarikumokkal –, amelyek az ország imázsának építése szempontjából nagyon fontosak. Ezt követően pedig ezeknek az értékeknek a jogi, szellemi alkotásokra vonatkozó szabályozását indítja el az Európai Unióban, hozzáteve egy marketing- és reklámkampányt az ország határain belül. Ez a „felülről építkezés” elve lett volna.

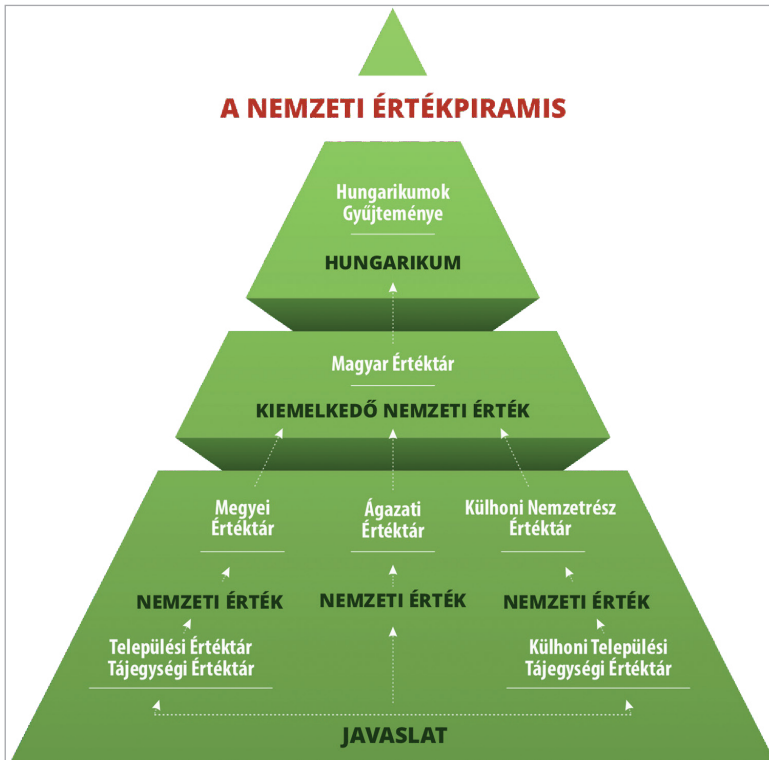
Szerencsére itt is egy másik elv érvényesült, mégpedig az „alulról jövő kezdeményezések” elve. Ez azt jelenti, hogy a legnagyobb figyelem a helyi értéktárak kiépítésére irányul. A helyi értéktárak tartalma adja a bázist, a biztos alapot a hungarikumpiramis számára. Szintén a társadalmasítás megvalósítását jelenti a megyei értéktárak létrejötte. Fontos szempont, hogy a megyei közösségek mindegyike már az első pillanatban csatlakozott a hungarikummozgalom megvalósításához.

Vannak olyan értékek, amelyek nem köthetők egy településhez, vagy nem csak egy közösség számára jelentenek értéket. Ezeket összefoglaló néven különleges szakmai tulajdonságokkal rendelkező értékeknek hívhatjuk. A törvényalkotó szándéka szerint ezek kerülhetnek az ágazati értéktárakba. Az ágazati értéktárak felügyelete és kialakítása a minisztériumok feladata.

A hungarikumpiramis-elv magyarázata során is érdemes hangsúlyozni, hogy mekkora jelentősége van egy olyan törvénynek, amelynek gyakorlati érvényesülése során a magyar nemzet közösségének egysége megvalósulhat. Ez az elv azt jelenti, hogy bárhol a világon, ahol élnek magyar közösségek, és ápolnak, gondoznak értékeket, ezek a dolgok ugyanúgy az egységes magyar értéktár részévé válhatnak.

A tájegységi értéktár fogalom a nevét és a tartalmát illetően kicsit elválik egymástól. Eredetileg az volt a szándék, hogy a Kárpát-medence különböző földrajzi tájegységeihez kapcsolódóan több település együtt hozzon létre közös értéktárat. Ezt követően pedig a települések közösségei együtt vegyék leltárba az ott található különlegességeket és sajátosságokat. Az általános tapasztalat az, hogy úgy is létrejönnek tájegységi értéktárak, hogy a kettőnél több település nem földrajzi értelemben kötődik egymáshoz, hanem egy

több évtizedes gyakorlat alapján. Főleg kisebb települések keresik itt a közös együttműködés lehetőségét. Leginkább azok a települések, amelyek először azt gondolták: nekik egyedül, egyenként nincsenek olyan értékeik, amelyek dokumentálására létrehoznának helyi értéktárat, de egymással összefogva, közös értékeiket egy értéktárban jelenítenék meg.

1. ábra: Nemzeti Értéktár Piramis. A hungarikummá nyilvánítás alulról felfelé építkező, többlépcsős folyamat, amelyet bárki kezdeményezhet a megfelelő formanyomtatvány benyújtásával.

Forrás: *Hogyan lehet valami hungarikum?* Elérhető: www.hungarikum.hu/hu/content/hogyan-lehet-valami-hungarikum (A letöltés dátuma: 2018. 11. 26.)

Az alulról jövő kezdeményezések elve

A hungarikummozgalomban való részvétel első feltétele, hogy egy közösség létrehozza a helyi értéktárat, és a feltáró gyűjtőmunka eredményeként bármely értékkel és minőséggel rendelkező dolog bekerül a helyi értéktárba. Ez azt jelenti, hogy azon a településen az a dolog a tulajdonságai alapján, a közösség döntésének köszönhetően értéknek számít. A települési értéktár bizottság döntésével az érték minősítés megtörténik. Ám kiderülhet, hogy az az érték szintén a tulajdonságai alapján nemcsak azon a településen számít értéknek, hanem az egész megyében. Ekkor a települési értéktár bizottság

előterjesztése alapján a megyei értéktár bizottság elé kerül a javaslat, és pozitív elbírálás esetén bekerül a megyei értéktárba. Ám kiderülhet arról a dolgról, hogy nemcsak az adott település, nemcsak az adott megye, hanem egész Magyarország számára értéket jelent. Ekkor a megyei értéktár bizottság részéről immár a Hungarikum Bizottság elé érkezik a javaslat, és az adott települési érték bekerülhet a kiemelkedő nemzeti értékek sorába, a Magyar Értéktárba. Sőt, ha még az adott értékkel a világon bennünket, a magyar nemzet közösségét is azonosítják, akkor egy újabb döntés után a Hungarikumok Gyűjteménye soraiba is felvehetik.

Nagyon fontos, hogy a hungarikumpiramison belül nem alul vannak a harmadosztályú értékek, felette a másodosztályúak, és kizárólag a piramis csúcsán, a Hungarikumok Gyűjteményében lennének első osztályú értékek. Ilyen rendezőelv nem vezérelt senkit a szabályozás megvalósítása során. A kérdés az, hogy az adott érték bekerül-e a piramison belülre, mondja-e rá azt egy közösség, hogy számára értéket jelent. Ha igen, akkor a piramison belülre kerül, és a tulajdonságainak megfelelően megtalálhatja a helyét a rendszeren belül. Ha nem, akkor az a dolog nem kerülhet egyetlen értéktárba sem.

A hungarikum törvényi szabályozása és a köré épült mozgalom nagy lehetőség minden közösség számára. Nagyon kevés olyan jogi szabályozás van, amely ekkora mozgásteret biztosítana a jog alkalmazóinak. Ebben az esetben az az elv valósul meg, hogy minden közösség a tényleges kialakítója lehessen a saját értéktárának. Ugyanakkor ez a lehetőség nagy felelősséggel is jár. Hiszen ezzel a felhatalmazással bárki visszaélhet. Értéktelen dolgok is bekerülhetnek az értéktárba. A jogi szabályozás alkalmazása során nagyon fontos elv a közösségek felelősségérzetének tényleges érvényesülése.

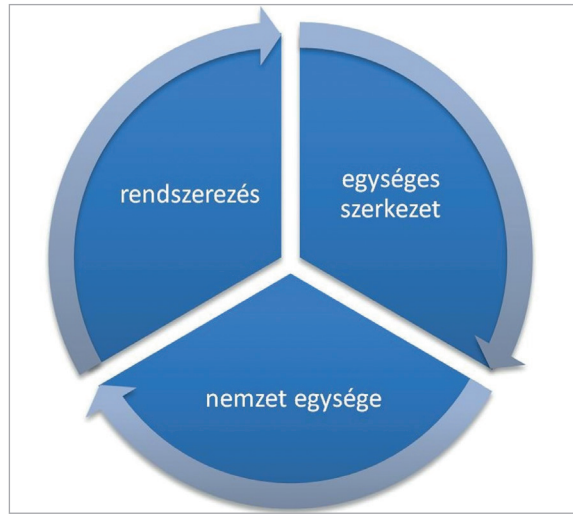
A mozgalom jogszabályi háttere

A törvény célja, feladata, egyedisége

A 2012. évi XXX. törvény a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról kialakítása és létrehozása során az volt a cél, hogy egy olyan jogi szabályozás jöjjön létre, amely csak keretet ad a megvalósításhoz. Az volt az elv, hogy ne legyenek szigorú szabályok, ne legyenek olyan előírások, amelyek teljesen formalizálják az értéktárak kialakítását. Az volt a cél, hogy ez a törvény „csak” segítse a végrehajtókat. Ennek a megvalósításában sokat segített az elhúzódozó előkészítés időszaka. Nagyon sok fórum, találkozó jött létre a törvényjavaslat társadalmi vitájában. Ezeknek a beszélgetéseknek a felhasználásával körvonalazódtak a törvény igazi üzenetei. Már az előkészítő szakaszban kialakult a törvényt támogatók „baráti köre”, polgármesterek, önkormányzati és országgyűlési képviselők, helytörténettel foglalkozó szakemberek, civil szervezetek tagjai, vezetői. Igazi véleményformálók lettek belőlük, és a véleményeik jelentős része beépült a jogi szabályozásba. Ennek a haszna most nagyon érvényesül a megvalósítás időszakában. Ennek is köszönhető, hogy viszonylag rövid idő alatt elfogadott lett ez a teljesen új szabályozási forma, és aki rátalált a helyi értéktárak kialakításának sajátosságaira, az nem bánta meg, hogy a hungarikummozgalom részesévé vált.

A törvény preambulumaának üzenete

A bevezető három fontos üzenetet tartalmaz. Az első a rendszerezés üzenete. Ez azt jelenti, hogy ez a törvény azért született, hogy a nemzeti értékek újbóli számbavétele elkezdődjön, és ahhoz ez a jogi szabályozás keretet adjon. A második üzenet az egységes szerkezetet erősíti. Ennek az a jelentősége, hogy a törvényi keretek között a nemzeti értékek összegyűjtése, osztályozása a hungarikumpiramis-rendszeren belül, a különböző szinteken, de egységesen valósul meg. A harmadik üzenet a nemzet egységét jelenti, tehát a magyar nemzethez tartozó közösségek területi határolás nélkül részt vehetnek a nemzeti értékek összegyűjtésében, dokumentálásában.

2. ábra: A hungarikumtörvény üzenetei: rendszerezés, egységes szerkezet, nemzet egysége

Forrás: a szerző szerkesztése

A törvény bevezetőjének szövege:

„Az Országgyűlés Magyarország Alaptörvényének P) cikke alapján a magyar nemzet egységétől vezérelve megállapítja, hogy

- a) a magyar nemzeti értékek, köztük a hungarikumok megőrzendő és egyedülálló értékek;
- b) az összetartozás, az egység és a nemzeti tudat erősítése érdekében nemzetünk értékeit össze kell gyűjteni, dokumentálni, az értékvédelem alapjául szolgáló dokumentációt a szigorú nyilvántartás és kutathatóság szabályai szerint meg kell őrizni, az értékeket pedig ápolni, védelmezni és támogatni kell;
- c) örökségünket, a magyar kultúra évezredek értékeit, a magyarság szellemi és anyagi alkotásait, ember alkotta és természet adta értékeit átfogó értéktárban kell összesíteni;

- d) a nemzeti értékeink védelme hozzájárul a nemzeti azonosságtudat kialakulásához és megszilárdításához;
- e) nemzeti értékeink széles körű hazai és külföldi bemutatása, megismertetése nyelvi, szellemi, kulturális, gazdasági teljesítményünk, természeti és épített értékeink elismeretése, valamint a nemzeti arculat erősítése egyaránt kiemelkedő jelentőségű.

Az Országgyűlés kinyilvánítja, hogy a nemzeti értékeket az egyetemes értékek részének tekintti, amely értékek a magyarság múltjának, jelenének és jövőjének dinamikusan fejlődő tárháza, az értékalapú nemzeti összefogás alapja.

A nemzeti értékek tárházát gazdagítják a magyarországi együtt élő népek, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségek és az országhatáron túli, valamint szerte a világban élő, magukat magyarnak valló egyének, közösségek értékei.”

A végrehajtási rendelet szerkezete, tartalma

A hungarikummozgalom jogi szabályozása során két jogforrásban található a rendelkezések. A törvény tartalmazza a fő kereteket, a legfontosabb szabályok leírását. A 2012-ben született jogszabály 2015-ös módosítása jelentősen átalakította a törvény szerkezetét. Számos korábbi rendelkezés kikerült a törvényből, és most már a rendeletben található meg. A most hatályos rendelet szerkezetének tartalma: a nemzeti értékek szakterületenkénti kategóriái, a települési, tájegységi és megyei értéktárak létrehozása és gondozása, a települési, tájegységi és megyei értéktárak működése, a külhoni települési, a külhoni tájegységi és a külhoni nemzetrészt értéktár bizottság működése, az ágazati értéktárak létrehozása és működése, a felvételre javasolt értékek települési, tájegységi vagy megyei értéktárba történő felvétele, a Magyar Értéktárban nyilvántartott kiemelkedő nemzeti értékek, a nemzeti érték hungarikummá minősítése, a nyilvántartás és a közzététel szabályai.

A nemzeti értékek kategóriái

A törvényi utasítás alapján a végrehajtási rendelet rendelkezik arról, hogy a nemzeti értékek gyűjtése, azonosítása során ezeket milyen szakterületenkénti kategóriák szerint kell azonosítani. Az azonosítás kategóriái:

- „a) agrár- és élelmiszergazdaság: az agrárium szellemi termékei és tárgyi javai – beleértve az erdészet, halászat, vadászat és állategészségügy területét –, különösen a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek, a borászat, továbbá az állat- és növényfajták;
- b) egészség és életmód: a tudományos és népi megelőzés és gyógyászat, természetgyógyászat szellemi termékei és tárgyi javai, különösen a gyógyszerek, gyógynövények, gyógyhatású készítmények, gyógyvíz- és fürdőkultúra;
- c) épített környezet: a környezet tudatos építési munka eredményeként létrehozott, illetve elhatárolt épített (mesterséges) része, amely elsődlegesen az egyéni és közösségi

- lét feltételeinek megteremtését szolgálja; valamint az embert körülvevő környezet fenntartásához kapcsolódó szellemi termékek;
- d) ipari és műszaki megoldások: az ipari termelés – beleértve a kézműipart, kézművességet is – szellemi termékei és tárgyi javai, különösen az egyes technológiák, technikák, berendezés-, gép- és műszergyártás, műszaki eszközökkel végzett személy- és áruszállítás;
 - e) kulturális örökség: a kulturális örökség szellemi és tárgyi javai, különösen az irodalom, a tudomány, a népművészet és népi kézművesség, néprajz, filmművészet, iparművészet, képzőművészet, táncművészet és zeneművészet; továbbá a védett ingatlan értékei, különösen a nemzeti vagydon körébe tartozó, kiemelkedő értékű műemlékek és régészeti lelőhelyek, nemzeti és történelmi emlékhelyek, világörökségi helyszínek;
 - f) sport: a fizikai erőnlét és a szellemi teljesítőképesség megtartását, fejlesztését szolgáló, a szabadidő eltöltéseként kötetlenül vagy szervezett formában, illetve versenyszerűen végzett testedzés vagy szellemi sportágban kifejtett tevékenység, különösen a sportolói életművek és csúcsteljesítmények;
 - g) természeti környezet: az ember természetes környezetének tárgyi javai, különösen a fizikai és biológiai képződmények vagy képződménycsoportok, geológiai és geomorfológiai képződmények, természeti tájak, természeti területek, életközösségek és ökológiai rendszerek; valamint az embert körülvevő környezet fenntartásához kapcsolódó szellemi termékek;
 - h) turizmus és vendéglátás: a turizmus és a vendéglátás szellemi termékei és tárgyi javai, különösen a turisztikai attrakciók, szolgáltatások, a vendéglátó-ipari termékek, valamint a vendéglátás körébe tartozó étel- és italkészítési eljárások”.

A külhoni magyarság értéktárai az egységesség érdekében ugyanezeket a szakterületenkénti besorolásokat alkalmazhatják.

3. ábra: Szakterületi kategóriák

Forrás: a szerző szerkesztése

A települési értéktárak létrehozása adminisztratív teher vagy a közösségépítés egyik formája?

A gyakorlatban megmutatkozott, nem mindegy, hogy ki „olvassa” el a törvényt, ki az, aki a döntéshozatal előtt véleményezi a jogi szabályozást. Konkrét példák léteznek arra, hogy néhány település azért nem hozott létre értéktárat, mert a képviselőket arról tájékoztatták, hogy ez egy újabb adminisztrációs teher, hogy ez sok pénzbe kerül, nincs, aki a feladatokat megvalósítsa, különben is, ez egy önként vállalt feladat, és még pénz sem adnak hozzá.

Aki végigolvassa a jogi szabályozást, az megerősödhet abban, hogy a legkevésbé sem lehet újabb bürokratikus adminisztrációs teherről beszélni. Az tény, hogy vannak feladatok az értéktár létrehozása során. A képviselő-testületnek legalább két döntést kell hoznia az értéktár megnyitására és a működést biztosító szervezeti forma kiválasztásáról. Kell egy szervezeti és működési szabályzat, amely alapján látszik, hogy milyen döntéshozatali eljárás szerint választják ki abban a közösségben az értékeket. A települési értéktár bizottságnak évente két alkalommal beszámolót kell készítenie a tevékenységéről. A törvény végrehajtási rendeletének mellékleteit ki kell tölteni ahhoz, hogy egy értéket regisztrálni lehessen immár hivatalosan is egy értéktárban. De ennyi az adminisztrációs „teher”, és nem több.

Ez a törvény nem a közigazgatási eljárások mintájára rendelkezik az értékek kiválasztásáról. Itt nincsenek jogvesztő határidők, nincs végleges elutasítás, ennek megfelelően nincs fellebbezési eljárás sem. Itt akkor jár el helyesen egy értéktár bizottság, ha nemcsak elbírálni szeretné a beérkezett javaslatokat, hanem részt vesz a döntések előkészítésében. Ha már a döntése előtt segít abban, hogy helyesen kitöltött, jól értelmezett, alapos és magas színvonalú előterjesztés szülessen. Akkor jár el helyesen a bizottság, ha nem „kioktatni” szeretné az előterjesztőt, hanem vele együtt, közösen jön létre az érték jelölése. A törvény létrehozása során az volt a cél, hogy az előterjesztő ne ügyfél legyen, az értéknek pedig végig legyen neve, és ne egy iktatószám legyen az azonosítója.

Nagyon sok olyan pozitív példa létezik a gyakorlatban, amelyek során a települések megváltoztatták korábbi döntésüket, és az első elutasító határozatukat visszavonva mégis létrehoztak települési értéktárat. A hungarikummozgalom kialakulásának első időszakában ezt akkor tették meg, ha kiderült, hogy valaki a döntéshozatal előtt „rosszul olvasta” a jogszabályt.

Milyen a jó előterjesztés?

A települési értékek kiválasztása során a dokumentálás alapfeltétele a törvény végrehajtási rendeletében található melléklet kitöltése, amely után egy dolog immár hivatalosan is az értéktárba választható. Ez egy nagyon egyszerű szerkezeti forma szerinti adatlap, jelentős része rövid idő alatt kitölthető, hiszen csak az előterjesztő beazonosítására szolgál. Ugyanakkor fontosak ezek az információk is, hiszen a későbbiek során ez a lap szolgálhat majd a szerkeszthető, könnyen kereshető digitális adatbázis alapjául.

Három fontos része van a mellékletnek. Az értékről szóló leírás, az indokolás az értéktárba való választásról, illetve a csatolt dokumentumok. Ha az a kérdés, hogy milyen a jó előterjesztés, arra a legrövidebb válasz, hogy informatív, és alkalmas arra, hogy a „meszsziről jött ember” is megismerje azt a dolgot, felkeltve annak érdeklődését.

Az értékről szóló leírás mindig legyen alapos. Két- vagy hárommondatos előterjesztés nem elegendő. Mindig az legyen a fő szempont, hogy az ott élőkön kívül is, ha bárki elolvassa, az derüljön ki számára, hogy ez a dolog tényleg olyan tulajdonságokkal rendelkezik, amely alapján méltán kerül az értékek közé. Ugyanakkor nem elvárás, hogy tanulmányoszerű, hivatkozásokkal teletűzdelt előterjesztések készüljenek. Erre nincs is szükség, hiszen az előterjesztés igazi feladata a figyelem felkeltése, az érdeklődés megalapozása.

Fontos része az előterjesztésnek az indokolás, amely alapján ki kell derülnie, hogy az előterjesztő miért szeretné az értékek között látni azt a dolgot. Az a jó indokolás, amely szakmai és érzelmi alapokon nyugszik egyszerre. Ha ebből a részből kiderül, hogy a közösség számára fontos értékről van szó, ráadásul komoly minőségi tulajdonságokkal is rendelkezik. Fontos szempont, hogy külön indokolásnak kell készülnie akkor, ha egy dolgot a települési értéktárba választanak, és egy másiknak akkor, ha kiderül arról a dologról, hogy a települési értéktárból a megyei értéktárba is bekerülhet. Alapvető, hogy a két indoklás nem lehet azonos tartalmú, hiszen egészen más indokok alapján lehet egy dolog érték helyben, és más alapján választható a megye különleges tulajdonságú értékei közé.

Fontos szerep jut az előterjesztés során a mellékleteknek is. Egyrészt itt nyílik lehetőség az értékről már korábban született írások, dokumentumok bemutatására is, egyszerűen a hivatkozások megjelölésével, másrészt van lehetőség fotók és videóanyagok megjelölésére is. Legalább ekkora szerepe van a támogatónyilatkozatok és ajánlások csatolásának is. A települési értéktárba való bekerülés esetén ezek a támogatások azt mutatják meg, hogy nemcsak egy ember számára, nemcsak az előterjesztő számára fontos, hogy az a dolog értékévé váljon, hanem azt is mutatja, hogy az egész közösség vagy annak egy jelentős része is támogatja mindezt. Adott esetben támogatja egy helyi civil szervezet, egy helytörténész, egy pedagógus, az egyház helyi képviselője is. Ezeknek az ajánlásoknak nincsen kötelezően előírt formulája, a tartalmuk miatt válnak fontossá.

A törvény fogalmi rendszere

A *nemzeti érték* fogalmának törvényi meghatározása: „A magyarság és a magyarországi államalkotó nemzetiségek tevékenységéhez, termelési kultúrájához, tudásához, hagyományaihoz, a magyar tájhoz és élővilághoz kapcsolódó, nemzetünk történelme, valamint a közelmúlt során felhalmozott és megőrzött minden szellemi és anyagi, természeti, közösségi érték vagy termék, illetve a tájhoz és élővilághoz kapcsolódó materiális vagy

immateriális javakat magába foglaló tájérték, amely tanúskodik egy emberi közösség és az adott terület történelmi kapcsolatáról.”¹

A települési érték, a települési értéktár

A települési értéktár fogalmi meghatározása: a települési önkormányzat területén fellelhető nemzeti értékek adatait tartalmazó gyűjtemény.

A legfontosabb tény, hogy a jogi szabályozás értelmében a települések kaptak lehetőséget arra, hogy települési értéktárat hozzanak létre. Ez egy önként vállalt feladat az önkormányzatok esetében, bármikor létrehozhatják. Ha korábban esetleg nemleges döntést hoztak, ezt határidő nélkül megváltoztathatják.

A helyi értéktárak létrehozása két döntésből áll. Egyrészt dönt a képviselő-testület, közgyűlés a helyi értéktár létrehozásáról, másrészt arról, hogy ezt milyen formában szeretné működtetni. A törvény nagyon megengedő, hiszen tulajdonképpen a közösségre bízta, hogy milyen formát választ ehhez. Igazából két nagy lehetőség áll fenn: vagy a képviselő-testületi szervezeti és működési szabályzat keretein belül hoznak létre egy bizottságot, vagy külön testületre bízzák a feladatot. Ha az első megoldás mellett döntenek, akkor is két megoldás létezik: vagy rábízzák a feladatot egy, már működő bizottságra – ilyenkor jöhet létre például az oktatási, ifjúsági, kulturális és értéktár bizottság –, vagy teljesen új bizottságot hoznak létre a települések, az adott település értéktár bizottságát, benne képviselőkkel, és ha ez lehetséges, külső szakértőkkel.

A másik út is számos lehetőséget rejt magában: létrehozhatnak olyan önálló értéktár bizottságot, amelynek bárki tagja lehet: a település polgármestere, képviselők, helytörténész, pedagógus, a helyi civil szervezet képviselője. Vagy ezzel a feladattal megbíznak egy helyi intézményt, civil szervezetet. Ilyenkor természetesen erre a feladatra külön szervezeti és működési szabályzatot kell létrehozni, szabályozni benne többek között azt, hogy ez a megbízás a képviselő-testulettől a döntés előkészítésére vonatkozik, vagy a tényleges döntéshozatalra is.

Talán az itt leírtakból is látszik, hogy igazából a közösségekre van bízva, hogy milyen formát választanak. Az volt az elsődleges cél ezzel, hogy a helyben szokásos legjobb formát lehessen kiválasztani. A gyakorlati tapasztalat azt mutatja, nincs jó és kevésbé jó megoldás, minden attól függ, hogy az egyes szervezetekben tevékenykedő emberek hogyan viszonyulnak a feladathoz. Ha szeretnék, hogy ez egy jól működő rendszer legyen, akkor bármelyik forma eredményes lehet.

Mi kerülhet a települési értéktárba?

A 2000-es évektől kezdve több közvélemény-kutatás született Magyarországon a hungarikumokról. A kérdezőbiztosok elsősorban arról faggatták az embereket, ők mit

¹ 2012. évi XXX. törvény a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról.

választanáak a hungarikumok és a kiemelkedő nemzeti értékek közé. Talán nem meglepő, hogy a válaszadók jelentős része azonnal az ételek, italok között keresgélt: pálinka, bor, szalámi, kolbász, és még lehetne folytatni a sort.

Arra a kérdésre, hogy mi kerülhet a helyi értéktárba, az a legjobb válasz, hogy minden, amiről a közösség úgy dönt. Ez a törvény egyik legnagyobb vezérfonala. A települési és megyei értéktárak esetében a közösségek az igazi gazdái az értékek kiválasztásának. Ez egy nagy lehetőség és még nagyobb felelősség a közösségek előtt. Nincs hivatali kontroll a döntés előtt és után, csupán a lelkiismeret és a közösségük iránt érzett felelősség. A jelenlegi gyakorlat azt mutatja, hogy – kevés kivételtől eltekintve – felelősségteljes döntések születtek.

A törvény és a végrehajtási rendelet ad egyfajta útmutatást az értékek kiválasztásáról. A természeti értékek és épített örökségek kategóriájának tartalmát mindenki ismeri. Innen érkezik a jelölések döntő többsége is. Egyre népszerűbbek a helyi értéktárakban a különböző étel- és italkülönlegességek, szinte minden településnek van valami olyan különleges receptje, amely nem téveszthető össze máséval.

A törvény előkészítése és létrehozása során fontos szempont volt, hogy ne csak a kezelhető értékek felszínre kerülésével épüljenek ki a települési értéktárak, hanem a szellemi alkotás nagyjai is kerüljenek előtérbe. Sok településnek van olyan szülöttje, akinek az életútja példa lehet a mostani generációk előtt is. Nagyon fontos: a törvény is tiltja, hogy ember önmagában az értéktár elemévé váljon, de azt nem tiltja, hogy ember életútja, egész életen át tartó tevékenysége, ha az méltó rá, a települési értéktár részévé váljon.

Ugyanígy a kiválasztottak közé kerülhet egy helyi rendezvénysorozat vagy egy hagyományörző közösség évtizedeken át végzett tevékenysége, amely alapján egy helyi jellegzetesség, egy hagyomány a mai napig fennmaradhatott. Ezek a példák is azt mutatják, hogy az értéktárba kerülhet minden olyan, értékkel és minőséggel rendelkező dolog, amiről a helyiek úgy döntenek.

A tájegységi értéktár különlegessége

A fogalom törvényi meghatározása: több szomszédos település, illetve földrajzi, történelmi vagy néprajzi szempontok alapján egységet alkotó tájegység területén fellelhető nemzeti értékek közül az adott Tájegységi Értéktár Bizottság által tájegységi értéké nyilvánított értékek adatait tartalmazó gyűjtemény.

Általános tapasztalatként elmondható, hogy a törvényi szabályozás keretjelleget kihasználva nemcsak olyan települések hoztak létre tájegységi értéktárat, amelyek földrajzi vagy néprajzi szempontból alkottak vagy alkotnak egységet, hanem olyanok is, amelyek más tartalmú megállapodások alapján jelenleg is valamely közigazgatási vagy szociális területen végzenek együttes munkát.

Az ágazati értéktár egyedisége

Az ágazati értéktár fogalma: az egyes ágazatokért felelős miniszterek által azonosított nemzeti értékek adatainak gyűjteménye. Az ágazati értéktárak létrehozásáról és gondozásáról szólva, a törvény előírása szerint az egyes ágazatokért felelős miniszterek a kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló kormányrendelet alapján határozzák meg a feladatkörükbe tartozó, ágazati értéktárba foglalható nemzeti értékek körét. Mindezekről egy nyilvántartást vezetnek, amelyben az alábbi adatokat tüntetik fel:

- a) a nemzeti érték neve,
- b) a nemzeti érték nyilvántartásáról rendelkező jogszabály száma,
- c) a nemzeti értéket nyilvántartó adatbázis megnevezése.

A miniszterek kijelölik az ágazati értéktár adatainak megküldéséért felelős szervezeti egységet, és erről értesítik a Hungarikum Bizottság elnökét.

Értékfogalomtár

■ **A megyei érték, a megyei értéktár**

A megyei értéktár fogalmának törvényi meghatározása: a megye területén fellelhető nemzeti értékek közül a Megyei Értéktár Bizottság által megyei értéknek nyilvánított értékek adatait tartalmazó gyűjtemény.

■ **A Magyar Értéktár**

A fogalom törvényi meghatározása: a nemzeti értékek köréből a Hungarikum Bizottság által kiemelkedő nemzeti értéknek nyilvánított értékek gyűjteménye.

■ **A kiemelkedő nemzeti érték**

A fogalom törvényi meghatározása: olyan nemzeti érték, amely nemzeti szempontból meghatározó jelentőségű, a magyarságra jellemző és közismert, jelentősen öregbíti hírnevünket, növelheti megbecsülésünket az Európai Unióban és szerte a világon, továbbá hozzájárul új nemzedékek nemzeti hovatartozásának, magyarságtudatának kialakításához, megerősítéséhez.

■ **A hungarikum mint gyűjtőfogalom**

A hungarikum törvényi fogalma: gyűjtőfogalom, amely egységes osztályozási, besorolási és nyilvántartási rendszerben olyan megkülönböztetésre, kiemelésre méltó értéket jelöl, amely a magyarságra jellemző tulajdonságával, egyediségével, különlegességével és minőségével a magyarság csúcsteljesítménye.

■ **A Hungarikumok Gyűjteménye**

A fogalom törvényi meghatározása: a kiemelkedő nemzeti értékek köréből a Hungarikum Bizottság által hungarikummá nyilvánított nemzeti értékek gyűjteménye.

■ **A Hungarikumok Gyűjteménye szerkezete, kategóriái**

A törvényi szabályozás nyolc kategóriába sorolja a Hungarikum Bizottság döntése által hungarikummá nyilvánított értékeket. Ezek a kategóriák a következők: agrár- és élelmiszer-gazdaság, egészség és életmód, épített környezet, ipari és műszaki megoldások, kulturális örökség, sport, természeti környezet, turizmus és vendéglátás.

■ **A Külhoni Nemzetrészt Értéktár**

A fogalom meghatározása: az országhatáron túl, egy adott ország területén élő magyarságra jellemző nemzeti értékek közül az adott Külhoni Nemzetrészt Értéktár Bizottság által külhoni értékévé nyilvánított értékek adatait tartalmazó gyűjtemény.

Mi a különbség a Magyar Értéktár és a Hungarikumok Gyűjteménye között?

Aki ismeri a hungarikumpiramis elméletét, annak talán feleslegesnek tűnhet ez a felvetés. Hiszen az alulról jövő kezdeményezések elve alapján a megyei értéktárból először a Magyar Értéktárba kerülhet bármilyen érték, és csak ezt követően válhat a Hungarikumok Gyűjteménye elemévé. Ugyanez az elv vonatkozik az ágazati értékekre is, itt is végig kell járni ezt az utat. Mindezek ellenére fontos a két értéktár közötti tartalmi különbségekre felhívni a figyelmet.

Lehet olyan téves gondolkodás az értékek kiválasztása során, hogy az egyetlen igazi cél a hungarikumok közé kerülés, minden más egyéb köztes állomás a piramison belül magában hordozza a „kudarcot”. Tehát ha valamely dolog „csak” a megyei értéktárig jut el, az nem értékelhető teljesítmény. Ez nem így van, a törvényi szabályozás létrehozása során nem volt ilyen elképzelés. Az eddigiekből is látszik, hogy az igazi választóvonal a hungarikumpiramis külső határa. Az a kérdés, hogy egy dologra bármely közösség azt mondja-e, hogy érték. Ha igen, akkor a piramison belülré kerül, és ott megtalálhatja méltó helyét.

Ennek alapján van különbség a Magyar Értéktár és a Hungarikumok Gyűjteménye megítélésében is. A Magyar Értéktár nem minden esetben a Hungarikumok Gyűjteményének „előszobája”. Az oda bekerülő dolgokból nem biztos, hogy hungarikum válik, és ez nem negatív folyamat. Lesz olyan érték, amelynek a kiemelkedő nemzeti értékek közé kerülés a „végállomást” jelenti. Ez az elmélet azért is fontos, mert az alulról építkezés eredményeként a megyei értéktárak tartalma kezd erősödni. Itt nagyon sok olyan dolog lehet, amelyeknek a kiemelkedő nemzeti értékek között van a helye.

A Hungarikum Bizottság

A Hungarikum Bizottság létrejötte, összetétele

A Hungarikum Bizottságot mint testületet a 2012. évi törvény hozta létre. A törvényi rendelkezés szerint tagjainak kiválasztása során törekedni kell arra, hogy a lehető

legmagasabb szakmai színvonal, a széles körű tapasztalat, valamint a legtöbb tudományterület képviseltetve legyen.

A Hungarikum Bizottságot a következő szervezetek, intézmények delegáltjai alkotják:

- a) az Országgyűlés által delegált négy fő,
- b) a MÁÉRT-en részt vevő külhoni szervezetek által delegált három fő,
- c) a nemzetpolitikáért felelős miniszter által delegált egy fő,
- d) az igazságügyért felelős miniszter által delegált egy fő,
- e) a helyi önkormányzatokért felelős miniszter által delegált egy fő,
- f) a kultúráért és az oktatásért felelős miniszter által együttesen delegált egy fő,
- g) az agrárpolitikáért felelős és a természetvédelemért felelős miniszter által együttesen delegált egy fő,
- h) a turizmusért felelős miniszter által delegált egy fő,
- i) az európai uniós források felhasználásáért és a kulturális örökség védelméért felelős miniszter által együttesen delegált egy fő,
- j) a külgazdasági ügyekért és a külpolitikáért felelős miniszter által együttesen delegált egy fő,
- k) az informatikáért felelős miniszter által delegált egy fő,
- l) a honvédelemért felelős miniszter által delegált egy fő,
- m) a Magyar Tudományos Akadémia elnöke által delegált egy fő,
- n) a Magyar Művészeti Akadémia elnöke által delegált egy fő,
- o) a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának elnöke által delegált egy fő.

További rendelkezés, hogy az Országgyűlés a mezőgazdasági ügyekért felelős bizottság javaslatára három – két kormánypárti és egy ellenzéki – tag, a nemzetiségeket képviselő bizottság javaslatára további egy tag delegálásáról dönt. A tagot az őt delegáló személy vagy szervezet a Hungarikum Bizottsági tagságából indokolás nélkül bármikor visszahívhatja, és helyére új tagot delegálhat.

Fontos szabály, hogy nem lehet a bizottság tagja az, akinek szellemi vagy termelőtevékenységével létrehozott produktuma nemzeti értéknek minősül, valamint, aki nemzeti érték kereskedelmi célú forgalmazásával kapcsolatos tevékenységet végez.

A törvény rendelkezése szerint a Hungarikum Bizottság elnöke az agrárpolitikáért felelős miniszter. A bizottság titkársági feladatait az agrárpolitikáért felelős miniszter által vezetett minisztérium látja el, titkárát határozatlan időtartamra a miniszter nevezi ki.

4. ábra: Ülésznek a Hungarikum Bizottság

Forrás: Kovács Zoltán, FM Sajtóiroda

A Hungarikum Bizottság feladatai

A törvény széleskörűen és részletesen írja le a bizottság által kötelezően ellátandó feladatokat. Így ezek közé a következőket sorolja:

- összeállítja a Magyar Értéktárat;
- ha valamely megyében nem hoztak létre Megyei Értéktár Bizottságot, vagy ha a megyei önkormányzat nem bízott meg a megyei értékek azonosításával, a megyei értéktár létrehozatalával és annak gondozásával, valamint adatainak a Magyar Értéktárba történő megküldésével megyei szervezetet, úgy ellátja annak feladatait. Szerencsére erre nincsen szükség, hiszen 2013-ban Magyarország minden megyéjében létrehozták az értéktár bizottságot;
- évente tájékoztatást ad az Országgyűlésnek a nemzeti értékek azonosításának és rendszerezésének helyzetéről, a nemzeti értékek fenntarthatóságáról és hasznosításáról, valamint a Hungarikum Bizottság működéséről;
- magyar és angol nyelvű internetes oldalt működtet, ahol megismerhető a Magyar Értéktár. A folyamatos fejlesztésnek köszönhetően manapság a www.hungarikum.hu elnevezésű honlap minden fontos információt tartalmaz a törvényi szabályozásról és a hungarikummozgalom történéseiről;
- gondoskodik róla, hogy a Magyar Értéktár a nemzetkép-stratégia szerves részét képezze;
- gondoskodik a közvélemény széles körű tájékoztatásáról a nemzeti értékek megismertetése érdekében;
- pályázatokat ír ki a nemzeti értékek és a kiemelkedő nemzeti értékek azonosítására, megőrzésére, fenntartására, fejlesztésére, megismertetésére, védelmére, a termékek hazai, külgazdasági szempontú és kultúrdiplomáciai hasznosítására vonatkozóan; valamint

- a törvény rendelkezéseinek való megfelelés szempontjából felülvizsgálja a Magyar Értéktár tartalmát;
- indokolt esetben e törvény rendelkezéseinek való megfelelés szempontjából felülvizsgálja a Hungarikumok Gyűjteménye tartalmát;
- összeállítja a Hungarikumok Gyűjteményét;
- véleményezi a hungarikumokkal kapcsolatos jogszabályok tervezetét;
- közzéteszi a Hungarikumok Gyűjteményét internetes honlapján;
- a Hungarikum Bizottság elnöke útján javaslatot tesz a Kormánynak a hungarikumok fenntarthatóságára és hasznosíthatóságára;
- az országhatáron túl fellelhető hungarikumok tekintetében az elnöke útján kapcsolatot tarthat az érintett külföldi állam szerveivel.

A döntés előkészítésének folyamata, a Hungarikum Bizottság döntéshozatali eljárása

A döntés-előkészítés folyamata

A Hungarikum Bizottság üléseit annak elnöke szükség szerint, de legalább félévente hívja össze, továbbá köteles összehívni a tagok kétharmadának írásbeli kezdeményezésére.

A magyar nemzeti értékekről és hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény 16. §-a alapján a Hungarikum Bizottság munkáját szakmai ágazati bizottságok segítik. A Hungarikum Bizottság szakmai területenként szervezett testületei, amelyek véleményező, tanácsadó, javaslattevő, döntés-előkészítő szerepet töltenek be a Magyar Értéktár, valamint a Hungarikumok Gyűjteményének összeállításában. A szakbizottságok működésének rendjét a Szakbizottsági Alapszabály határozza meg, amelynek megfelelően 6 + 1 szakbizottság létrehozására került sor.

Az egyes szakbizottságok részterületei: agrár- és élelmiszergazdaság, egészség és életmód, ipari és műszaki megoldások, kulturális örökség, sport, turizmus és vendéglátás, természeti és épített környezet, és a +1: Hungarikum Védjegy Szakbizottság.

A Hungarikumok Gyűjteményébe és azt megelőzően a Magyar Értéktárba történő érték felterjesztésekor az ágazati szakbizottságok minden esetben megvizsgálják, mintegy elővéleményezik a szakterületükhöz tartozó beadványt. Határozati javaslat formájában szakvéleményt készítenek a Hungarikum Bizottság részére, amelyben támogatják vagy nem támogatják a felvételt. A Hungarikum Bizottság alapszabálya lehetővé teszi, hogy a bizottság feladatai ellátásához eseti jelleggel független szakértőket vehessen igénybe. Erről a bizottság bármely tagja vagy a titkár kezdeményezését követően az elnök dönt. A szakértőket tanácskozási joggal meghívhatják a Hungarikum Bizottság ülésére is.

A Hungarikum Bizottság döntéshozatali eljárása, a nemzeti érték hungarikummá minősítése

A jogszabályi rendelkezések szerint a Magyar Értéktárban nyilvántartott valamely nemzeti érték hungarikummá minősítését a törvény 12. §-a szerinti intézmények, szervezetek vagy

személyek a Hungarikum Bizottság elnökének címzett írásos javaslatban kezdeményezhetik. A javaslatot a végrehajtási rendelet 3. melléklet szerint kell elkészíteni, és elektronikus úton vagy postai út esetén elektronikus adathordozón mellékelve kell benyújtani.

A javaslatnak az alábbi adatokat, információkat kell tartalmaznia:

- javaslattevő adatait,
- a Hungarikumok Gyűjteményébe felvételre javasolt nemzeti érték adatait,
- a javasolt nemzeti érték fényképét vagy audiovizuális dokumentációját.

A javaslat beérkezését követően a Hungarikum Bizottság titkára a javaslatot a nemzeti érték kategóriája szerinti ágazati szakbizottsághoz utalja. Az ágazati szakbizottság megvizsgálja, hogy a javaslat megalapozott-e, és megfelel-e a jogszabályban foglalt feltételeknek. A hungarikummá minősítés folyamán van lehetőség hiánypótlásra. Alaki vagy tartalmi hiányosságok esetén a Hungarikum Bizottság titkára a javaslattevőt a hiányok pótlására hívja fel. Amennyiben a javaslattevő a hiánypótlásra való felhívásnak nem tesz eleget, illetve a hiányosság pótlásához szükséges idő figyelembevételével megállapított határidő meghosszabbítását sem kéri, a Hungarikum Bizottság titkára a javaslatot nem terjeszti a bizottság elé.

A döntés előkészítése során az ágazati szakbizottság javaslatot tesz a Hungarikum Bizottság részére arról, hogy a javaslat szerinti nemzeti érték alkalmas-e arra, hogy a Hungarikumok Gyűjteményébe bekerüljön. A javaslat tartalma nem köti a Hungarikum Bizottságot. Ez a testület az ágazati szakbizottság javaslatának figyelembevétele mellett önálló döntést hoz.

A javasolt nemzeti érték adatainak a Hungarikumok Gyűjteményébe való felvételéről a Hungarikum Bizottság a javaslatnak a Hungarikum Bizottság ülésének első napirendre tűzésétől számított 90 napon belül dönt, és arról a javaslattevőt írásban értesíti.

A külhoni nemzetrészértéktárak létrejötte, jogszabályi háttere

A törvény 2015. évi módosítása²

Ezen a területen jelentős változások történtek a törvény 2015. évi módosítása során. A Magyar Országgyűlés úgy döntött, a Magyar Állandó Értekezleten (MÁÉRT) részt vevő külhoni szervezetek a saját országukban önálló, úgynevezett külhoni nemzetrészértéktárat, annak működtetésére pedig önálló külhoni nemzetrészértéktár-bizottságot hozhatnak létre. A bizottság feladata: létrehozza a külhoni nemzetrészértéktárat, szervezi az országhatáron túl fellelhető nemzeti értékek azonosítását, dönt a nemzetrészértéktárba bekerülő nemzeti értékekről. A külhoni nemzetrészértéktárak a Nemzeti Értékpiramis rendszerében a megyei értéktárakkal azonos szinten helyezkednek el.

² 2015. évi LXXX. törvény a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény módosításáról.

A 2015-ös módosítások eredményeképpen arra is van lehetőség, hogy Magyarország jelenlegi határain túl települési és tájegységi, azaz közös települési értéktárak jöjjenek létre. A jogszabály rendelkezése szerint a MÁÉRT-en részt vevő külföldi szervezet által támogatott önkormányzat vagy jogi személy jogosult erre a feladatra. Fontos kitétel, hogy egy település esetében kizárólag egy települési értéktár, egy tájegység esetén kizárólag egy tájegységi értéktár hozható létre. A külföldi települési és tájegységi értéktárak a Nemzeti Értéktárrendszerben a települési és tájegységi értéktárakkal azonos szinten helyezkednek el.

A Külföldi Nemzetrészi Értéktárak célja, szerkezete, tartalma

A magyar nemzeti értékekről és hungarikumokról szóló törvény részletesen szabályozza a Magyarország jelenlegi határain túl létrehozandó értéktárak kialakítását. Az első fontos szabály, hogy egy nemzetrészi esetén a Hungarikum Bizottság kizárólag egy külföldi nemzetrészi értéktár működését veheti figyelembe. Az egyes nemzetrészi értéktárak feladatai: elsődlegesen szervezhetik az országhatáron túl fellelhető nemzeti értékek azonosítását, dönthetnek a külföldi nemzetrészi értéktárba bekerülő nemzeti értékről, létrehozhatják a külföldi nemzetrészi értéktárt.

A nemzetrészi értéktárak esetében is érvényesül az alulról jövő kezdeményezések elve. Alapvetően itt is a helyi közösségek feladata a nemzeti értékek összegyűjtésének megszervezése, de ennek elmaradása esetén a Hungarikum Bizottság is kaphat feladatot. A törvény előírása szerint, ha valamely nemzetrészi nem hoztak létre Külföldi Nemzetrészi Értéktár Bizottságot, a Hungarikum Bizottság elláthatja annak feladatait. A 2015-ös törvényi változás egyik legsarkalatosabb pontja, hogy immár van lehetőség a határon túl is helyi értéktárak kialakítására. A MÁÉRT-en részt vevő külföldi szervezet által támogatott önkormányzat vagy jogi személy (a továbbiakban: külföldi szervezet) saját országa vonatkozásában az országhatáron túl települési, illetve tájegységi értéktárt hozhat létre. A Hungarikum Bizottság egy település esetén kizárólag egy települési értéktár, egy tájegység esetén kizárólag egy tájegységi értéktár működését veheti figyelembe. A Települési vagy Tájegységi Értéktár Bizottságok feladata, hogy azonosíthatja és gondozhatja az adott település, illetve tájegység területén fellelhető nemzeti értékeket. Az összegyűjtött értékek adatait nyilvántartás céljából megküldheti a Hungarikum Bizottságnak és a területileg illetékes Külföldi Nemzetrészi Értéktár Bizottságnak.

Felhasznált jogforrások

2012. évi XXX. törvény a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról

2015. évi LXXX. törvény a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény módosításáról

Vákát

Szakáli István Loránd

Hungarikumok

A nemzeti értékek és hungarikumok gyakorlati hasznosíthatóságának lehetőségei

Mitől érték az érték?

Ahhoz, hogy nemzeti értékről érdemben értekezni tudjunk, mindenekelőtt azt kell tisztáznunk, mit is jelent valójában ez a gyakran használt fogalom. A fizetőeszköz mint tárgyasult érték könnyen definiálható, és nem okoz problémát, ha jelentésének tartományát meg kívánjuk határozni, ám az „értékek” definiálása ennél sokkal összetettebb dolog.

Ha górcső alá vesszük ezt a fogalmat, azt látjuk, hogy az koronként, kultúránként és emberenként (de még egyazon ember különböző életszakaszaiban, élethelyzetében is) mást és mást jelent. Esetlegesen hiába van tele a zsebünk pénzzel, ha egy kirándulás során megéheztünk, és nem tudunk semmit vásárolni, semmit sem ér az egzotikus utazás, amennyiben ágyhoz kötött betegek vagyunk, ám egy ünnep is lehet gazdag és értékes ünnepelni tudó, szegény emberek körében is. Felmerül azonban a kérdés, lehet-e az érték fogalmát vizsgálva olyan meghatározást találni, amely valamiképpen koroktól és individuumoktól független, lehet-e nemzetek és országok esetében idő- és értékálló értékekről beszélni? Mindenekelőtt lehet-e létjogosultsága az értékeknek egy rohamosan fejlődő, modernizálódó világban, vagy azok óhatatlanul egy elavult és avított fogalomká degradálódnak? Modern példát említve: amely technikai eszköz tavaly még újnak és vonzónak tűnt, vajon ma is az-e, vagy csak elavult kacat? Jelen fejezetben arra keresünk választ, lehet-e egy nemzet esetében elévülhetetlen értékekről beszélni, amelyek az idővel nem válnak értéktelenné (egy hároméves telefonmodellhez hasonlóan), sem muzeális érték-relikviává (egy harminchárom éves telefonkészülékhez hasonlóan).

Egy élő, minden korban megújulni kész és képes érték definícióját keressük tehát – nemzeti kultúránk vonatkozásában.

Régi korokból, országok és emberek példájából sokat lehet okulni. A történelem egyértelmű tanulsága az, hogy csak olyan egyén, olyan család és olyan ország képes fennmaradni és gazdagodni, amely a változó korok változó kihívásaira megtalálja azokat a válaszokat, amelyek képessé teszik arra, hogy identitásukat és jövőkéjüküket tekintve megőrizték eredeti tartalmukat. Ha egy embernek vagy országnak csak a pillanat számít, úgy szükségszerűen el fog tűnni az idő vagy a történelem süllyesztőjében. Ha azonban önmaga létét értékesnek és továbbörökítésre érdemesnek tartja, mert abban egyetemleges, azaz koroktól független értéket lát képviselni, úgy tennie kell azért, hogy a hagyatékul kapott kultúrát – amely elsődlegesen határozza meg identitásunkat – továbbörökítse.

Az 1956-os forradalmat követően Magyarországot elhagyni kényszerülő és a tengerentúlra települő szülők és amerikaiakká vált gyermekeik példája intő jel. Harmonikus kapcsolat generációk között csak akkor lehetséges, ha egy adott közösségben az értékek viszonylag állandók, ha a kultúra alapja mindenki számára ismert és elfogadott. Ha ez a biztos háttérrel adó közös érték hiányzik, úgy nem beszélhetünk közösségről, hanem csupán egyének gyülekezetéről. A kultúra, politika és gazdaság azonban nem ismer légtüres teret, még ha a liberális világmodell ezt is kívánja sugallni. Ha egy kultúra gyengülni kezd és eltűnik, azonnal új, életerős kultúra, értékhalmoz lép a helyébe, igényt tartva önnön primátusára.

A 18. század végén született és elhíresült herderi jóslat is erre utalt. Johann Gottfried Herder német filozófus szerint a magyarok, akik mintegy be vannak ékelve a szláv és német ajkú népek közé, néhány generáció alatt óhatatlanul el fognak tűnni, nyelvükkel és kultúrájukkal együtt. A reformkor nemzedékéhez hasonlóan nekünk, ma élő magyaroknak is el kell döntenünk – mint egyébként minden korban, minden embernek –, hitelt adunk-e a fenti elméletnek, avagy dacos ellenállásra ösztönöz, pluszenergiákat szabadít fel bennünk a magunk és értékeink megmaradásért vívott küzdelemben.

A 21. század felé megmérettetéseiben az értékek megőrzése ró ránk nagy feladatot. Nem adhatjuk fel értékeinket, kultúránkat, eleink által ránk hagyott örökségünket. Nincs sok időnk, hiszen pillanatok alatt, akár egy generáció eltávoztával feledésbe merülhet mindaz, ami őseink számára fontos volt. Közös értékeink adnak egyfajta iránymutatást ahhoz, hogy tudjuk, honnan hová tartunk, mi is az életünk igazi értelme. Nemzeti értékeink ismeretén keresztül viszonyítási alapjaink erősödnek, készségeink fejlődnek, és mindezek által egy tudatos és a valódi értékeket felismerő, arra alapozó társadalomban élhetünk.

A nemzeti értékek és hungarikumok ügyének elméleti háttere

Magyarország és a magyar nemzet 20. századi történelme a legnagyobb jóindulattal sem nevezhető sikertörténetnek. A magyarság úgy sodródott bele két világháborúba, hogy abból mindkétszer vesztesen került ki, miközben területvesztés, hadszíntéri kudarok, deportálások és menekülés következtében elveszítette népessége jelentős részét. A trianoni diktátum következménye volt az is, hogy az ország területének közel hetven százalékát elcsatolták, beleértve az adott korban legfontosabb természeti erőforrások (szén, vasérc, termőföld) túlnyomó többségét is. A második világháborút követő szovjet megszállás, az országra kényszerített idegen, internacionalista ideológia, az 1956-os megtorlások és a jelentős létszámú kivándorlás, a külhoni és anyaországi magyarság közötti gyenge és esetleges kapcsolatok mind a nemzeti identitás és öntudat gyengülése irányába vezettek. Ebben az időszakban tudatos, állami szintre emelt politikai cél volt minden nemzetinek minősített érték háttérbe szorítása, relativizálása.

A nyolcvanas évek végén és kilencvenes évek elején bekövetkezett politikai rendszerváltás sem hozta magával a nemzeti értékek reneszánszát, újbóli felértékelődését. Erre a korszakra ismét az idegen, főképpen nyugati eredetű értékek, termékek túlzott és indokolatlan elismerése, az irántuk való valóságos „rajongás” vált jellemzővé. Minden, ami nyugatról

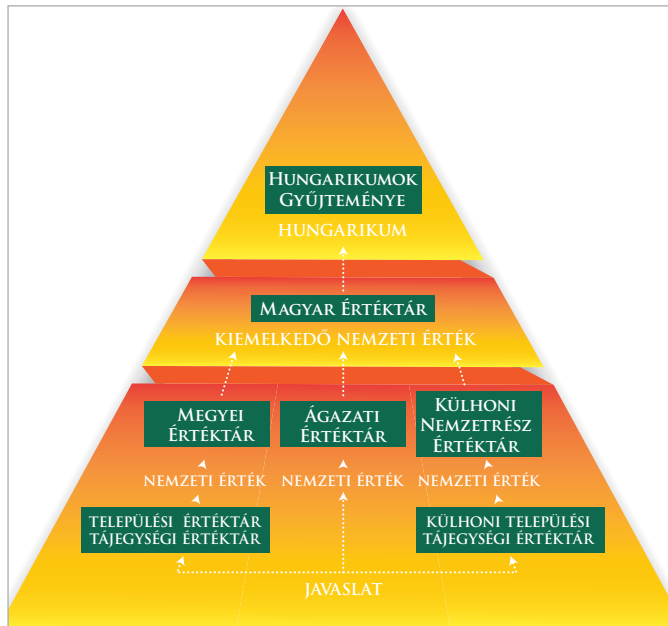
jött – legyen az áru, termék, kulturális szokás, ideológia –, elérhetővé vált, felértékelődött, és a tudatosan alakított, sok esetben egyenesen manipulált közhangulat azt sugallta, hogy ami magyar, az eleve értéktelenebb, és egyébként is avított, maradi, sőt egyenesen bűnös dolog a nemzeti értékeket előtérbe állítani. Mindezek a folyamatok az identitástudat, nemzeti összetartozás érzésének gyengüléséhez vezettek, aminek következménye volt a 2004. december 5-ei – határon túli magyarok kedvezményes honosításának lehetőségéről szóló – népszavazás és az azt megelőző, a nemzet tagjait egymás ellen kijátszó kampány. A népszavazáson – annak ellenére, hogy többségbe kerültek az igenek – a magyarországi lakosság nem a szükséges létszámban támogatta a külhoni magyarok kedvezményes honosításának lehetőségét, a kezdeményezés elbukott, ami máig ható fájó seb a kollektív nemzettudatban. (2010 májusában, a hivatalba lépő Országgyűlés a kormány kezdeményezésére az egyik legelső intézkedésével orvosolta ezt a kérdést, és lehetővé tette a külhoni magyarok magyarországi letelepedése nélküli állampolgárrá válását.)

Mindezen jelenségek és folyamatok vezettek ahhoz a felismeréshez, hogy szükséges lehet egy olyan jogszabály megalkotása, amely lehetőséget teremt a nemzeti értékek előtérbe helyezésére és fokozott védelmére.

Az Országgyűlés által 2010. június 14-én elfogadott Nemzeti Együttműködés Nyilatkozatának *A magyar mezőgazdaság megújítása* című fejezetében a következő olvasható erre vonatkozóan: el kell érni, hogy a nemzeti kiutat jelentő hungarikumaink kiemelt védelemben és támogatásban részesüljenek. A hungarikumok megtartása, leltározása és méltó támogatása nemzeti ügy, elsőrendű kormányzati, állami és társadalmi feladat kell, hogy legyen.

A 2010-es választások után rövidesen napirendre került a jogi szabályozás előkészítése. Parlamenti képviselőkől és külső szakértőkből parlamenti hungarikum-munkacsoport jött létre. 2012. február 21-én a Parlamentben tartották a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló törvényjavaslat általános vitáját. A kétéves előkészítő munka eredményeképpen és a bizottsági vélemények alapján a pártok között egyetértés mutatkozott a törvény megalkotásáról. A célok között a magyarságtudat erősítése, a határon belüli és határon túli magyar közösségek összefogásának elősegítése szerepelt. A szellemi, tudományos, kulturális és művészeti értékek számbavételének törvényi szabályozásával régi adósságát kívánta törleszteni a törvényhozás. Az Országgyűlés 2012. április 2-án ötpárti egyetértéssel, ellenszavazat nélkül fogadta el a hungarikumtörvényt azzal a céllal, hogy megfelelő jogi keretet adjon a magyarság egésze számára fontos értékek azonosításához, gyűjtéséhez és dokumentálásához, lehetőséget biztosítva a minél szélesebb körben való megismertetésükhöz, megőrzésükhöz, védelmükhöz. Az előzőleg a társadalmi szervezetektől, a civilektől, a tudományos és a néprajzos műhelyektől érkezett észrevételeket a törvényjavaslat kidolgozására kijelölt szaktárca, az akkori Vidékfejlesztési Minisztérium (ma Agrárminisztérium) beépítette a törvény szövegébe.

A Hungarikumok Gyűjteménye azokat a magyarság által teremtett szellemi, kulturális javakat, anyagi alkotásokat öleli fel, amelyeket minden magyar magáénak érezhet és tudhat világszerte, amelyek alapján a külföldiek megkülönböztethetnek bennünket más nemzetektől. A gyűjteménybe való bekerülésről a felterjesztett javaslatok alapján a Hungarikum Bizottság dönt.

1. ábra: Nemzeti Értékpiramis. A hungarikummá nyilvánítás alulról felfelé építkező, többlépcsős folyamat, amelyet bárki kezdeményezhet a megfelelő formanyomtatvány benyújtásával.

Forrás: *Hogyan lehet valami hungarikum?* Elérhető: www.hungarikum.hu/hu/content/hogyan-lehet-valami-hungarikum (A letöltés dátuma: 2018. 11. 26.)

Nemzeti örökségünknek, hagyományainknak nem ódon fogalmakként, hanem egyfajta lehetőségként kell jelen lenniük életünkben. A magyarországi szabályozás egyedisége abból fakad, hogy a nemzeti érték fogalmát semmilyen szempontból nem kívánja leszűkíteni. A megközelítés lényege, hogy csak az adott közösség döntheti el, hogy számára mi jelenti az értéket, mit tart értékesnek. Ennek megfelelően az érték fogalmát nem szűkíti le csupán kulturális javainkra, vagy pusztán mezőgazdasági és ipari termékekre, vagy épített és természeti környezetünkre, hanem mindezeket egységesen és átfogóan kezeli. Ebben a megközelítésben kulturális és civilizációs javaink ugyanúgy értékek számítanak, mint kiemelkedő egyéniségeink világszínvonalú életművei. Fontos, hogy ezeket az értékeket összegyűjtsük, átadjuk az utókor számára, és természetesen az is, hogy mindig legyen mögöttük egy olyan kezdeményező közösség, amely azokat felvállalni és képviselni is hajlandó.

A Nemzeti Értékpiramis rendszere

A törvény elsődleges célja egy átlátható hierarchikus rendszer kialakítása volt, amelyben minden érték elfoglalhatja az őt megillető helyet. Ennek megfelelően létrehozta az úgynevezett Nemzeti Értékpiramis rendszerét, amelynek három jól meghatározott szintje van. A piramis alján – a szubszidiaritás elvét követve, amely szerint minden

döntést azon a lehető legalacsonyabb szinten kell meghozni, ahol arra vonatkozóan a legnagyobb rálátással rendelkeznek – a helyi (települési, tájegységi, megyei, ágazati, külhoni magyar) értéktárak szerepelnek. Az adott közösségek tagjai tudják leginkább, hogy számukra mi jelenti az értéket, és annak fontossága miben is áll.

A törvény másik fontos jellegzetessége, hogy csupán keretet teremt – nem kötelez senkit – arra, hogy a közösségek csatlakozzanak az értéktár munkához. A helyi értéktárak és értéktár bizottságok önkéntesen hozhatók létre az illetékes önkormányzatok által. A törvény lehetőséget biztosít az önkormányzatoknak arra, hogy megbízzanak az érintett település, tájegység, megye területén működő, nemzeti értékek azonosítását, gondozását végző egyéb szervezetet is a feladat ellátásával. A helyi értéktár bizottságok döntése alapján helyi értéktárba bekerült érték nemzeti értéknek minősül. Jól mutatja a jogszabály pozitív fogadtatását, hogy az annak életbelépését követő három évben több mint ezer település, minden megye létrehozta a saját értéktár bizottságát és értéktárát.

A külhoni magyar közösségek esetében a törvény nem az önkormányzatokat, hanem a legitim – a Magyar Állandó Értekezlet (MÁÉRT) munkájában részt vevő – magyar érdekképviseleti, politikai szervezeteket bízta meg az értéktárak és értéktár bizottságok létrehozásával. Ennek oka, hogy határon túl az önkormányzatok esetében – elsősorban az etnikai realitások miatt – nem lenne biztosítható a magyar érdekek maradéktalan érvényesülése. A külhoni magyar szervezetek megbízhatnak helyi civil vagy egyéb szervezeteket, hogy létrehozzák az adott települési, tájegységi, megyei és nemzetrésztértéktárát, azonban kezdeményező szervezettől függetlenül csupán egyet.

Az értéktárpiramis felsőbb szintjeire való lépésről már a Hungarikum Bizottság (a továbbiakban: HB) dönt, amelynek munkáját 7 ágazati szakbizottság segíti. A hungarikumtörvény szabályozza a 21 tagú bizottság összetételét, amelynek elnöke a mindenkori agrárpolitikáért felelős miniszter. A bizottságba négy tagot delegál a Magyar Országgyűlés, három tagot delegál a külhoni magyarság a MÁÉRT-on keresztül, egy-egy tagot küldenek a szakminisztériumok, a Magyar Tudományos Akadémia, a Magyar Művészeti Akadémia és a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala. A HB titkársági feladatait az agrártárca látja el.

A hungarikummá nyilvánítás alulról építkező, többlépcsős folyamat, amelyet bárki kezdeményezhet a megfelelő formanyomtatvány benyújtásával. Ennek első lépcsőfoka az adott érték települési vagy tájegységi (azaz közös települési) értéktár, külhoni települési vagy tájegységi értéktár, avagy ágazati értéktár valamelyikébe való felvételének és nemzeti értékkel nyilvánításának kérelme. Ha olyan nemzeti értékről van szó, amely konkrét településhez nem köthető, az adott nemzeti érték gondozója vagy fenntartója a beadvány tárgya szerinti minisztérium által működtetett ágazati értéktárhoz nyújthatja be a javaslatát.

Amennyiben a települési/tájegységi értéktárba már felvett nemzeti érték megyei jelentőségű, azt a megyei értéktárhoz lehet felterjeszteni, külhoni települési/tájegységi értéktárba már felvett nemzeti értéket pedig a külhoni nemzetrésztértéktárhoz.

A második lépcsőfok a megyei értéktárba vagy külhoni nemzetrésztértéktárba, illetve az ágazati értéktárba már felvett nemzeti érték Magyar Értéktárba való felvételének, azaz kiemelkedő nemzeti értékkel nyilvánításának kérelme, amely a megfelelő javaslati adatlap Hungarikum Bizottsághoz való benyújtásával történik.

A hungarikummá nyilvánítás utolsó lépcsőfoka a Magyar Értéktárba már felvételt nyert kiemelkedő nemzeti érték felvételének kérelme a Hungarikumok Gyűjteményébe. Ezt a felterjesztést szintén a Hungarikum Bizottsághoz kell benyújtani. Ezt az alulról felfelé történő építkezést nevezzük a Nemzeti Értékpiramis rendszerének. Ugyanakkor a piramiselv szerinti rendszerezés azt is lehetővé teszi, hogy egy-egy érték elfoglalhassa a maga helyét a rendszerben, annak megfelelően, hogy mekkora közösség számára jelent értéket. Ennek megfelelően mindegyik érték fontos, és nem törvényszerű, hogy mindegyikből előbb vagy utóbb hungarikum legyen. Jelenleg, 2021. év közepén 79 darab hungarikumból, 181 darab kiemelkedő nemzeti értékből és több mint 8000 darab nemzeti értékből áll a Nemzeti Értékpiramis, amelynek építése időben és térben dinamikus folyamatként zajlik.

Hungarikum-eljárásrend

A magyar nemzeti értékek és hungarikumok értéktárba való felvételéről és az értéktár bizottságok munkájának szabályozásáról szóló 324/2020. (VII. 1.) Korm. rendeletben (a továbbiakban: Vhr.) meghatározott eljárásrend alapján lehet egy érték nemzeti érték, kiemelkedő nemzeti érték, majd végül hungarikum. Minden hungarikum nemzeti érték is egyben, de nem minden nemzeti érték válik hungarikummá. Nagyon sok értéke van a magyarságnak, de csak a magyarságra jellemző tulajdonságával, egyediségével, különlegességével és minőségével a magyarság csúcsteljesítményének számító értékek kerülhetnek a Hungarikumok Gyűjteményébe, a Hungarikum Bizottság döntése alapján.

Értékfelvétel kezdeményezése

I. Települési, tájegységi vagy megyei értéktárba: a felvételre javasolt érték települési, tájegységi vagy megyei értéktárba történő felvételét bárki kezdeményezheti a HB hivatalos honlapján közzétett nyomtatvány elektronikus vagy postai úton történő benyújtásával. A nemzeti érték megyei értéktárba történő felvétele kezdeményezését megelőzően a felvételre javasolt érték települési, tájegységi értéktárba való felvétele szükséges.

II. Külhoni települési, külhoni tájegységi vagy külhoni nemzetrésztértéktárba: a Magyarország határain túl fellelhető nemzeti értékek felvételét bárki írásban kezdeményezheti a területileg illetékes értéktár bizottságnál.

III. Ágazati értéktárba: a miniszterek feladatkörébe tartozó nemzeti értékek felvételére javaslatot tehet az adott nemzeti értéket gondozó vagy fenntartó természetes vagy jogi személy az illetékes minisztériumnál.

IV. Magyar Értéktárba:

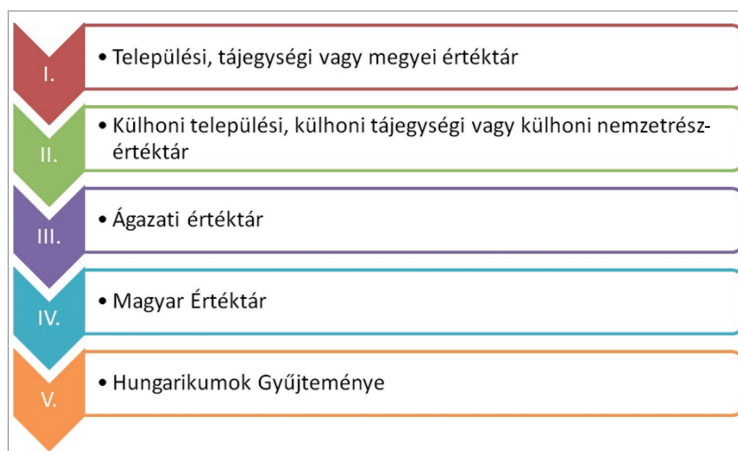
Nemzeti érték kiemelkedő nemzeti értékkel nyilvánítására javaslatot tehet:

- a) a HB tagja,
- b) a Települési, illetve Tájegységi Értéktár Bizottság, valamint a települési szervezet,
- c) a Megyei Értéktár Bizottság vagy a megyei szervezet,
- d) a Külhoni Nemzetrezs Értéktár Bizottság,
- e) az ágazati értéktárat működtető, hatáskörrel rendelkező miniszter,
- f) a települési, tájegységi, megyei, külhoni nemzetrezs- és ágazati értéktárban nyilvántartott nemzeti értéket gondozó vagy fenntartó természetes személy vagy jogi személy.

V. Hungarikumok Gyűjteményébe:

Kiemelkedő nemzeti érték hungarikummá nyilvánítására javaslatot tehet:

- a) a HB tagja,
- b) a Települési, illetve Tájegységi Értéktár Bizottság, valamint a települési szervezet,
- c) a Megyei Értéktár Bizottság vagy a megyei szervezet,
- d) a Külhoni Nemzetrezs Értéktár Bizottság,
- e) az ágazati értéktárat működtető, hatáskörrel rendelkező miniszter, valamint
- f) a Magyar Értéktárban nyilvántartott kiemelkedő nemzeti értéket gondozó vagy fenntartó természetes vagy jogi személy.

2. ábra: A hungarikummá válás folyamata

Forrás: a szerző saját szerkesztése

Soron kívüli értékelés

Bizonyos értékek a Vhr.-ben foglalt javaslattevős eljárástól függetlenül is bekerülhetnek a Magyar Értéktárba, Hungarikumok Gyűjteményébe arra tekintettel, hogy ezen értékeket más neves értékgyűjtő rendszerben már elismerték és nyilvántartják:

1. Az uniós oltalom alatt álló nemzeti értékek és a nemzetközi elismerésben részesített nemzeti értékek a HB külön elbírálása alapján minősülhetnek kiemelkedő nemzeti értéknek.
2. Az Egyesült Nemzetek Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete által kiemelkedő egyetemes értéként vagy szellemi kulturális örökségként nyilvántartott értékek a HB külön elbírálása alapján minősülhetnek hungarikumoknak.

A javaslat tartalma

Az egyes értéktáraknak megfelelően, a Vhr.-melléletek megfelelő kitöltésével lehet javaslatot tenni.

Az érték felvételére irányuló javaslat főbb tartalmi elemei:

- a) a javaslattevő adatai,
- b) az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték adatai,
- c) az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja (hozzájárulás ezek további felhasználhatóságához),
- d) az értéktári szintnek való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, valamint
- e) szakértő, illetve szakmai vagy civil szervezet támogató- vagy ajánlólevele.

Döntésre jogosultság

1. Nemzeti értékkelé nyilvánítás:

Települési, tájegységi, megyei, külhoni települési, külhoni tájegységi, külhoni nemzet-részértéktár esetén a helyi értéktár bizottság.

Ágazati értéktár esetén: miniszter.

2. Kiemelkedő nemzeti értékkelé nyilvánítás:

Magyar Értéktár – Hungarikum Bizottság. (Az illetékes szakbizottság szakmai ajánlását követően tárgyalhat az érték felvételéről. A szakbizottság döntése nem kötelező a Hungarikum Bizottságra, attól eltérhet.)

3. Hungarikummá nyilvánítás:

Hungarikumok Gyűjteménye – Hungarikum Bizottság. (Az illetékes szakbizottság szakmai ajánlását követően tárgyalhat az érték felvételéről. A szakbizottság döntése nem kötelező a Hungarikum Bizottságra, attól eltérhet.)

Nemzetpolitikai összefüggések

A Kárpát-medence természetes ökológiai egységet alkot, amelyet a határokon inneni és túli magyarság kulturális és történelmi kapcsolata fűz egybe. A térség a politikai, piaci és közlekedési akadályok fokozatos leomlásával potenciális gazdasági növekedés elé néz. A Kárpát-medencén belüli, országhatárokon átívelő régiók újraéledése idővel lehetővé teszi az adott területek, települések gyorsabb ütemű felemelkedését. A Kárpát-medence országai között a gazdasági, földrajzi adottságokat kihasználó, többretegű kapcsolatrendszerben rejlő előnyök kamatoztatása nemzetpolitikai érdek. A hálózati gazdaság fejlesztéséhez, nemzetstratégiai keretprogramok megvalósításához nagyban hozzájárulhat a hungarikumok ügye is. A magyar nemzeti értékekről és hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény (a továbbiakban: Htv.) nemzeti megközelítésű jogszabály, amelynek célcsoportja és célterülete nem csupán Magyarországra terjed ki, hanem minden olyan közösségre, amelyet magyar emberek alkotnak.

A hungarikumtörvény 2015. évi módosításának köszönhetően összhangba került a Magyar Értéktárba és a Hungarikumok Gyűjteményébe javaslatot tevő személyek és szervezetek köre. Javaslatot a Hungarikum Bizottság tagjai, a helyi szintű értéktár bizottságok, ágazati értéktárat működtető miniszterek tehetnek, illetve az a személy vagy szervezet, aki vagy amely azt eredetileg benyújtotta. A módosítás tartalmazza a hungarikum kifejezés visszaélészerű használatának tiltását is. A hungarikum kifejezés jogi személyek, kereskedelmi és vendéglátóipari egységek elnevezésében a Hungarikum Bizottság hozzájárulásával használható, aminek célja, hogy a hungarikum megjelölést a hungarikumtörvény rendelkezéseivel összhangban levő tevékenységet folytató vállalkozások, kereskedelmi egységek használják, ezáltal a hungarikummá minősített nemzeti értékek magasabb védelemben részesüljenek.

A törvénymódosítás egyik legfontosabb rendelkezése a külhoni értékgyűjtés magyarországi mintára történő megteremtése volt. Ezek alapján a Magyar Állandó Értekezleten¹ részt vevő külhoni szervezetek a saját országuk vonatkozásában Külhoni Nemzetrészt Értéktárat működtethetnek. Emellett a külhoni önkormányzatok, jogi személyek saját országuk vonatkozásában – a Magyar Állandó Értekezletre meghívott külhoni szervezet támogatása esetén – települési, tájegységi értéktárat hozhatnak létre. A cél az, hogy az országhatáron túl is megvalósulhasson a helyi szintű értékgyűjtés, az alulról felfelé érkező kezdeményezések támogatása, és biztosítható legyen azok becsatornázása az egységes Nemzeti Értékpíramis rendszerébe.

A külhoni magyarság köreiben kibontakozó hungarikummozgalom segítségével teljes képet kaphatunk a nemzetünket alkotó közösségek egyediségéről, különlegességéről.

¹ „A Magyar Állandó Értekezletet a parlamenti, illetőleg tartományi képvisellel rendelkező határon túli magyar szervezetek, a magyarországi parlamenti pártok, a Magyar Kormány, valamint a nyugati magyarság képviselői alkotják, de minden esetben biztosítva a térség valamennyi magyar nemzeti közösségének részvételét. A Magyar Állandó Értekezlet évente legalább egy alkalommal a Magyar Köztársaság Miniszterelnöke meghívására ül össze.” „Magyarország és a határon túli magyarság – 1999” konferencia nyilatkozata (1999). *Magyar Kisebbség*, 5. évf. 1. sz. Elérhető: <http://epa.oszk.hu/02100/02169/00011/m990113.htm> (A letöltés dátuma: 2018. 11. 29.).

A törvénymódosítás eredményeként elindult a határon túli értékgyűjtő mozgalom aktív szerveződése, amelynek során létrejött a Horvátországi Magyar Nemzetrezs Értéktár és Bizottság, a Felvidéki Értéktár és Bizottság, az Erdélyi Magyar Értéktár és Bizottság, a Vajdasági Magyar Értéktár és Bizottság, a Muravidéki Magyar Értéktár és Bizottság, a Kárpátaljai Magyar Értéktár és Bizottság és a Burgenlandi Nemzetrezs Értéktár. Ebben a rendszerben külön státuszt képvisel a legnagyobb külhoni magyar tömböt képviselő tájegységi értéktár, a Székelyföldi Értéktár és Értéktár Bizottság.

A törvény integratív, az érték fogalmát egyetemesen elismerő jellegét bizonyítja, hogy annak eredetét nem köti etnikai szempontokhoz. A magyar nemzeti értékek körét kiterjeszti a magyarsággal évszázadok óta együtt élő, államalkotó szerepet játszó egyéb nemzetiségek által előállított értékekre is, ezzel is azt sugallva, hogy minden, a Kárpát-medencében élő közösség egyformán fontos számára. Ennek a szemléletnek köszönhetően az értékpiramis különböző szintjein helyet foglalnak az elsősorban nemzetiségekhez köthető értékek is. Amennyiben a Hungarikumok Gyűjteményét vesszük csupán górcső alá, azt láthatjuk, hogy a jelenlegi hungarikumok között van elsősorban a cigánysághoz, a Magyarországon élő délszlávokhoz vagy éppen a szlováksághoz kapcsolódó érték is.

A hungarikum védjegy

A hungarikum védjegy elsődleges feladata a hungarikummozgalom során nevesített értékek beazonosítása. A hungarikum védjegy nem tanúsító védjegy, azaz önmagában nem tanúsítja annak a hungarikummá nyilvántartott terméknek vagy szolgáltatásnak a minőségét, amely esetében a használatot engedélyezték. A jogi szabályozás szerint ez a védjegy a Hungarikum Bizottság tevékenységének megjelenítésére, valamint a Hungarikumok Gyűjteményében szereplő hungarikumok megismertetésének elősegítésére szolgál.

3. ábra: Hungarikum védjegy

Forrás: Hungarikum védjegy. Elérhető: www.hungarikum.hu/hu/hungarikum-v%C3%A9djegy (A letöltés dátuma: 2018. 11. 29.)

A hungarikum védjegy használatát – a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény alapján – az agrárpolitikáért felelős miniszter mint védjegyjogosult a hungarikumot gondozó vagy fenntartó természetes vagy jogi személy kérelmére engedélyezheti. A kérelem benyújtása és a hungarikum védjegy használata ingyenes. Az engedély nélküli védjegyhasználat, valamint a védjegyhasználati szerződés megszegése esetén az agrárpolitikáért felelős minisztérium bírósági úton, védjegybitorlás jogcímen fellép.

A védjegy leírása

A védjegy a magyar nemzeti színekkel, fehér alapon a Szent Koronát formázza meg. A motívum felső, balról jobbra kifutó íve piros színű, az alsó – balról jobbra, majd dinamikus visszahajló spirális – íve zöld színű. A trikolor közepső, fehér elemét az alap fehér színe adja, lehatárolatlanul. A koronaforma felső-közepső részéhez piros színű, balra dőlt kereszt simul. A koronamotívum alsó (abroncs) részét az – íves elem talpával azonos szélességű – hungarikum felirat képezi, csupa nagybetűvel. A felirat „HUN” eleme piros, a „GARIKUM” szövegrész zöld színű.

A hungarikum védjegyhasználat elérésének részletes folyamata

Az Agrárminisztérium Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalánál lajstromozott 212788 és 212789 lajstromszámú, színes, illetve fekete-fehér ábrás „Hungarikum” megjelölésű védjegyeinek használata szerződéshez kötött.

A védjegyhasználat iránti kérelem benyújtásának feltétele, illetve a kérelem elbírálási folyamata az alábbi:

1. A kérelem benyújtása

1.1. A védjegyhasználat iránti kérelmet egy példányban kell benyújtani és annak a következőket kell tartalmaznia:

- a kérelmező nevét, címét, telefonszámát, e-mail-címét;
- a kérelmező által gondozott hungarikum megjelölését (a Hungarikumok Gyűjteménye szerinti megnevezéssel);
- annak bemutatását és igazolását, hogy a kérelmező által előállított áru vagy az általa nyújtott szolgáltatás igazolhatóan kapcsolódik az adott hungarikumhoz;
- tagsághoz kötött tevékenység esetén a tagsági viszony igazolását;
- a használni kívánt védjegy megjelölését (színes ábrás és/vagy fekete-fehér);
- azoknak az áruknak, illetve szolgáltatásoknak a Nizzai Megállapodás szerinti megjelölését (<http://classifications.sztmh.gov.hu/nice/> – elegendő az osztály

megjelölése), amelyekkel kapcsolatban a kérelmező használni szeretné a védjegyet;²

- szövetkezet és gazdasági társaság esetén a cégjegyzékszámot;
- egyesület vagy alapítvány esetén a bírósági nyilvántartás számát;
- képviselőlet esetén a képviselő nevét és címét.

1.2. A védjegyhasználat iránti kérelemhez csatolni kell:

- a kérelmező rövid bemutatását, amely különösen a következőket kell, hogy tartalmazza:
 - a) ismertetés a kérelmezőnek az adott gazdasági ágazatban betöltött szerepéről;
 - b) a kérelmező és jogelődei fennállásának (működésének) együttes időtartama;
 - c) a kérelmező – a kérelem benyújtását közvetlenül megelőző három üzleti évben elért – éves nettó árbevétele;
 - d) a kérelmező tárgyévi vagy tárgyévet követő évre vonatkozó üzleti terveinek tartalma;
 - e) a kérelmező védjegyeinek, formatervezési mintaoltalmainak és egyéb iparjogvédelmi jogainak megjelölése;
- egyesület, alapítvány, szövetkezet és gazdasági társaság kérelmező esetén a NAV igazolását arról, hogy a kérelmezőnek nincs köztartozása;
- természetes személy kérelmező (egyéni vállalkozó) esetén a 30 napnál nem régebbi erkölcsi bizonyítványt;
- képviselőlet esetén a meghatalmazást.

2. A védjegyhasználat iránti kérelem elbírálása

A Hungarikum Védjegy Szakbizottság Titkára (a továbbiakban: Titkár) a kérelem benyújtását követő 30 napon belül megvizsgálja, hogy a védjegyhasználat iránti kérelem az 1.1. és 1.2. pontokban előírt valamennyi követelménynek megfelel-e. Alaki vagy tartalmi hiányosság esetén a Titkár a kérelmezőt a hiányok pótlására hívja fel. Amennyiben a kérelmező a hiánypótlásra való felhívásnak nem tesz eleget, illetve a hiányosság pótlásához szükséges idő figyelembevételével megállapított határidő meghosszabbítását sem kéri, a javaslatot a Hungarikum Védjegy Szakbizottság (a továbbiakban: Szakbizottság) érdemben nem tárgyalja meg, és erről a Titkár a javaslattevőt értesíti.

Az 1.1. és 1.2. pontokban előírt követelményeknek megfelelő kérelemről a Titkár értesíti a Szakbizottság elnökét, aki gondoskodik a Szakbizottság összehívásáról. A Szakbizottság a védjegyhasználat iránti kérelmet az alapján bírálja el, hogy a kérelmező és az általa forgalomba hozni kívánt áru, illetve általa nyújtott szolgáltatás méltó-e arra, hogy azt a fogyasztók a védjegy használata során a magyarság

² Csak az szerepeljen, amelyre a „hungarikum” vonatkozik, például hangszer hungarikum esetében a hangszerekkel kapcsolatos osztályt kell megjelölni, tekintettel arra, hogy kérelmező jogosult lesz a szerződés külön rendelkezése értelmében az áruját/szolgáltatását reklámozni, hirdetni például névjegykártyán, levélpapíron, CD-n vagy DVD-n feltüntetni stb. Szükségtelen további áru vagy szolgáltatási osztály megadása.

csúcsteljesítményét, kiemelt értéket vagy védett természeti értéket megtestesítő hungarikumként azonosítsák. Ennek mérlegelésekor a Szakbizottság különösen az alábbi szempontokat veszi figyelembe:

- a) a kérelmező által előállított áru vagy az általa nyújtott szolgáltatás igazolhatóan kapcsolódik-e az adott hungarikumhoz;
- b) a kérelmező régóta gyárt-e olyan terméket, illetve régóta nyújt-e olyan szolgáltatást, ami az adott hungarikumhoz kötődik, továbbá ezek a termékek vagy szolgáltatások a fogyasztók körében ismertek-e;
- c) földrajzi árujelző-oltalommal védett megjelöléssel vagy védjeggyel ellátott hungarikum esetén a kérelmező jogosult-e a földrajzi árujelző, illetve a védjegy használatára.

3. A védjegyhasználat engedélyezése, a szerződés megkötése

A Szakbizottság a 2. pontban felsorolt szempontok alapján a védjegyhasználati engedély iránti kérelemről a kérelem napirendjére vételétől számított 90 napon belül dönt, és arról a javaslattevőt írásban értesíti. A Hungarikum Bizottság által elfogadott termék/szolgáltatás leírásban meghatározott minőségügyi követelményeknek való megfeleléségi vizsgálat jogát a Szakbizottság fenntartja. A Szakbizottság a védjegyhasználatot a Nizzai Megállapodás olyan osztálya kapcsán engedélyezi, amellyel kapcsolatban az adott hungarikum jellegéhez igazodóan a jogszerű védjegyhasználat megvalósulhat. A Szakbizottság védjegyhasználati szerződést jóváhagyó döntése alapján, annak megfelelő tartalommal a kérelmezővel a védjegyjogosult Agrárminisztérium *köti meg a védjegyhasználati szerződést.*

Külföldi példák az érték mint gazdasági erőforrás kihasználására

Minden ország és nemzet törekszik arra, hogy értékeit megismerhetővé, bemutathatóvá tegye. Ez minden esetben kettős célt szolgál, egyrészt szól az adott ország lakosainak, másrészt a külföldieknek. Belföld irányába elsősorban az önbecsülés, a nemzeti büszkeség fokozását célozza, elősegíti a hazai termékek piaci lehetőségeinek javulását, a hazai turizmus erősödését. A külföld irányába egyrészt országimázs-építési, másrészt gazdasági érdekérvényesítési célokat szolgál. Az európai nemzetek márkáépítését, eredetország-hatását, a védjegyrendszereket, „hazafias fogyasztás” jelenségét összehasonlítva megállapítható, hogy a hungarikumtörvény komplexitásához hasonló kezdeményezés sehhol sem található meg.

Európában a *Made in Germany* eredetmegjelölés napjainkra védjeggyé vált, azonban Németország nem rendelkezik olyan jogszabállyal, amely előírná, hogy mikor és milyen céllal lehet a jelzést használni. Az „Ausztia Nemzetmárkájával” (*Nation Brand Austria*) kapcsolatban egy átfogó kommunikációs stratégiára helyezték a hangsúlyt, amelynek célcsoportját a nemzetközi ifjúság megnyerésében határozták meg. Franciaország is nemzetmárkájának erősítésével kívánja elősegíteni gazdaságának fellendülését (*La Marque France, Label Rouge*). Spanyolország országimázsát, belföldi és külföldi piacokon a spanyol termékek elismertségének emelését a *Marca España* létrehozása és törvényi

megerősítése hivatott szolgálni. A *Made in Britain* civil kezdeményezésű szervezet célja a Nagy-Britannia és Észak-Írország területén gyártott, bármilyen formában előállított termékek megkülönböztetése más, exportált árucikkektől, továbbá az Egyesült Királyság turisztikai termékként való népszerűsítéséért a *Visit Britain* és *Visit England* szervezet felelős. A *Hrvatska kvaliteta*, azaz a Horvát Minőség jelölés olyan termék csomagolására helyezhető fel, illetve olyan szolgáltatás népszerűsítésében használható, amely megfelel a minőségi előírásoknak, valamint előállítása Horvátországban történik.

4. ábra: *Hrvatska kvaliteta* (Horvát Minőség)

Forrás: *Kako steći pravo uporabe znakova HGK „Hrvatska kvaliteta” i „Izvorno hrvatsko”?* Elérhető: www.hgk.hr/kako-ste-ci-pravo-uporabe-znakova-hgk-hrvatska-kvaliteta-i-izvorno-hrvatsko-najava (A letöltés dátuma: 2018. 11. 29.)

A hungarikumszabályozást illetően a *Marca Españában* fedezhetők fel analógiák. A Spanyolország országimázsát belföldi és külföldi piacokon erősítő *Marca España* (Spanyol Márka) hosszú távú szakpolitikai stratégia által megalkotott szervezet. A *Marca España* a 2012/998. számú, 2012. június 28-án deklarált királyi rendelet hozta létre. A szervezet élén egy kinevezett kormánybiztos áll, akinek feladat- és hatáskörébe a tervezési és koordinációs feladatok ellátása tartozik, olyan állami és privát szférában érintett egységekkel együttműködésben, amelyek Spanyolország nemzeti márkája erősítésének érdekében folytatnak tevékenységet. A *Marca España* tevékenységi körébe tartozik a projekt által elindított és befolyásolt folyamatok megfigyelése és elemzése, a feladatok tervezése és a kivitelezés koordinálása, a kommunikáció és terjeszkedés, valamint a cselekvési irányvonalak meghatározása és követése. A szervezet hivatásának tartja az üzleti kezdeményezések és innovatív projektek számára a legtágabb körű nyilvánosság biztosítását a közösségi média és a *Marca España* hírlevelek adta lehetőségek által.

Az elemzőtevékenységhez kapcsolódóan az országmárka fejlődésének, evolúciójának utánkövetése érdekében a *Marca España* mellett létrehozták a MESÍAS projektet (*Marca España System for Applied Intelligence*), amely kvantitatív kutatási eredményekkel vizsgálja a „Spanyol Márka” által elért hatásokat. A kutatásokat az *ESIC Business and Marketing Schoollal* (ESIC Üzleti és Marketing Főiskola) együttműködésben végzik az Elcano Királyi Intézet felügyelete alatt. Annak érdekében, hogy a kutatások valós képet adjanak, két részre bontották az ME által lefedett területeket. Az intézményi minőség, turizmus, sport, kulturális örökség, valamint multinacionalizmus alkotja az egyik

kutatási kört. A másik kutatási körben Spanyolország vezető vállalatai szerepelnek, mint például a *Balay*, *Campofrío*, *Aviva*, *Ernst and Young*. A MESÍAS projekt első felmérése a spanyol exportőrök, valamint a Spanyolországból származó termékek és szolgáltatások nemzetközi piacon való megítélésére irányult, amely alapján a *Marca España Confidence Index* (Spanyol Márka Bizalmi Indexe) alakul.

5. ábra: Marca España, a spanyol minőség védjegye

Forrás: Marca España. Elérhető: www.exteriores.gob.es/Portal/es/PoliticaExteriorCooperacion/MarcaEsp/Paginas/Inicio.aspx (A letöltés dátuma: 2018. 11. 29.)

A *Marca España* a felsorolt tevékenységeken belül és velük párhuzamosan egyszerre több területen van jelen. 2014-ben a *Forética* vállalattal kötött megállapodás által saját tagjaiból létrehozott egy munkacsoportot, amely a spanyolországi vállalatok társadalmi felelősségvállalását elemzi.

Létrehozták a Spanyol Vezető Márkák Fórumát, amely több mint száz vállalatot foglal magában a Külügyi és Külkapcsolatokért Felelős Minisztériummal, a Gazdasági és Versenyképességi Minisztériummal, az Ipari, Energiaügyi és Idegenforgalmi Minisztériummal, a Spanyol Export és Befektetés csoporttal, valamint a Spanyol Szabadalmi és Védjegy Hivatallal együttműködésben. A kooperáció célja, hogy elősegítse a spanyol márkák nemzetközi népszerűsítését, hozzájáruljon a spanyol gazdasági növekedéshez, és hogy a *Marca España* a minőség és presztízs szinonimájává váljon, valamint hogy kiemeljék Spanyolország erősségeit: az ország kulturális örökségét, nyelvét, a tudományt, a technológiát, a turizmust, a divatot, a konyhát.

Helyi érték, helyi erőforrás, hungarikum, nemzeti erőforrás

A hungarikummozgalom működtetésével elérhető egyfajta, a hungarikumtörvényben is célként megfogalmazott társadalomfejlesztő hatás. Ennek eredményeként az adott településen vagy annak szomszédságában az emberek részvételi szándéka növekszik a közösségi életben, aktivizálódnak, az egyetértés és együttműködési hajlam erősödik az értékfeltáró munkában. Az inaktív állapotból az érintett emberek cselekvő állampolgárrá válnak. A településsel együtt, aktív, cselekvő részvételükkel újabb szolgáltatások, vállalkozások jöhetnek létre, ennek következtében a gazdaság- és társadalomfejlesztés különböző új formái jelenhetnek meg. A hangsúlyt továbbra is a közösségi tervezésre kell

helyezni az állami, a vállalkozói és a magánszféra együttműködése által, a három szektor együttműködése elengedhetetlen a fejlesztéshez. Ennek koordinálásában az értéktár bizottság aktivitása nélkülözhetetlen.

6. ábra: Büszkeségeink, a hungarikumok

Forrás: Hungarikumok Gyűjteménye Facebook-oldal. Elérhető: www.facebook.com/hungarikumokgyujtemenye (A letöltés dátuma: 2018. 11. 29.)

A nemzet ugyanis azáltal nemzet, ha annak tagjai értékelvű összeköttetésben élnek. Lennie kell egy olyan értékminimumnak – politikusi szóhasználatban ezt legtöbbször nemzeti minimumnak nevezik –, amelyet a nemzet tagjai vitán felül elfogadnak, amelyben konszenzus van. Ilyen minden vitán felüli közös érték legtöbbször az anyanyelv, a nemzet tagjaihoz kötődő kulturális teljesítmény, a néhol reálisan értékel, néhol pedig heroizált történelmi múlt, a dicső elődök megkérdőjelezhetetlen szakmai, tudományos, erkölcsi természetű teljesítménye. A hungarikum-értékpiramisban ugyan különbség van a csúcson lévő országos, nemzeti jelentőségű hungarikum, valamint a piramis talapzatát alkotó alapszintű értéktárakban fellelhető, helyi jelentőségű nemzeti értékek között, de ez – a struktúrából fakadó hierarchikus különbség – csöppet sem csökkenti az utóbbiak szerepét.

A csúcstermékekért vagy „csúcserkékekért” lehet rajongani, de a kisebb jelentőségű, azonban saját érték mindig fontosabb lesz a személy számára, mert érzelmek és élmények kötnek hozzá, amelyek az identitásképzés során fontosabbak, mint egy távoli nagy hírű érték. A hungarikumok a nemzet, az ország számára egyetemesen jelentős értékek, míg a helyi értékek az adott közösség mindennapi életében játszanak meghatározó, jelentős szerepet.

Az egyén közösségekben él. A legkisebb halmaz a szűk családi kör, amelyet a rokonság követ, ennél tágabb a baráti kör, egy település közössége, a tájegység, esetleg a megye hovatartozást biztosító identitása, végül az országhatárok és a nemzetközösség földrajzi határai definiálják az egyén helyét a világban. Az Európai Unió létrejötte óta európai identitásról is beszélnek, de ezt éppen az elmúlt években tépázza meg és ássa alá egy bürokratikus egységesítésre törekvő szándék, amely figyelmen kívül kívánja hagyni az évszázadok során kialakult helyi közösségeket, azok akaratát, önrendelkezési jogát,

hagyományait. A városok (metropoliszok) általában elidegenedett helynek számítottak, ezzel szemben a vidék volt mindig egy adott ország, nép, nemzet identitásának alapja. A vidék képviseli az állandóságot, a múltra irányultságot, azt is mondhatjuk, amíg egy ország rendelkezik olyan hátországgal, alappal, amely ápolja és fenntartja a hagyományait, nemzeti értékeit, addig él a nemzet. A vidék ugyanis nemcsak fizikai erőforrást jelent, hanem szellemi is. Nem feltétlenül kulturális értelemben, ugyanis egy nagyváros programkínálatával természetesen nem vetekedhet egyetlen kistelepülés sem, de létezhet olyan kulturális érték, például a néphagyomány, amely tömegeknek szól, és nem a „versenysportot” űző kivételezett egyéneknek. Városban egyénekről és egyének csoportjairól beszélhetünk, vidéken – ideális esetben – közösségekről. Így van ez a magyar nemzet esetében is. Nem véletlen, hogy azok a tizenkilencedik és huszadik századi ideológiák, amelyek a nemzet kulturális önazonosságát, önbecsülését, identitását akarták felszámolni bizonyos homályos célkitűzések érdekében, elsősorban a vidéki létforma alapjait próbálták felszámolni, kisebb-nagyobb sikerrel.

A város mint centrum sok tekintetben szemben áll a vidékkel mint perifériával. Az értékteremtés, értékmegőrzés tekintetében más és más módon kell megközelíteni az egyes településtípusokat. Figyelembe kell venni a helyi sajátosságokat, és azokat egységben kell kezelni. A települési vagy megyei értéktárak ezáltal válhatnak önmagukban teljes értékűvé, mert tökéletesen ellátják feladatukat. Segít a településen élők önazonosságának meghatározásában, ami kapcsolódási pontot jelent számukra. Ennek pedig már gazdasági hatása is lehet, elősegítheti egy település vagy régió fenntarthatóságát. A hely ugyanis nemcsak egy földrajzi egység, fizikai tér, hanem a helyben lakók összes kapcsolatrendszere, valamint olyan gazdasági, társadalmi viszonyrendszer, amely az egyéni érdek mellett közös érdeket és közös identitást is feltételez. Az egyén boldogulása vagy nehézsége sokkal nagyobb hatással van a közösség többi tagjára, mint egy városban. Természetesen város és város között is különbség van, alapjaiban más egy kisváros, egy közepes város, a nagyváros vagy esetleg metropolisz értékekhez, hagyományokhoz való viszonya. Az egyének egy hálózat részei, a közösség részeinek pedig óhatatlanul együtt kell működniük. Egyéni és közösségi érdek összefonódik, és hatással van egymásra.

A helyi erőforrások számosak lehetnek. A földrajzi, természeti erőforrások általában adottak, ki kell aknázni a bennük rejtőző lehetőségeket (az Aggteleki-karszt és a Szlovák-karszt barlangjai, a bükkaljai kőkultúra, Hévízi-tó, Fertő/Neusiedlersee kultúrtáj). Kreativitással és közös munkával a kulturális örökségünkből és társadalmi erőforrásokból lehet értéket teremteni (Hollókő-Ófalu és környezete, mohácsi busójárás, kulturális programok). A humán erőforrás lehetőséget teremt speciális tudást igénylő tevékenységek (népi mesterségek) gyakorlására (kalocsai népművészet, halasi csipke), illetve innovációra. Intézményi erőforrás birtokában a település egy egész és komplett arculatot tud kialakítani magának, amelyben közvetve vagy közvetlenül a település jóformán összes szereplője részt tud venni (Hévízi-tó). Speciális (tradicionális) termékek is erőforrásai lehetnek egy helyi közösségnek. Amennyiben hagyományos értékről van szó (például tokaji aszú, herendi porcelán, kalocsai örölt paprika), úgy a legtökéletesebb termelőtevékenységről beszélhetünk, ugyanis helyi alapanyagból készül, nagy a hozzáadott érték, és ráadásul identitásalkotó értéke is kimagasló.

Társadalmi értékerőforrások és szerepük

A hungarikumtörvény az alulról felfelé történő közösségi építkezés szellemiségét támogatja. A hungarikumpiramis működésének közösségi és társadalmi haszna abban mutatkozik meg, hogy a származás, az eredet, a minőség, a kiválasztás, a nemzeti védjegyzettség lehetőségeit azonosítja, és kiszámítható végrehajtási menetrend szerint vizsgálja. A rendszer legnagyobb közösségi haszna a rejtett társadalmi értékerőforrások, tartalékok felfedezésében érhető tetten. Nagyon fontos, hogy magukkal mint patriótaközösséggel tisztában legyenek, és az is különösen fontos, hogy önbizalmukat, önbecsülésüket közösségként megfelelő szinten és mértékben tudják megélni és képviselni.

Mindenkinek van szülőhelye, és létezik olyan közösség, amelyből származik. Ezeket nevezzük átfogóan az egyén gyökereinek. Tamási Áron örökérvényű szavaival: „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.” A gyökerek azonban csak akkor fontosak számunkra, ha azokhoz pozitív képzeteket, érzelmeket társítunk. Ahhoz, hogy ezek az érzelmek kialakulhassanak, arra van szükség, hogy az adott helyet, illetve közösségi értékeit megismerjük. Ebből a szempontból is jelentős szerep hárul a helyi értéktárakra, amelyek összegyűjtik és megismerhetővé teszik az adott település, közösség legfontosabb értékeit.

Az, hogy mikor mit értünk releváns „szülőföld” meghatározás alatt, szintén relatív. Az adott településen belül az számít, hogy annak melyik részén lakunk (például a székelek különbséget tesznek felszeg és alszeg között); ha a megyeszékhelyen járunk középiskolába, és társainknak meséljük el, hogy hová valósiak vagyunk, akkor a település vagy a kisebb tájegység nevét mondjuk. Ha egyetemre járunk valamely nagyvárosban vagy Budapesten, és a honnan jöttünk kérdésre válaszolunk, itt már felmerülhet a nagyobb tájegység (például Dunántúl, Észak-Magyarország stb.), illetve a megye. Ezen a szinten a kistelepülés konkrét neve már kevésbé fontos. Ha Európában vagyunk tanulmányi vagy munkacélból, az identitásunk szempontjából az a fontos, hogy Magyarországról érkezünk, illetve hogy magyarok vagyunk. A külföldi kapcsolataink számára – alapos ismeretek hiányában – csak a legritkább esetben fontos, hogy Magyarországon belül honnan származunk. Az is tapasztalható, hogy távoli, tengerentúli kapcsolatok, látogatások alkalmával már az a releváns információ, hogy Európából érkezünk, európaiak vagyunk, és csak kevesen tudják konkrétan beazonosítani Magyarországot vagy egyéb országokat.

A mikroközösségek öntudatában, szervezőerejében sikereket indukáló, felhajtó erő rejlik, amelynek eredményessége hatással van a társadalom egészére. A mikroközösségektől a makroközösségekig terjedő társadalmi szervezethez, összetartás a pozitív nemzeti identitás képét erősíti. Pszichológusok által régóta alkalmazott, általános terápiának számít, hogy a depresszióban lévő egyéneket, individuumokat akképpen próbálják meg kirántani a betegségükből, hogy kidomborítják korábbi életük értékeit, sikereit, legelégedettebb pillanatait, amelyek önbizalmukat erősíthetik, és ezáltal zálogai lehetnek egy élhetőbb és sikeresebb jövőnek. A közösségeket és a társadalom egészét tekintve sincs ez másként.

7. ábra: Hungarikum-szófelhő

Forrás: a szerző saját szerkesztése

Az a társadalom, amely nem tekinthet vissza büszkén múltjára, nem őriz emlékében sikeres és boldog pillanatokat, amelyekért akár áldozatot is érdemes hozni, az egy elagott és jövő nélküli emberhalmaz csupán, amelyben az egyének egymástól szétszórta, függetlenül élnek, léteznek mindaddig, míg egy másik, energiával és önbizalommal teli közösség kihívást nem intéz ellene.

Az embernek lehetnek szokásai, de nincs hagyománya, annak ugyanis elsődleges feltétele a közösség. Hagyományt megélni és ápolni csak együttműködéssel lehet, meghatározott formai keretek mentén, oly módon, hogy az egyén és a közösség egyszerre lássa benne értékét: múltját, jelenét és jövőjét. A közösségért természetesen tenni is kell, de belőle mindig többet lehet visszanyerni, mint amit az egyén abba beletáplált.

Jelen (posztmodern) világunkig kétség sem fért hozzá, hogy az ember közösségi lény, akit lényegében határoz meg a közösséghez való tartozás. Korábban is volt individualizmus (ez kétségtelenül az európai keresztény civilizáció egyik vívmánya), de az soha nem írta felül a közösség értékét. A mennyiség bálványozása azonban felülírta a minőséget, a közösségek (társadalmi alaphalmazok) felbomlóban vannak, ami látszólag ugyan nagyobb teret enged a személyközpontú világszemléletnek, az egyének szabadságának, de ezért egyúttal hatalmas árat is kell fizetni, ennek következménye ugyanis az elhidegülés, az elmagányosodás, az egyedüllétre kárhóztatás. A közösségek megtartó ereje csökken, és a közösségi szokásértékek feledésbe merülnek, eltűnnek. Az egyén egy pillanat alatt változtathat szokásán, míg egy közösség esetében a hagyomány változása, átalakulása mindig időt igényel, és feltételezi a közösség többségének egyetértését.

A tulajdonságok nélküli ember című könyvben Robert Musil ekképpen vélekedik: „Van egy bizonyos kérdéskör, melynek ugyan széles az átmérője, de nincs középpontja, s ez nem más, mint az a kérdés, hogyan is éljünk?”. Melyek azok a fogalmak, amelyek diffúz módon bolyonganak ebben a körben? Birtoklás, nyereség, siker – csupa individualista

fogalom. De vajon ezek lennének a középpontok? Ezek határozzák meg lényegünket – alapvetően és élethossziglan?

Vagy léteznek más fogalmak is? Olyanok, amelyek manapság talán nem annyira divatosak, de az elmúlt 3000 évben minden társadalomnak és minden nemzetnek a gerincét képezték, akár egy terebélyes fa törzse. Nevezetesen: a hagyomány és a szokások. A közösségi életforma felbomlása maga után vonja a szokások kihalását. Nincsenek közös ünnepek, közösen átélt szomorúságok. Az élet általános kérdéseire nem léteznek közös válaszok, csupán egyéni válaszkeresések. A modern világ sugallatai alapján nincs szükség már hagyományokra, mert azok idejétmúltak és haszontalanok, de talán nem is kell soká várni, míg egyenesen tiltva lesznek.

Nem szabad engedni ugyanakkor, hogy a hagyomány folklórrá degradálódjon. A folklór ugyanis nem egy közösség élettel teli szokásrendszer, hanem pusztán élettelen színpadi előadás. Kétségtelen, hogy szükség lehet rá, de ha kizárólag a turizmus tart rá igényt, úgy múzeumi kellék lesz. Ha viszont gyökerei a közösségek élő szövetéből nyerik a tápanyagot, úgy életforma, újító erő.

A második világháború derekán arra kívánták Churchillt rávenni, hogy a hadi kiadások javára csökkentsen a kulturális kiadásokat. Válasza értékorientált volt: „Ha elzárjuk a kultúránkat éltető csapatot, minek háborúzunk egyáltalán. Vagy Önöknek egy tartalom és érték nélküli élet is elegendő?”

Aki ma nem gondol a holnapra, az holnapután már csak egy tegnapi ember lesz. A jövő nem a mában gyökerezik, hanem a múltban. Az a közösség, amely engedi kihunyni hagyományainak paraszát, hamarosan már csak hamut talál önnönmaga helyén.

Gazdasági értékerőforrások és jelentőségük

Fel kell ismerni, hogy közösségeink elsődrendű, legkézenfekvőbb erőforrásai, amelyekkel gazdálkodhatnak, és amiből jövőt építhetnek, a specifikus értékeik. Ebben a megközelítésben a hungarikumtörvény elsősorban egy lehetőség, egy eszköz, amely elősegítheti közösségeink megerősödését, önmagára találását. A kérdés, hogy képesek vagyunk-e jól használni az eszközt, élni a lehetőséggel. Az értékek egyaránt alkalmasak a közösségek társadalmi, illetve gazdasági szempontú megerősítésére. Társadalmi szempontból erősödhet az identitástudat, a belső kohézió, a szolidaritás, a népességmegtartó képesség, míg gazdaságilag helyzetbe hozhatjuk a helyi termékeket, termelőket, plusz munkalehetőséget biztosítva ezáltal. Turisztikai szempontból a helyi értékek – legyen az egy népszokás bemutatása, gasztronómiai különlegesség, egyedi természeti vagy épített örökség – számbavételén és a bennük rejlő lehetőségek kiaknázásán keresztül javulhat a desztináció vonzereje, arra ösztönözve az oda érkező turistákat, hogy helyben több időt töltsenek, és több pénzt költsenek, illetve majd vissza is jöjjenek.

A manapság olyannyira elterjedt programozás világában, amikor minden település, közigazgatási egység, illetve ágazat – hosszabb, rövidebb időtávú – fejlesztési tervben, stratégiában gondolkodik, és ilyeneket dolgoz ki, nem lehet eltekinteni a helyi erősségektől, amelyek legtöbb esetben egybeesnek a helyi értékekkel. Nem reális, hogy úgy

készüljön egy reális, megvalósítható és fenntartható fejlesztési terv, hogy az elsődlegesen nem a helyi készségeken, képességeken, értékeken alapul.

A gazdaság és az ökológia közötti harmónia megteremtéséhez nélkülözhetetlen a megfelelő termelési és gazdálkodási módozatok megtalálása. A tájban egymással összhangban kell az emberek alapszükségleteit kielégíteni, ipari tevékenységet végezni, biztosítani a mezőgazdasági nyersanyagok megtermelését, és óvni a természeti értékeket. A modern intenzív mezőgazdasági termelési technológiák lehetőséget biztosítanak arra, hogy olyan területeket hasznosítsunk extenzív módon, amelyeknek agrárgazdasági jelentősége már nem számottevő, lehetőséget biztosítva így a természetvédelem és az idegenforgalom számára. Magyarország ugyanis szerfelett gazdag természeti kincsekben, számos helyen megmaradtak az ősi növény- és állatvilágot magukban rejtő erdők, legelők, puszták és árterek érintetlen területei.

A táj védelme és a nemzeti örökségünk megőrzése egymásra épülő és egymást erősítő feladatok. Csak a felületes szemlélő számára tűnhet úgy, hogy a tájvédelemnek semmi köze a hungarikumokhoz és a kiemelkedő nemzeti értékeinkhez. A következő egyedülálló természeti értékek szerepelnek a Hungarikumok Gyűjteményében: az Aggteleki- és Szlovák-karszt barlangjai, a Hortobágyi Nemzeti Park (a Puszta) vagy a Fertő/Neusiedlersee kultúrtáj, illetve a Tokaj-hegylajai történelmi borvidék kultúrtája.

A település értékeinek felmérésében és megőrzésében elengedhetetlen fontosságú a helyi közösség bevonása, hiszen a helyben élők akarátán, elhivatottságán, lelkesedésén múlik az értékek megőrzése, ápolása. A szülőföldhöz való ragaszkodás, az identitástudat elmélyítése érdekében még nagyobb hangsúlyt kell fektetni a fiatalok bevonására. Az önkéntesen végzett felmérő munka alkalmával a helyi ifjak megismerkedhetnek településük értékeivel, aktív társadalmi részvételük révén pedig be tudnak kapcsolódni lakóhelyük életébe.

A nemzeti értékeket számbavételük mellett, megfelelő eszközökkel olyan formában kell kihasználnunk, hogy a magyar emberek nemzeti identitásának erősítése mellett Magyarország gazdasági és társadalmi fejlődését is segíteni kell.

A fogyasztási, kulturális és turisztikai szokások eltolódhatnak a hazai termékek irányába. Magyarországon a jó minőségű termékek adottak, de népszerűsítésüket folyamatosá kell tenni; ehhez nyújthat nagy segítséget a hungarikum pályázati rendszer kiterjesztése.

Mindezekkel összefüggésben mindenképpen meg kell említeni a hungarikumokban rejlő társadalmi és szellemi lehetőségeket. Ha az emberek megbecsülik saját hagyományait és értékeiket, ha azokat előtérbe merik helyezni a külföldi termékkel és a tőlük idegen életérzéssel szemben, úgy az gazdaságilag is előnyös az országnak.

Az identitásunk megtartásánál vagy újjáalakításánál a turizmus is nagy szerephez juthat. A hazánkba látogató külföldiek ugyanis a számukra különlegesnek számító helyi értéket keresik, amelyek egyre nehezebben elérhetők a globalizmus termékazonosságának világában. Előnyt kell kovácsolnunk a hátrányból. Az identitás megőrzésének harmadik dimenziója a külföldi termékértékesítés is lehet. Ez közvetett módon erősítheti a belső gazdaságot.

A Magyarországra irányuló turizmus évről évre elképesztő ütemben nő, s egyre több azon fesztiválok, rendezvények száma, ahol kelendő árucikknek számít minden, ami a „helyi specialitás” kategóriájába sorolható. A hungarikum jelzőnek olyan brandet, védjegyet kell fémjeleznie, amelyet akkor is felismernek külföldön, ha több konkurens árucikk társaságában található. Az új kihívásokra új választ kell találni ahhoz, hogy a jó minőségű magyar termékek, elsősorban élelmiszeripari hungarikumok mellett a többi szakágazathoz tartozó értékek is megtalálják a piacaikat.

Fogalomtár

■ Ágazati értéktár

Az egyes ágazatokért felelős miniszterek által azonosított nemzeti értékek adatainak gyűjteménye.

■ Hungarikum Bizottság

A Hungarikum Bizottság 2012. október 18-án alakult, és megkezdte a törvényben foglalt működését. Elsődleges szerepe, hogy a nemzeti értékek, kiemelkedő nemzeti értékek és hungarikumok megőrzése, fenntarthatósága, széles körű megismertetése és hasznosítása érdekében lássa el feladatát. 2015. július 3-án hatályba lépett a Htv. módosításáról szóló 2015. évi LXXX. törvény, ezzel a jelenleg hatályos a magyar nemzeti értékekről és hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény, amely alapján a korábban 16 tagú HB 21 tagúra bővült. A tagok delegálás útján kerülnek a testületbe, így ott vannak a Magyar Országgyűlés, a Magyar Állandó Értekezlet (MÁÉRT), a különböző minisztériumok, a Magyar Tudományos Akadémia (MTA), a Magyar Művészeti Akadémia (MMA), a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának (SzTNH) elnöke által delegált tagok. A bizottság elnöke az agrárpolitikáért felelős miniszter.

■ Nemzeti érték

A magyarság és a magyarországi államalkotó nemzetiségek tevékenységéhez, termelési kultúrájához, tudásához, hagyományaihoz, a magyar tájhoz és élővilághoz kapcsolódó, nemzetünk történelme, valamint a közelmúlt során felhalmozott és megőrzött minden szellemi és anyagi, természeti, közösségi érték vagy termék, illetve a tájhoz és élővilághoz kapcsolódó materiális vagy immateriális javakat magában foglaló tájérték, amely tanúskodik egy emberi közösség és az adott terület történelmi kapcsolatáról.

■ Tájegységi értéktár

Több szomszédos település, illetve földrajzi, történelmi vagy néprajzi szempontok alapján egységet alkotó tájegység területén fellelhető nemzeti értékek közül az adott Tájegységi Értéktár Bizottság által tájegységi értékkel nyilvánított értékek adatait tartalmazó gyűjtemény.

■ Települési értéktár

A települési önkormányzat területén fellelhető nemzeti értékek adatait tartalmazó gyűjtemény.

Felhasznált jogforrások

A magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény

A magyar nemzeti értékek és hungarikumok értéktárba való felvételéről és az értéktár bizottságok munkájának szabályozásáról szóló 324/2020. (VII. 1.) Korm. rendelet

Irodalomjegyzék

„Magyarország és a határon túli magyarság – 1999” konferencia nyilatkozata (1999). *Magyar Kisebbség*, 5. évf. 1. sz. Elérhető: <http://epa.oszk.hu/02100/02169/00011/m990113.htm> (A letöltés dátuma: 2018. 11. 29.)

Vákát

Helyi identitás

A helyi értékek gyűjtésének módszertana, a helyi identitástudat erősítése

A 21. században Magyarországon a demográfiai folyamatok, az Európai Unió nyitott munkaerőpiaca és a globális kapitalizmusnak az egyenlőtlen elosztásra és munkabérekre gyakorolt hatása sajátos migrációs folyamatokat indított el. Magyarországon egyre jelentősebb a munkaerőhiány, egyre több munkakört nem tudnak betölteni, ugyanakkor nálunk is megjelent az a – Nyugat-Európában évtizedek óta jól ismert – folyamat, hogy az alacsony jövedelemtermelő képességgel rendelkező ágazatokban, mint például a mezőgazdaságban, a helyi munkaerő a kitermelhető bérszínvonal mellett nem kíván dolgozni. A globális és az Európai Unión belüli migrációs folyamatok mellett egyre jelentősebb az országon belüli vándorlás és ingázás is. Mára az iskolai végzettség mellett a lakóhely típusa – annak mérete és a globális gazdasági folyamatokba történő bekapcsolódásának sikere alapján – lett a társadalmi egyenlőtlenségek egyik meghatározó tényezője. Az ország egyes régiói, térségei a globális termelési folyamatokba sikeresen tudtak bekapcsolódni, mások leszakadtak. A prosperáló térségekben alacsonyabb a munkanélküliség, nagyobbak a bérek, jóval magasabbak az ingatlanárak, és több új lakás is épül, a népesség egyre inkább ezekbe a térségekbe igyekszik költözni (például Budapest és agglomerációja, Észak-Dunántúl, Kecskemét és agglomerációja). Az ország más térségeiben a gazdasági és munkaerőpiaci lehetőségek beszűkülése miatt az ott élő lakosság lehetőségei záródnak. Az országban a gazdasági prosperitásból kieső, a periferiális térségekben lévő kisvárosokban, falvakban az ingatlanok szinte eladhatatlanok, a közlekedési infrastruktúra rossz állapota miatt az ingázás is rendkívül időigényes. A rurális térségekben a mezőgazdaság tőke- és birtokkoncentrációja, valamint a technológia gyors fejlődésének következtében a munkaerő szükséglete is erősen lecsökkent, elsősorban az idényjellegű, magas minőségű gyümölcs betakarítására korlátozódott.

A mai fiatalok globális környezetben, tanulásban, munkavállalásban gondolkodnak. A felmérések szerint a fiatalok 20%-a tervezi, hogy hosszabb-rövidebb időre külföldre megy, és ott vállal munkát. „A migrációt tervezők aránya a kilencvenes évektől kezdve növekszik, a növekedés pedig egyre gyorsuló tendenciát mutat.”¹ A legújabb adatok szerint mára megállt a migrációs potenciál növekedése, összefüggésben az egyre komolyabb kihívásokat jelentő hazai munkaerőhiánnyal.

¹ SZEITL 2015, 222.

Ebben a gazdasági és munkaerőpiaci környezetben egyre több település vezetése, gazdasági, oktatási, egészségügyi intézmények vezetői érzékelik, hogy a települések népességmegtartó képességének erősítése és az adott térség közlekedési infrastruktúrájának fejlesztése a település létkérdésévé vált. Ezért egyre fontosabbá válik a helyi, lokális vagy területi identitás tudatos építése, megerősítése. A területi identitás és a regionális identitás mára jelentős tudományos elméletté és témává vált, főként az Európai Unió regionális politikájának és jelentős forrásainak következtében.

„A területi identitás olyan társadalmi alapokon nyugszik, melynek legfontosabb összetevője az összetartozás érzése, amelyet a területileg egy helyen élő emberek egymás és az adott terület iránt éreznek, és kognitív módon az adott térséghez kötnek. Fontos elemei továbbá az emberek egymásba és a térségi intézményekbe vetett bizalma; a társas kapcsolatok térségi szinten jól működő rendszere, valamint az azonnali viszonzás reménye nélküli önzetlen segítség az adott hálózaton belül.”² Tehát az emberek ahhoz kötődnek erősen, amit jól ismernek, ahol biztonságban élnek és ahová helyileg, területileg a korai, kisgyermekkorai szocializációs élmények kötik. Ráadásul ez az érzés az életkor előrehaladtával az emberek jelentős részében erősödik, és jellemző, hogy azok a magyar származású emberek, akik külföldön éltek le az aktív éveik többségét, nyugdíjas korukra hazajönnek a szülőföldjükre. A térnek, az épített és táji környezetnek, valamint az azon élő emberekkel való szoros kapcsolatnak meghatározó kötőereje van az emberek életében.

A területi identitás főbb szintjei és jellemzői:

- Lokális, helyi identitás: az utóbbi évtizedekben ismét erősödik a lakóhelyhez, helyi közösséghez tartozás élménye. A lakóhely különböző méretű és jellegű területi egységeket jelenthet, a néprajzi tájegységtől a járason át a kistérségig, de akár városrészt, kerületet is magában foglalhat. „Közös sajátosságuk azonban, hogy az országnál kisebb, közvetlenebbül megtapasztalható és legalább részben közvetlen emberi kapcsolatokon alapuló közösségekről van szó, erejük és jelentőségük éppen ebben rejlik.”³ A helytörténet kutatása és oktatása, a helyi értékek összegyűjtése és tudatosítása manapság fontos településarculati és helyi identitásformáló tényezővé vált, amit a magyar nemzeti értékekről és hungarikumokról szóló törvény⁴ is felerősített.
- Kisebbségi identitás: az ország számos részén élnek hazánkban nemzeti kisebbségek, a legutóbbi népszámlálás alapján növekszik a kisebbségi identitástudattal élők száma, ami szintén a többségtől eltérő kultúrát és azonosságtudatot jelent. A többenemzetiségű lakosság színesebbé, változatosabbá formálja egy-egy település kultúráját, jellegzetességeit, a kultúrák sajátos egymásra hatása speciális, csak a településre jellemző egyedi arculatot termelhetett ki.
- Nemzeti identitás: a 19. századi nemzetállamok megszületése óta az identitás kitüntetett szintje az állam, a történelemtanítás egyik fő törekvése ennek megerősítése.

² NAGY 2012, 7.

³ KNAUSZ 2001, 15.

⁴ 2012. évi XXX. törvény a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról.

- A nemzeti összetartozás tudata a közös identitáson, nyelven, történelmen, kultúrán alapul, és határokon átnyúlóan létezik.
- Közép-európai identitás: Európa makrorégióit tekintve a történelem, a kultúra, a politika, a gazdaság és társadalom fejlődése erős hasonlóságokat mutat, ezek jól megfigyelhetők a balti országoktól az Adriai-tengerig nyúló térségben. Az ezen országok által bejárt történelmi út főként területi elhelyezkedésük és nagyhatalmi kiszolgáltatottságuk okán számos rokon vonást mutat. A posztszocialista, közép-európai országok a különbségek, a meglévő ellentétek mellett ma is számos közös vonással, problémával rendelkeznek – ezt felismerve egyre intenzívebb és sikereket elérő együttműködési formájuk a visegrádi négyek, röviden V4-ek tömörülése (Csehország, Lengyelország, Magyarország, Szlovákia).
 - Európai identitás: az európai integráció előrehaladásával és hazánk Európai Unióhoz történő csatlakozásával egyre fontosabb – bár mindig is meglévő – identitásformáló szintté és erővé lépett elő. Fontos cél az európai népeket összekötő közös múlt, sajátosságok kiemelése és Európa közös kulturális, szellemi alapjainak és sajátos gazdasági, társadalmi fejlődésének tudatosítása.
 - Globális identitás: az emberiség egészével való azonosulás eszméje a felvilágosodás óta jelen van Európában, mára ez már nem elvont ideológia. A globális kihívások felismerése és hatásai okán az emberiség csak együttesen tud fellépni ezen problémák mérséklése érdekében. A globalizáció, a Föld egyes térségeinek eltérő demográfiai folyamatai és az erősödő migrációs nyomás is együttes fellépést igényel, a kommunikációs és technológiai forradalom pedig az információáramlást és közlekedést gyorsította fel soha nem tapasztalt mértékben a glóbusz egyes pontjai, országai között.

A család, a barátok, a helyi közösség, a településhez való kötődés az, ami a legmarkánsabb kötőerő lehet, ami mind a külföldi, mind a belföldi migrációs döntés ellen szólhat. Amit jobban megismerünk, megszeretünk, ahhoz erősebben kötődünk, az megtartó erő lehet.

A közösségi identitás azt jelenti, hogy az egyéni emlékeinken túl közösségi emlékeink, élményeink is vannak, amelyek túlmutatnak létezésünk tér- és időbeli korlátain. Ennek alapvető formája a generációról generációra szálló családi történetek elmesélése időről időre a családi ünnepek, találkozók alkalmával, ezekhez gyakran tárgyi emlékek (fényképek, személyes tárgyi emlékek) is kapcsolódnak. Az emlékek gyűjtése és felidézése az adott közösség – jelen esetben a család – összetartozás-tudatát ápolja, erősíti. Nem véletlen, hogy napjainkban egyre népszerűbb a családfa-, családtörténet-kutatás, e téma – gyakran amatőr – kutatói a levéltárak ügyfélforgalmának egyre növekvő részét alkotják, valamint civil szervezeteik tagsága is erősen gyarapodó tendenciát mutat. A közös emlékek, utalások felidézése és időről időre történő elmondása, megbeszélése megerősíti a közös értékrendet, és alapvető funkciója van az érzelmi közösség kialakításában is. Ezek a kulturális sémák, utalások nagyobb közösségekben, generációs és nemzeti vonatkozásban is működőképesek, gondoljunk csak egy-egy népszerű

szépirodalmi mű, film, kabaréjelenet, zeneszöveg részleteinek felidézésére és kulturális kapocs funkciójára.⁵

A szociológusok vizsgálják a területi identitás különböző szintjeinek erősségét. Például Böhm Antal *Területi identitás Magyarországon* című tanulmányában empirikus módszerekkel vizsgálta a lokális, regionális, nemzeti, európai identitásérzés, kötődés mértékét egyes országok példáin. Megállapította, hogy Magyarországon a térségi identitás a nyolcvanas évek óta erősödik, ezen belül leginkább a települési szintű, növekvő identitástudat figyelhető meg a kistérségi szinten is, és az európai identitás érzete is megjelent. Hangsúlyozta a témában az elit és a média közvélemény-formáló szerepét és további kutatások fontosságát.⁶

A helyi értékek gyűjtése oral history módszerrel, és azok felhasználási lehetőségei a helyi közösség erősítésére

A magyar nemzeti értékekről és hungarikumokról szóló törvény 2. §-ának 1. bekezdése i. pontjában definiálja a nemzeti érték fogalmát. E szerint a *nemzeti érték* fogalma az alábbi: „a magyarság és a magyarországi államalkotó nemzetiségek tevékenységéhez, termelési kultúrájához, tudásához, hagyományaihoz, a magyar tájhoz és élővilághoz kapcsolódó; nemzetünk történelme, valamint a közelmúlt során felhalmozott és megőrzött minden szellemi és anyagi, természeti, közösségi érték vagy termék, illetve a tájhoz és élővilághoz kapcsolódó materiális vagy immateriális javakat magába foglaló tájérték, amely tanúskodik egy emberi közösség és az adott terület történelmi kapcsolatáról”. A törvény 3. §. 2. bekezdése szerint az adott településen, helyi szinten található nemzeti értékekből állítják össze a települési értéktárat.

A jogszabály elég széleskörűen határozza meg a helyi értéket mind formáját (eszközök, ismeretek, szellemi és közösségi értékek, termékek, materiális és immateriális javak), mind tartalmát (tevékenységhez, termelési kultúrához, tudáshoz, hagyományhoz, történelemhez, tájhoz és élővilághoz kapcsolódó) tekintve. Immateriális értékek lehetnek a tudás, a termelési kultúra, a szóbeli hagyományok, ismeretek, a történelem le nem írt, a szóbeliség útján megőrzött és fennálló értékei. Ebben a fejezetben a szóbeli, orális források összegyűjtésének és felhasználásának sajátosságait tekintjük át, a következőben a tárgyi emlékekét.

Az elbeszelt történelem a történelem elmondásának, megismerésének legősibb formája. Minden bizonnyal már az írásbeliség megjelenése előtt is történeteket mondtak el egymásnak az emberek az őseikről, a korábbi generációk hőstetteiről, és tudunk arról, hogy különféle kultúrákban speciálisan felkészített személyek mondták, énekelték el a közös emlékezet különféle történeteit, például a regösök. Ezeket a történeteket az írásbeliség megjelenését követően leírták, és ezek fennmaradt átíratát ismerjük ma, mint például Homérosz eposzait. Évszázadokon át a múlt megismerése, az ősről való meg-

⁵ KNAUSZ 2001.

⁶ BÖHM 2000, 111.

emlékezés elsődlegesen elbeszél formában öröklődött nemzedékről nemzedékre, majd az írott források száma folyamatosan emelkedett, különösen Gutenberg találmányának elterjedését követően. Később a 19. század pozitívista történetírói meg voltak győződve arról, hogy az írott forrásokra, *a tényekre* alapozva a múlt teljes egészében feltárható, megismerhető és leírható. Ekkortól kezdték el abszolutizálni az írott forrásokat. A történelemtől is empirikus tudományként gondolkodtak, amelynek elsődleges módszere az, hogy összegyűjti a tényeket, tehát az írott forrásokat, majd rendezi azokat, és levonja belőlük a következtetéseket. A tények szerintük objektíven megismerhetők, és teljesen függetlenek a történész személyétől. Ennek az irányzatnak a legjelentősebb teoretikusa Leopold von Ranke volt, szerinte a múltat leginkább a korabeli írott forrásokra alapozva lehet feltárni, ezekből a megfelelő forráskritika alkalmazásával eljuthatunk a pusztá tényekig, ami alapján a történész megírhatja a történelmet.⁷

Ma már többségében másként vélekedünk a történelem és a történész viszonyáról, mert pontosan tudjuk azt, hogy a megismerhető tények közül a történész válogatja ki azokat, amelyeket ő maga fontosnak tart, és azokat saját elgondolásai alapján rendezi és értelmezi. Már 1910-ben Carl Becker amerikai történész egyenesen így fogalmazott: „a történelmi tények a történész számára csak akkortól léteznek, amikor megteremti őket”.⁸ Edward Carr szerint a történelem „szakadatlan kölcsönhatás a történész és a tények, soha véget nem érő párbeszéd a múlt és a jelen között”.⁹

A 19. század végén, a 20. század elején más társadalomtudományok, a kulturális antropológia és a néprajz fordult a szóbeli források felé, és kezdték el gyűjteni az interjúkat.¹⁰ Az *oral history* módszertanához szükséges technikai eszközök a 20. század közepére tökéletesedtek arra a szintre, hogy hangszalag segítségével, egyszerűbben és gyorsabban tudták rögzíteni az elmondottakat. Ezzel az interjúkészítés és -feldolgozás módszerei is sokat tökéletesedtek. Az 1940-es évekre a módszer elnevezése, az *oral history* is egyre elterjedtebb lett, az Amerikai Egyesült Államokban 1948-ban felállították az első *oral history* archívumot. Az interjúkészítést, mindenekelőtt az életútinterjút a szociológia, a néprajz, a kulturális antropológia és a történettudomány is gyakran alkalmazza nem kizárólagos forrásként, hanem elsősorban az írott források kiegészítésére, a történetek narratív formába öntéséhez.

A kutatások egyre inkább a hétköznapi történelem, az „átlagember” története felé fordultak, és a közvélemény érdeklődése is ebbe az irányba hatott. A hetvenes években az angolszász országokon túl is egyre népszerűbbé vált az *oral history* kutatási módszere. A nyolcvanas években az *oral history* már a múzeumokban¹¹ és az oktatásban is széleskörűen alkalmazni kezdték.

⁷ VÉRTESI 2004, 160.

⁸ CARR 1995, 11.

⁹ CARR 1995, 28.

¹⁰ Magyarországon Kodály Zoltán és Bartók Béla gyűjtötte ebben az időben a népdalokat.

¹¹ Gyakori fogás a modernebb múzeumokban, hogy különféle történelmi események szemtanúit is megszólaltatják, és a látogatók fejhallgatóval meghallgathatják az *oral history* módszerével rögzített visszaemlékezéseket.

Annak ellenére, hogy az *oral history* források alkalmazása a közelmúlt történetének kutatásában egyre népszerűbb, és egyre jelentősebb szerepet kap, említést kell tennünk a módszer nehézségeiről és alkalmazásának sajátosságairól is. Az *oral history* módszerrel gyűjtött információkat is megfelelő forráskritika mellett lehet csak alkalmazni, és lehetőleg több interjúból vagy írott forrásokból is ellenőrizni kell az információk valóságtartalmát. Még problematikusabb az egyéni narrációk értelmezése, az egyén helyzetének, álláspontjának, véleményének nyomon követése, elemzése. Ennek a legfőbb oka az, hogy az elmondott életút az emlékekre épül, és az egyén emlékei a mindenkori jelen különféle hatásainak függvényében változhatnak, átértelmeződhetnek, új jelentéstartalommal telítődhetnek, tehát a kollektív, társas környezetben változóak és szubjektívek. Az egyén saját identitásának megőrzése érdekében gyakran átírja, átértelmezi a múltat, különösen jellemző ez olyan időszakokban, amikor gyakran követik egymást a különféle rendszerek, berendezkedések változásai.¹² A 20. századi Magyarország történetében kilenc többé vagy kevésbé radikális változás, váltás volt. Ugyanakkor megállapítható, hogy a jó színvonalú, történeti jellegű életútinterjú elkészítése komoly feladat, komoly módszertani felkészültséget és alapos ismereteket követel, hiszen az interjú egy interakció eredményeként jön létre, és az interjúkészítő jó kérdéseire tud az interjúalany alapos, informatív és érdekes válaszokat adni. Tehát míg a történész az írott források esetében felfedezi és elemzi a forrásokat, az interjúkészítés során maga is részese azok létrehozásának. Megállapítható, hogy a történészek az *oral historyt* elsősorban a hagyományos írott források kiegészítésére, árnyalására használják napjainkban.

Az *oral history* az elbeszélte történeti források összegyűjtésével, azok tudományos elemzésével, feldolgozásával segít a múlt jobb megismerésében, megértésében, pontosításában. A településen élők, elsősorban a fiatalok idősebb családtagjaikkal, rokonaikkal, lakóhelyük ismertebb, jelentősebb személyeivel készíthetnek interjút. Így a módszer elsősorban a családtörténet feltárásában, alaposabb megismerésében és a település történetének feldolgozásában juthat jelentősebb szerephez. Természetesen igen lényeges, hogy a kutatókat megfelelően felkészítsük az interjúkészítés fogásaira, sajátosságaira, továbbá azok elemzésére, feldolgozására. Lényeges a forráskritika helyes alkalmazása, az információk ellenőrzése több, lehetőleg írott forrásból is. Emellett fontos beillesztenünk a témát, az interjú egyes részeit az adott korszak sajátos viszonyaiba is.

Vértési Lázár megemlíti tanulmányában azt a lényeges szempontot, módszertani sajátosságot, amely az *oral historyt* jellemzi: „a szubjektív bizonyítékok felhasználásával nem pusztán előbbé próbálja tenni a történelmet, hanem a múlt megismerésének és vizsgálatának lehetőségét a közösség tagjainak kezébe visszahelyezve, élővé kívánja tenni azt a hétköznapi emberek számára, megerősítve őket abban, hogy e történelemnek maguk is formálói”.¹³ Szintén lényeges érv az elbeszélte történelem mellett, hogy a diákok megérthessék, hogy a történelem nem egy elvont, távoli tudomány, hanem a mindannyiunk által megélt múlt leírásának és megértésének tudománya. Mindannyiunk közös ügye.

¹² A témát bővebben tárgyalja Gyáni Gábor több írásában is. Lásd az *Emlékezés és oral history* című írást az *Emlékezés, emlékezet és a történelem elbeszélése* című kötet 128–145. oldalán.

¹³ VÉRTESI 2004, 172.

Az *oral history* arra is kiváló eszköz, hogy bebizonyítsa a múlt értelmezésének különféle lehetőségeit. Például könnyen találhatunk ma még olyan interjúalanyokat, akik a szocialista rendszerre pozitívan, és olyanokat is, akik negatívan emlékeznek vissza. Az ilyen interjúk feldolgozásával és értelmezésével megvilágítható a rendszer előnyös és hátrányos oldala is.¹⁴

A tárgyi emlékek gyűjtése, feldolgozása és kiállítása. Tájházak, helytörténeti gyűjtemények, múzeumok szerepe a helyi identitás erősítésében

Magyarország Alaptörvénye szerint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége. Magyarországon ma mintegy 900 muzeális intézményi működési engedéllyel rendelkező intézmény van, ezeknek azonban a hazai jogszabályok szerint csak egy része tekinthető valóban múzeumnak. A magyarországi múzeumok jogállását a többször módosított 1997. évi CXL. törvény határozza meg, ez alapján beszélhetünk országos múzeumról, országos szakmúzeumról, megyei hatókörű városi múzeumokról és városi múzeumokról. A legtöbb, de nagyságát tekintve a legkisebb a közérdekű muzeális gyűjtemény és a közérdekű muzeális kiállítóhely. A törvény megfogalmazása szerint „[m]úzeum a kulturális javak tudományosan rendszerezett gyűjteményeiből álló muzeális intézmény”.

A múzeum feladata a kulturális javak meghatározott anyagának gyűjtése, nyilvántartása, megőrzése, restaurálása, tudományos feldolgozása és publikálása, valamint kiállításokon és más módon történő bemutatása. A törvényi előírások szerint a múzeumnak rendelkeznie kell az e feladatok ellátásához szükséges tárgyi és anyagi feltételekkel, megfelelő épülettel, szakirányú felsőfokú végzettségű alkalmazottakkal. A múzeumok története során a középpontban hosszú ideig a megőrzés számított az elsődleges funkciónak, később a gyűjteménygyarapítás, a katalogizálás, a tudományos feldolgozás és a közreadás feladatai egymással arányos súlyt képviseltek, mára a hangsúly eltolódott a bemutatás, azon belül is az élményszerű megjelenítés irányába. A múzeumok egyre nagyobb szerepet játszanak a tudásközvetítésben, s ehhez a modern technológiai eszközök alkalmazására, széles körű partnerségre és nyitottságra van szükség, például a közoktatási intézmények felé.¹⁵

A településhez, adott térséghez kapcsolódó tárgyi emlékek gyűjtése, rendszerezése és kiállítása a 19. században jelent meg hazánkban, mára a települések jelentős része – számos falu is – rendelkezik helytörténeti gyűjteménnyel. A nagyobb városokban, például a járási székhelyeken volt elegendő forrás és szakemberhátter a helyi múzeumok kialakítására és működtetésére. A kisebb falvakban gyakran néhány lelkes ember kezdeményezésére kezdték a „régii” vagy annak vélt tárgyak, emlékek gyűjtését. Ezek állapota és minősége nagy különbségeket mutat.

¹⁴ SÁGI–RIGÓ 2011.

¹⁵ BEREZKI 2009.

A tájházak az adott település vagy tájegység hagyományos tárgyi kultúráját, a népi építészet szempontjából jelentős épületekben berendezett lakásbelsőket, műhelyeket, gazdasági épületeket vagy egyszerűbb ipari létesítményeket mutatják be. A tájháznak legalább egy, meghatározó helyiségének eredeti, a településről származó tárgyakkal berendezettnek kell lennie. A jól működő tájházak és rendezvényeik, az iskolai oktatás számára nyújtott szolgáltatásaik a helyi hagyományos tudás, a szellemi örökség megismerését, megőrzését és élővé tételét szolgálják.

Az 1962-ben felállított megyei múzeumi szervezetek támogatásával jöttek létre az első tájházak, majd az 1970-es évek második felétől számuk gyorsan növekedett, létrehozva a tájházak hazai hálózatát. Ez az 1980-as évek végéig tartó fellendülés a becslések szerint mintegy 100 épületet jelentett. Ez a rendszer többségében jól megőrzött, építészetileg többnyire hitelesen helyreállított, karbantartott épületeket, szakszerűen berendezett helyiségeket és múzeumi nyilvántartásba vett, restaurált tárgyállományt jelentett. A tájházak fenntartását a megyei múzeumi intézményrendszer biztosította, a tárgyállomány is gyakran a múzeum gyűjtéséből származó, kihelyezett anyag volt. A muzeológusok elsősorban a gyűjtés, létrehozás fázisában működtek együtt a helyi közösségek meghatározó személyiségeivel, tanárokkal, a közösség meghatározó lokálpatriótáival. A megnyitás után a tájház többnyire pusztán klasszikus értelemben vett kiállítóhelyként működött, rendszerint nem voltak saját rendezvényei, így a helyi érdeklődés törvényszerűen csökkent.

A rendszerváltást követően a tájházak többsége átkerült a helyi önkormányzathoz, így a megyei múzeumok által korábban biztosított szakmai, muzeológusi felügyelet gyakorlatilag megszűnt. 1997-ben újabb változás történt: az 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézmények legalacsonyabb kategóriájába, kiállítóhely-státuszba sorolta a tájházakat, ami gyakorlatilag napjainkig megnehezíti a gyűjteménygyarapítás lehetőségét.

A rendszerváltás után a 90-es éveket a helyi identitás megerősödése jellemezte, és a helyi közösségek egyre több helyen figyeltek fel saját kulturális értékeikre, múltjuk értékeire és őrzőire; az 1980-as évek elejéhez hasonlóan tájházalapítási hullám indult el. Ekkoriban kisebbségi önkormányzatok, civil szervezetek váltak tájházfenntartókká, magánszemélyek is szép számmal hoztak létre tájházakat.

A Magyarországi Tájházak Szövetsége fogja össze szakmailag a tájházakat. Napjainkban a tájházak száma Magyarországon körülbelül 300-350, közülük muzeális intézményi működési engedéllyel mintegy 200 rendelkezik. Az utóbbi években az épületállomány és a kiállítások megújításával, a műtárgyvédelmi tevékenység és a modern eszközökkel történő nyilvántartásba vétel támogatásával szakszerűbbé váltak a tájházak. A hozzájuk kapcsolódó szakmai programok, oktatási csomagok megteremtése lehetővé tette, hogy a helyi közösség felé nyitottabbakká váljanak az intézmények, ne csak passzív, hanem aktív látogatóik számát is növelni legyenek képesek.

A tájházak, helyi múzeumok akkor tudják betölteni a funkciójukat, ha a helyi közösség számára fontosak és élők, kihasználtak. A település lakói számára fontos a közösség kultúráját megtartó hagyomány, amelyet a tájház őriz, megtart és közvetít. „A szakszerű kiállításokkal, a látogatóbarát programokkal a tájház kulcsszerepet kell szerezzen a helyi

identitás, a helyi kulturális értékek megőrzésében és továbbadásában, egy olyan szintéren, ahol az oktatási funkciók és kiállítások megújítása fő szerepben van.”¹⁶

A múzeumok többségében ma már elérhető a múzeumpedagógiai foglalkozások. A múzeumpedagógia döntően pedagógiai jellegű tevékenység, helyszíne a múzeum, és legfontosabb tartalma a tudásközvetítés. Leginkább az iskolai csoportok fogadására, az életkori sajátosságoknak megfelelő programok szervezésére, a jövő múzeumlátogatóinak nevelésére terjed ki. A múzeumpedagógia legfontosabb jellemzője az élményszerűség. Az élmény az, amely hatására a gyermekekben felszabadulnak a gátlások, és a múzeum mint „kötelező rossz” megszűnik, helyébe pedig az élményt adó, élvezhető múzeum kerül. A múzeumi komplex élménynek tartalmaznia kell a múzeum által kellett hangulatot, az eredetiségükben, közelről megszemlélt tárgyak varázsát, valamint a múzeumpedagógussal való találkozást.¹⁷

A településre vonatkozó írott források gyűjtése a könyvtárban, levéltárban. A forráskritika jelentősége. A helytörténeti szakirodalmi gyűjtemény

A történészek elsősorban az írott forrásokból, dokumentumokból dolgoznak. A települések történetével rendszerint a helyi történelemtanárok és más lelkes, gyakran amatőr kutatók foglalkoznak. A település méretétől, jelentőségétől függően több vagy kevesebb szakirodalom található róluk, de megállapítható, hogy szinte minden településről született már szakirodalom (újságcikk, szakdolgozat, tanulmány, tanulmánykötet, monográfia). Ezek gyakran csak a település egy adott korszakát, részét (például az iskola intézménytörténete vagy a termelőszövetkezet története, egy nevesebb épület vagy család története) veszik górcső alá, és gyakran magukon hordozzák egy-egy korszak politikai szemléletét is.

A helytörténet ma egyre népszerűbb, a települések támogatják ezek megírását és kiadását. A helytörténeti tankönyvek, tankönyvcsaládok kiadása és az iskolai oktatásba történő beemelése nagyon fontos, hiszen a lakóhely múltjának megismerésében kiemelt szerepet játszhat, és a településhez való kötődés kialakításának egyik legközvetlenebb formája lehet. „A lakóhely, a szülőföld ismerete és a hozzá fűződő megértő, óvó, ápoló viszony a polgárrá válás alapja, a viszonyulás érzelmi hozadékát szokták hazaszeretetnek nevezni. Teljes, ép személyiségről is akkor beszélhetünk, ha az egyén nem gyökértelen, tisztában van családjá, rokonai, környezete múltjával, elsajátítja azok értékeit – gyökeret ereszt és növeszt.”¹⁸ Rendszerint, amit jobban megismerünk, azt jobban megértjük, és ahhoz erősebben kötődünk. Az egyetemes és nemzeti szintű történelem gyakran unalmas és érdektelen a fiatalok számára, a helytörténet közvetlenebb, megtapasztalhatóbb és megfoghatóbb. A történelmi mélyfúrás, az utánajárás, a helyi források, dokumentumok, múzeumok jól felhasználhatók egy-egy történelmi esemény,

¹⁶ BERECZKI 2009.

¹⁷ KÁNTOR–RIGÓ 2013.

¹⁸ FOKI 2001, 213.

személy jobb megismerésére, a témában való elmélyedésre. A helytörténetben rejlő személyes érintettség – legalábbis az ősök vonatkozásában – egyfajta érzelmi többlet, motiváció lehet a megismerésre, tanulásra.

Az adott település történetére vonatkozó szakirodalmat rendszerint megtalálhatjuk a helyi, települési könyvtárakban. A nagyobb városi, megyei könyvtárakban helytörténeti gyűjteményt kezelnek, amelynek munkatársai rendszerint jól ismerik az ott fellelhető könyveket, irodalmat, sajtóanyagot.

A település történetére vonatkozó dokumentumokat a Magyar Nemzeti Levéltár megyei, városi levéltárai őrzik. A megye minden településének dokumentumait őrzik, és biztosítják a hozzáférést a kutatók számára. A levéltárakban folyó kutatásokhoz kutatási engedély és támogatói nyilatkozat szükséges. Az egyházi jellegű dokumentumok gyakran az egyházi levéltárakban érhetők el. A levéltárakban a fondjegyzék segítségével tudunk tájékozódni az ott fellelhető dokumentumok témájáról, mennyiségéről, amelyet iratfolyóméterben szoktak megadni.

A múltra vonatkozó szakirodalom és források szakszerű értelmezéséhez elengedhetetlen a forráskritika és a keletkezési körülmények, időpont tisztázása. Az egyes történelmi korszakokban írt szakirodalmakban, dokumentumokban erős a politikai ideológia szerepe. Minél erősebb az ideológiai nyomás a dokumentumokban, sajtótermékeken, sőt gyakran a szakirodalom egy részében is, ezek markánsan és a korra jellemző speciális fogalomhasználattal jelentek meg (például a Rákosi-korszakban). A dokumentumok elemzése során a forráskritika alapvető kérdéseit tisztáznunk kell: mikor született a dokumentum, az írás? Ki írta? Mit tudunk az adott személyről? Milyen céllal, szándékkal írta?

A helyi értékek feltárásának módszertana. A helyi értéktárak kialakításának gyakorlata

Települési értéktár kialakítása lépésről lépésre

A települési értéktárak kialakításában kulcsfontosságú a helyi hagyományok, művészeti értékek, új kezdeményezések bemutatása, a lokálpatriotizmus növelése, továbbá a közhasznú tevékenységet végző közösségek és jeles személyiségek ismertségének és elismerésének erősítése.

Fontos módszertani alap, hogy minden egyes települési értéktár kialakításakor a lakosság minél szélesebb körű bevonására és aktivizálására kell törekedni. Ennek szakmai folyamata a következő:

1. egyeztetés a település döntéshozóival, aktív embereivel, a közösségi értékfeltárás folyamatának elfogadása;
2. aktivisták, értékfeltárást kezdeményező emberek bevonása;
3. helyi szervezetek, intézmények (állami, piaci és civil szektorból) együttes bevonása;
4. közösségi feltárásra felkészítő képzés, tréning megvalósítása;

5. személyes megkeresések alapján, interjún, esetleg kérdőívvezésen keresztül a település, szomszédság lakóinak, az értékgazdák felkeresése;
6. a személyes kapcsolat megteremtése után közösségi beszélgetések generálása;
7. a személyes interjúk készítése az értékfeltárás folyamatához bővülő körrel;
8. értékcsoportok (munkacsoportok) megalakulása;
9. közösségi alkalmak sorozata, értékeket bemutató rendezvények kezdeményezése és megvalósítása;
10. a települési értéktár bizottság megalakulásának segítése;
11. értékek dokumentálása és felvétele az értéktárba;
12. értéktárklubok létrehozása, működése;
13. gazdaságfejlesztési lehetőségek megkeresése;
14. pályázati támogatások igénybevétele;
15. helyi cselekvési programok kezdeményezése.

*Egyeztetés a település döntéshozóival, aktív embereivel,
a közösségi értékfeltárás folyamatának elfogadása*

Első lépésként fontos elérni, hogy a település vezetése megismerje és elfogadja azokat a szempontokat és azt a folyamatot, amely a települési értéktár és a bizottság működésének alapját képezi, ügyelve arra, hogy a hungarikumtörvény céljai megfelelően érvényesüljenek. Amennyiben már megalakult és elkezdte működését az értéktár bizottság, a közreműködőket is bevonva ugyanúgy el tud indulni a közösségi értékfeltárás folyamata.

Ha egy település vezetése nem támogatja az értékfeltáró tevékenységeket, lehetőség van egyéb módszerekkel a gyűjtőmunka megkezdésére és a dokumentálásra, bízva abban, hogy a döntéshozók véleménye a későbbiekben pozitívan változik, s az addig feltárt anyagok helyi értéktárba való felvétele megtörténhet. Civil kezdeményezésként is alakítható települési értéktár, akik a települési önkormányzat támogatása hiányában a megyei értéktár bizottsághoz vagy a területi szintű közművelődési szakmai szolgálathoz is fordulhatnak segítségért.

Aktivisták, értékfeltárást kezdeményező emberek bevonása

A feltárás első főszereplői – legyen szó lokálpatriótákról vagy más településekről érkezőkről –, akik a kezdeti lendületet adják a folyamatnak, elköteleződtek az értékek feltárásában, fontos számukra az, hogy minél többen vegyenek részt a közös kutatásban. Lényeges, hogy a résztvevők jól ismerjék a tervezett program lépéseit, következetesen tudjanak gondolkodni és cselekedni. A gyűjtőmunkára nézve szerencsés is lehet, ha az értékfeltárásban nem az érintett település (nagyobb települések esetén jól lehatárolható településrész) – a továbbiakban szomszédság – lakosai vesznek részt a kezdeti szakaszban, mivel a helyben élők a tapasztalatok alapján hamarabb megnyílnak egy ismeretlennek.

1. ábra: Heves megye első értékőrcsapata

Forrás: a Nemzeti Művelődési Intézet fotóarchívuma

Helyi szervezetek, intézmények, a három szektor szereplőinek bevonása

Amennyiben a közösségi értékfeltárási folyamat támogatott, és adottak a folyamatot „beindító” szereplők, kulcsfontosságú lehet a település szerveződéseinek, civil szervezeteinek, intézményeinek tájékoztatása és bevonása. Egy település akkor lehet sikeres, ha az állami, a vállalkozói és a civil szféra szereplői hatékonyan tudnak együttműködni. Amellett, hogy a bevont szervezetek résztvevőket (ezzel együtt értékeket) biztosítanak, a feltárási végső szakaszában a társadalmi és gazdasági hasznosulás motorjai lehetnek.

Közösségi feltáráshoz felkészítő képzés, tréning megvalósítása

Fontos, hogy megtervezzük az értékfeltáráshoz részt vevő, aktív emberek szakmai felkészítését. Az 1-2 napos tréning során a résztvevők elsajátítják a közösségi feltárási eszközöket és szakaszait, valamint megismerik a módszert, amely kereteket ad az értékfeltárási munkához. Az aktív részvételre és közös tudásra építő képzés során megismerhető a törvényi szabályozás és háttér, az országos szakmai szolgáltató feladatot ellátó Nemzeti Művelődési Intézet szerepe, valamint a közösségfejlesztés és a közösségi tervezés módszerei.

Amennyiben a feltárást az intézet által kidolgozott kérdőív segítségével kezdeményezik, úgy a dokumentum kérdéseinek kidolgozása is feladatként jelentkezik a képzésen. Az alkalmak során az értékfeltárás iránt elkötelezett, aktív személyek megerősödnek céljaikban, ugyanakkor a kezdeményezéssel kevésbé azonosulók visszaléphetnek.

*Személyes megkeresések alapján, interjún, kérdőívezéssel keresztül
a település, szomszédság lakóinak, az „értékgazdák” felkeresése*

A feltárást végző és segítő emberek megtalálása és azonosítása után kezdetét veszi a konkrét feltáró tevékenység. A felkészített értékfeltárók interjúkat készítenek, kérdőívet töltenek ki a helyiekkel. Házzól házra, lakásról lakásra járva személyes ajánlásokkal dolgoznak. A cél minél több nyilatkozót elérni, s ezáltal felszínre hozni az értékeket, amelyeket a kérdőív rögzít, interjú esetében pedig leírás is taglal. Az első feltáró szakaszban körülbelül 20-30 személyes interjú után már közösségi beszélgetés tervezendő.

Közösségi beszélgetések

A személyes kapcsolatfelvétel végén az értékfeltárást vezető tájékoztatja és meginvitálja az értékgazdát egy közösségi alkalomra, ahol találkozhatnak a megkérdezett, értéket ajánló lakosok. A közösségi beszélgetések résztvevői megismerik az interjúk és kérdőívek eredményeit. Itt van elsődleges lehetőség az értékek közösségi alapú elfogadására, társadalmosítására, illetve elvetésére, esetlegesen kiegészítésére.

A résztvevők felismerik közös értékeiket, új megközelítésben és szempontok szerint látják azokat, továbbá a közösség támogatásának tudata megerősítő hatású, így jön létre közösségi felelősségvállalás és elköteleződés. Lehetőség szerint több ilyen alkalmat kell teremteni, optimális esetben közművelődési intézményben, színtérben, ahol körvonalazódnak a közösségi megoldások és feladatok, megteremtődhet egy szélesebb kör bevonásának igénye. A közösségi beszélgetések levezetéséhez moderátor szükséges, akinek a fő feladata, hogy betartsa és betartassa a beszélgetés kereteit, szót adjon minden résztvevőnek, kereteket adjon az összejövételnek.

Személyes interjúk készítése, az értékfeltárás folyamatához bővülő körrel

Az egyéni és közösségi beszélgetések alkalmait követően folytatni szükséges az értékek feltáráására irányuló folyamatot. Nagyobb településen újabb 20-30 ajánlás után ismét következhet egy közösségi beszélgetés. A lemorzsolódások a résztvevők körében elkerülhetetlenek, de megfigyelhető új szereplők megjelenése is.

2. ábra: Közösségi értékfeltáró interjú

Forrás: a Nemzeti Művelődési Intézet fotóarchívuma

Értékcsoportok (munkacsoportok) megalakulása

A közös értékeknek nyilvánosságot biztosító alkalmakon az idő előrehaladtával egymásra találhatnak azok az emberek, akik bizonyos témájú értékek ismerői vagy birtokosai, érdeklődésük is hasonló. Ezen közös pontok vagy a törvény által szabályozott kategóriák mentén kisebb munkacsoportokat érdemes alakítani. A tematikus csoportmunkának azért van különös jelentősége, mert a közösségi beszélgetések, az egyre több résztvevővel egy idő után nem tudják a rengeteg információt egyben kezelni. Csoportokra bontással hatékonyabban és eredményesebben lehet tovább dolgozni. A csoportok vezetőt választanak, és önállóan, ugyanolyan metódus alapján, saját munkatervvel végzik tovább tevékenységüket. Szakértő bevonásával szükséges koordinálni az így kialakult csoportok munkáját.

Közösségi alkalmak sorozata, értékeket bemutató rendezvények kezdeményezése és megvalósítása

Az eddigi folyamatok eredményeként feltárt értékeket célszerű kisebb ünnepeken, rendezvényeken bemutatni a szélesebb közönség, közösség felé. A közösségi beszélgetések során cselekvési irányok és kezdeményezések is megmutatkoznak, felszínre törnek: ennek a folyamatnak az eredménye szerencsés esetben olyan események megvalósításának gondolata, amely további cselekvésre buzdít: az értékeink megmutatására, megünneplésére, kiállítások, rendezvények szervezésére. Az értékünnepek sikeréhez nagyban hozzájárul,

ha a településen dolgozó közművelődési és közösségi szakemberek a szervezési feladatok egy részét átengedik az aktív és elköteleződött értékfeltáróknak – természetesen szakmai tanácsadás, iránymutatás mellett, erősítve a közösségi művelődés koncepcióját.

Egy-egy ilyen közösségi ünnep különösen nagy hatást gyakorol a településen élőkre, sikerélményt, büszkeséget, tartást ad a polgároknak.

Értéktár bizottság megalakulása

Ideális esetben az értéktár bizottság a feltárás folyamatának kései szakaszában alakul meg a folyamat hatására és eredményeképpen. Így nagy eséllyel olyan emberek alakítják a bizottságot, akik már bizonyították elkötelezettségüket az ügy iránt. A bizottság munkája megalapozott és kellően támogatott, működésének folyamatossága garantált. Működése adekvát pályázati támogatások révén fejlődhet, erősödhet tovább.

Értékek dokumentálása és felvétele az értéktárba

A már feltárt és nyilvánosságra hozott értékeket hivatalos formában felterjesztik a bizottsághoz. Ehhez a magyar nemzeti értékek és a hungarikumok gondozásáról szóló 114/2013. (IV. 16.) kormányrendelet ad részletes útmutatás és segéd dokumentumot.

A kormányrendelet vonatkozó mellékletének beszerzése és kitöltése nem mindenki számára megoldott. Ezért a folyamat segítése érdekében is célszerű a közösségi alkalmakat folytatni, ahol az értékfeltárásban részt vevők segítenek egymásnak a felterjesztés megfogalmazásában, űrlap kitöltésében.

Értéktárklubok létrehozása, működése

Az értéktárklub az értéktár bizottság szakmai munkájának támogatását, valamint a feltárás folyamatosságának biztosítását szolgáló önkéntes szerveződés, amely képes a közösségi aktivitásokat fenntartani, közösségi alkalmakat összehívni, az értékcsoportok munkájának koordinálását végezni, valamint fejlesztési irányokat mutatni. A klub a helyi értéktár bizottság társadalmi beágyazottságát mutatja. Működését tekintve lehet formális és nem formális is.

Gazdaságfejlesztési lehetőségek felmérése

Az eddig megvalósult folyamatokkal elérhető a hungarikumtörvényben is megfogalmazott társadalomfejlesztő hatás. Az adott településen vagy szomszédságban az emberek részvételi szándéka növekszik, aktivizálódnak, az egyetértés, együttműködések és a társadalmi kölcsönhatások erősödnek a feltáró munkában.

A passzív(abb) állapotból az érintett emberek cselekvő állampolgárrá válnak. A település nem szolgáltat nekik, hanem velük együtt, aktív, cselekvő részvételükkel körvonalazódik újabb szolgáltatás(ok) lehetősége. A gazdaságfejlesztés változatos formái jelenhetnek meg. A hangsúlyt továbbra is a közösségi tervezésre kell helyezni, a három szektor együttműködése elengedhetetlen a fenntartható fejlesztéshez, fejlődéshez. Ennek koordinálásában az értéktár bizottság és az értéktárklub elköteleződése fontos.

A közművelődés szerepe a helyi identitástudat erősítésében

A Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió [1/2014. (I. 3.) OGY határozat] a következőkben összegzi a szakterület fontosságát:

„A közművelődést a magyar kulturális kormányzat olyan személyiség-, közösség- és társadalomfejlesztő programnak tekinti, amely feltételezi a polgárok aktív közösségi művelődését.

A közösségi művelődés a helyi problémák saját erőből történő megoldásához szükséges képességek elsajátításával, a helyi életminőség javításával elősegíti azt a nemzetstratégiai és nemzetgazdasági fordulatot, amelynek révén hazánk az itt élő emberek értékeire, erőforrásaira alapozva sikeres országgá válik.”

A 2017 nyarán módosított 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről rögzíti, hogy a kulturális örökséghez tartozó javak múltunk és jelenünk megismerésének pótolhatatlan forrásai, a nemzeti és az egyetemes kulturális örökség egészének elválaszthatatlan összetevői; szellemi birtokbavételük minden ember alapvető joga. Az e fogalomkörbe tartozó értékek különös védelme, megőrzése és fenntartása, valamint a nyilvánosság számára történő széles körű és egyenlő hozzáférhetővé tétele a mindenkori társadalom kötelezettsége.

A társadalom közös érdeke a nemzeti, nemzetiségi kulturális hagyományok megőrzése, méltó folytatása, a közösségi és egyéni művelődés személyi, szellemi, gazdasági feltételeinek javítása, a polgárok életminőségét javító, értékhordozó tevékenységek, valamint az ezek megvalósulására létrejött intézmények és szervezetek működésének elősegítése, amely törekvés a kulturális alapellátás rendszerében testesül meg.

A törvény 76. §-a felsorolja a települési önkormányzatok közművelődési feladatait, amelyeket immár közművelődési alapszolgáltatásoknak nevezünk:

- „a) művelődő közösségek létrejöttének elősegítése, működésük támogatása, fejlődésük segítése, a közművelődési tevékenységek és a művelődő közösségek számára helyszín biztosítása,
- b) a közösségi és társadalmi részvétel fejlesztése,
- c) az egész életre kiterjedő tanulás feltételeinek biztosítása,
- d) a hagyományos közösségi kulturális értékek átörökítése feltételeinek biztosítása,
- e) az amatőr alkotó- és előadó-művészeti tevékenység feltételeinek biztosítása,
- f) a tehetséggondozás és -fejlesztés feltételeinek biztosítása, valamint
- g) a kulturális alapú gazdaságfejlesztés”.

Ezen feladatok többségének ellátása közvetlenül járul hozzá a helyi identitás erősítéséhez, a településen élők helyi kötődéséhez, a helyi lét tartalmasabb megéléséhez.

A kulturális szakterületet szabályozó törvény mellett a hungarikumtörvényben megfogalmazott szakmai kategóriák (agrár- és élelmiszergazdaság, egészség és életmód, épített környezet, ipari és műszaki megoldások, kulturális örökség, sport, természeti környezet, turizmus) több pontja is illeszkedik a közművelődési szakmai feladatokhoz. A közművelődési szakterület értékfeltáráshoz köthető küldetésének lényege az egyéni, a közösségi, a települési, a megyei és az országos léptékben is mérhető identitástudat erősítésében rejlik.

A szakterület kiemelt céljának tekinti a magyar értékek – helyi termékek, szellemi és tárgyi hagyományok – felkutatását és megőrzését, továbbá a kulturális tradíciókat ápoló alkotóközösségek szakmai támogatását, s a kapcsolódó tevékenységek mögött rejlő turisztikai lehetőségek felismertését.

A szakterület meghatározó tevékenysége az emberi alkotókészséghez kötődik, legyen az szellemi vagy tárgyi produktum. A körülöttünk lévő értékek megismertetésén, továbbörökítésén, megőrzésén túl a közösségi művelődés szellemisége jegyében az értéktármozgalom jelentősége és célja a társadalmi szövetek megerősítésében rajzolódik ki. Az aktív részvételen alapuló művelődési formák módszertani eszköztárával számos, a közösségek életét meghatározó területre, helyzetre és problémára kereshetünk megoldásokat.

A közművelődés feladatellátásában meghatározó eszköz a „cselekvés” kultúrájának kialakítása és erősítése, amelynek révén hozzájárul:

- a lokális társadalomfejlesztéshez,
- a településfejlesztéshez,
- a gazdaságfejlesztéshez,
- az önfoglalkoztatás elősegítéséhez,
- a munkanélküliség csökkentéséhez,
- a települések népességmegtartó képességének erősödéséhez,
- az egészségügyi állapot javításához (fizikai, lelki),
- a generációk közötti „távolságok” csökkentéséhez,
- a helyi és a nemzeti identitástudat megerősödéséhez.

A szakterület vallja, hogy a helyi értékek feltárása és gyűjtése nem végcél, hanem a társadalom megtartóerejének egyik eszköze, amely elv egyben a kapcsolódó szakmai tevékenységek prioritását is magában foglalja.

Az önszerveződések, szabadidős tevékenységek mentén szerveződő művelődő közösségek gyakran a helyi értékek, helyi események, felmerülő igények, helyi adottságok vagy helyi problémák megoldása mentén alakulnak és aktivizálódnak.

Az önszerveződés a lakóhely, munka, tanulás vagy érdeklődés/érdekek, továbbá értékek, valamely ügy kapcsán összetartozó emberek körében meginduló szerveződés, amely az érintett kezdeményezésére indul be és szerveződik tovább, fejlesztői segítség nélkül, vagy kevés fejlesztői rásegítéssel.

Az önszerveződő aktivitások lehetnek fejlesztőmódszerekkel segített tankatalógusok és a rájuk épülő tanulókörök, a szívességszolgálatok, az önkéntes szolgálatok,

a KÖR-mozgalom (Közösségi Önségítő Rendszer), de a helytörténeti, településszépítő, környezetvédő, természetvédő és érdekvédő közösségi aktivitások is. Az önszervező közösségi cselekvés beindulását, a kezdeményezést tudatos fejlesztőmunkával is érdemes serkenteni, ösztönözni (például a helyi értékek, helyi tudás feltárására és cseréjére).

3. ábra: Közös értékmentő munka Hevesvezekenyen

Forrás: a Nemzeti Művelődési Intézet fotóarchívuma

Művelődő közösségnek a művelődési érdeklődési kör és az önképző, társas tevékenység szerint elkülönülő – jogi személyiség nélküli – lakossági csoportot nevezünk. Célja az azonos vagy hasonló érdeklődésű emberek közös művelődése, társas együttléte, szórakozása, amely önkéntességen alapul. A művelődő közösség együttléte során többnyire nem formális tanulási folyamat valósul meg. A csoport egy meghatározható résztvevői maggal működik, a csoport létszáma és összetétele az idő folyamán változhat. A csoport vezetője általában az adott területen kiemelkedő tudással, kompetenciával vagy szervezői képességgel rendelkezik, de nem feltétlenül van dokumentummal igazolható végzettsége.

Formái lehetnek:

- alkotó művelődési közösségek:
- amatőr művészeti csoport (előadó- és alkotóművészeti),
- népművészeti csoportok,
- klubok,
- például: korosztályi (ifjúsági, nyugdíjas) vagy érdeklődés alapján szerveződő klubok,
- szakkör,
- szabadidős, hobbitevékenység mentén szerveződő, például: bélyeggyűjtés, kézművesség, idegen nyelv.

Nemzeti es helyi identitás a köznevelésben

A helyi identitásról a nemzeti identitás tudatában érdemes és kell beszélni, amely a köznevelés területén is hangsúlyosan kell, hogy megjelenjen. A nemzeti hitvallást Magyarország Alaptörvényében fogalmazták meg 2011. április 25-én. Ebben szerepel többek között, hogy vállaljuk, hogy örökségünket, egyedülálló nyelvünket, a magyar kultúrát, a magyarországi nemzetiségek nyelvét és kultúráját, a Kárpát-medence természet adta és ember alkotta értékeit ápoljuk és megóvjuk. Felelősséget viselünk utódainkért, ezért anyagi, szellemi és természeti erőforrásaink gondos használatával védelmezzük az utónk jövő nemzedékek életfeltételeit.

A nemzetstratégiai célok elérésének alapját képezi az, hogy a magyarság tagjai ismerjék meg és szeressék közös szellemi hagyatékunkat, örökségünket, hagyományainkat, törekedjenek ezek megvédésére és átadására. Ennek a szemléletnek a kialakítása már iskoláskorban el kell, hogy kezdődjön, ezért különösen fontos, hogy a fiatalabb generáció tagjai lehetőséget kapjanak arra, hogy ne csak tankönyvekből és órai keretek között tanuljanak egy-egy fontosabb történelmi helyszínről, eseményről, személyről, hanem lehetőségük legyen minél több ilyen emléket felkeresni. Hasonlóképpen a természettudományos oktatás során is cél az egyedülálló természeti és táji értékeink megismertetése, a természetjárás megszerettetése az általános iskolásokkal és középiskolásokkal. A most felnövekvő generáció válik ugyanis idővel utazási döntést hozó turistává, de belőlük kerülnek ki az ágazat későbbi dolgozói, vezetői is. Ezért a közneveléssel való szorosabb együttműködés nemcsak általánosan járul hozzá a nemzeti identitás kialakulásához, hanem az ágazat hosszú távú érdekeit is szolgálja.

A 2012-ben kiadott Nemzeti Alaptanterv a köznevelés feladatát alapvetően a nemzeti műveltség, a hazai nemzetiségek kultúrájának átadásában, megőrzésében, az egyetemes kultúra közvetítésében, az erkölcsi érzék és a szellemi-érzelmi fogékonyság elmélyítésében jelöli meg. Feladata továbbá a tanuláshoz és a munkához szükséges képességek, készségek, ismeretek, attitűdök együttes fejlesztése, az egyéni és csoportos teljesítmény ösztönzése, a közjóra való törekvés megalapozása, a nemzeti, közösségi összetartozás és a hazafiság megerősítése.

A Nemzeti Alaptanterv fontos szerepet szán az egyetemes magyar nemzeti hagyománynak, a nemzeti öntudat fejlesztésének, beleértve a magyarországi nemzetiségekhez tartozók öntudatának ápolását is. Ebből következően a nemzetiségekre vonatkozó tudástartalmak főbb tartalmi jellemzői (illeszkedve a regionális és lokális sajátosságokhoz) a tartalmi szabályozás különböző szintjein, illetve az iskoláztatás minden szakaszában arányosan meg kell, hogy jelenjenek. Kiemelten kezeli az ország és tágabb környezete, a Kárpát-medence, különösen a környező országokban élő magyarság életének megismerését, ugyanakkor fontosnak tartja azokat a tartalmakat, amelyek Európához tartozásunkat erősítik.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait. Tanulmányozzák a jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát. Sajtátsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek megalapozzák az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését. Alakuljon ki bennük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzése és az a felismerés, hogy szükség esetén Magyarország védelme minden állampolgár kötelessége.

A hon- és népismeret tananyag az 5–8. évfolyamon tartalmazza nemzeti kultúránk nagy múltú elemeit, a magyar néphagyományt, valamint a hazánkban élő nemzetiségek kulturális emlékeit, szokásait, kulturális jelenét.

Teret biztosít azoknak az élményszerű egyéni és közösségi tevékenységeknek, amelyek a család, az otthon, a lakóhely, a szülőföld tiszteletét alapozzák meg. Segíti az egyéni, családi, közösségi, nemzeti, nemzetiségi identitástudat és történelmi tudat kialakítását.

Tudatosítja a tanulóban, hogy saját hagyományai, nemzeti értékei megismerése, elsajátítása révén nyitottá válhatnak a velünk élő nemzetiségek, vallási közösségek, a szomszéd és a rokon népek, valamint a világ többi népének kultúrája, az egyetemes értékek iránt is.

A 9–12. évfolyamon oktató Társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek tantárgy keretei között több olyan témakör szerepel, amely hozzájárul a tanulók nemzeti és helyi identitástudatának erősítéséhez (például „a helyi társadalom, civil társadalom, önkéntesség”).

A formális oktatás mellett a köznevelési intézmények gyakran szerveznek olyan nem formális tanulási alkalmakat, amelyek kapcsolódva a Nemzeti Alaptanterv célkitűzéseivel, segítik a tanulók nemzeti és helyi identitásának erősítését (például műveltségi vetélkedő, versenyek, helytörténelmi kiállítások, rajzpályázatok, helyi ünnepek, színdarabok előadása).

A civil szervezetek szerepe a helyi identitás őrzésében

A modern civil társadalom a gazdaság és az állam közötti társadalmi interakció szférája; a nyilvánosságól és különböző szabad társulásokból tevődik össze. A polgári kezdeményezés és önmozgósítás változatos formái hozzák létre, és a jogrendszer (különösen az alanyi jogok megléte) intézményesíti. Politikai szerepe nem a hatalom megszerzése, hanem annak építő jellegű befolyásolása, kontrollja.

A civil társadalom állampolgári mozgásformák és attitűdök társadalmi összessége. A civil cselekvés alapja az öntevékenység, az önkéntesség. Központi szereplője az aktív, cselekvő polgár. A civil társadalom megjelenhet spontán és nem formalizált módon (például klubok, körök), de szervezeten és jogi keretek között is (egyesületek, alapítványok).

A részvétel olyan aktus vagy folyamat, amelynek során az információáramlásból vagy a társadalom működéséből kimaradó emberek közvetlenül bekapcsolódnak a társadalmi,

közösségi, politikai és kulturális életbe, bevonódnak a közjóért folytatódó közösségi cselekedetekbe, és beleszólnak az őket érintő döntések meghozatalába is, hogy ezen keresztül javítsák az értük létrejött intézmények (közösségi szokások, civil szervezetek, közszolgálati intézmények) működési mechanizmusait.

Helyi, települési vagy kisebb térségi szinten gyakran alakulnak olyan civil kezdeményezések, formális vagy nem formális keretek között, amelyek a természeti vagy épített örökség, a hagyományok, kulturális értékek megőrzését, átadását, fenntartását tűzték ki célul. Teszik mindezt felelősségtudatból, ismeret- és tudásátadás céljából vagy akár szórakozásból. Mindezzel tudatosan vagy közvetett módon hozzájárulnak saját maguk és a helyben élők életminőségének javulásához, a helyi szolgáltatások bővüléséhez, a helyi identitástudat erősítéséhez.

A helyi kötődés és a helyben történő megélhetés alapja is a minél alaposabb helyismeret. Általános érvényű az a megállapítás is, hogy ahhoz, hogy tervezni tudjuk a jövőnket, ismerni kell a múltunkat.

Helyismeret

Egy adott helyre (település, tájegység, térség) vonatkozó információk, illetve az őket hordozó dokumentumok összessége. Könyvtári fogalomként a könyvtári tevékenységnek (gyakorlatnak) az a része, amely ezen információk, dokumentumok felkutatásával, összegyűjtésével, rendszerezésével, feltárásával, közvetítésével és közreadásával foglalkozik.

Helytörténet

Egyrészt jelöli az adott hely társadalmi fejlődésének folyamatát, a múltra vonatkozó, feltárt vagy a forrásokban rejtőző információkat – ennyiben a helyismeret része. Másrészt a történettudomány azon ágának, területének megnevezésére szolgál, amely e hely (vagy valamely intézménye stb.) történeti múltját, a helyhez kötődő valamely személy életét, történeti szerepét tanulmányozza, illetve a történeti események helyi tényezőit, sajátosságait mutatja be.

Honismeret

A legkorábbi, még reformkori fogalom. Tartalma többször módosult, ma a közművelődési és a pedagógiai gyakorlat részeként értelmezhető. Az információk felkutatását és gyűjtését, vagyis az ismeretszerzést, valamint az ismeretnyújtást tekinteti feladatának, témájában földrajzilag túlnő az adott hely határain, gyakorlatilag az egész országra, az egész nemzetre kiterjed. *Három* sajátos jellemzője van: az öntevékenységre épít, mozgalmi vonásokat hordoz; az élőlávas információkat, az íratlan ismeretanyagot is felöleli.

Fontos kifejezés továbbá a helyi aktív állampolgársághoz kapcsolódóan, ha valakire azt mondjuk, hogy *lokálpatrióta*. Ezt az elnevezést gyakran halljuk, olvassuk kevésbé pozitív kicsengésű beszélgetésekben és írásokban egyaránt. Egyszerű értelmezésben helyi hazafit jelent. Lokálpatrióta minden ember, aki elfogultan szereti szülőhelyét, környezetét.

Aki szereti szülőhelyét, szűkebb és tágabb értelemben is – még ha nem feltétlenül van is abban a helyzetben, hogy hathatósan több emberhez vagy tömeghez szóljon a lokálpatriotizmus fő területein, például településfejlesztés, -rendezés, környezetvédelem, oktatás, kultúra, gazdaság, érdekképviselet – megbecsüli a település értékeit, megőrzi és ápolja múltját, egyenlőként bánik embertársaival, az a szó legpozitívabb értelmében is lokálpatrióta.

Az emberek többsége legtöbbször azonban nem magára és a magánemberek hazafiságára gondol, hanem szervezetekre. Szinte minden településen vannak civil szervezetek, amelyek az országban vagy helyben zajló társadalmi, gazdasági folyamatokra reagálnak, azokra keresnek válaszokat. Gyakran a civil társadalom megerősítéséért cselekvő fórumokat hoznak létre helyi közösségek, kultúrák fennmaradására és gazdagítására törekcszenek. Ezeknek a civil szervezeteknek felelősségteljes a tevékenysége, segítik a helyi információáramlást, a párbeszédet a helyi szereplők között.

Negatív értelemben akkor használják a lokálpatrióta kifejezést, jelzöt, amikor egyéni érdekek mentén alakuló túlfűtöttség, köztisztelet-teremtés vezérli a személyt.

Mindazok, akik éreznek magukban igényt és tenni akarást, hozzájárulni vágyást a településük, környezetük védelmében és érdekében, a helyi közösség hasznára, a helyi értékek megbecsülésére, azoknak érdemes bekapcsolódnuk a településükön jelen lévő civil szervezetek tevékenységébe.

A hungarikummozgalom elindítása során egyértelmű cél volt, hogy a civil szervezetek, közösségek bekapcsolódjának az értékek gyűjtésébe, feltárásába. Az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy ideális esetben a képviselő-testület és a civil közösségek közösen valósítják meg a helyi értéktár létrehozását és működtetését.

A helyi civil szervezetek tagjai lehetnek a legalkalmasabbak arra, hogy elindítsák a helyi értékek gyűjtését, dokumentálását, archiválását. Az országban számos olyan példát is láthatunk, amely során a helyi képviselő-testület civil szervezetet bízott meg a települési értéktár bizottság feladatainak ellátásával.

A helyi nyilvánosság szerepe

Helyi nyilvánosságnak nevezzük egy település vagy településrész nyilvános kommunikációjának összességét mindazokról az ügyekről, amelyek a helyi közösséget bármilyen módon érintik. A helyi nyilvánosság alapja az információ, az információk nyilvános közzététele, befogadása, feldolgozása, megvitatása és az így kialakult vélemények, álláspontok közvetítése. A helyi nyilvánosság működésének alapfeltétele, hogy az információkhoz és a kommunikációban való részvételhez minden helyi lakos hozzáférjen. A hozzáféréshez tartozik a kommunikáció „akadálymentesítése” is, vagyis annak biztosítása,

hogyan az információ a helyi lakosok számára érthető legyen, a kommunikációban pedig adottságaitól függetlenül mindenki részt vehessen.

A helyi nyilvánosság szereplői a helyi lakosok és csoportjaik, a helyi intézmények, szervezetek, cégek és a helyi önkormányzat. A kommunikáció a helyi lakosok között, illetve a lakosság és/vagy a többi szereplő között folyik minden irányban. Ideálisan a helyi nyilvánosság a helyi demokrácia működésének garanciája, amely biztosítja, hogy a tájékozott állampolgárok érvényesíthessék akarataikat és kontrollálni tudják a közhatalmat.

A nyilvánosság teret nyújt a legkülönbözőbb véleménycseréknek, információkhoz juttat, illetve segíthet az információk közötti eligazodásban, az öntudatosabbá válásban. Hozzájárulhat az önkifejezés és az önmeghatározás kifejlődéséhez, az önszerveződés és az együttműködés feltétele, biztosíthatja az erőforrások mozgósítását és általában a közmegegyezés, a racionálisabb döntés létrejöttét.

A helyi nyilvánosság jelentősége az is, hogy kiegészítve a települési önkormányzat kommunikációját, rálátást ad a közérdekű információkra, felszínre hozza a problémákat, lehetőségeket, így segíti azok megoldását, a kínálgató lehetőségek jobb kihasználását.

A helyi nyilvánosság kommunikációs csatornái kiszélesedtek az infokommunikációs eszközök elterjedésével. Míg korábban a falvakban a „kisbíró” dobolta ki a közérdekű híreket, addig napjainkban a közösségi interneteléréssel, a köztereken biztosított hotspotok segítségével honlapokon, blogokon, közösségi portálokon is értesülhetünk a helyi információkról, helyi eseményekről. Zárt vagy nyílt virtuális csoportok is képesek felkarolni egy-egy olyan helyi közügyet, amely erősíti a települési közösség kötődését. Ilyenek lehetnek többek között a településszépítő akciók, adománygyűjtések, középület vagy természeti érték megmentésére szerveződő programok, helytörténeti gyűjtések.

Természetesen a hagyományos médiumoknak (helyi újság, helyi televízió, helyi rádió) is van szerepe, és kiemelt jelentősége van továbbra is a közvetlen, személyes kommunikációnak is. Így a helyi nyilvánosság gyakran alkalmazott eszközei a lakossági fórumok, közmeghallgatások, tematikus egyeztetések, kerekasztal-beszélgetések stb.

Mindezen csatornákat nem tudja kiváltani a virtuális világ; az eredményesség záloga, hogy komplexen kell használni több eszközt. A helyi nyilvánosságot is meg kell tervezni, és tudatosan kell alkalmazni, alakítani vagy éppen élni a benne rejlő lehetőségekkel. A helyi identitástudat erősítésének fontos alapja a helyi nyilvánossággal való tudatos foglalkozás.

Helyi identitást erősítő települési jó gyakorlatok bemutatása

Számos jó gyakorlat létezik a helyi, települési kötődések, a szűkebb hazaszeretet erősítésére.

Ezek egyik lehetséges tematizálása:

- közösségi tervezés a településfejlesztésben;
- települési értéktár létrehozása;
- helyi ünnepek, jeles napok, néphagyományok megélésének eseményei;
- helytörténeti gyűjtemény létrehozása;

- helyi kötődésű alkotóművészeti pályázat megszervezése;
- helyismereti játékos vetélkedő szervezése;
- helyi kötődésű alkotótáborok szervezése;
- értékfeltárás a média eszközeivel;
- rendhagyó irodalom- vagy történelemórák szervezése;
- helyben élő sikeres emberekkel, példaképekkel szervezett beszélgetős estek;
- helyismereti túrák, kirándulások, akadályversenyek;
- helytörténeti séták;
- főző- és sütőversenyek;
- településmarketinget szolgáló kezdeményezések;
- imázsfilmek készítése;
- falunap szervezése.

A falunap leképezi a helyi társadalmat, valódi közművelődési eseménye egy településnek. Egy olyan nap, amely a közösség, a falu napja, az együttlét, a találkozások lehetősége és ünnepe. A helyi társadalom és közösségfejlesztési folyamat fontos állomása.

A falunapok jelentősége:

- helyi összefogás, kooperáció erősödése;
- térségi, szomszédsági kapcsolatok fejlődése;
- a település közösségeinek erősödése;
- helyi értékek megbecsülése, megjelenése a közösség életében;
- közösségi gondolkodás és tervezés erősödése;
- vállalkozások, helyi munkaadók megjelenése;
- a helyi identitás erősödése, kötődés;
- önkéntesség megjelenése.

Fogalom

■ Helyi identitás

A helyi közösség tagjainak önmagukról mint közösségről alkotott képe, önmeghatározása, amely a tagok között folyamatosan zajló párbeszéd, a közös cselekvés és a közös értékek felfedezése révén jön létre. A múltat a jelennel összekötő érzelmi kapcsolat, amely az egyén számára az „odatartozás” érzését, a kötődés képességét biztosítja.

Irodalomjegyzék

- BERECZKI Ibolya (2009): *A tájház mint muzeális intézmény – Múzeum, kiállítóhely, tájház.* Elérhető: www.tajhazszovetseg.hu/sites/default/files/tajhazi_akademia/04_bereczki_bolya_a_tajhaz_mint_muzealis_intezmeny.pdf (A letöltés dátuma: 2018. 11. 29.)
- BÓHM Antal (2000): Térségi identitás Magyarországon. In GLATZ Ferenc szerk.: *Területfejlesztés és közigazgatás-szervezés.* Budapest, Magyar Tudományos Akadémia. 111–125.

- CARR, Edward Hallett (1995): *Mi a történelem?* Budapest, Osiris.
- Értékekre hangolódva – A nemzeti értékgyűjtés módszertani kézikönyve (2016). Budapest, Nemzeti Művelődési Intézet.
- FOKI Tamás (2001): Helyismeret, helytörténet. In KNAUSZ Imre szerk.: *Az évszámokon innen és túl...* Budapest, Műszaki Könyvkiadó. 213–218.
- KÁNTOR Judit – RIGÓ Róbert (2013): *Kompetenciafejlesztési lehetőségek a hon- és népismeret területén*. Elérhető: www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Kompetenciafejlesztési_lehetsgek_a_hon-s_npismeret_terletnV2/index.html (A letöltés dátuma: 2018. 11. 29.)
- KNAUSZ Imre szerk. (2001): *Az évszámokon innen és túl...* Budapest, Műszaki Könyvkiadó.
- Közösségfejlesztés módszertani útmutató* (2017). Budapest, Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ – NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. – Országos Széchényi Könyvtár.
- NAGY Gábor Dániel (2012): Területi szintek, területi identitás és kötődés. *Belvedere Meridionale*, 24. évf. 1. sz. 6–21. Elérhető: http://acta.bibl.u-szeged.hu/5333/1/belvedere_2012_001_006-021.pdf (A letöltés dátuma: 2018. 11. 29.)
- SÁGI Norberta – RIGÓ Róbert (2011): Az oral history lehetőségei az oktatásban. *Forrás*, 43. évf. 7–8. sz. 234–256.
- SZEITL Blanka (2015): Helyzetkép a mai magyarországi migrációs folyamatokról. *Forrás*, 47. évf. 7–8. sz. 214–224.
- VÉRTESI Lázár (2004): Oral history. A szemtanúként elbeszélte történelem lehetőségei. *Aetas*, 19. évf. 1. sz. 158–172.

Felhasznált jogforrások

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a köz-művelődésről
2012. évi XXX. törvény a magyar nemzeti értékekről és hungarikumokról
- 1/2014. (I.3.) OGY határozat Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció
- 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelet a magyar nemzeti értékek és a hungarikumok gondozásáról
- 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról

Vákát

Kiss Eliza

Országmarketing

A magyar bor márkaépítése és piaci pozicionálását elősegítő országstratégia rendszere

Bevezetés

A fejezet célja annak bemutatása, miként lehet egységesen kiépíteni belföldön és külföldön azt a rendszert, amely révén nem csupán ismertek és imázsformálók lesznek a Hungarikumok Gyűjteményében szereplő boraink, de gazdaságélénkítő hatást is kiváltanak. A fejezet kis részben elméleti, nagyobb részben gyakorlati oldalról kívánja azt a kérdést körbejárni és megválaszolni, hogy a kormányzati rendszer szinergiáiban rejlő erő miként tudja a Hungarikumok Gyűjteménye és a Magyar Értéktár kincsei révén a borpiacot orientálni. További fontos cél annak megválaszolása, hogyan hozható létre egy összehangolt ágazati rendszer annak érdekében, hogy célirányos országmárkát tudjunk felépíteni. A fejezet végső célja annak feltárása, hogy miként kellene ezek hazai megismertetése érdekében esetlegesen a diplomáciai csatornák igénybevételével a külföldiekben országunkról kialakított kép formálásában hatékony segítséget nyújtani.

„A sikeres bormarketing a magyar szőlőfajtákon, a kiemelkedő ökológiai adottságú borvidékeken, a zászlós borok kialakításán, a szakmai összefogáson, a hatékony kommunikáción, az elegendő pénzügyi ráfordításon és a szigorú szabályozáson alapul.” (MOLNÁR 2007 KIELMAYER 2003 alapján) Magyarország kiemelt célja, hogy az állam a magyar nemzeti identitás jellemvonásait gazdaságpolitikáján belül is preferálja, s hogy a rendelkezésre álló fejlesztési forrásokat oly módon használja fel, hogy a gazdaság élénkítését – elsősorban külföldön – összekösse a magyar márkaépítés ösztönzésével. Ez egyben egy újfajta, az eddiginél jóval tágabb és hatékonyabb, mindenki számára érthető kulturális politika is, amely a Hungarikumok Gyűjteményének és a Magyar Értéktárnak is részét képező gasztronómiai sokszínűségünket (étel, bor) mint nemzeti kultúrát az ágazati célokon túl is fejleszti.

Az élelmiszerek piacán belül a borok speciális kategóriát töltenek be. Közvetlen gazdasági hasznuk mellett nem elhanyagolható az egyetemes emberi kultúrák fennmaradásában betöltött szerepük. Magyarország tradíciókban gazdag szőlő- és borkultúrával rendelkezik, a kiváló klimatikus feltételek eredményeként a sokféle mikroklíma sokszínű bortermelést tesz lehetővé. Több kutatás megállapítja, hogy a világ szemében a magyar termékekről kialakult egy olyan kép, miszerint olcsók, közepes minőségűek és gyenge a csomagolásuk. Az elmúlt húsz évben a nagy nemzetközi borversenyeken szép sikereket értek el a magyar borok, sok érmet kaptak. Mindezek ellenére sem sikerült az áttörés,

mert sok esetben ezek a borok kisebb mennyiségben készülnek, mint hogy fajsúlyosan meg tudjanak jelenni bármilyen exportpiacon. A Magyarországon megtermelt bor nagyobb hányada viszont valóban nem éri el azt a minőségi küszöböt, amely pozitív visszacsatolást váltana ki a külföldi fogyasztókból vagy szakértőkből.

A bormarketing feladata tehát, hogy javítson a magyar bor megítélésén. A termelőknek pedig tenniük kell azért, hogy a magyar borok minősége kiváló legyen, és áruk arányos az értékükkel. Az imázsformálás legfontosabb „eszköze” egy jól kiválasztott régió vagy borvidék (például Balaton, Tokaj, Villány stb.) marketingszempontról vett „felépítése” lehet, amelynek világpiacon pozicionálása nagymértékben hat a többi magyar bor megítélésére, sikerére.

A kormányzati agrárpolitika Darányi Ignác Tervében kiemelt szerepet kapott a bor mint az élelmiszergazdaság speciális terméke. A borágazat az elmúlt években elérkezett arra az érettségi fokra, hogy érdemes legyen az országstratégiát – legalábbis részben – ráépíteni. A hagyományok, a világörökségi adottságok, a turizmus piacának fejlődése és az országimázs-elképzelések lehetőséget adnak egy új pálya felvázolására. Ez a fejezet éppen azokat a stratégiai irányokat keresi, amelyek megvalósulása esetén kitörési pontok szülehetnek, fejlődési pályára állítva a bormarketinget.

Mára egyértelművé vált, hogy a borszektor gondjainak jó része csak komplex intézményi, szabályozási, gazdasági, oktatási és infrastrukturális intézkedések révén oldható meg. Nagyon fontos az új stratégiai cél rögzítése is: a borszektor fejlesztése a nemzeti célok megvalósítására kell, hogy épüljön. Az országimázs-fejlesztésre épített borstratégia célja, hogy hozzájáruljon a magyar borágazat olyan útra lépéséhez, amely méltó nemzeti értékeinkhez, évszázados hagyományainkhoz, segítve ezzel a borszektor megerősödését, a hazai és a nemzetközi piacon történő elismertségének növelését, egyszersmind az országról alkotott pozitív kép megteremtését.

Magyarország nagy szőlőtermesztési és borászati hagyományokkal rendelkezik. Európa más szőlőtermő vidékeihez hasonlóan a szőlőtermesztés és borkészítés nyomai a Kárpát-medencében is több mint két évezredre nyúlnak vissza. Olyan hagyomány és érték van jelen az országban, amely a világon egyedülálló lehetőséget nyújt az itt élőknek. A lehetőségek kihasználásához azonban szükséges a közösségi alapon működő marketingstratégia. Az ország egyik húzóágazata a turizmus, ennek egyik alappillére a bor, ezért mind a turizmusra, mind az ehhez kapcsolódó ágazatokra hatással van a borágazat sikere vagy kudarca.

Adottságaink

A hazai szőlő- és bortermelés a magyar mezőgazdaság kiemelten fontos ágazata. A szőlő- és borágazat a foglalkoztatáson kívül az ültetvények művelésén keresztül fontos tájalkotó, tájfenntartó szerepet is betölt. Ezt bizonyítják azok a számok is, amelyek az ágazatot beszédesen jellemzik. Jelenleg 65 ezer hektáron folyik szőlőművelés, amelyet mintegy 70 ezer termelő művel 22 borvidéken. A szőlő termését 8 ezer borászati üzem dolgozza fel. A magyar borok 60%-a fehérbor, míg 40%-a vörös. A piacra kerülő borok közel két-

harmada oltalom alatt álló eredetmegjelölésű borként kerül forgalomba, ami azt jelenti, hogy egy borvidék vagy egy borvidéki régió neve kerül a címkére. Az évente 3–3,5 millió hektoliteres mennyiségből 700 ezer hektoliter Németország, Csehország, Szlovákia, az Egyesült Királyság, Lengyelország és a skandináv államok borfogyasztóinak poharába kerül, de jut magyar borból az EU területén kívülre, Oroszországba és az Egyesült Államokba is. A magyar borfogyasztók évente 24-25 liter bort isznak meg fejenként.

Magyarország méretéhez képest egyedülálló borválasztékkal dicsekedhet. A területen egyaránt előfordulnak a mediterrán stílusú vörösborok az ország déli részéről, és a friss, gyümölcsös jellegű fehérborok az ország északi részéről vagy a Balaton környékéről. A tokaji borvidék ma már nemcsak aszúborairól ismert, hanem a kimagasló minőségű száraz fehérborairól is. A sokféleséget a világfajták és az őshonos szőlőfajták egyensúlya teszi még izgalmasabbá. A borvidéki területeken található 125 fajtából 30 adja az összes terület több mint 70%-át. Ezen belül a Magyar Értéktár részének (jellemzően csak Magyarországon megtalálható szőlőfajtáknak) tekinthető fajták száma 18, ami a termelési háttér majdnem 60%-át jelenti.

A regionális fehérszőlők az utóbbi idők leginkább látványos piaci éledését megélt szőlőfajtája az olaszrizling. Magyarországon és a Kárpát-medencén kívül nem lehet találkozni a furmint, a hárslevelű, a kéknyelű, a juhfark, az Irsai Olivér, a cserszegi fűszeres, a királyleányka, a leányka szőlőfajtákkal, amelyek hozzáértő és gondos kezekben élvezetes és izgalmas borokat adnak. A magyar szőlőfajták olyan titkos természeti kincset jelentenek, amilyennel kevés ország rendelkezik, ezért a magyar borkínálat üde színfoltot jelenthet a világfajták kissé egyhangú tengerében. A modern technológia ma már alapkövetelménynek számít, és sok pincében világlátott, tanulni vágyó ifjú borászok keze alatt születnek a borok. Az évezredes hagyományok, a tagadhatatlan adottságok, a minőség iránti elkötelezettség eredménye, hogy a nagy nemzetközi versenyeken a magyar borászok megérdemelten hívják fel egyre gyakrabban magukra a figyelmet.

A magyar bor nem egyszerűen egy fontos „agrártermék”, hanem annál jóval több: brand és hungarikum (tokaji aszú, egri bikavér) vagy éppen a Magyar Értéktár része. Ismertsége, történelmi, kultúrtörténeti szerepe, jelentősége révén meghatározó országimázs-formáló „termék”, amelynek sikere ezáltal kiemelkedő, országos jelentőségű érdek is. A borágazat az egyes borvidékek általános gazdasági fejlődésének kulcseleme, aminek következtében a térségfejlesztés kiemelkedő prioritásai közé kell tartoznia. A borágazat és a hozzá kapcsolódó gazdasági, szakmai, kulturális tevékenységek komplexitásban való kezelésével, koordinációjával, különösen a turisztikai fejlesztési programokhoz történő integrálódással (borturizmus) illeszkedjen a régió, az ország fejlődéséhez, fejlesztési és marketingstratégiáihoz, adjon azoknak szakmai inspirációkat, járuljon hozzá azok sikerességéhez.

Ahhoz, hogy a gazdaságélénkítő szerepe kimutatható legyen, folyamatosan nyomon kell követni a stratégiát nagyban meghatározó export- és importadatokat, hiszen az ágazati statisztikákból jól kiolvasható, hol kell erősíteni a marketinget vagy egyéb piaci jelentőségű beavatkozásokkal elérni az egyensúly helyreállítását. A hagyományos piacok – Lengyelország, Szlovákia és Németország – mellett a prémiumkategóriával foglalkozó pincészetek megjelentek a brit, az amerikai, de még a kínai piacokon

is. Ugyanakkor az import miatt is hatalmas a verseny, a chilei, ausztrál, kaliforniai és új-zélandi borok is komoly vetélytársként jelentek meg. Magyarországon a fogyasztási adatok az elmúlt években lényeges változást nem mutattak, ezt figyelembe kell venni. Ezzel együtt a hazai piac továbbra is a legfontosabb a magyar borászat számára, ennek megfelelően kell kezelnie a közösségi bormarketinget.

Az országimázst tehát a borturisztikára érdemes felfűzni, amelyben nagyobb szerepet és jelentőséget kívánatos biztosítani a borvidéki értékesítésnek. Meg kell szüntetni a termelők belföldi piaci kiszolgáltatottságát, segíteni a piacra jutást például a nagy kereskedelmi hálózatokhoz történő bekerülés könnyítésével. Fontos cél, hogy a magyar borok exportpiaci árát felfelé kell pozicionálni, hiszen a kiváló minőség predestinálja azokat arra, hogy a középszegmensben versenyezzenek ezek a termékek, erősítve ezzel a termékpiramis középső részét. Ez azért is fontos, mert a borágazat jelenlegi szerkezete mellett kevés hozadéka lenne a tömegtermékekre összpontosító közösségi bormarketingnek az exportpiacokon. Végül, de nem utolsósorban a bormarketingre megfelelő forrásokat kell telepíteni, ha valóban sikereket kíván elérni az ágazat, előremozdítva ezzel az ország marketingsikerét, gazdagítva azt a több ezer vállalkozást, amelyek a borból élnek.

A finanszírozási kérdést alapvetően egy megosztott rendszer szerint érdemes felépíteni, amely három pilléren nyugszik:

1. állami forrás (külföldi megjelenés – egységesség);
2. termelői hozzájárulás (belföldi és külföldi promóció);
3. borvidékek hozzájárulása (kizárólag borvidéki aktivitások).

A fentiek alapján a külpiaci stratégia legyen országspecifikus, alapuljon az értékesítések ösztönzésén.

A sikeres közösségi bormarketingnek az alábbi feltételeknek kell megfelelni (fontossági sorrendben):

1. a termék pontos meghatározása;
2. egy, csak a közösségi bormarketinggel (belföld, külföld) foglalkozó szervezet vagy szervezeti egység állandó létszámmal és stabil háttérrel.

A közösségi bormarketing stratégiájának kidolgozása csak ezek (1–2.) véglegesítését követően indulhat meg. A legfontosabb eldöntendő kérdés az, hogy milyen arányban kívánja a magyar közösségi bormarketing a borfogyasztást, a magyar bort általánosságban, illetve az egyes borneveket promotálni. Ennek megfelelően a feladatok szintjén el kell különíteni az általános bormarketinget, a „magyar bor” központi közösségi (külföldre irányuló) marketingjét és a borvidéki (vagy annál alacsonyabb szintű) bormarketinget. Mindehhez az alábbi három feltételnek együttesen kell fennállnia:

1. minden szereplő által elfogadott ágazati stratégia megléte;
2. fenntartható és kiszámítható finanszírozás;
3. legitimitás megteremtése és fenntartása.

Végső soron a legnagyobb kihívás és megoldandó feladat az export értékének növelése külföldön, a társadalmi bortudás növelése itthon. Ennek elemei:

1. Értékkoncentráció kialakítása termőhelyben, fajtákban, borokban.
2. Koncentráció intézményrendszerben, költségvetési erőforrásokban.
3. Értékhierarchia kialakítása a termőhelyi rendszerben, a borskálában.

Az imázsépítés során rendkívül fontos a termőhelyi értékhierarchiánk, az egyedi termőhely-potenciál, az egyedi fajta és a borkategóriák kommunikációja. A hegyközségi, a borvidéki és a nemzeti bormarketing harmóniájának, interakciójának kialakítása még nem indult el. Nagy hangsúlyt kell fektetni boraink és borvidégeink pozicionálásának elvi szintű kidolgozására, alkalmazására, és ugyanennyire fontos ennek folyamatos korrekciója a hazai és a nemzetközi piacon egyaránt.

A bor a világpiacon legösszetettebb terméke. Ennek eredményeképpen rendkívül változatos és ezért élvezhető, másrészt az eltévedés veszélye is igen nagy. Nincs még egy termék, amelynek előállításánál ennyi fajtát használnak, amit aztán a címkére rá is írnak. Nincs még egy termék, ahol ennyire fontos a termőhely, és a borvidékek, körzeteik és dűlők neveit a címkére ráteszik, a bor megnevezésénél a megkülönböztetés céljával felhasználják. Nincs még egy termék, amely ennyi márkával dolgozik a piacon. Bár vannak nagy borászatok, de azok is több márkát nyitnak, így sosem lesz annyira koncentrált termékcsoport, mint amilyen példának okáért az ásványvíz, a sör vagy az üdítőitalok piaca.

A borágazatnak nem csupán határainkon belül kell megerősödni. A világban sem közömbös, milyen sajátosságok alapján jellemezzük bennünket. Ehhez pedig az kell, hogy megmutassuk a szinergiákban rejlő erőinket. Az uniformizálódás helyett merjünk minden dimenzióban egyediek lenni, mert igazán csak azok tudnak érvényesülni, akik képesek megmutatni értékeiket, felvállalni hagyományait. Mindehhez közösségi akarat kell, kitartás, amelyben az idénymunkástól a birtokvezetőig, a szőlőnemesítőtől a bormarketing-szakemberig mindenki munkája egyenlő fontosságú. El kell fogadni azt, hogy a közös siker érdekében az egyéni érdekeknek olykor háttérbe kell szorulniuk, hogy nem mindig az a célravezető, ha sztárborászatok országát építjük. Közösségi szinten (külföldre irányuló marketing) Magyarország megismertetése az elsődleges. Kizárólag egy közös nevező lehet: a „magyar bor”, annak brandjének kialakítása, az ágazati szereplők összefogása, megerősített bormarketing-stratégia kialakítása, amely segíthet a lassan tíz éve tartó holt-ponton átlendülni. Emiatt a magyar borszektor számára rendkívüli fontossággal bír, hogy az ágazat következetesen alkalmazzon egy erős integrálóerővel rendelkező jelképrendszert. Ez az erős piaci és marketingtényező nagyban hozzájárulhat a magyar bor pozicionálásához, elismertségéhez. A magyar bor arculata tulajdonképpen kialakult, és bevezetése jelenleg is komoly munkák révén eredményesnek tűnik. A belföldi megjelenéseknél egységes szlogenrel és vizuális azonosító jelekkel kell kommunikálnunk a piacok irányába.

Nemcsak az országimázs szempontjából, de a magyar borszektor számára is fontos a jelképrendszer következetes alkalmazása. Ez rendkívül fontos a kisebb nemzeti méret, illetve a szétaprózottság miatt, hiszen ezáltal elengedhetetlen az egységes, nemzeti szinten szerveződő kommunikáció. Ez az erős piaci és marketingtényező nagyban hozzájárulhat a magyar bor pozicionálásához, elismertségéhez.

A bor mint a Hungarikumok Gyűjteményének és a Magyar Értéktár része

A hungarikumok létezésének feltétele a különbözőség, az, hogy más nemzetektől és kultúráktól eltérő materiális és immateriális, kulturális és egyéb javakat hozunk létre; olyanokat, amelyek csak a mi közösségünkre jellemzők. Hozzánk kötődnek, generációról generációra öröklődnek, kollektív tudatunk alapkövei – akár családi, helyi, regionális, etnikumi, nemzeti szinten. A Magyar Értéktár részeit képező szőlőfajták olyan jellegzetes, csak Magyarországra jellemző egységek, amelyről a magyarok ismertek a világban, így az ország- és nemzetkép (imázs) kialakulásában és kialakításában meghatározó szereppel rendelkeznek. Nagyon érdekes kérdésként merül fel, hogy az értéktári (hungarikum) szőlőfajta és az országimázs között milyen kölcsönhatás áll fenn, másként szólva a bor- vagy a szőlőfajta maga védett a törvény által.

A bor egy speciális és nagyon jól pozicionálható termék. Nem egyszerű élelmiszeripari termék; kulturális kapocs, nemzetgazdasági mutatókkal kimutatható tényező, diplomáciában kiemelt fontosságú szereplő. Ezen fejezet kifejezetten a Magyar Értéktárban és a Hungarikumok Gyűjteményében szereplő borokra alapozva, de speciálisan a hagyományos magyar fajtákra (például ezerjő, furmint, hárslevelű, juhfark, kékfrankos) fókuszál. Ezek a fajták ugyanis egyediek, ezáltal megkülönböztethetővé tesznek bennünket más borországoktól. Ezekre építve kell megformálni a magyar bor brandjét, amely belföldön és külföldön egyaránt egységesen képviselhető, jól megkülönböztethető információval bír.

A prekoncepció az, hogy a hungarikum mint csúcsteljesítmény az országimázs aktív formálója. Ugyanakkor a jelenség sokszor fordított folyamatú, és épp a hungarikum az, amely az országról, nemzetről kialakult képet, azaz imázst formálja. Az országimázssal kapcsolatos kutatások arra a képre fókuszálnak, amelyet a vásárlók felidéznek, amikor információt szereznek egy termék származási helyéről. Az ország imázsa nem közvetlenül a termékre vonatkozik, hanem áttételesen vonunk le következtetéseket belőle a terméket illetően. Ez a folyamat imázstranszferként fogható fel. Bizonyos attitűdöket táplálunk az adott országgal szemben, és amikor meg kell ítélnünk egy termékét, akkor az értékelésében jelentős szerepe lesz annak a ténynek, hogy az adott országból származik. Tehát az ország imázsa befolyásolja a termék ország eredet-imázsát, amely beépül a termékről alkotott általános imázsba. Jelenleg egymástól függő kapcsolat rajzolódott ki a Magyarországról alkotott kép és a Hungarikumok Gyűjteményébe vagy a Magyar Értéktárba tartozó fajtáink között.

A fenti tényezőket tekintetbe véve kell a magyar bor imázsát kialakítani. Az imázs az a kép, amely adott országról vagy annak termékéről (bor) adott emberekben (célország) kialakul. Tehát objektív kép, amelyet szubjektív tényezők alakítanak. Amennyiben ezeket a szubjektív tényezőket sikeresen számba tudjuk venni, és céljaink érdekében kihasználjuk, úgy hatni tudunk a célcsoportra egy pozitív érzés kiváltásával. Magyarországot, valamint a Hungarikumok Gyűjteményébe és a Magyar Értéktárba tartozó kincseinket olyan hosszú távú stratégiát szem előtt tartva kell elfogadtatni, hogy a fogyasztó megértse az üzenetet, és azonosítani, behelyettesíteni tudja a saját belső érzéseivel. Ez elsősorban a külföld irányában érvényes, hiszen belföldön az identitástudatból fakadó kötődés sokkal erősebb.

A magyar bor különlegessége, egyedisége

A magyar bor a világ bortörténelmének egyik jeles alakja. Magyarország termőhelyi jellemzőiben egyedülálló adottságú, boraiban néhány páratlan és különleges bor képviselője. A stratégiai tézisek azokat a támpontokat adják meg vázlatosan, amelyekre építve a magyar borszektor jelenleg tapasztalható enyhe stagnálását a magyar bor fejlődése válthatja fel. A magyar bor a négy évszakos Kárpát-medence jellegzetes makroklimájú, nagy vizek (Fertő tó, Balaton, Velencei-tó, Duna, Tisza, Bodrog stb.) és a hegyek, több helyen a vulkanikus hegyek által moderált mezo- és mikroklimájú termőhelyeinek, kevert népeinek és azok borkultúrájának eredménye. A Kárpát-medence Európa legnagyobb, az Alpokkal, a Kárpátokkal, a dalmát hegyekkel körbehatárolt medencéje. Olyan egyedülálló négy évszakos medence, amely a fehérborok legmegfelelőbb klímája, a világ talán legtipikusabb ilyen típusú termőhelye. A Kárpát-medence nem mediterrán, nem atlanti, nem kontinentális klímájú, de mind a három előfordul; a három hatás keveredésének, viaskodásának ismételten csak a nagy fehérborokra van rendkívül jó hatása. Európa legnagyobb vizei (Fertő tó, Balaton, Velencei-tó, Duna, Tisza, Bodrog, Maros, Körös, Rába stb.) moderálják a medence klímáját, ami további egyediséget kölcsönöz termőhelyünknek. A klímát számos hegyvonulat finomítja, amelyek közül néhány vulkanikus eredetű, ami a borainknak különleges mineralitást és szerkezetet biztosít.

A Kárpát-medence legjobban a nagy fehér, érlelhető, testes, vajas, nagy szerkezetű borairól (1) ismerszik meg. A Hungarikumok Gyűjteményében is szereplő tokaji aszú ennek csak egy, de a legkiválóbb képviselője, amelynek rendkívüli és egyedi termőhelyi szerkezete, technológiai fejlődése, borkulturális halmozott értéke itthon és a világban is megismételhetetlenné teszi. Szintén egyedülálló bortípusunk a szamorodni, amely sehol máshol a világban nem lelhető fel. Jó példák erre a termőhelyében, szőlőfajtájában, borkarakterében, gasztronómiai szerepében páratlanul gazdag és színes, egyben rendkívüli presztízsű, a világpiacon növekvő értékű borkategóriára, a nagy érlelt fehérborokra a tokaji, debrői, somlói furmintok és hárslevelűk, a móri ezerjók, a badaacsonyi szürkebarátok, az egri leánykák. Az illatos fehérborok (2) máshol nem előforduló változatosságban és gyakorisággal egészítik ki a nagy fehér borainkat. Illatos fehér például a muskotályos bor, a magyar borpaletta hagyományos kategóriája és a jövő egyik kitörési pontja. Legújabb kori fejlődésünk a rozéborokhoz (3) köthető, ami az életformaváltással, de termőhelyünkkel és az erre alkalmas szőlőfajtáinkkal is magyarázható. A rozé a hagyományos sillerrel megtámogatva a piac fejlődésére és jelentős fajtapotenciálra is számíthat.

Hasonló magyarázattal élhetünk gyümölcsös vörösborainknál (4) is, amelyhez ezenfelül még jelentős bortörténelem és hagyomány is kapcsolódik. A gyümölcsös vörösbor a világ számos borvidékén megtalálható, de ilyen fajtákból, ezeken a termőhelyeken, erre a borvidékre jellemző karaktert mutatnak.

A nagy fehér borokhoz nagy fehér szőlőfajták (1) is szükségesek, amelyekből számos, genetikai potenciáljukat, termesztési értékeiket és legfőképpen boraikat tekintve a világ élvonalába tartozó fajtát termesztünk. Ilyen a furmint és a hárslevelű, de a leányka fajtacsoport szinte minden tagja vagy az ezerjő is ide tartozik. Az illatos fehérborok (2)

mögött álló szőlőfajták számosak: a sárga muskotály, az ottonel muskotály, a cirfandli, a csereszegi fűszeres fajta csak néhány példa erre a csoportra. A rozé (3) méltán számíthat a legnagyobb felületben telepített kékfrankosra, amely a kadarkával mint autokton fajtával egészülhet ki az erre alkalmas világfajták mellett. A gyümölcsös vörösborok (4) hagyományos fajtái a kadarka, a kékfrankos, a portugieser, amely ebben a tekintetben is jól tükrözi a Kárpát-medence termőhelyi potenciálját.

Összefoglalva: a világ legnagyobb összefüggő termőhelyének, de egyben a legértékesebb, elsősorban fehérboros termőhelyének, a Kárpát-medencének és az említett boroknak, borkülönlegességeknek a birtokában vizionálhatjuk a jövőnket. A társadalmak és a borfogyasztói csoportok fejlődése és a borkínálatunk találkozási elkerülhetetlen. A vörösborboom után az értékesebb, kicsit szofisztikáltabb, összetettebb, a gasztronómiai szerepüket tekintve is változatos és sokféle fehérborok, a nagy érlelt, az illatos fehérborok és a rozék fejlődése, az erre forduló társadalmi igény növekedése könnyen megjósolható. Ennek révén a termelési és a marketingfejlődési folyamattal kötelezően együtt járó, nagyobb hozzáadott érték előállítására a borszektor stratégiai feladata.

Bormarketing: helyzetelemzés

„A verseny nem az előállított termékek között zajlik, hanem a hozzáadott értékeken dől el.” (LEVITT 1969) Folyamatos piackutatással kell felmérni a bel- és külföldi borpiacon megjelenő igényeket: azt, hogy a fogyasztók milyen szokásokkal bírnak, azok miként igazíthatók vagy fejleszthetők az adott kínálat tükrében. Vizsgálni kell a termék versenykörnyezetét, azokat a termékeket, amelyek helyettesítő termékeként szóba jöhetnek. A borágazat adottságait ismerve meg kell tervezni, hogy mely piacokra, milyen mennyiségben, stílusban kell bort készíteni, hogy leginkább igazodjon a fogyasztói ízléshez vagy az aktuális trendekhez. Ehhez tisztában kell lenni a potenciális versenytársak képességeivel is. A jól elkészített, technológiájában és struktúrájában minőséget hordozó bor tehát nem a palackba kerülését követően, hanem már jóval előtte a kommunikációs folyamatok része. A megelőző felmérések és a piaci környezet ismerete fogja végül megmondani, hogy hová kell pozicionálni a terméket, s a csomagolás, a márkázás, az ár már ehhez fog igazodni.

Összefoglalva: a bormarketing-tevékenység már a termék palackba töltése előtt veszi kezdetét, és nem fejeződik be annak eladásával, hiszen a követő kutatások és felmérések is számos hasznos piaci információt szolgáltatnak.

A jelenlegi, bormarketinggel foglalkozó (állami) szervezetrendszer rendkívül széttagolt.

Tulajdonképpen hármasszoros osztatású a marketing szakmai irányítása, amelyet kisebb, ám nem elhanyagolható részben az agrártárca, nagyobb részben a Magyar Turisztikai Ügynekség, továbbá az exportfejlesztés tekintetében a külügyi tárca lát el. Az agrártárca mint az agrártermékek stratégiájának letéteményese számos – kisebb részben marketinggel összefüggő – borágazati tevékenységet lát el. A borok kapcsán a Hungarikum Bizottság által telepített pályázati források jelentős teret engedtek a Magyar Értéktárban szereplő

termékek, valamint a Hungarikumok Gyűjteményébe emelt tokaji aszú és egri bikavér népszerűsítése kapcsán. Ötvözve a tárca által elindított Nemzeti Borkiválóság Programmal, olyan fontos ismeretterjesztő és komoly marketingértékkel bíró kiadványok születtek meg, mint például a Borkiválóságok könyve. Az Agrármarketing Centrum elenyésző közösségi marketinggel kapcsolatos tevékenységet lát el a borágazattal összefüggésben: a helyi kisprojektek támogatásán túl egy nagy nemzetközi borszakmai kiállításon történő megjelenést biztosítja. A külföldi kiállításokon való megjelenéseken hiányzik a hazai borászat szereplőinek eltérő piaci helyzetéből és érdekeiből fakadó, közös program megalapozását elősegítő érdekazonosság. Emiatt a közösségi bormarketing ágazati megítélése nem kedvező, fontos azonban megjegyezni, hogy a közösségi marketingtevékenységet erősen gátolja a megfelelő nagyságú árualap is. A külügyi tárca főként a külgazdasági stratégiához és a keleti nyitás koncepciójához igazodó feladatokkal foglalkozik, amelyek közül fontos a régi, tradicionális exportpiacok megtartása, valamint új, dinamikusan fejlődő piacok meghódítása. Tevékenységük a Nemzeti Exportstratégiára, valamint a misszióvezetői hálózatra épít. Ennek alapján a külügyi tárca a diplomáciai testületek struktúráján keresztül végez aktivitásokat, keres fel potenciális piacokat. Maga a borexport nem jelenik meg az erre dedikált külügyi háttérintézményben (HEPA Magyar Exportfejlesztési Ügynökség), noha jól illeszkedne akár a promóciós, akár a gazdaságélénkítési szempontú külgazdasági aktivitások körébe. Az intézménycsoportosulás sorába az elmúlt években nem sikerült a hungarikumtörvény által létrehozott Hungarikum Bizottság munkáját integrálni, ami pedig nagyon sürgető lenne.

A fentiekből látható, hogy a ma Magyarországon működő és a hungarikumok, nemzeti értékek népszerűsítését hatékonyan előrevivő intézményrendszer rendkívül széttagolt, és a kormányzati rendszer több pólusában is megjelenik. Nincs egységes koncepció arra nézve, milyen irányba kellene építeni és népszerűsíteni a „Magyar” brandet. A kapcsolódási pontokat, azok irányát és a szereplőket azonban gondos kutatással meg lehet találni. A borok kapcsán is hiányzik az összehangolt állami marketingkoncepció azok értékesítésére, s nem csupán az állami szektor, de az egyes borvidékek, termelők és kereskedők is más-más stratégiát követnek. A szőlősgazdák és bortermelők egyedül nem képesek termékeiket megfelelő, messzire ható marketingeszközökkel felruházni. Példaként a bordeaux-i borvidék szolgálhat, ahol a címkekialakítástól egészen a palack formájáig minden kérdést szabályoz a regionális borhatóság. Jelenleg Magyarországon részben a Hegyközségek Nemzeti Tanácsa nyújt szakmai segítséget a tagoknak, de ez ma nem terjed ki a marketingmunkára. A jelenlegi 22 magyar borvidéknek sehol nincs külön marketingszervezete, amely képes lenne egységes szakmai keretet s benne egységes arculatot, értékesítéstámogatást adni a saját borvidéküknek.

A szőlőtermelők és a borkészítők egymásrautaltsága, a megfelelő hazai és külpiazi bormarketing kialakítása, az ágazat számára kezelhető jogi háttér kialakítása érdekében a szakmai szervezetek létrehoztak egy szakmaközi szervezetet. A szakmaközi szervezet fontos célja lenne elősegíteni, hogy a szőlő- és borágazat piaci szereplői rendelkezzenek azokkal az ismeretekkel, információkkal és adatokkal, amelyek szükségesek ahhoz, hogy eredményesen és hatékonyan működjenek. Egy teljes szőlő-borágazati reprezentativitást felmutatni képes szervezet tudja csak érvényre juttatni az ágazat eredményes

működésének alapelveit: a demokrácia és a borpiac elveinek érvényesülését, a termelés és a kereskedelem átláthatóságát, a környezetbarát termelési módszerek alkalmazási szabályainak és ellenőrzésének kidolgozását. Ehhez a szakmaközi szervezetnek tudásbázisra és aktivitásokra kell épülnie, hiszen legfontosabb feladata a magyar szőlő- és borágazat sikerének jogi, szakmai és elméleti biztosítása, a hazai és külföldi tudományos eredmények hasznosítása a szőlőtermesztés és borkészítés területén. Az alapfeladatokból adódó kiemelt cél a szőlő- és bortermékpályán a szőlőtermelők, borkészítők, kereskedők és fogyasztók között az érdekösszhang, a tartós érdekegyensúly megteremtésének és fejlesztésének elősegítése. A szakmaközi szervezetnek alkalmasnak kell lennie arra is, hogy adott esetben beavatkozhatson a szélsőséges termelési és piaci helyzetek, érdekonfliktusok megelőzése érdekében, vagy a kialakult helyzetekre megfelelőképpen reagálni tudjon. A magyar bor nemzetközi sikerességének biztosítása érdekében megfelelő rendszerű eredetvédelmi rendszert és ehhez kapcsolódó piaci információs rendszert kell működtetni, amelyben a telepítéstől egészen a kereskedelmi adatokig pontos információkat kell biztosítani. A piaci információs rendszer működtetésén túl szabad hozzáférést kell az ágazat szereplői számára biztosítani, akár borászok, szőlészek, állami vagy egyéb szervezetek megkeresését is kielégítve.

A borágazat szempontjából az egyik legfontosabb kérdés a borok piacra jutása. Ennek érdekében elengedhetetlen, hogy marketingszervezetként is működjön, akár önállóan, de vegyes formában is, az állam irányítását meghagyva. A marketingtípusú aktivitásokat alaposan megtervezett módon, komoly koncepcióval kell végigvinni, jelentős forrásallokációval támogatva a munkát. Fontos, hogy ösztönözze és elősegítse a piaci (hazai és nemzetközi) körülményeknek és a fogyasztók ízlésének és elvárásainak jobban megfelelő termék-előállítását. Mindennek komoly piackutatásokon, megalapozó tanulmányokon kell alapulnia.

„A magyar kultúra, mint minden kis nép kultúrája, rá van utalva azokra a nagyobb közvetítő kultúrákra, melyekkel hagyományosan, akár művészi, emberi sorsok, akár tartalmi összefüggések révén az elmúlt évszázadokban közelebbi kapcsolatba került.” (PRÖHLE 2007, 3.) A bor mint a kultúra értékhozója megfelelően tudja képviselni országunkat mind a külföldiek ismeretbővítése, mind pedig a külföldön élő magyarok közösségformálása terén. A kulturális külpolitika felügyeletén a korábbiakhoz hasonlóan – nem maradéktalanul tisztázott kompetenciák alapján – több ágazati irányító osztozik. Nem sikerült eddig megoldani például a kulturális külpolitikával érintkező, az országkép alakítása szempontjából szintén fontos területekkel (turizmus, borászat) való intézményes kapcsolat létrehozását. A lehetséges szinergiák így nem, vagy csak alkalmoszerűen jöhetnek létre, a párhuzamosságok pedig jelentős többletköltségekkel járnak. A külföldön működő magyar kulturális intézetek (19) az egyik pillére a nemzetközi megjelenésnek, a hungarikumok és nemzeti értékek nemzetközi bemutatásának. Mindez a kiterjesztett és újragondolt közvetítői szerep egyúttal emeli ezen intézetek súlyát, rangját, szerepét a világban, és az ott élő magyaroknak, külföldieknek egyaránt értéket közvetít. A külföldön működő magyar kulturális intézetek helyzetét áttekintve az elmúlt években hatékonyabban alakították ki az intézetek programjait, számos, koncepciójában jól kidolgozott fejlesztési tervet sikerült a megvalósításig vinni. Néhány

intézmény az elmúlt években komoly szerepet játszott a magyar kultúra külföldi megismertetésében, ebben élen járt Bécs, Berlin, London, Párizs és New York. A koncepcionális cél, hogy ha valaki külföldön bemegy egy magyar intézetbe, étellel találkozzon, amely a magyar imázs építése révén vonzóvá teheti az országot. A legjobb építőkö pedig a hungarikumok és a gasztronómia (étel, ital) bemutatása, hiszen alapigazság, hogy ezen keresztül tudunk leginkább beszélni az országról és invitálni a külföldieket hazánkba, amely már a turisztikai desztinációmenedzsmenttel is összeköthető. Fontos tehát, hogy a külföldi magyar intézetekbe betérők ne csupán a klasszikus kulturális megjelenéssel (szobrok, festmények, zene) találkozzanak, hanem helyi ételek és italok révén is közelebb juthassanak a magyar életérzés mibenlétéhez. Mindehhez a kulturális intézet adja az infrastruktúrát, s adott esetben, akik eddig „csak” például egy-egy kiállítás miatt vették igénybe a szolgáltatásokat, gasztronómiai élményekben is részesülhessenek, de fordítva is igaz: akiket az ételek és italok vonzanak be, a kiállítás megtekintésére is előbb-utóbb kedvet kapnak. Tehát ez a konstrukció kétirányú vonzást és dupla sikert tesz lehetővé. Ezáltal tovább vitalizálható lenne az intézeti élet, az emberek mindennapjaiba pedig ezen keresztül behúzható a kultúra is.

Felhasznált irodalom

- KIELMAYER Krisztián (2003): Borászok és bormarketing az ágazat talpon maradásáért. mfor.hu, 2003. 05. 26. Elérhető: https://mfor.hu/cikkek/vallalatok/Boraszok_es_bormarketing_az_agazat_talponmaradasaert.html?page=2 (A letöltés dátuma: 2018. 11. 29.)
- LEVITT, Theodore (1969): *The Marketing Mode: Pathways to Corporate Growth*. New York, McGraw-Hill.
- MOLNÁR Eszter (2007): *A szekszárdi és a villányi borvidék összehasonlító marketingelemzése*. PhD-értekezés. Kaposvári Egyetem Gazdaságtudományi Kar. Elérhető: <http://phd.ke.hu/fajlok/1236771619-MA-ertekezes-full.pdf> (A letöltés dátuma: 2020. 06. 22.)
- PRÖHLE Gergely (2007): *A magyar kultúra szerepe Magyarország nemzetközi politikai és gazdasági kapcsolatainak fejlesztésében*. Vitaindító. Elérhető: <https://kisebbssegkutato.tk.mta.hu/uploads/files/archive/717.pdf> (A letöltés dátuma: 2018. 11. 29.)

Vákát

1. melléklet

Horváth Imre

A Hungarikumok Gyűjteményének bővülése időrendi sorrendben

A Hungarikum Bizottság 2012. október 18-án tartotta alakuló ülését a Vidékfejlesztési Minisztériumban (ma Agrárminisztérium). Az akkor 15 (ma 21) tagú testületet a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról 2012 tavaszán az Országgyűlés által elfogadott hungarikumtörvény hívta életre.

1–2. kép: Ülésznek a Hungarikum Bizottság

Forrás: AM Sajtóiroda

A Hungarikum Bizottság a 2012. október 18-án a szakminisztériumban, és a 2013. január 31-én a Magyar Tudományos Akadémián megtartott ülésén összeállította a törvény erejénél fogva hungarikumnak minősülő nemzeti értékeket összesítő első listát (12 érték), amely tartalmazta az UNESCO Világörökség magyarországi helyszíneit is.

A 2013. március 21-ei bizottsági ülés döntése után a herendi porcelán, a pálinka és a törkölypálinka voltak azok az első hungarikumok, amelyek egyedi értékelés eredményeként kerültek be a Hungarikumok Gyűjteményébe, így a hungarikumok száma 15-re emelkedett.

A Hungarikum Bizottság 2013. május 30-án Karcagon tartotta ülését, döntése alapján a karcagi birkapörkölt a Hungarikumok Gyűjteményének részévé vált (16 érték).

A Hungarikum Bizottság 2013. szeptember 24-ei, székesfehérvári ülésén a csabai kolbással, a hízott libából előállított termékekkel, a tokaji aszúval és a Bérés-cseppel bővítette az így már 20 értékből álló Hungarikumok Gyűjteményét. A testület kiválasztotta a hungarikumtanúsító-védjegy nyertes grafikai pályázatát is.

A 2013. november 28-án, Ópusztaszeren megtartott hungarikumbizottsági ülés döntésének megfelelően öt új taggal bővült a Hungarikumok Gyűjteménye: hungarikum lett Puskás Ferenc életműve, Kassai Lajos lovasíjász módszere, a gyulai kolbász, a szikvíz és a magyar operett (25 érték).

A bizottság 2014. január 30-ai, tápiószentmártoni ülése után a Hungarikumok Gyűjteménye a következő négy új elemmel gyarapodott: a halasi csipke, a KÜRT-adatmentés, a kalocsai fűszerpaprika-őrlemény és a kalocsai népművészet (29 érték).

2014. március 18-án, a bizottság budaörsi ülése után öt újabb taggal bővült a hungarikumok sora: gróf Széchenyi István szellemi hagyatéka, a Zsolnay porcelán és kerámia, a 100 Tagú Magyar Cigányzenekar, a Gundel-örökség, valamint a Pick téliszalámi. A magyar kiválóságok száma ezzel 34-re emelkedett.

A Hungarikum Bizottság 2014. május 16-ai, szarvasi kihelyezett ülésének döntése alapján hungarikum lett a magyar akác, a magyar akácméz, valamint a Zsolnay Kulturális Negyed, a Herz Classic téliszalámi, az Ilcsi Szépítő Fűvek natúrkozmetikai termékek, a makói hagyma és a klasszikus magyar nóta (41 érték).

2014. december 2-án első ülését tartotta az új összetételű Hungarikum Bizottság, amelyen újabb hungarikummá minősítésről döntött: a tárogató bekerült a csúcsteljesítmények gyűjteményébe (42 érték).

2015. január 29-én a hungarikumok sorába került a Vizsolyi Biblia – amely az első teljes, magyar nyelvű Biblia –, továbbá a magyar harcosok által a 9. és a 11. század között használt íj, valamint a szegedi fűszerpaprika-őrlemény (45 érték).

2015. április 23-án három tétellel bővült a Hungarikumok Gyűjteménye a Hungarikum Bizottság döntése alapján, Szentendrén, a Szabadtéri Néprajzi Múzeumban megtartott hungarikumbizottsági ülést követően. A Hungarikumok Gyűjteményébe került legismertebb őshonos haszonállatunk, a magyar szürke szarvasmarha és a közel 225 éves hagyománnyal rendelkező Unicum keserűlikőr. Ezenkívül a 2015-ben 100 éves Magyar Védőnői Szolgálat mint nemzetközileg is egyedülálló, tradicionális ellátási rendszer szintén nemzeti büszkeségeink között tudható (48 érték).

2015. június 25-én nemzeti értékeket felvonultató összművészeti kiállítás nyílt a Veszprémi Petőfi Színházban, ezt követően pedig gálaműsort rendeztek a hazai értékek jegyében. A Hungarikum Bizottság döntése alapján hungarikum lett a Hévízi-tó és a tradicionális hévízi gyógyászat, valamint Neumann János számítástechnikai munkássága is (50 érték).

A Hungarikum Bizottság 2015. október 13-ai, debreceni ülésén hozott döntése alapján négy elemmel bővült a hungarikumok listája: a debreceni páros kolbásszal, a fröccsel, a bajai halászlével és az alföldi kamillavirágzattal, továbbá 127-re bővült a Magyar Értéktár a Szerencsi csokoládé felvételével (54 érték).

A Hungarikum Bizottság egyhangú döntéssel hungarikummá nyilvánította 2015. december 3-ai ülésén a kürtőskalácsot, amely egyszerre székely, erdélyi és magyar érték (55 érték).

2016. április 19. – Szentendre. A Hungarikumok Gyűjteményébe került Kabay János, az Alkaloida gyógyszergyár alapítójának életműve (56 érték).

A magyar cimbalommal, a Törley pezsgővel, a Piros Arannyal és az Erős Pistával, illetve a kaptárkövekkel és a bükkaljai kőkultúrával bővült a Hungarikumok Gyűjteménye a Hungarikum Bizottság *2016. június 17-ei*, kisvárdai ülését követően (60 érték).

A Hungarikum Bizottság a hungarikumok sorába emelte az egri bikavért, a Kodály-módszert, a magyar pásztor- és vadászkutya fajtákat, valamint a tiszai halászlét. A Magyar Értéktár pedig újabb kilenc értékkel bővült *2017. március 21-én* Egerben. A Hungarikumok Gyűjteményébe így már 64 érték tartozik, a Magyar Értéktár pedig 152 tagúra bővült.

2017. június 20. – Kecskemét. A magyar huszár, a magyar tanya és Torockó épített öröksége is bekerült a Hungarikumok Gyűjteményébe a Hungarikum Bizottság döntése értelmében. A Hungarikum Bizottság a Magyar Értéktárba vette az egyetlen magyar alapítású, középkori eredetű szerzetesrendet, a pálos rendet, valamint a pásztor kultúra elengedhetetlen részét képező ősi magyar eszközt és fegyvert, a hortobágyi karikás ostort. Az értéktárba került továbbá a magyar vízilabdázás, a világszerte ismert, klasszikus magyar szablyavívás és a mintegy 240 éves múltra visszatekintő hollóházi porcelán. A Hungarikumok Gyűjteményébe így már 67 érték tartozik, a Magyar Értéktár pedig 157 tagúra bővült.

A Hungarikum Bizottság *2017. december 5-ei* döntése értelmében a Hungarikumok Gyűjteményébe került a magyar gulyásleves, a pálos rend és a hollóházi porcelán. Az indoklás szerint a gulyásleves világszerte ismert magyar ételként jelentős hatást gyakorol a vendéglátásra és a turizmusra, a pálos rend csaknem nyolc évszázada meghatározó szerepet tölt be a magyar nemzet történelmében és kultúrájában, a 240 éves hollóházi porcelán pedig sokszínű, egyedi forma- és dekorvilágának köszönheti az elismerést. A bővítéssel 70-re nőtt a hungarikumok és 161-re a Magyar Értéktárban szereplő értékek száma.

2019. április 8-án, Budapesten tartotta ülését az új összetételű Hungarikum Bizottság. A bizottság döntése értelmében a kőszegi „Szőlő jövés” ünnepével és a magyarországi kékfestés hagyományával bővült a Magyar Értéktár. A bővítéssel 163-ra emelkedett a kiemelkedő nemzeti értékek száma.

A Hungarikum Bizottság *2019. november 5-én* megtartott ülésének döntése értelmében a gyűjteményt gazdagítja a dobostorta is, amelyet a magyar szakács- és cukrászművészetért sokat tevő, sokoldalú szakember és szakíró, Dobos C. József 134 évvel ezelőtt mutatott be először a nagyközönségnek, és kóstolói között ott volt Erzsébet királyné és I. Ferenc József is. A bizottság döntésével a Magyar Értéktárba vette a jellegzetes dunántúli pásztorhangszert, a hosszifuruglát, a regölést, valamint a magyar cifraszűrt és a magyar betyárköltészetet is. A bővítéssel a Hungarikumok Gyűjteményébe tartozó nemzeti értékek száma 71-re, míg a Magyar Értéktárban található kiemelkedő nemzeti értékek száma 167-re emelkedett.

A Hungarikum Bizottság *2020. május 21-én*, Budapesten megtartott jubileumi, 25. ülésén meghozott döntéseinek értelmében a csíksomlyói pünkösdi búcsú és kegyhely, a klasszikus magyar szablyavívás, a szőregi rózsatő, valamint a tiszavirág és tiszavirágzás bekerült a Hungarikumok Gyűjteményébe. A Magyar Értéktár pedig nyolc tétellel bővült (hajdúnánási szalmafeldolgozás mint tradicionális háziipari tevékenység; az 1568-as

vallásszabadság törvénye; a tavaszi emlékhadjárat; az újfehértói fűrtös meggy; a beregi keresztzemes hímzés; az aracsi templomrom és az aracsi kő; a kocsi kocsi; a balatonfüredi Anna-bál). A Hungarikumok Gyűjteményébe tartozó értékek száma 75-re nőtt, a Magyar Értéktár pedig 175 tagúra bővült.

3. kép: Ülésznek az újjáalakult Hungarikum Bizottság

Forrás: Pelsöczy Csaba

A Hungarikum Bizottság 2020. október 15-én, Lakiteleken megtartott ülésén egyhangúlag döntött a Magyar népmesék rajzfilmsorozat hungarikummá nyilvánításáról. A Hungarikum Bizottság döntését követően a Magyar Értéktárba került a Jászkiirt (Lehel kiirtje), Máriapöcs Nemzeti Kegyhely és a pócsi búcsúk, Vitéz László és a Vitéz László- bábjáték, a Magyar Értékmentő Műhelyként működő Csángó Fesztivál, a dél-alföldi szikes tavak, valamint Kecskemét szecessziós városmagja, különös tekintettel a Cifrapalota épületére. A Hungarikumok Gyűjteményébe így jelenleg 76 érték tartozik, míg a Magyar Értéktárban található kiemelkedő nemzeti értékek száma 181-re emelkedett.

A Hungarikum Bizottság 2021. június 22-én, Budapesten megtartott ülésén beemelte a Hungarikumok Gyűjteményébe a máriapöcsi nemzeti kegyhelyet és búcsút, az 1568-as vallásszabadsági törvényt és a karikás ostort, továbbá 11 új elemmel bővült a Magyar Értéktár.

Képgaléria

A táncház módszer mint a szellemi-kulturális örökség átörökítésének magyar modellje

A táncház módszer a hagyományörzés egyik legkiemelkedőbb, nemzetközileg is elismert modellje, amely a szellemi, kulturális örökség megőrzésének integrált, közösségorientált művészeti mozgalma.

Mohácsi busójárás, maszkos télűző szokás modellje

A busójárás Mohácsnak és környékének több évszázados néphagyománya, amely a délszláv nemzetiségi szokásokhoz kapcsolódik.

Solymászat mint élő emberi örökség

A magyarországi solymászat múltja több mint ezer évre tekint vissza, és végigvonul egész történelmünkön.

**A matyó
népművészet – egy
hagyományos közösség
hímzéskultúrája**

A matyóság a Magyarországon északkeleti részén fekvő Mezőkövesd városának és környékének magyar lakossága, akiknek jellegzetes stílusú népművészete messze földön ismert.

**Budapest – a Duna-
partok, a Budai
Várnegyed
és az Andrássy út**

A változatos domborzatú fővárost egységbe szervezi a Duna, festői látványával és elegáns hídjaival. A Budai Várnegyed középkori-barokk stílusjegyeket hordoz, míg a gyűrűs-sugaras szerkezetű pesti oldalra egységes, historizáló építészeti jellemző.

**Hollókő-Ófalu
és környezete**

Valódi és őszinte. „Olyan igazi.” Talán ez jellemzi legjobban a 380 lelket számláló, Magyarországon egyedülálló falut, amely elsősorban a száz évnél is öregebb házacskáiról ismert.

Az Aggteleki-karszt és a Szlovák-karszt barlangjai

A Magyarország északi és Szlovákia déli határán elterülő Aggteleki- és Szlovák-karsztot természeti és kultúrtörténeti értéke miatt 1995-ben a világörökség részévé nyilvánították. A földrajzilag összefüggő egységet alkotó karszt jelenleg 712 változatos képződésű barlang ismert, amelyek közül 273 nyílik a magyar állam területéről.

Hortobágyi Nemzeti Park – a Puszta

A Hortobágy, Európa legnagyobb szikes pusztája a természet adta sajátosságából fakadóan is állattenyésztésre rendeltetett. A hortobágyi hagyományos pásztorkodás a természet és az ember együttélésének kiemelkedő példája.

Fertő/Neusiedlersee kultúrtáj

A Fertő tó Európa nemzetközi jelentőségű vadvíze és a kontinens legnagyobb sós vizű tava, az eurázsiai sztyepptavak legnyugatibb képviselője.

Pécs ókeresztény temetője

A pécsi ókeresztény sírkamrák elnevezésű régészeti bemutatóhely a pécsi székesegyház környékén található. A 4. századból fennmaradt nekropolisz építészeti és falfestészetében rendkívül sokoldalúan és összetetten szemlélteti az északi és nyugati római provinciák korai keresztény temetkezési építészeti és művészetét.

Az ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete

A Pannonhalmi Bencés Főapátság Magyarország egyik legkiemelkedőbb történelmi emlékhelye és egyházi központja. „Pannónia szent hegyének” monostora és a benne élő szerzetesközösség egyidős a magyar államisággal, ezért a magyar kultúra kivételes fontosságú részének tekinthető.

A tokaji történelmi borvidék kultúrtáj

A Tokaj-hegyaljai Borvidék a világon egyedülálló mikroklímával rendelkezik, amely kimondottan kedvez az aszúképződésnek. A borvidék összesen 27 települést foglal magában. A terület a világ első zárt borvidéke volt.

Pálinka

A pálinka a magyarság életének, kultúrájának szerves részét képezi. Első írásos említése a 14. századból való, ekkor *Aqua Vitae Reginae Hungariae* néven szerepel.

Törkölypálinka

A törkölypálinkák gazdag ízviláguknak és magas élvezeti értéküknek köszönhetően kuriózumnak számítanak. Névhasználatuk az EU-ban eredetvédelmet élvez, hazánk számára van fenntartva.

Herendi porcelán

A Herendi Porcelánmanufaktúra jelenleg a világ legnagyobb porcelánmanufaktúrája, amely közel két évszázaddal ezelőtti alapításától kezdve művészi elhivatottsággal és a tökéletességre való törekvéssel készíti kézműves úton porcelánjait.

Csabai kolbász és csabai vastagkolbász

A csabai kolbász mai formájának kialakulása a napóleoni háborúhoz kötődik. Korábban csak borssal fűszerezték a kolbászt, de mivel az 1809-es angol háborús blokád miatt az Indiából származó bors egy ideig nem volt elérhető, a helyi kolbászkészítők a saját természetesen erős paprikát kezdték fűszerként alkalmazni.

Karcagi birkapörkölt

A karcagi módra főzött kunsági birkapörkölt ízvilágában teljesen eltér az Alföld többi városában szokásos ételektől, de még a Kunságon belül is archaikus főzési technikának számít. A „karcagi” jelző tehát nem elsősorban a helyszínrre, hanem a főzési módra utal.

Hízott libából előállított termékek

A hagyományos, szabad-tartásos módon előnevelt és kukoricaalapú takarmányon utónevelt libából készült termékeket gasztronómiai kincseink közt tartjuk számon.

Magyarországi tokaji borvidéken előállított tokaji aszú

A Tokaj-hegyaljai Borvidék a világon egyedülálló mikroklímával és talajadottságokkal rendelkezik, ami kimondottan kedvez az aszúképződésnek.

A tokaji aszú készítésének lényege, hogy a borvidék területén termett, a *Botrytis cinerea* nevű gomba hatására a tőkén aszúsodott és szüretkor szemenként kézzel külön szedett aszott szemeket a tokaji borvidékről származó magas minőségű mustban vagy azonos évszámú borban áztatják.

Béres-csepp és Béres-csepp Extra

A Béres-csepp, illetve továbbfejlesztett összetételű változata, a Béres-csepp Extra a magyar gyógyszerkincs része, amelyet magyar feltaláló, idősebb dr. Béres József fejlesztett ki. Minőségét a találmányra megadott szabadalmi oltalmak, illetve a gyógyászati célra történő alkalmazást lehetővé tevő gyógyszer-forgalombahozatali engedélyek igazolják.

**Puskás Ferenc
világszerte ismert
és elismert életműve**

Puskás Ferenc (1927–2006) minden idők egyik legnagyobb futballistája, akit labdarúgó- és edzői pályafutása, valamint a futballpályán kívül tanúsított emberi helytállása a magyarság ikonikus alakjává tett. Életművét világszerte ismerik.

Kassai-féle lovasíjászmódszer

„A magyarok nyilaitól ments meg, Uram, minket!” – imádkozta egykoron egész Európa. Őseink Bizánctól Brémáig folytattak hadjáratokat. A Kassai-iskola célja ennek az elfeledett harci művészetnek az újjáélesztése. A képzés során a lovasíjásznak azokat a készségeket kell elsajátítania, amelyeket egykor őseink magukénak tudhattak.

Gyulai kolbász és gyulai páros kolbász

A gyulai húspár és a gyulai kolbász története lassan másfél évszázados múltra tekint vissza. Az 1900-as évek elején az ifj. Balogh József házi gazdaságából kikerült kolbászkészítményeket már Európa-szerte ismerték.

Szevit

A 19. században különlegességnek számító szénsavas szódavízet (szevitet) Jedlik Ányos, a természetbúvár bencés szerzetes készítette először Magyarországon 1826-ban.

Magyar operett

Budapest az operett fővárosa. A műfaj jellemzője a könnyed, fülbemászó dallammal átszőtt, humoros szerelmi történet. A magyar operettet többek között Kálmán Imre, Lehár Ferenc, Ábrahám Pál és Huszka Jenő művei tették világszerte elismertté.

Halasi csipke

Kiskunhalason több mint 100 éves hagyománya van a csipke varrásának. Elkészítése roppant aprólékos, időigényes. Százszázalékos kézi munkát igényel, amelyet hófehér, leheletfinom cérnával és szinte láthatatlan tűvel végeznek.

KÜRT-adatmentés

Kürti János szabadalma a világon elsőként tette lehetővé a meghibásodott mágneses adattárolók javítását, és ebből következően az arról történő adatmentést. A KÜRT-adatmentés az elveszettnek, megsemmisültnek hitt szellemi alkotások, kutatási eredmények és pótolhatatlan információk helyreállítására alkalmas technológia.

Kalocsai fűszerpaprika-örlemény

Az oltalom alatt álló, eredetmegjelöléssel védett örölt paprika termőterülete a Kalocsa környéki fűszerpaprika-termő tájkerzet. A termék mélyvörös színű, bársonyos hatású, aromáját tekintve kellemes, fűszeres, karamelles, pirított magvakéhoz hasonló.

Kalocsai népművészet: írás, hímzés, pingálás

A tarka virágú kalocsai hímzés és pingálás messze földön ismert, olyannyira, hogy gyakran magával a magyar népművészettel azonosítják. Ez a népművészeti tevékenység a Kalocsa 18–19. századi határában kialakult falvak – Drágszél, Homokmégy, Öregcsertő, Szakmár, Ujtelek és a hozzájuk tartozó településrészek – hagyományos paraszti kultúrájának sajátos eleme.

**Gróf Széchenyi István
szellemi hagyatéka**

Gróf Széchenyi István (1791–1860) hatalmas és páratlan életműve nemcsak a saját korában volt kiemelkedő, hanem a magyar történelem egészében pártját ritkító jelentőségű. Angliai mintára meghonosította Pesten a löversenyeket, létrehozta az Első Lótenyésztő Egyesületet, egyéves jövedelmének felajánlásával lerakta a Magyar Tudományos Akadémia alapjait, és megalapította a Nemzeti Kaszinót.

**Zsolnay porcelán
és kerámia**

A Zsolnay márkanév már több mint 160 éve jelképe, szimbóluma Pécs városának. Az egyedi Zsolnay eozin, a porcelánfajansz- és pirogránittermékek jelentősen hozzájárulnak Magyarországi művészeti örökségéhez.

**100 Tagú
Cigányzenekar – a zenekar
világhírű művészi
és hagyományörző
gyakorlata**

A világhírű társulat egyedülálló zenei formáció, amely komolyzenét, többek között Liszt, Bartók, Kodály, Hubay, Erkel, Brahms, Csajkovszkij és Strauss műveit adja elő, mindemellett tradicionális magyar cigánymuzsikát, magyar nótát és népdalt is játszanak.

**Gundel-örökség –
Gundel Károly
gasztronómiai
és vendéglátóipari
öröksége és a Gundel
étterem**

Gundel Károly gasztronómiai történelmet írt ételeivel. Úttörő munkásságának eredményeként Magyarország felkerült a világ gasztronómiai térképére. Gundel Károly mesterien ötvözte a magyar konyhát a nemzetközi konyha kiváló tulajdonságaival.

Pick téliszalámi

A hagyományos téliszalámi összetételét Pick Márk fejlesztette ki a 19. század végén, és azóta is gondosan őrzött egyedi recept alapján készül, sertéshús és sertésszalonna felhasználásával, titkos fűszerezéssel, bélbe töltve, hideg füstöléssel, szárításos érleléssel.

Magyar akác

Az akác a talajjal szemben mérsékelt igényes, gyors növekedésű és sokrétűen felhasználható fafajta. Mindezen tulajdonságai hazánk egyik legkedveltebb fájává tették. Homokos tájon az akácültetés egyik fő célja a mozgó homok megkötése.

Magyar akácméz

Magyarországot gazdaságilag és történelmileg egyaránt a világ legjelentősebb méztermelő országai között tartják számon. Leginkább exportképes mézünk az akácméz, amely kiváló minősége okán évtizedek óta keresett exportcikknek számít Nyugat-Európában.

Zsolnay Kulturális Negyed

A negyedet a pécsi Zsolnay Porcelánmanufaktúra 5 hektáros területén hozták létre 2010-ben, új életet lehelve a porcelánmanufaktúra működésébe. A Közép-Európa egyik legnagyobb gyárépület-együttesének rehabilitációja során létrejött kulturális negyed tartalmilag négy részre tagolódik.

Herz Classic téliszalámi

A Herz téliszalámi fogalom a fogyasztók számára. Herz Ármin 19. századi, eredeti receptje alapján, egyedi fűszerezéssel, első osztályú, válogatott alapanyagokból, bükkfáfüstöléssel, hagyományos érleléssel készül, prémium-minőségű termék.

Ilcsi Szépítő Fűvek natúrkozmetikai termékek

Az Ilcsi termékek készítésekor ma a legszigorúbb natúrkozmetikai előírásokot követik, és kizárólag a legjobb minőségű bioalapanyagokat – friss gyógynövényeket, gyümölcsöket, zöldségeket – használnák.

Makói hagyma

A makói vöröshagyma a népi zöldségnevelés magasiskolájának eredménye. Lényege a kizárólag Makó környékére jellemző, úgynevezett kétéves termesztési mód, amely a makói vöröshagymát különleges értékű, sajátos magyar mezőgazdasági termékévé tette.

Klasszikus magyar nóta

A magyar nóta, a „nótázás” nemzeti azonosságunk részét képezi, szervesen illeszkedik hagyományaink közé. A magyar nóta (ellentétben a népdallal) egyéni szerzőktől származó újkori lírai dal, amelyben nép- és műzenei elemek keverednek.

Tárogató

A tárogatót magyar hangszerként tartják számon. Népzenei, klasszikus zenét és jazzt egyaránt játszanak rajta. Az évszázadok során a hangszer felépítése, hangja, hangszíne kisebb-nagyobb változásokon esett át.

Vizolyi Biblia

A Károli-féle Biblia kulturális, hitéleti és nyelvtörténeti értéke felbecsülhetetlen. Károlyi Gáspár gönci református lelkész fordította le és jelentette meg 1590-ben az első teljes, magyar nyelvű Bibliát, amely azóta is használatban van.

IX–XI. századi magyar íj

A IX–XI. századi magyar íj szimbólum. Elválaszthatatlanul hozzákapcsolódik a Kárpát-medencében letelepedett őseink életmódjához. A magyarok által használt „merevszarvú viszsacsapó” íj a korszak legkiemelkedőbb fegyvere volt, amely a lovasjász-haditechnika alkalmazásával sokáig szinte legyőzhetetlennek bizonyult Európában.

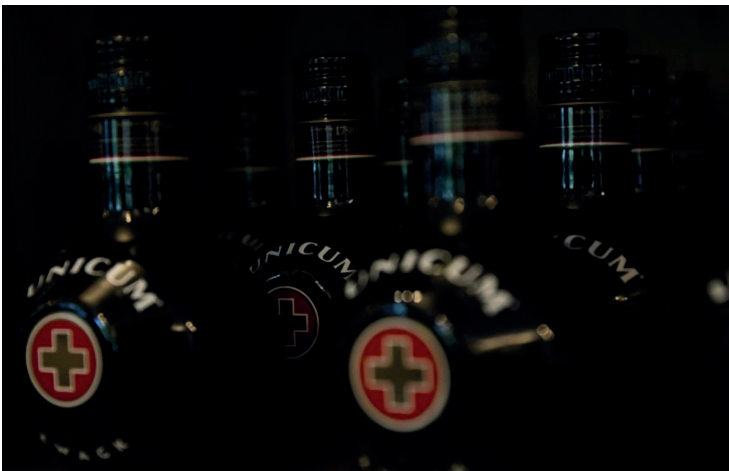
Szegedi fűszerpaprika-örlemény

Szeged környéke és a Tisza folyó völgye különösen alkalmas paprika termesztésére. Színe az élénk tűzpirostól a világosabb pirosig terjed. Illata intenzív és fűszeres, íze édeskés és lágy. Ízüket tekintve csipős és csemege változatokat különböztethetünk meg.

Magyar szürke szarvasmarha

Nagy valószínűséggel a honfoglaló magyarsággal együtt érkezett a Kárpát-medencébe. A 19. században igazi „vilgármárkának” számított, százezerszámra hajtották át az akkori Magyarország területén mint hazánk egyik legjelentősebb exportcikkét.

Unicum keserűlikőr

Az italt 1790-ben alkotta meg II. József császár és magyar király udvari orvosa, a Zwack család egyik őse. A történet szerint dr. Zwack egy napon saját készítésű, különleges gyógynövényekből készült itallal kínálta a köztudottan folyamatosan gyomorbántalmakkal küzdő uralkodót, aki az első korty megízlése után elragadtatásában ekképpen kiáltott fel: „Das ist ein Unicum!”

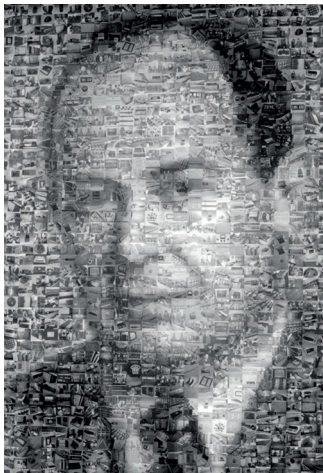
Magyar Védőnői Szolgálat mint nemzetközileg is egyedülálló, tradicionális ellátási rendszer

A több mint 100 éves múltra visszatekintő védőnői hivatás gyakorlóit olyan komplex, preventív családvédelmi szolgáltatást biztosítanak hazánkban, amely egyedülálló Európában. Ennek lényege, hogy a védőnő személyes kapcsolatot tart a várandós mamákkal és a kisgyermekes családokkal, tanácsadással és gyakorlati útmutatással segíti őket.

A Hévízi-tó és a tradicionális hévízi gyógyászat

A Hévízi-tó Magyarország egyik természeti csodája, amely 4,5 hektáros felületével Európa legnagyobb, gyógyító erejű meleg vizes tava. A tó forrásainak vízhozama napi 35 millió liter, amely lehetővé teszi, hogy a tó teljes vízkészlete háromnaponta kicserélődjön.

Neumann János életműve az informatika és a számítógépek világában

Neumann János (1903–1957) a 20. század egyik legnagyobb matematikusa volt, aki 1945-ben írt tanulmányában meghatározta a számítógépek működési elveit. A mai napig minden infokommunikációs eszköz az asztali számítógéptől a laptopon keresztül, az okostelefonokon át az ipari alkalmazásokig, mind-mind azonos felépítésű, Neumann-elven működő rendszer.

Debreceni páros kolbász

Évszázados hagyományokon nyugszik a debreceni páros kolbász receptje, amely a debreceni mészárosok és hentesek hírét öregbíti ma is, itthon és a nagyvilágban egyaránt. A jó minőségű marha- és sertéshús, továbbá sertésszalonna felhasználásával, titkos fűszerezéssel, füstöléssel készült, bélbe töltött termék több változata is eredetinek számít.

Fröccs

A fröccs őshazája és fellekvára Magyarország; frissítő, üdítő, szomjoltó tulajdonsága miatt lassan 200 éve töretlenül népszerű a fogyasztók körében. A fröccsnek több mint 50-féle változata létezik a bor és a szikvíz különféle arányának megfelelően, de napjainkban is születnek újabb és újabb bor-szikvíz párosítások.

Bajai halászlé

A gyufatésztával tálalt, paprikával, hagymával, pontyhúsból készült bajai halászlé kulturális örökségünk része, amely szorosan kötődik a Duna és a Duna mentén élők hagyományaihoz.

Alföldi kamillavirágzat

A kamilla az ország egész területén vadon terem, jelentős termőállománya az alföldi szikes területeken található. Magyarországon a kamillát mint gyógynövényt először Méliusz Juhász Péter debreceni professzor említi meg az 1578-ban Kolozsvárott kiadott *Herbárium* című könyvében.

Kürtőskalács

A kürtőskalács Erdély, azon belül különösen a székelylakta vidékek kedvelt süteménye. Nevét onnan kapta, hogy a hosszúkás, henger alakú sütemény formája a füstelvezetésre használt kürtőre emlékeztet.

Kabay János, az Alkaloida gyógyszergyár alapítójának életműve

Kabay János (1896–1936) magyar feltaláló, kutató vegyész, a morfingyártás megreformálója. A Kabay-módszer egy olyan kétlépcsős eljárás, amely lehetővé teszi az ellenőrzött morfingyártást, az ópiumfázis kiagyásával.

Magyar cimbalom

A cimbalom a magyar cigányzenekarok hangszerkészletének fontos tagja, de népi hangszerként is ismert. A cimbalom két verővel ütve megszólaltatott húros hangszer, a citerafélék családjába tartozik.

Törley pezsgő

A Törley Pezsgőpincészet, eredeti nevén „Törley József és Társa közkereseti társaságot” 1882. augusztus 31-én alapították Budafokon, régi nevén Promonorton. A Törley pezsgő 130 éve töretlen népszerűségnek örvend, nemcsak hazánkban, de a világ számos más országában is.

Piros Arany és Erős Pista

A Piros Arany és az Erős Pista ételízesítőt más paprikatermelő országokban készülő, hasonló termékek-től egyedi színük és ízük különbözteti meg. A termékek alapanyaga 100%-ban hazai nemesítésű, természetesű, a kalocsai és a szegedi tájkörzetből származó fűszerpaprika.

Kaptárkövek és a bükkaljai kőkultúra

A bükkaljai kőkultúra leg-sajátosabb részét az archaikus kaptárkövek alkotják, amelyek a mai napig őrzik titkaikat arra vonatkozóan, hogy miképpen jöttek létre, és használták-e azokat tudatosan elődeink.

Egri bikavér

Magyarország tjkori bortörténelmének első védett eredetű bora az egri bikavér. Ez a kiváló házasított (cuvée) vörösbor Eger vörösborainak igazi esszenciája.

Kodály-módszer

Kodály zenepedagógiai koncepciója messzemenően túlmutat a szűkebben vett zeneoktatás területén; a magyar népzenei hagyományra épül, és azon eszme jegyében fogalmazódott meg, hogy a gyermek leginkább saját hazája népzenejének, saját „zenei anyanyelvének” megismérléséből kiindulva juthat el a magasrendű európai műzene elsajátításához.

Magyar pásztor- és vadászkutyafajták

A magyar kutyafajták (komondor, kuvasz, puli, pumi, mudi, magyar vizsla, drótszőrű vizsla, erdélyi kopó, magyar agár) elválaszthatatlan részét képezik a magyar kultúrának.

Tiszai halászlé

A klasszikus tiszai halászlé főzése a fehér húsú halakból, a ponty fejéből, farkából és hagymából készülő alaplé készítésével kezdődik. A passzírozás után a felöntött alaplébe kerül a só, a pirospaprika, valamint a pontyszeletek.

A magyar huszár

A magyar huszár alakja nemzeti jelképünk, amely a tüzfegyverek korában az ősi magyar lovas harcos újjászületését képviseli.

A magyar tanya

A tanya a magyar Alföld egyedülálló és jellegzetes vidéki településformája. A tanya (régzebbi nevén: szállás) az Alföld szétszórt, magányos telepeit jelentette, amelyek többnyire a gazdálkodás központjai és a lábasjóság telelőhelyei voltak.

Torockó épített öröksége

Torockó a Kárpát-medence legépebben és leghitelebben fennmaradt népi építészeti együttese. Itt található a Kárpát-medence legrégebbi, 1668-ban épült, eredeti állapotában megmaradt parasztháza.

Magyar gulyásleves

„A gulyás bőséges lével, hagymával és paprikával készített leveses étel, kockára vágott burgonyával és csipetkével” – írta egykoron Gundel Károly vendéglős. A gulyás az egyik legnépszerűbb magyar eredetű étel, amelyet világszerte ismernek.

Magyar pálos rend

A pálos rend az egyetlen magyar alapítású férfi szerzetesrend, amely közel 800 éves fennállása óta meghatározó szerepet tölt be nemzetünk történelmében, szellemi és lelki életében.

Hollóházi porcelán

Az ország legrégebbi, 1777 óta folyamatosan működő porcelángyára a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Hollóházán található. A komoly múltra visszatekintő gyárban olyan termékpalettát alakítottak ki, amely sikeresen ötvözte a fogyasztói igényeket a magas minőséggel és a megfizethető árral.

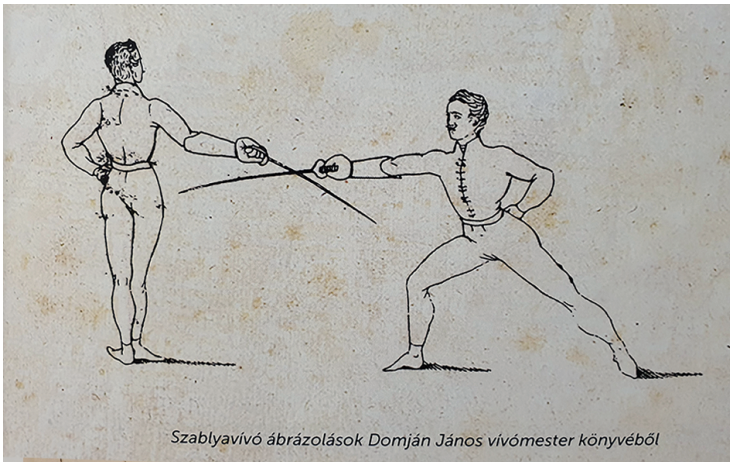
Dobostorta

A legenda szerint a cukrászinas véletlenül porcukrot hintett a vajba só helyett. A mester, Dobos C. József (1847–1924) nem restellte megkóstolni az elegyet, és mivel finomnak találta, addig kísérletezett vele, míg megalkotta belőle a könnyű, csokoládépiskótás, karamelltetejű dobostortát. Ez forradalmi újdonságnak számított 1884-ben, mert addig súlyos, főzöttkrém-alapú, emeletes, diszes édességsodákat készítettek.

Csíksomlyói pünkösdi búcsú és kegyhely

Több százezer magyar katolikus és keresztény hívő részvételével minden év pünkösdjén megtartott búcsú az erdélyi Csíksomlyó kegytemplomában és a közeli Kíssomlyó-hegy és a Nagysomlyó-hegy közötti nyeregben, szabadteri szentmise keretében zajlik.

Szablyavívó ábrázolások Domján János vívómester könyvéből

Klasszikus magyar szablyavívás

A szablya a honfoglaló magyarok egyik legjelentősebb tárgya, ami egyedi kinézetével és egyedi harci használatával lett az egyik leghatékonyabb ősi fegyvertünk, amely a mai napig meghatározó jelképe a magyarságnak. A klasszikus magyar szablyavívás olyan nemzeti érték, amely méltó arra, hogy megőrizzük a hozzá kapcsolódó hagyományainkat. (Az illusztráció Domján János vívómester könyvéből származik.)

Szőregi rózsató

Magyarország egyetlen rózsatótermesztő tájkerületében, Szőreg környékén évente több millió rózsató nevelkedik. A szőregi rózsató fagyűrő képessége, hosszan tartó virágzási periódusa, a szirmlevelek színjátékának intenzitása miatt egyedülálló minőséget képvisel.

Tiszavirág és tiszavirágzás

A tiszavirág látványos rajzása révén közismert kérésznünk, védett természeti és tájérték, nemcsak hazánkban, de világviszonylatban is egyedülálló. A különleges természeti jelenséget több évig tartó fejlődés előzi meg, amely jellemzően a Tisza hazai szakaszain teljesedik ki minden év júniusának közepén.

Magyar népmesék rajzfilmsorozat

A Pannónia Filmstúdió kecskeméti műtermének egyik legnagyobb sikere a Magyar népmesék, amely a hazai rajzfilmgyártás aranykorából való. A magyar népmesékben rejlik különleges képi, zenei világ és narratíva teszi egyedi értékke a rajzfilmsorozatot. A népmesék kedvessége, humora, ravaszsága, pajkossága hűen ábrázolja nemzetünk lelkét, érzéseit, valódi karakterét.

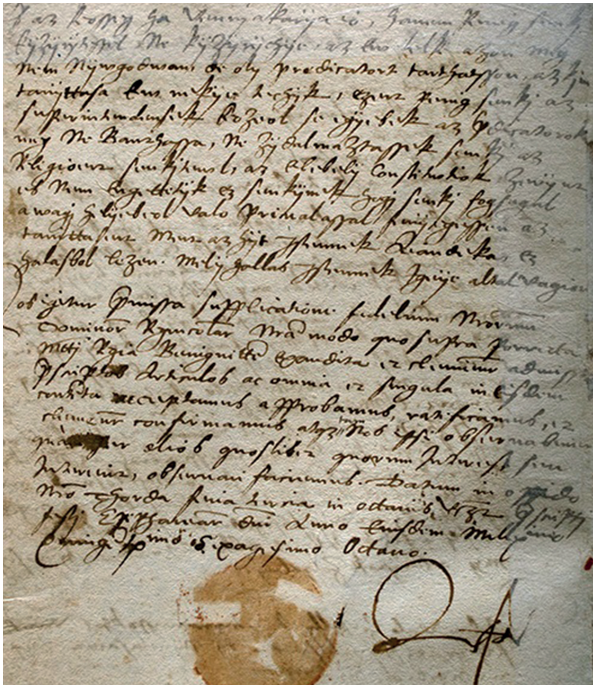
Máriapócs Nemzeti Kegyhely és a pócsi búcsú

Magyarország híres, egyben leglátogatottabb kegyhelye Máriapócs, a Kárpát-medencei görögkatolikusság lelki központja. Évente mintegy öt-hatszáz ezer zarándok, turista keresi fel a könnyező Szűzanya képéről európai hírűvé vált templomot nemcsak Magyarországról, hanem határainkon kívülről is. Történelmének egyik kiemelkedő pillanata volt, amikor II. János Pál pápa magyarországi látogatása során, 1991-ben bizánci szertartású szent liturgiát végzett magyar nyelven a kegykép előtt.

Karikás ostor

A karikás ostor a magyar népművészet egyik kiemelkedő értéke, a pásztorkultúra, pásztorművészet elengedhetetlen része. A legtöbb pásztor családjában a mesterség nemzedékről nemzedékre, apáról fiúra száll, a mesterség teljes elsajátításához hozzátartozik az eszközök elkészítése is. A szép ostor nem csak terelőeszköze volt a csikósnak, gulyásnak, kanásznak, hanem címeréül is szolgált, így szépségére különös gondot fordítottak.

Vallásszabadság törvénye (1568)

Az 1568-ban a tordai országgyűlés – János Zsigmond választott magyar király és erdélyi fejedelem elnökletével – hozott vallásügyi határozatot a világon először. Addig sehol nem ismert mértékben foglalta törvénybe a lelkiismereti és vallásszabadsághoz való jogot, a gyülekezetek számára a szabad lelkészválasztást. A 16. század vallásháborúitól dúlt Európában a vallásszabadságot törvénybe iktató erdélyi rendek, a magyarok, a székelyek és a szászok közös egyetértésével hozott határozat évszázadokra biztosította a felekezeti együttélés békés feltételeit. Európa többi országában majdnem másfél évszázadnak kellett eltelnie, hogy megfogalmazódjon az az eszme, amely a békés együttélést lehetővé tette.

2. melléklet

Simicskó István

Nemzeti kincseink védelme

Nemzeti kincseink védelme a 2000-es évektől

Egy nemzet jövőjére jelentős hatással van önképe, hiszen meghatározza a következő generációk lényeges attitűdjeit. Az identitás kölcsönhatásban áll az egyén lelki egyensúlyával, befolyásolja többek közt a boldogságát és egészségi állapotát.

Elődeink harcai beépültek nemzeti öntudatunkba, és gazdagítják azt. Magyarország történelme hosszú időre vezethető vissza, hősökben és eredményekben gazdag fejezetekkel, ezeket ismernünk kell, tanulnunk kell belőle, és büszkének is kell lennünk rájuk. Természetesen okulnunk kell történelmünk kudarcos időszakából is. Mindennapi életünkben a fejlődésünk és tapasztalataink alapján olyan törvényeket alkotunk saját magunk számára, amelyeket jónak, hasznosnak tartunk az életünkben. A saját törvényeinket a családtól, barátoktól és az iskolából tanultak alapján alkotjuk meg, a hazaszeretet a szívünkbe írt törvények egyike.

1. ábra: A szerző egy magyar kutyafajtával, az erdélyi kopóval.

Forrás: A KDNP fotósa

A hazafias érzület kialakításának fontos eszközei az olyan tevékenységek, amelyek során a fiatalok sokoldalú érdeklődése kielégíthető, és lehetőséget nyújtanak a szabadidő

tartalmas és hasznos eltöltésére. Nemzetünk életének, alkotásainak, a hazai táj szépségeinek felkutatása, a magyar kultúra kincseinek megismerése és a honismereti munka mindamellet, hogy tartalmas és a hazaszeretetre nevelés céljaival összhangban álló tevékenység, lehetőséget nyújt az egyénre szabott kedvtelésre, művelődésre, aktivitásra.

A magyar nép rendkívüli módon érzelemgazdag, sajátos gondolkodású emberek közössége. Történelmünk hosszú időre nyúlik vissza, és számos magyar találmány, alkotás és felfedezés fűződik elődeink nevéhez. A halasi csipke például elnyerte az 1904-es St. Louis-i világkiállítás nagydíját, 1935-ben hivatalos védjegyet kapott, 1937-ben elnyerte a párizsi világkiállítás nagydíját, és a Magyar Állam ajándékeként számos alkalommal sikert ért el államfők, egyházvezetők és uralkodók közt az elmúlt több mint 115 év folyamán.

A magyar emberek által alkotott „termékek” mellett legnagyobb kincseink az őshonos növényeink és állataink. Mai globalizált világunkban a nyugati civilizáció hatására felerősödtek az olyan folyamatok, amelyek az egységesedés irányába mutatnak. Ez egyaránt hat a gazdaságra, a pénzügyi és kereskedelmi szektorra, de befolyással van az épített környezetre, a kultúrára, mondhatni az élet minden területére. Ezért kiemelt figyelmet kell fordítanunk és meg kell becsülnünk azokat az értékeket, amelyeket szüleink, nagyszüleink hagytak ránk.¹

Sajnos a tendencia egyre inkább az, hogy feledésbe merülnek ezen értékeink gyermekeink körében. Az ezredforduló elején azonban egyedülálló kezdeményezés bontakozott ki Magyarországon, amelynek legfőbb célja volt, hogy a nemzeti értékeinket megvédje, összegyűjtse és értéktárakba rendezze. A mozgalom legfőbb célja tehát az értékek megfelelő és méltó védelme és nyilvántartása, valamint a következő nemzedék számára történő megőrzése volt.

A világon mindenütt, és különösen az Európai Unióban, minden nemzet erősen védi a saját értékeit. Korunkban az lehet a legsikeresebb, aki leginkább képes kihasználni saját különleges adottságait. Kulturális verseny zajlik, a tét pedig igen nagy. Amelyik ország megvédi és nemzetközi szinten is népszerűsíti a maga értékeit, az egy olyan presztízst adhat a nemzetének, amelyre bárhol a világon büszke lehet. Különösen igaz ez őshonos állatainkra, mert a védelem és ismertség mellett hivatalosan is gazdájává vált országunk a fajtáknak, megszabhatja a fajtajelleget, a tenyésztés szabályait, vigyázhatja a génállományt, tehát egyfajta kizárólagosság illeti meg.

Természeti kincseink és őshonos állataink

A 2000-es évek elején, amikor a természeti kincseinkkel és őshonos állatainkkal kapcsolatos javaslatot megfogalmaztam, majd benyújtottam az Országgyűlés elé, akkor az a szándék vezérelt, hogy az európai uniós csatlakozásunk alkalmával és a globalizálódó, rohanó világunkban álljunk meg egy kicsit, és nézzük meg, hogy milyen

¹ SIMICSKÓ 2019.

értékeink vannak, és vizsgáljuk meg, hogy ezek az értékek veszélybe kerülhetnek vagy eltűnhetnek-e.

Tennünk kellett valamit azért, hogy megmaradhassanak. Ahogy szokásaink és hagyományaink kultúránk részét képezik, úgy a tenyésztési kultúra is, különösen az őshonos és régi magyar állatfajták esetében.

Rengeteg utánajárás és kutatás után 2003-ban az Országgyűlésnek benyújtottam a régi magyar állatfajták nemzeti kincské nyilvánításáról szóló tervezetet (H/3709-es számú országgyűlési határozati javaslat). Az eredeti javaslat szövegéhez a Mezőgazdasági Bizottság, a tervezet fajtalistájához pedig a Környezetvédelmi Bizottság módosító javaslatokat nyújtott be. Többek között vita volt a magyar vizsláról is. A Mezőgazdasági Bizottság a magyar vizsla két fajtáját egynek vette, a Környezetvédelmi Bizottság helyesen, a rövidszőrű és drótszőrű magyar vizslát két fajtának. A Nemzeti Kinológiai Szövetség által is két önálló fajtának elismert kutyafajtáinkról volt szó. Ragaszkodni kellett ahhoz, hogy kilenc magyar kutyafajtánk van. Több vita és pontosítás után eljuttunk a javaslat végleges szövegéhez.

Ennek köszönhetően a 2004 áprilisában elfogadott 32/2004. (IV. 19.) OGY határozat (a továbbiakban: Határozat) nemzeti kincské nyilvánította a védett őshonos vagy veszélyeztetett, magas genetikai értéket képviselő tenyésztett magyar állatfajtákat. A Magyar Országgyűlés deklarálta annak fontosságát, hogy „nemzeti létünk 1100 éves értékeit, eredményeit megőrizzük, és Európában ezzel is kifejezzük nemzeti karakterünket”. A Határozat az alábbi alapvetéseket fogalmazza meg, amely egyben útmutatásul is szolgál nemzeti örökségünk megbecsülésére, tiszteletben tartására és a jövő generációi számára történő megőrzésére: „A régi magyar háziállatok az emberi munka évszázados eredményei. Történelmi múltunkhoz tartoznak, nemcsak az állattenyésztés történetéhez, hanem a teljes magyar történetiséghez is. Hozzá tartoznak a magyar tájhoz, részei nemzeti identitásunknak, őshonos állataink ma is élő, eleven örökségünk.” Az Európai Unió létrehozásának fő okai a nemzetközi kereskedelmet akadályozó, gátló szabályozások összehangolása, egységesítése volt. A II. világháború után Nyugat-Európa gazdasága megrokkant és jelentős hátrányba került az Egyesült Államokkal szemben, és fenyegető volt a Szovjetunió katonai ereje is. Szükséges volt az összefogás és a gazdasági integráció, hiszen a földrajzi közelség, a kulturális hasonlóság adott volt. A fő ok tehát elsősorban a gazdasági együttműködések erősítése volt, de idővel a közös piac kialakulása egyre több szakági területet is érintett. Az uniós csatlakozás küszöbén Magyarországnak is szüksége volt a nemzeti karakterek kinyilvánítására. Nemzeti értékeink védelme különösen fontossá vált.

Az Országgyűlés deklarációja elindított egy folyamatot. A célkitűzések megvalósítása elkezdődött, és a 2004 óta eltelt több mint 16 évben rendkívüli sikereket ért el a magyar őshonos vagy veszélyeztetett állatfajták védelme. A fajtavédelmi akció sikertörténet. A nagy munka és a töretlen figyelem azonban nem érhet véget, hiszen az értékvédelem, a jelenlegi állapot megőrzése és gazdagítása mellett nagyon fontos, hogy gyermekeink úgy nőjenek fel, hogy ismerjék, becsüljék nemzeti kincské nyilvánított állatfajtáinkat, és lehetőség szerint törekedjenek a fajták megóvására, illetve népszerűsítésére. Legtöbbünknek nincsen már ismerete arról, hogy mennyi értéket is rejtene régi állataink,

a marha-, a juh-, a ló, a ponty- vagy például a galambfajták. A leginkább ismert állataink a kutyák, a sertések és a szárnyasok, de a háztáji állattartás visszaszorulásával ezeket a házi kedvenceket és jószágokat is egyre inkább csak képeken, tanítási órák keretében láthatjuk. A szürkemarha „tulajdonjogáért” például – amely az évezredek ridegtartásának köszönhetően ellenálló a különféle fertőzésekkel, így a kergemarhakórral szemben is – már versengünk kell. Vannak és korábban is voltak ugyan megszállott tartók, de nem is olyan régen, az 1970-es évek végén már csak összesen száznyolcvanhat tehén és hat bika volt az országban. Azóta sok minden változott az összefogásnak köszönhetően.

Magyarország 2008 őszén kezdeményezte az Európai Bizottságnál a magyar szürke marha hújának oltalom alatt álló földrajzi jelzésként (OFJ) történő nyilvántartásba vételét, amely a 2011. december 9-i 1300/2011/EU bizottsági végrehajtási rendelettel valósult meg.

2. ábra: A szerző egy magyar kutyafajtaival, a kuvassszal

Forrás: Nagy Mihály felvétele

Fontos kiemelni, hogy kilenc magyar kutyafajtánk van, ezzel a világ élvonalához tartozunk. Elgondolkodtató azonban, hogy ezekből összesen nem születik annyi kiskutya, mint az éppen divatos néhány fajtából. A határozott kiállás után mindenesetre elképzelhető, hogy itthon egyre többen keresnek majd tudatosan magyar kutyafajtaikat, ráadásul ezek az állatok ugyanolyan, ha nem jobb vadászkutyák, terelők, házőrzők, mint külföldi társaik, sőt, „a családi simogató” szerepére is tökéletesen alkalmasak. Azonban ezen pozitívumok megismertetése az emberekkel nagyon hosszadalmas folyamat, és szívós munkát, valamint jól felépített marketinget igényel. Kilenc magyar kutyafajtára vigyázhatunk: a pulira, a pumira, a mudira, a kuvaszra, a komondorra, az erdélyi kopóra, a rövidszőrű magyar vizslára, a drótszőrű vizslára és a magyar agárra.

1. táblázat: Nemzeti kincseé nyilvánított állatfajtáink

Faj	Fajta
1 SZARVAS- MARHA FÉLÉK (3)	Magyar szürke szarvasmarha Magyar tarka szarvasmarha Magyar bivaly
2 JUH (5)	Fehér hortobágyi racka Fekete hortobágyi racka Gyimesi racka Cigája Cikta
3 KECSKE	Magyar (parlagi) kecske
4 SERTÉS (3)	Szöke mangalica Fecskehasú mangalica Vörös mangalica
5 TYÚKFÉLÉK (5)	Fehér magyar tyúk Sárga magyar tyúk Kendermagos magyar tyúk Fogolyszínű magyar tyúk Erdélyi kopasznyakú tyúk (fehér, fekete, kendermagos)
6 PULYKA (2)	Rézpulyka Bronzpulyka
7 LÚD (2)	Fodrostollú magyar lúd (fehér, szürke, tarka) Simatollú magyar lúd
8 KACSA	Magyar kacsza (fehér, tarka)
9 GYÖNGYTYÚK	Magyar gyöngytyúk (fehér, ezüst, tarka, kékesszürke)
10 NYÚL	Magyar óriás nyúl
11 LÓ (8)	Gidrán Lipicai Kisbéri félvér Nóniusz Shagya-arab Furioso – North Star Hucul Magyar hidegvérű
12 SZAMÁR	Magyar (parlagi) szamár
13 HAL (4, pontyok: 26)	Pontyok (attalai tükrös ponty, biharugrai tükrös ponty, bikali tükrös ponty, tiszai nyurga ponty, dinnyési tükrösponty, geleji nyurga ponty, szajoli tükrös ponty, hajdú T1 tükrös ponty, hajdú P1 pikkelyes ponty, hajdúszoboszlói tükrös ponty, hortobágyi tükrös ponty, hortobágyi pikkelyes ponty, dunai vad ponty, varászlói tükrös ponty, balatoni sudár ponty, móríchelyi tükrös ponty, nagyatádi tükrös ponty, szarvasi 215 tükrös ponty, szarvasi P34 pikkelyes ponty, P31 pikkelyes ponty, szegedi tükrös ponty, tatai aransárga pikkelyes ponty, tatai palaszürke pikkelyes ponty, tatai hátpikkelyes tükrös ponty, tatai acélos nyurga ponty, ráckevei dunai tőponty) Lesőharcsa Tokfélék (sima tok, söregtok, vágótok, viza) Sebes pisztráng
14 KUTYA (9)	Komondor Kuvasz Mudi Puli Pumi Magyar agár Rövidszőrű magyar vizsla Drótszőrű magyar vizsla Erdélyi kopó

Faj	Fajta
15 GALAMB (34)	Alföldi buga galamb Alföldi (kőrösi) keringő Bácskai hosszúcsőrű keringő Bajai keringő Budapesti bibic Budapesti magasröptű csapos keringő Budapesti magasröptű keringő Budapesti rövidcsőrű Budapesti tollaslábú gólyás Budapesti tükrös Ceglédi rövidcsőrű szívhátú Csepeli magasröptű hófehér keringő Debreceni pergő Dél-bácskai keringő Egri kék keringő Hódmezővásárhelyi ernyőszemű keringő Kecskeméti keringő Kiskunfélegyházi keringő Kiskunfélegyházi simafejű keringő Komáromi bukó Magasröptű magyar deres Magyar begyes Magyar csirkegalamb Magyar díszposta Magyar óriás galamb Magyar szarkakeringő Makói magasszálló keringő Miskolci keringő Monori keringő Szegedi magasszálló Székesfehérvári bukó Szolnoki bagdetta Szolnoki keringő Szováti kék

Forrás: A 32/2004. (IV. 19.) OGY határozat a védett őshonos vagy veszélyeztetett, magas genetikai értéket képviselő tenyésztett magyar állatfajták nemzeti kincsé nyilvánításáról alapján a szerző szerkesztése

A Nemzetközi Kínológiai Szövetség² egy belgiumi székhelyű nemzetközi ebtenyésztő egyesület, amely rendkívüli módon segíti a csatlakozott országokban a fajtatiszta tenyésztést és az egészséges kutyafajták megőrzését. Az FCI magyar tagja a Magyar Ebtenyésztők Országos Egyesülete.³ A természeti kincseink megővésével kapcsolatban számos kezdeményes történt már egészen az 1990-es évek közepe óta. Az állam természetvédelmi feladatait az Agrárminisztérium látja el. A természetközeli gazdálkodás már egy létező tevékenység hazánkban, amelynek fő célja az őshonos állataink és növényeink megővése.⁴

² *Fédération Cynologique Internationale* – FCI. Elérhető: www.fci.be/en/

³ Elérhető: www.kennelclub.hu/

⁴ Elérhető: www.termeszetvedelem.hu/index.php?pg=menu_595

A hungarikumok védelme

Az ezredforduló elején már bőven folytak Magyarország és az Európai Unió közötti csatlakozási tárgyalások, amelyek jelentős hatással voltak több területre is hazánkban. Az egységes Európához tartozás lehetősége számos előnyt kínált, de felvetődött számos gondolat alkotott értékeink megóvása kapcsán is. A Herendi Porcelánmanufaktúra Rt., a Pick Szeged Rt., a Tokaj Kereskedőház Rt., a Zwack Unicum Rt. 2000 októberében alapította meg a Hungarikum Klubot. Az óriási hagyománnyal rendelkező cégek mindegyike meghatározó a magyar kultúrában. Saját eszközeikkel kívánták segíteni az uniós csatlakozás ügyét oly módon, hogy öröködnék hagyományaink fölött.

A hungarikumok védelméről szóló – az általam 2007. december 5-én H/4607 országgyűlési határozati javaslati számon benyújtott – 77/2008. (VI. 13.) OGY határozat deklarálja a hazánk, nemzetünk által létrehozott értékek fontosságát. Az Országgyűlés e határozatában kinyilvánította, hogy „A magyar nép méltán lehet büszke a Kárpát-medence egészéhez vagy egy-egy tájegységéhez kötődő, több száz éves történelmi múlttal rendelkező hagyományaira, szokásaira, kultúrájára. A Kárpát-medence magyarlakta vidékein számtalan érték halmozódott fel, melyek szellemi vagy éppen élelmiszer-ipari termékként – mind ez ideig – túléltek a változó világ nehézségeit.” A jogszabály kimondta továbbá, hogy a hungarikumok megőrzendő, egyedülálló nemzeti értéket képviselnek. Felhatalmazta a kormányt arra is, hogy kidolgozza a hungarikumok rendszerezését, valamint megőrzésének és hasznosításának lehetőségeit.

A hungarikumok körébe tartozó mezőgazdasági termékeket és élelmiszereket tartalmazó gyűjtemény bővítésének és hasznosításának lehetőségeit is megvizsgálták. A hungarikumok nemzeti jellegükre, Magyarország és a Kárpát-medence természeti hagyományaival való szoros kapcsolatukra tekintettel fontos építőkövei a magyar identitásnak. Magyarország értékei, sajátosságok hordozó helyszínei, növény- és állatvilága, természeti adottságai, őshonos fajtái, termelési-tenyésztési hagyományai mind erősíthetik a nemzeti érzületet, hiszen a közösség vívmányai által elérhető át leginkább a közösséghez tartozás élménye. Fontos, hogy ismerjük hazánkat, és tudásunkat megfelelően adjuk át, hiszen a világban a történések felgyorsultak, és kezdenek háttérbe szorulni a közös érdekek az egyéni érdekek felerősödésével.

Jelentős lépés volt a későbbi, 2012-ben elfogadott törvény tekintetében a 122/2008. (XI. 28.) OGY határozat a hízott kacsából és libából előállított termékek védelméről is. A magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvényt (a továbbiakban: Htv.) 2012. április 11-én hirdették ki, és 2012. július 1-jén lépett hatályba. Az elfogadott kerettörvény adja a vázát annak a szabályozási rendszernek, amelyen keresztül megvalósul a magyar nemzeti értékek és a hungarikumok körének meghatározása, felkutatása, rendszerezése, ápolása. A törvény felhatalmazó rendelkezései által meghatározott körben további végrehajtási szabályok születtek. A hungarikumok és a nemzeti értékeinkről alkotott törvény mérföldkő volt, jogi keretet adott a magyarság egésze számára fontos értékek azonosításához, dokumentálásához, hozzájárulva ezzel az összegyűjtött értékek szélesebb körben való megismertetéséhez.

2013-ban fogadták el a 114/2013. (IV. 16.) számú Kormányrendeletet a magyar nemzeti értékek és a hungarikumok gondozásáról, amelyet hatályon kívül helyezett a 324/2020. (VII. 1.) Korm. rendelet a magyar nemzeti értékek és hungarikumok értéktárba való felvételéről és az értéktár bizottságok munkájának szabályozásáról. A kormányrendelet tartalmi elemei a következők:

- a nemzeti értékek szakterületenkénti kategóriái;
 - települési, tájegységi és megyei értéktárak létrehozása és gondozása;
 - települési, tájegységi és megyei értéktár bizottság működése;
 - a külhoni települési, a külhoni tájegységi és a külhoni nemzetrészt értéktár bizottság működése;
 - ágazati értéktárak létrehozása és működése;
 - a felvételre javasolt értékek települési, tájegységi vagy megyei értéktárba történő felvétele;
 - a Magyar Értéktárban nyilvántartott kiemelkedő nemzeti értékek;
 - nemzeti érték hungarikummá minősítése;
 - nyilvántartás és a közzététel szabályai.

A Hungarikumok Gyűjteménye folyamatosan bővül, köszönhetően annak, hogy igazán hagyományokban, értékekben gazdag országban élünk, és folyamatosan indulnak helyi kezdeményezések is az értéktárba kerülés kapcsán. Egyre többen felismerték már, hogy több szempontból is fontos a gyűjtemény bővítése, és nem kizárólag az országimázs aspektusából. Milyen igaz Gerald Durrell angol zoológus mondata! „Az állatok nagy, jogfosztott, néma többség, amely csak a mi segítségünkkel maradhat fenn.”⁵ Szajbély Mihály irodalomtörténész, író és tanár szavait is érdemes említenünk: „Hagyomány az, ami él a múltból, kapcsolódik a jelenhez, és folyamatosan bővül a jelen múlttá válása által.”⁶

A hagyományaink, őshonos állataink és növényeink, kulturális örökségünk, alkotáink mind-mind fontosak, pótolhatatlanok számunkra, és egyformán gondoznunk kell őket. A gyűjteményünkben ezért egyaránt találhatóak állatok, ételek, módszerek, élelmiszeripari termékek, és sorolhatnám még.

A Htv.-ben foglalt szakmai feladatok ellátására 2012. október 18-án egy elnökkel és tizenöt taggal megalakult a Hungarikum Bizottság. Feladatait az Alapszabály tartalmazza részletesen, és az egyes ágazati szakbizottságok is a saját alapszabályaik szerint végzik feladataikat, amelyek természetesen összhangban állnak a Hungarikum Bizottság Alapszabályával. A hat ágazati szakbizottság mellett működik a Hungarikum Tanúsító Védjegy Szakbizottság, amely döntés-előkészítő javaslatokat állít össze az egyes hungarikumnak minősített termékeken feltüntetni kívánt hungarikum védjegy jogos használatával kapcsolatban.

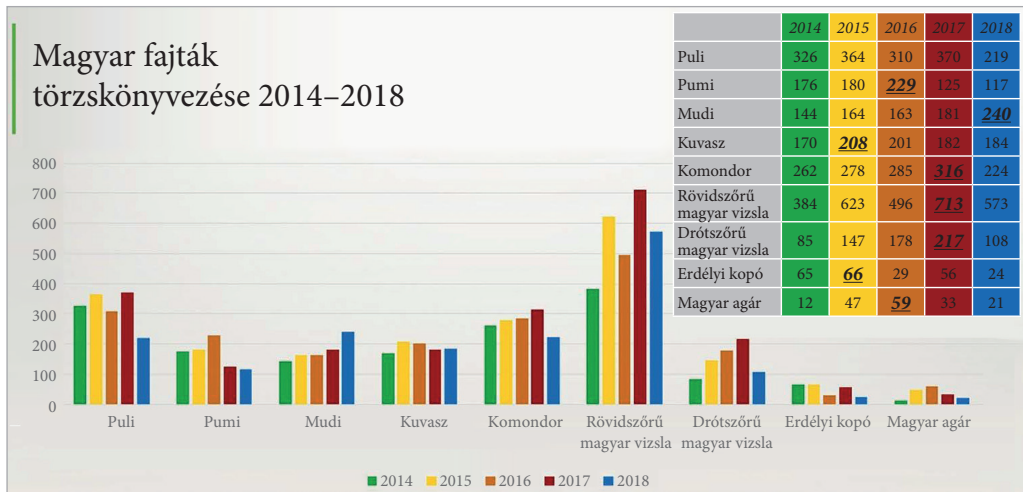
⁵ DURRELL 1995, 233.

⁶ Boldog Zoltán beszélgetései *Vajdasági megszállók és „tájjidegen” Tiszatáj?* címmel, idézet Szajbély Mihály válaszából. *Irodalmi Jelen*, 2012. szeptember 23. Elérhető: www.irodalmijelen.hu/05242013-1553/vajdasagi-megszallok-tajjidegen-tiszataj-2-resz

A Hungarikum Bizottság 2015-ben az elnököt (a bizottság elnöke az agrárpolitikáért felelős miniszter) is beleszámítva huszonegy tagúra bővült. A bizottság gyarapodásának jogszabályi háttere a 2015. évi LXXX. törvény a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény módosításáról.

A köztudatban az országról a más nemzetek polgárai szemében kialakult véleményt, egyfajta sztereotípiát szokták *imázsként*, képként vagy arculatként érteni. Ez azonban egy sokkal összetettebb dolog, és szoros kapcsolatban áll nemzeti értékeinkkel, a hungarikumokkal és a nemzetközi szinten elért sport-, kulturális vagy tudományos eredményeinkkel. Éppen ezért is fontos, hogy ne csak a nemzetközi ismertséget érzjük el, hanem azt is, hogy minden magyar ember szívében legyen szeretet és büszkeség a kincseink iránt. Ehhez az első lépés, hogy ismerni kell ezeket az értékeket.

2017-ben a gyűjtemény részévé vált Magyarország tíz további ékessége is, köztük a korábbiakban már említett kilenc magyar pásztor- és vadászkutyafajtánk. A Magyar Ebtenyésztők Országos Egyesülete vezeti a Magyar Ebtörzskönyvet, amelybe minden fajtatiszta kutya felvehető, amelynek szülei is igazoltan fajtatiszták. A magyar fajták törzskönyvezési adatai szerint a legnépszerűbb a rövidszőrű magyar vizsla és a puli. Szerencsére mindkét fajta szerepel a tíz legkedveltebb kutyafajta között hazánkban, azonban amíg a legnépszerűbb francia bulldogból 2600 egyedet törzskönyveztek 2017-ben, addig az előkelő második helyen álló rövidszőrű magyar vizslából mindössze 713 darabot.

3. ábra: Magyar fajták törzskönyvezési adatai 2014 és 2018 között

Forrás: Magyar Ebtenyésztők Országos Egyesületeinek Szövetsége adatai alapján

Ahogy a fenti ábrán is látható, a magyar agár és az erdélyi kopó van a legrosszabb helyzetben. Az előbbiből 2017-ben 33 darab törzskönyvezés történt, 2018-ban pedig mindössze 21 darab. Az erdélyi kopó 2017-es törzskönyvezési adatai is alacsonyak, mindössze 56 törzskönyvezés történt, de az igazán aggasztó az, hogy 2018-ban ez a szám már csak 24! A vadászati törvény korábban tartalmazott egy olyan kitételt, miszerint a 45 centiméternél magasabb marmagasságú kutyákkal nem lehet kopóvadászatot folytatni.

Ez nemcsak meggátolta, hogy az erdélyi kopó „elvégezze” azt a feladatot, amelyre gondos munkával az évszázadok alatt a gazdák kitenyészítették, de ezáltal csökkent a fajta használati értéke is. 2020 őszén az Országgyűlés elfogadta azt a törvénymódosító javaslatomat, mely kivételt képezve, lehetővé tette a fajta nagyvad terelővadászaton történő használatát. Ezzel pedig egy jelentős lépést tettünk eme különleges kutya megmentéséért.⁷ Mindkét fajtánk a hungarikumok közé tartozik, ezért kötelességünk megmenteni őket! Nagyon fontos hangsúlyozni ezen fajták előnyeit: az erdélyi kopó bátor, igénytelen és alkalmazkodó, feleslegesen sohasem ugat, játékos és gyermekszerető természete ideális családi kedvencé teszi, nyugodt természete, tanulékonyága miatt lakásban és kertes házban egyaránt tartható.

A magyar agár igen értelmes, nyílt természetű, barátságos, tartása nem kíván semmi különlegességet, rövid szőre miatt lakásban is tartható, azonban mozgásigénye – termete miatt is – igen nagy.

4. ábra: Magyar agár

Forrás: [Pixabay.com](https://www.pixabay.com)

A magyar ebfajták körének megállapításáról és genetikai fenntartásuk rendjéről szóló 62/2016. (IX. 16.) FM rendelet, valamint az állattenyésztésről szóló 188/2019. (VII. 30.) Korm. rendelet kiemelendő részei:

- 4. § (2) A tenyésztési programnak a tenyésztő szervezet általi végrehajtását a tenyésztési hatóság az általa elkészített, a génmegőrző intézménnyel egyeztetett és a tenyésztési hatóság honlapján közzétett felülvizsgálati szabályzat alapján évente legalább egyszer ellenőrzi.
- (3) A tenyésztési hatóság az ellenőrzés eredményéről és a magyar ebfajták megőrzésének helyzetéről évente jelentést készít, amelyet legkésőbb a következő év március 15-éig megküld az agrárpolitikáért felelős miniszter részére.

⁷ SIMICSKÓ 2020.

- 53. § (1) A jóváhagyott tenyésztési programban szereplő fajta származási, tenyésztési, teljesítményvizsgálati és tenyészértébecslési adatait (a továbbiakban együtt: tenyésztési adatok) a törzskönyvben vagy a tenyésztési főkönyvben kell nyilvántartani, és azokat a NÉBIH honlapján közzétett útmutató szerint az országos állattenyésztési adatbázisnak haladéktalanul át kell adni.
- (2) A tenyésztési adatok akkor válnak hitelessé, ha azokat a vonatkozó előírások szerint vezetik, a fajta nyilvántartásba vételét követően az adatfelvételezést a NÉBIH ellenőrizte, és az adatokat az országos állattenyésztési adatbázisba az ellenőrzést követően befogadta.

A nemzeti értékek ilyen erős és határozott védelme nem egyedi a világon, de mindenképpen az élvonalban van, ezért is fontos ennek hangsúlyozása, ismertetése több fórumon is.

- A Nemzeti Művelődési Intézet kiadásában 2016-ban megjelent *A nemzeti értékgyűjtés módszertani kézikönyve*, amely az eddigi tapasztalatokat is számba véve írja le a feladatokat, célokat és eredményeket. A 2000-es években tehát rengeteg jogszabály és tájékoztató, ismertető kiadvány született, amelyek egyre inkább kezdik „magukat” eljuttatni az emberekhez. A cél azonban az, hogy a védelem mellett ismerjük értékeinket, gondozzuk és szeressük őket. A kommunikáció helyes kialakítása kulcsfontosságú napjainkban. Pontosan össze kell állítani azt a kommunikációs csatornát vagy csatornákat, amelyek a kulcskompetenciákra fókuszálnak. Az Európai Unióban nagy mélységében a csúcskonferenciákon foglalkoztak a kulcskompetenciák meghatározásával, elemzésével, strukturálásával.
- 2002. március 15–16-án Barcelonában határozták meg a versenyképes, tudás-alapú társadalom alapkritériumait: minőségi oktatás, könnyen elérhető tanulási lehetőségek, az iskolák nyitása a helyi, regionális, európai és globális partnerkapcsolatok felé. A konferencián záródokumentum is született, amelyben célként határozták meg azt, hogy Európa a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú társadalmává váljon. Ebben a folyamatban hazánknak is szerepet kell vállalnia. A legfontosabb tanítási-tanulási folyamat kutatása, ezen belül is az egyik jelentős terület a demokratikus nevelés és a polgári értékek ismerete. A magabiztos tartású egyénnek tudáson alapuló ismeretekre is szüksége van. Kiemelten fontos feladat annak támogatása, hogy a fiatalok a saját érdeklődési körüknek és tehetségüknek megfelelően a lehető legmagasabb szintű, modern tudással rendelkezzenek. Emellett ismerni kell a társadalommal és a kultúrával kapcsolatos alapvető összefüggéseket. Ismerni kell a viselkedési szabályokat és az elfogadott magatartási formákat. Tisztában kell lenni a nemzeti identitás lényegével és azzal, hogy az milyen helyet foglal el a világban. A magabiztos attitűddel, valamint a megfelelő készségekkel és ismeretekkel rendelkező ember megérti az egészséges életvitel fontosságát, önmaga és családja számára képes biztosítani az ideális fizikai és mentális egészség feltételeit, és aktívan részt tud venni a közügyekben is. A magabiztos emberekből álló társadalom sokféle konfliktust hatékonyan tud kezelni, és versenyképesen szerepel a nemzetközi porondon.

Összefonódások

„Minden becsületes szívnek legszentebb a hon.”
gróf Széchenyi István

A hazaszeretetre nevelésnél kezdődik minden. Abban, hogy a gyermekeink kötődjenek a szülőföldjükhez, idővel jó patrióták legyenek, és szeressék a hazájukat a családnak fontos szerepe van, de a köznevelési rendszernek is óriási a jelentősége. A megfelelő tárgyi ismeretek megszerzése mellett elengedhetetlen, hogy hangsúlyt helyezünk a minél erősebb kötődésre a hazához. Tisztában van az értékeinkkel, nemzeti kincseinkkel, a hungarikumokkal, tiszteli az őseinket, akik a magyar szabadságért küzdöttek, ismeri például a Nobel-díjasainkat, olimpikonjainkat, feltalálóinkat, íróinkat, költőinket. Így lehet egy olyan értékszűrőt kialakítani a fiatalokban, amely segítségével ebben a felgyorsuló, globalizált világban ki tudják védeni a káros hatásokat, ezen keresztül tudják majd elfogadni és tisztelni más nemzetek értékeit, teljesítményét is.

Akik már megszerezték ezt a tudást, kötődnek a hazájukhoz, jó patrióták, azoknak már lehetőségük van arra is, hogy honvédelmi ismereteket tanuljanak. Akiket mélyebben érdekel ez a terület, azok természetesen utánpótlást jelenthetnek hazánk védelmi szervezetei számára is, de nem ez a legfontosabb cél. Hanem az, hogy írják be a szívükbe a hazaszeretet törvényét, és ha ez adott, akkor ez az érzés aktív törődéssé alakítható: bármilyen baj éri a hazát, akkor védelmezik. A világ óriási változásokon megy keresztül, az elmúlt száz év technológiai fejlődése hatalmas mértékű változást hozott a különböző társadalmakban és ez a modernizáció folyamatos, szinte követhetetlen. A 2011 után született fiatalok az alfa generáció tagjai, ők azok, akik már olyan világba születtek, amelynek későbbi környezeti hatásait nem ismerjük, ez alakítja gondolkodásukat, életvitelüket és céljaikat is. Óriási felelősség nehezedik a mai kor szülőiteinek szüleire. Folyamatos kutatások szükségesek a helyes kommunikáció megtalálásához, hiszen a különböző generációs elméletek szerint minimum öt, de inkább még hat generáció tagjai élnek világunkban. Az óriási különbségek akár a harmonikus kommunikáció és az egymást megértő együttélés akadályává is válhatnak. A szakadék az élet több területén okozhat gondot, különös tekintettel a kulturális, motivációs és szocializációs különbségekre.

A különböző társadalomkutatási anyagok, a nemzeti értékeink védelme és népszerűsítése mellett nagyon fontos tehát a hazaszeretetre nevelés. A hazafias nevelés kapcsán nagyon sok nemzetközi példa áll rendelkezésünkre. Számos ország nagy hagyományokkal folytat hazafias nevelést, és komoly hangsúlyt fektet arra, hogy a fiatalok stabil nemzeti identitást kapjanak felnőttkorukra. Sok helyen a hazafias nevelés tulajdonképpen egyet jelent azzal, hogy állampolgári ismereteket oktatnak annak érdekében, hogy a fiatalok jogkövető magatartást tanúsítsanak.⁸

A nemzetközi példák vizsgálata után összességében ki tudjuk jelenteni, hogy a tanulmányozott országok által alkalmazott módszerek meglehetősen széles skálán mozognak,

⁸ Forrás: <https://moderniskola.hu/2019/02/nemzetkozi-korkep-szuksege-van-e-hazafias-nevelesre-az-oktatasban/>

és leginkább az adott nemzet történelmi hagyományaiból építkeznek, vagy az adott országot érintő aktuálpolitikai kérdésekkel összefüggésben hajtják végre azokat. Fontos megjegyezni, hogy valamilyen formában minden vizsgált országban napirenden van a hazafiság kérdése eltérő formában és mértékben. A vizsgált rendszerek között átfedést, közös pontot jelent az a motiváció, hogy mindegyiket a biztonságra törekvés hajtja, valamint az az igény is meglehetősen karakteres, hogy az állampolgárok ismerjék meg a hazájukkal kapcsolatos legfontosabb kérdéseket és legyenek motiváltak, ha hazájuk érdekében valamilyen cselekvés szükséges. Természetesen az egyes országok eltérő világpolitikai és hatalmi helyzetükből adódóan más kérdéseket tartanak hangsúlyosnak, ugyanakkor megállapítható, hogy a hazafias nevelésre leginkább gondot fordító országok esetén e tevékenység erős táptalaja a hazafias érzület és a patrióta szellemiség, illetve a nemzeti hagyományokból táplálkozó nemzeti büszkeség (például USA, Franciaország). Mindemellett azt is kiemelten fontos hangsúlyozni, hogy a hazafias nevelés nem vagy nem elsősorban katonai célokat szolgál ezekben az országokban sem, hanem a társadalomépítés, az emberi jellem fejlesztésének egyik eszköze.

Nagyon gyors változásokon megyünk keresztül, nem csupán technikai-technológiai értelemben. Az ehhez való alkalmazkodás nehéz feladat mindannyiunk számára. A fiatalokat, gyermekeinket fel kell vértetni olyan képességekkel, amelyekkel ebben a gyorsan változó világban eséllyel tudnak küzdeni. Szükség van fix pontokra. Szülőföld csak egy van, semmivel sem pótolható értéket jelent, elvárásnak kell lennie a józan, egészséges gondolkodásnak. Ezt az érzést kell kialakítani a felnövekvő generációkban.

A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a következően határozza meg a nemzeti öntudat és a hazafias nevelés fontosságát: „A tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait. Tanulmányozzák a jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát. Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek megalapozzák az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését. Alakuljon ki bennük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzése, és az a felismerés, hogy szükség esetén Magyarország védelme minden állampolgár kötelessége. Európa a magyarság tágabb hazája, ezért magyarságtudatukat megőrizve ismerjék meg történelmét, sokszínű kultúráját. Tájékozódjanak az egyetemes emberi civilizáció kiemelkedő eredményeiről, nehézségeiről és az ezeket kezelő nemzetközi együttműködési formákról.”⁹

Térjünk vissza kicsit őshonos állatainkra! Nagyon kevesen tudják, hogy egy tudatos, alapvetően 19. századi, 20. század eleji tenyésztői munkának köszönhető az őshonos kutyafajtáink megmaradása is. Például az első pesti agarásztársaságot gróf Széchenyi István alapította 1839-ben, a Magyar Ebtenyésztők Országos Egyesülete pedig 1899-ben alakult meg. A világon közel négyszáz elismert kutyafajta van, a kilenc kutyafajtánkkal – akárcsak olimpiai aranyérmeink számát tekintve is – ott vagyunk az első tíz ország között. Vagy említhetnénk a több területen elért eredményeket is, amelyek országunk nevéhez fűződnek.

⁹ 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról melléklete, *Nemzeti alaptanterv*, I.1. pont – Nemzeti öntudat, hazafias nevelés.

Arra a tudásra, azokra az eredményekre, amelyeket elődeinknek köszönhetünk, nyugodtan gondolhatunk egészséges büszkeséggel, de ez egyben kötelezettséget is jelent a jövőre tekintve. Magyarország a kiváló példa arra, hogy egy nemzet, egy ország ereje és nagysága nem csupán számokban és területben, hanem kulturális és szellemi teljesítményben is mérhető. Nemzeti értékeink pedig hazánk és nemzetünk erejét gyarapítják, ezért ezeket az értékeket meg kell mentenünk, át kell adni a gyermekeinknek, unokáinknak, hogy vigyék tovább a lángot. Egy olyan közösséget alkot országunk ugyanis, ahol nem kell kitalálni a történelmet, nem kell kitalálni vélt értékeket, mert van valós történelem és vannak valós értékek. Goethe szavaival élve gyökeret és szárnyakat adhatunk az ifjúságnak, ha átadjuk ezeket az ismereteket a felnövekvő generációknak.

Olyan magas, a mindenkori kornak megfelelő technikai színvonalon megvalósított alkotásokat kell létrehozunk, amelyek felkeltik az érdeklődést. Óriási erők mozognak a globalizáció érdekében, nem csupán politikai szereplők állnak ennek szolgálatába, ennél is jelentősebb a gazdasági-pénzügyi erők szerepe. A közös nevező megtalálása a cél. Lehet különböző az emberek világnézete és vallása, de szülőföldje mindenkinek csak egy van. A hazánkat szeretni kell! És ha szeretem a hazámat, akkor óvom, védem, törődöm vele, cselekszem érte, aktívan viszonyulok hozzá. Jövőkutatók azt mondják, hogy az elkövetkezendő harminc évben többet fog változni a világunk, mint az elmúlt háromszáz évben. A globalizációt nem tudjuk megállítani, de rosszul döntünk, ha nem teszünk vele szemben semmit, a világ aktív részei vagyunk mi is. Egyénileg és közösségként is lényeges, hogy legyen egészséges identitástudatunk, így tudunk nagy célokat kitűzni magunk elé. A magyarok bebizonyították, hogy ragaszkodnak nemzeti eszméikhez, nemzeti függetlenségükhöz, hogy a hazaszeretetük példás és követendő. A világtörténelmi események a 21. században tovább gyorsulnak. Azt azonban ki lehet jelenteni, hogy a lényeg sosem változik, az ember mindig ember marad, és hordozza azokat a pozitív értékeket, amelyeket a történelmi tapasztalatok alapján fel tud használni.

A hazaszeretet fontos érzés. A kötődést és a mélyen gyökerező érzéseket nem lehet senkitől sem elvenni. Ha valamit szeretünk, az egyben tevékeny törődést is kialakít az emberek értékrendjében. Ha valaki törődik a hazájával és embertársaival, és nem kizárólag statisztikai adatként és lakóhelyként tekint rá, hanem érzelmileg is kötődik a szülőföldjéhez, szereti és tiszteli, akkor baj esetén képes lesz a legtöbbre és a legjobbra a haza és nemzettársai érdekében. Ragaszkodnunk kell tehát ahhoz, hogy gyermekeinket hazaszeretetre neveljük!

A hazafiság és a hazaszeretet nem korlátozódhat a jelen vagy a közelmúlt cselekményeinek egysíkú megítélésére! A hazafiság ennél jóval tágabban és jóval mélyebben gyökerezik nemzetünk távoli és közeli múltjában egyaránt. A hazafiság, a haza, a szülőföld, a nemzet és népünk múltjának, jelenének, hagyományainak igaz és őszinte tisztelete és szeretete mindenkor tudatos akaratot fejez ki a haza cselekvő, tevékeny szolgálatára és védelmére. A hazaszeretet a társadalom teljes életének legfontosabb eszmei tényezője és a társadalom mozgásának, fejlődésének talán legfontosabb belső mozgatóereje. Történelmi múltunk és hagyományaink ápolása pedig hazafiságunk, haza- és nemzettudatunk, a haza szolgálatára való felkészülésünk egyik legfontosabb érzelmi és akaratot formáló ereje. Nem elegendő, nem fogadható el, hogy történelmi hagyományaink, hőseink, nemzetünk nagyjai az események, adatok és személyek egyszerű felsorolásává váljanak csupán! Mindenkori

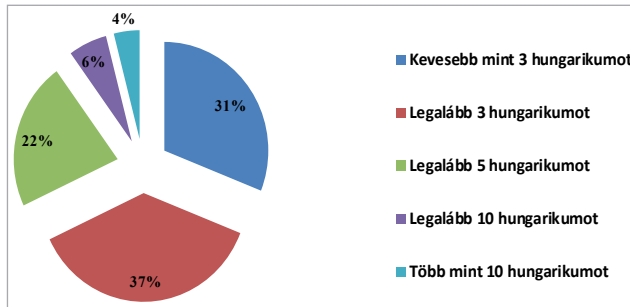
önmagunk megismeréséhez hozzátartozik a dicsőséges korszakok bemutatása mellett a történelmi úttévesztések, hibák belátása is, hogy tanuljunk belőle. Ismert az örök érvényű igazság: „Amelyik nép elfelejti a történelmét, arra ítéltetik, hogy újra átélje azt.”

A történelmi hagyományok csak akkor lesznek igazán elevenek és mindig élők, ha az újra és újra születő nemzedékek azt valóban birtokba is akarják venni. Ennek lehetősége viszont attól függ, hogy a mindenkori felnőtt generáció miként teszi azt lehetővé, ösztönzik-e erre a fiatalokat, vagy gátolják annak megismerését. Példának okáért az 1956-os őszi eseményekből is tanulnunk kell, tiszteletet kell mutatnunk a bátrak felé, akik nem törődtek bele szabadságuk elvesztésébe! A mai modern világ technológiai fejlődése mély nyomot hagy a társadalmi kapcsolatainkon is, a generációs különbségek legnagyobb veszélye az elmagányosodás, a kimerültség és a közöny. Gyermekeink a pihenés hiánya miatt kimerültek és fáradtak, nincsen idejük érzelmileg feltöltődni. A lelki fejlődés nagyon fontos a későbbi felnőttkori kapcsolatokban, ehhez pedig idő szükséges. Minőségi pihenőidő. Így válhatnak szellemileg is erős felnőtté. Európának szüksége van szellemileg erős közösségekre, akiknek van bátorságuk és megfelelő érzelmi fejlettségük ahhoz, hogy már ösztönösen tudjanak és akarjanak helyesen dönteni.

Természetünk védelme mára egyre inkább természetes, és az Európai Unió környezetpolitikája etikai, gazdasági és jóléti megfontolásokon nyugszik, amelyek közül a legerősebbek a gazdasági érdekek, de az etikai és jóléti érvek is egyre nagyobb hangsúlyt kapnak. A tagállamok az Európai Unió irányelveivel összhangban alakítják ki saját természetvédelmi politikájukat, és nemzeti önazonosságukat védve egyre inkább más nemzeti kincseiket is védik. Ebben Magyarország élen jár, hiszen országunknak a méretéhez és lakosságszámához viszonyítva egyedülálló a nemzeti kincseinek száma.

Összefoglalva tehát, napjainkban a tudás szerepe rohamos léptekkel felértékelődik, nem a lexikális tudásé, hanem a szakértelemé. A felsőoktatási intézményekből kikerülve rendelkezünk egyfajta tudásanyaggal, amelyet hasznosítani tudunk majd egy adott szakterületen, azonban ahhoz, hogy jó szakemberré váljunk, sok-sok éves aktív szakmai tapasztalat szükséges. Az érdeklődési terület nem befolyásolható, ez kialakul tapasztalataink, környezetünk által, szerezzük azt bárhol a világon. Az oktatás és a gazdaság világa soha nem látott mértékben hat egymásra. A legfontosabb azonban, hogy honnan jöttünk, ez az alap, a kezdő lépés. Mi, magyarok is egyre többet járunk-kelünk, dolgozunk a világ más-más tájain, de a legtöbben hazatérnek a kötődések miatt. Amikor külföldön próbál boldogulni valaki, a kezdő lépés a kommunikáció más nemzetek tagjaival. Amikor megkérdezik, hogy honnan jöttél, akkor vajon mi jut egy külföldi eszébe országunkról? És nekünk? Óriási ismeretanyaggal kell rendelkeznünk, és büszkén mesélnünk, beszélgetnünk róla!

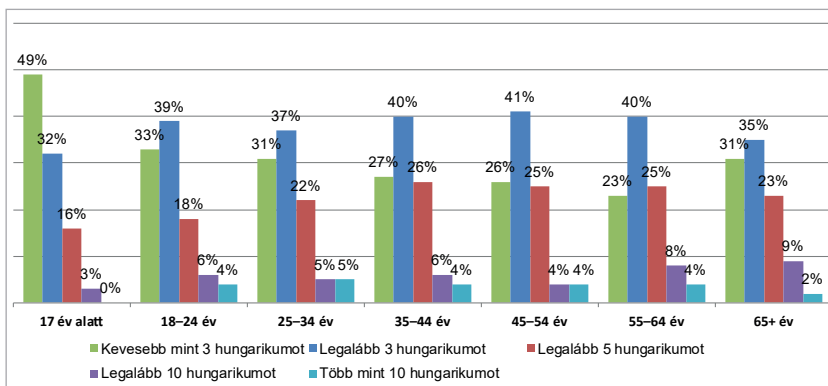
2014-ben a Magyar Ízek Alapítvány országos kutatást végzett a hungarikumokról. Ennek eredménye a következő ábrákon látható.

5. ábra: A Magyar Ízek Alapítvány 2014. évi kutatási eredményei

Megjegyzés: a megkérdezettek 68%-a 3 vagy annál kevesebb hungarikumot tudott helyesen megnevezni.

Forrás: Magyar Ízek Alapítvány

6. ábra: A Magyar Ízek Alapítvány 2014. évi kutatási eredményei

Megjegyzés: A megkérdezett fiatalok fele 3 hungarikumot sem tud helyesen megnevezni.

Forrás: Magyar Ízek Alapítvány

2016-ban a Földművelésügyi Minisztérium (ma: Agrárminisztérium) végezte el a Htv. megjelenése óta az első átfogó kutatást a hungarikumokkal kapcsolatban. A kutatás két, kvalitatív és kvantitatív részből állt. A vizsgálatból kiderült, hogy a hungarikum mint fogalom általános társadalmi ismertséggel rendelkezik, amely pozitív érzelmekkel társul. Látni lehetett azonban, hogy bár a kifejezéssel gyakrabban találkoztak a megkérdezettek az előző években, a témával kapcsolatos információikat inkább olyan internetes felületekről szerezték, mint a Wikipédia. Az elsődleges forrásként szolgáló hivatalos honlapot ismeretlenség jellemezte, a vizsgálat során tapasztalt első benyomások pedig több kritikai észrevételt tartalmaztak (a többnyelvűség és a grafikus elemek hiánya stb). Kevesen voltak tisztában a hungarikumokkal kapcsolatos törvényi szabályozással, a legtöbben a hungarikummá válás folyamatáról sem rendelkeztek releváns ismerettel.

A hungarikumok pontos számával is kevesen voltak tisztában. A megkérdezettek átlagosan a hungarikumok felét ismerték. A válaszadók több javaslatot is megfogalmaztak. Fontosnak tartották – az elértéktelenedés elkerülése végett – a hungarikumlista időközönkénti felülvizsgálatát, vagy a bővülés ütemének felülvizsgálatát. Mivel kom-

munikációs anyagokkal kevesen találkoztak (médiában, hirdetésben vagy kiadványban), ezért javasolták azok összeállítását. A hungarikumok népszerűsítése érdekében pedig kapcsolódó kisfilmek, oktatási anyagok elkészítését, különböző programok szervezését (például: vándorkiállítás, fesztivál), valamint az online térben való markáns jelenlétet.¹⁰

7. ábra: A Földművelésügyi Minisztérium 2016. évi kutatási eredményei

Forrás: ANTAL 2017

Nagyon sok jel mutat sajnos arra is, hogy a nyugati civilizáció alapvető problémája a hitehagyottság. A gyermekeinket alapvetően egészséges nemzettudatra kell nevelni, ami azzal kezdődik, hogy tisztában vagyunk a saját nemzeti közösségünk értékeivel, tehát értékrendet tudunk átadni nekik. A keresztény vagy akár nem keresztény emberek számára a hitnek nagyon-nagyon fontosnak kell lennie, hiszen hit nélkül az életünk nem lehet teljes. Elgondolkodtató viszont az, hogy a legtöbb iskolás diák alig tud a nemzeti értékeink vagy a hungarikumok közül valamit is megnevezni. A közismereti, értékalapú oktatásra is szükség van, nagyon is. A törekvéseket, a munkánkat folyamatosan mérnünk is kell, mert így tudhatjuk meg, hogy céljaink eljutottak-e a célcsoport felé.

Végezetül pedig egy nagyon fontos feladat: egyre nagyobb hangsúlyt kell fektetnünk a szellemi tudás mellett az érzelmi intelligencia fejlesztésére is, mert az érzelmeink képezik annak alapját, hogy hogyan állunk az élethez. Hazánk egy borúlátó nemzet, ezt sajnos be kell látnunk, de ez fejleszthető, javítható, felnőttkorban is. Gyermekeink érzelmi intelligenciájának kialakulását meg kell alapoznunk, felnőttkorban pedig folyamatosan fejlesztenünk kell, ez a kulcs.

¹⁰ Antal 2017.

Gárdonyi Géza Dobó István hangján fogalmazta meg a legszemléletesebben a szellemiség fontosságát: „Az egri vár erős, de ott a szolnoki példa, hogy a falak ereje nem a kőben van, hanem a védők lelkében. Ott pénzen fogadott idegen zsoldosok voltak. Nem a várat mentek védeni, hanem hogy zsoldot kapjanak. Itt az öt pattantyús kivételével mindenki magyar. Itt mindenki a hazát védi. Ha vér kell, vérrel. Ha élet kell, étellel. De ne mondhassa azt ránk a jövő nemzedék, hogy azok a magyarok, akik 1552-ben itt éltek, nem érdemelték meg a magyar nevet.”¹¹

Irodalomjegyzék

- ANTAL Andrea (2017): *Hungarikumok, nemzeti értékek*. [Előadás.] Tessedik Sámuel Kollégium, Lakitelek, 2017. július 5. Elérhető: https://nmi.hu/wp-content/uploads/2017/08/Tessedik_koll_AntalAndrea_2017_07_06.pdf (A letöltés dátuma: 2021. február 10.)
- DURRELL, Gerald (1995): *Életem értelme*. Budapest, Európa Könyvkiadó.
- GÁRDONYI Géza (1971): *Egri csillagok*. Budapest, Móra Ferenc Könyvkiadó.
- Nemzetközi körkép (2019): Szükség van-e hazafias nevelésre az oktatásban? *Modern Iskola*. Elérhető: <https://moderniskola.hu/2019/02/nemzetkozi-korkep-szukseg-van-e-hazafias-nevelésre-az-oktatásban/> (A letöltés dátuma: 2021. február 15.)
- SIMICSKÓ István (2019): Gyökerek és szárnyak – Hazaszeretetre nevelés a nagyvilágban. *Acta Humana*, 7. évf. 4. sz. 31–41.
- SIMICSKÓ István (2020): *A családhoz tartozó (Canis Lupus Familiaris) – Gondolatok a kutyáról*. Budapest, Magyar Mercurius Kiadó.
- „Vajdasági megszállók” és „tájidegen” Tiszatáj? (2. rész). *Irodalmi Jelen*, 2012. szeptember 23. Elérhető: <https://irodalmijelen.hu/05242013-1553/vajdasagi-megszallok-tajidegen-tisza-taj-2-resz> (A letöltés dátuma: 2021. február 15.)

Felhasznált jogforrások

2012. évi XXX. törvény a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról
2015. évi LXXX. törvény a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény módosításáról
- 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
- 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelet a magyar nemzeti értékek és a hungarikumok gondozásáról
- 188/2019. (VII. 30.) Korm. rendelet az állattenyésztésről
- 324/2020. (VII. 1.) Korm. rendelet a magyar nemzeti értékek és hungarikumok értéktárba való felvételéről és az értéktár bizottságok munkájának szabályozásáról
- 32/2004. (IV. 19.) OGY határozat a védett őshonos vagy veszélyeztetett, magas genetikai értéket képviselő tenyésztett magyar állatfajták nemzeti kincsé nyilvánításáról
- 77/2008. (VI. 13.) OGY határozat a hungarikumok védelméről
- 122/2008. (XI. 28.) OGY határozat a hízott kacsából és libából előállított termékek védelméről
- 62/2016. (IX. 16.) FM rendelet a magyar ebfajták körének megállapításáról és genetikai fenntartásuk rendjéről

¹¹ GÁRDONYI 1971, 302.

3. melléklet

Jogsabályok

2012. évi XXX. törvény

a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról

Az Országgyűlés Magyarország Alaptörvényének P) cikke alapján a magyar nemzet egységétől vezérelve megállapítja, hogy

- a) a magyar nemzeti értékek, köztük a hungarikumok megőrzendő és egyedülálló értékek;
- b) az összetartozás, az egység és a nemzeti tudat erősítése érdekében nemzetünk értékeit össze kell gyűjteni, dokumentálni, az értékvédelem alapjául szolgáló dokumentációt a szigorú nyilvántartás és kutathatóság szabályai szerint meg kell őrizni, az értékeket pedig ápolni, védelmezni és támogatni kell;
- c) örökségünket, a magyar kultúra évezredes értékeit, a magyarság szellemi és anyagi alkotásait, ember alkotta és természet adta értékeit átfogó értéktárban kell össze-síteni;
- d) a nemzeti értékeink védelme hozzájárul a nemzeti azonosság-tudat kialakulásához és megszilárdításához;
- e) nemzeti értékeink széles körű hazai és külföldi bemutatása, megismertetése nyelvi, szellemi, kulturális, gazdasági teljesítményünk, természeti és épített értékeink elismertetése, valamint a nemzeti arculat erősítése egyaránt kiemelkedő jelentőségű.

Az Országgyűlés kinyilvánítja, hogy a nemzeti értékeket az egyetemes értékek részé-nek tekinti, amely értékek a magyarság múltjának, jelenének és jövőjének dinamikusan fejlődő tárháza, az értékalapú nemzeti összefogás alapja.

A nemzeti értékek tárházát gazdagítják a magyarországi együtt élő népek, az állam-alkotó tényezőként elismert nemzetiségek és az országhatáron túli, valamint szerte a világban élő, magukat magyarnak valló egyének, közösségek értékei.

Az Országgyűlés mindezek érdekében a következő törvényt alkotja:

Vákát

I. RÉSZ

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. Értelmező rendelkezések

1. § (1) E törvény alkalmazásában:

- a) *ágazati értéktár*: az egyes ágazatokért felelős miniszterek által azonosított nemzeti értékek adatainak gyűjteménye;
- b) *értéktár bizottság*: települési értéktár, tájegységi értéktár, külhoni települési értéktár, külhoni tájegységi értéktár, valamint megyei értéktár esetén legalább három tagból álló bizottság, ágazati értéktár bizottság esetén öt tagból álló bizottság, akiket az egyes ágazatokért felelős miniszterek nevezik ki;
- c) *hungarikum*: gyűjtőfogalom, amely egységes osztályozási, besorolási és nyilvántartási rendszerben olyan megkülönböztetésre, kiemelésre méltó értéket jelöl, amely a magyarságra jellemző tulajdonságával, egyediségével, különlegességével és minőségével a magyarság csúcsteljesítménye;
- d) *Hungarikumok Gyűjteménye*: a kiemelkedő nemzeti értékek köréből a Hungarikum Bizottság (a továbbiakban: HB) által hungarikummá nyilvánított nemzeti értékek gyűjteménye;
- e) *hungarikum termék*: olyan hungarikum, amely termékként jogszabály alapján magyar terméknek minősül;
- f) *kiemelkedő nemzeti érték*: olyan nemzeti érték, amely nemzeti szempontból meghatározó jelentőségű, a magyarságra jellemző és közismert, jelentősen öregbíti hírnevünket, növelheti megbecsülésünket az Európai Unióban és szerte a világon, továbbá hozzájárul új nemzedékek nemzeti hovatartozásának, magyarságtudatának kialakításához, megerősítéséhez;
- g) *külhoni települési értéktár*: a külhoni települési önkormányzat területén fellelhető nemzeti értékek adatait tartalmazó gyűjtemény;
- h) *külhoni tájegységi értéktár*: több földrajzi, történelmi vagy néprajzi szempontok alapján szomszédos külhoni település, illetve földrajzi, történelmi vagy néprajzi szempontok alapján egységet alkotó tájegység területén fellelhető nemzeti értékek közül az adott Külhoni Tájegységi Értéktár Bizottság által külhoni tájegységi értékke nyilvánított értékek adatait tartalmazó gyűjtemény;
- i) *külhoni magyarság értéktár*: a külhoni települési értéktár, a külhoni tájegységi értéktár és a külhoni nemzetrész értéktár összefoglaló elnevezése;
- j) *külhoni nemzetrész értéktár*: az országhatáron túl, egy adott ország területén élő magyarságra jellemző nemzeti értékek közül az adott Külhoni Nemzetrész Értéktár Bizottság által külhoni értékke nyilvánított értékek adatait tartalmazó gyűjtemény;
- k) *Magyar Értéktár*: a nemzeti értékek köréből a HB által kiemelkedő nemzeti értékke nyilvánított értékek gyűjteménye;

- l) *megyei értéktár*: a megye területén fellelhető nemzeti értékek közül a Megyei Értéktár Bizottság által megyei értékke nyilvánított értékek adatait tartalmazó gyűjtemény; ahol e törvény megyei értéktárat említ, az alatt a fővárosi értéktárat is érteni kell;
- m) *nemzeti érték*: a magyarság és a magyarországi államalkotó nemzetiségek tevékenységéhez, termelési kultúrájához, tudásához, hagyományaihoz, a magyar tájhoz és élővilághoz kapcsolódó, nemzetünk történelme, valamint a közelmúlt során felhalmozott és megőrzött minden szellemi és anyagi, természeti, közösségi érték vagy termék, illetve a tájhoz és élővilághoz kapcsolódó materiális vagy immateriális javakat magába foglaló tájérték, amely tanúskodik egy emberi közösség és az adott terület történelmi kapcsolatáról;
- n) *nemzetközi elismerésben részesített nemzeti érték*: azon nemzeti érték, amely az Országgyűlés által ratifikált vagy kormányrendelettel kihirdetett nemzetközi megállapodások vagy viszonyosság alapján nemzetközi elismerésben részesült;
- o) *tájegységi értéktár*: több földrajzi, történelmi vagy néprajzi szempontok alapján szomszédos település, illetve földrajzi, történelmi vagy néprajzi szempontok alapján egységet alkotó tájegység területén fellelhető nemzeti értékek közül az adott Tájegységi Értéktár Bizottság által tájegységi értékke nyilvánított értékek adatait tartalmazó gyűjtemény;
- p) *települési értéktár*: a települési önkormányzat területén fellelhető nemzeti értékek adatait tartalmazó gyűjtemény; ahol e törvény települési értéktárat említ, az alatt a kerületi értéktárat is érteni kell;
- q) *uniós oltalom alatt álló nemzeti érték*: a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszereiről szóló, 2012. november 21-i 1151/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet alapján oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel, oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel rendelkező vagy hagyományos különleges terméknek minősülő mezőgazdasági termékek vagy élelmiszerek; a szeszes italok meghatározásáról, megnevezéséről, kiszerezéséről, címkézéséről és földrajzi árujelzőinek oltalmáról, valamint az 1576/89/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. január 15-i 110/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet alapján oltalom alatt álló földrajzi árujelzővel rendelkező szeszes italok; a mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének létrehozásáról, és a 922/72/EGK, a 234/79/EK, az 1037/2001/EK és az 1234/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. december 17-i 1308/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet alapján oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel vagy oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel rendelkező borok és borászati termékek.

(2) Valamely érték kiemelkedő nemzeti értékke vagy hungarikummá nyilvánítása nem érinti annak egyéb jogszabályok, különösen a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény, a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény, valamint a közokiratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény és a szellemi kulturális örökség megőrzéséről szóló, Párizsban, 2003. év október hó 17. napján elfogadott UNESCO Egyezmény kihirdetéséről szóló 2006. évi XXXVIII. törvény alapján fennálló védettségét.

(3) E törvény hatálya nem érinti a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény által hungarikumnak minősülő értékeket.

(4) E törvény alapján a természetes személyek, jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek nem lehetnek sem nemzeti értékek, sem hungarikumok.

Vákát

II. RÉSZ

A NEMZETI ÉRTÉKEK AZONOSÍTÁSA ÉS RENDSZEREZÉSE

2. A nemzeti értékek azonosítása

2. § A nemzeti értékek megóvandó értékek, azonosításukban, rendszerezésükben, adataik nyilvántartásba vételében és folyamatos frissítésében, gondozásában a természetes személyek, települési önkormányzatok, a megyei önkormányzatok, a települési, külhoni települési, a megyei és az országos nemzetiségi önkormányzatok, a hatáskörrel rendelkező állami szervek, a Magyar Állandó Értekezleten (a továbbiakban: MÁÉRT) részt vevő külhoni szervezetek és az általuk megbízott természetes és jogi személyek működhetnek közre.

3. Települési, valamint tájegységi értéktár

3. § (1) A települési önkormányzat települési értéktárat hozhat létre.

(2) A települési önkormányzat Települési Értéktár Bizottságot hozhat létre, amely – az e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározottak szerint – azonosítja a településen fellelhető nemzeti értékeket, létrehozza a települési értéktárat és nyilvántartás céljából megküldi azt a Megyei Értéktár Bizottság részére.

(3) Több földrajzi, történelmi vagy néprajzi szempontok alapján szomszédos települési önkormányzat Tájegységi Értéktár Bizottságot is létrehozhat, amely elkészíti a tájegységi értéktárat és annak adatait megküldi az érintett Megyei Értéktár Bizottságok részére.

(4) A települési önkormányzat a települési, tájegységi értékek azonosításával, a települési, tájegységi értéktár létrehozatalával és annak gondozásával, valamint adatainak az érintett Megyei Értéktár Bizottság részére történő megküldésével megbízhat a település, tájegység területén működő, nemzeti értékek azonosítását, gondozását végző állami, települési önkormányzati, egyházi vagy civil szervezetet, közalapítványt, ilyen szervezet által fenntartott intézményt vagy annak szervezeti egységét, vagy a településfejlesztésben tevékenykedő külső településfejlesztési, vidékfejlesztési szervezetet (a továbbiakban együtt: települési szervezet). A települési szervezet jogai megegyeznek a Települési Értéktár Bizottság, illetve a Tájegységi Értéktár Bizottság jogaival.

(5) A Települési, illetve Tájegységi Értéktár Bizottság létrehozásáról vagy a (4) bekezdés szerinti feladatok ellátásával történő megbízásról az érintett települési önkormányzat vagy önkormányzatok a létrehozást, illetve a megbízást követő 30 napon belül tájékoztatja, illetve tájékoztatják a HB-t és az érintett megyei értéktár bizottságot vagy bizottságokat.

(6) A települési önkormányzat közigazgatási területén fellelhető, illetve az ott létrehozott nemzeti érték felvételét a települési, tájegységi értéktárba bárki írásban kez-

deményezheti az adott érték fellelhetőségének helye szerint illetékes önkormányzat polgármesteréhez címzett javaslatában.

4. Megyei értéktár

4. § (1) A megyei önkormányzat megyei értéktárat hozhat létre.

(2) A megyei önkormányzat Megyei Értéktár Bizottságot hozhat létre, amely – az e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározottak szerint – szervezi a megye területén azonosított települési és tájegységi értéktárak adatainak összesítését, azonosítja a megye területén fellelhető nemzeti értékeket, dönt a megyei értéktárba bekerülő nemzeti értékekről, létrehozza a megyei értéktárat és nyilvántartás céljából megküldi azt a HB-nek.

(3) A megyei önkormányzat a megyei értékek azonosításával, a megyei értéktár létrehozatalával és annak gondozásával, valamint adatainak a Magyar Értéktárba történő megküldésével megbízhat a megye területén működő, nemzeti értékek azonosítását, gondozását végző állami, megyei önkormányzati, egyházi vagy civil szervezetet, közalapítványt, ilyen szervezet által fenntartott intézményt vagy annak szervezeti egységeit (a továbbiakban együtt: megyei szervezet). A megyei szervezet jogai megegyeznek a Megyei Értéktár Bizottság jogaival.

(4) A Megyei Értéktár Bizottság létrehozásáról vagy a (3) bekezdés szerinti feladatok ellátásával történő megbízásról a megyei önkormányzat a létrehozást, megbízást követő 30 napon belül tájékoztatja a HB-t.

(5) A megyei önkormányzat közigazgatási területén fellelhető, illetve az ott létrehozott nemzeti érték felvételét a megyei értéktárba bárki írásban kezdeményezheti az adott érték fellelhetőségének helye szerint illetékes megyei közgyűlés elnökéhez címzett javaslatában.

5. A külhoni magyarság értéktára

5. § (1) A MÁÉRT-en részt vevő külhoni szervezet vagy szervezetek a saját országuk vonatkozásában külhoni nemzetrész értéktárat hozhatnak létre. Egy nemzetrész esetén a HB kizárólag egy külhoni nemzetrész értéktár működését veheti figyelembe.

(2) A MÁÉRT-en részt vevő külhoni szervezet vagy szervezetek a saját országuk vonatkozásában Külhoni Nemzetrész Értéktár Bizottságot hozhatnak létre, amely szervezheti az országhatáron túl fellelhető nemzeti értékek azonosítását, dönthet a külhoni nemzetrész értéktárba bekerülő nemzeti értékről, létrehozhatja a külhoni nemzetrész értéktárat és megküldheti azt a HB-nek.

(3) A Külhoni Nemzetrész Értéktár Bizottság létrehozásáról a MÁÉRT-en részt vevő külhoni szervezet tájékoztathatja a HB-t.

(4) Ha valamely nemzetrészben nem hoztak létre Külhoni Nemzetrész Értéktár Bizottságot, a HB elláthatja annak feladatait.

5/A. § (1) A MÁÉRT-en részt vevő külhoni szervezet által támogatott önkormányzat vagy jogi személy (a továbbiakban: külhoni szervezet) saját országa vonatkozásában az országhatáron túl külhoni települési, illetve külhoni tájegységi értéktárat hozhat létre. A HB egy település esetén kizárólag egy külhoni települési értéktár, egy tájegység esetén kizárólag egy külhoni tájegységi értéktár működését veheti figyelembe.

(2) A külhoni szervezet Külhoni Települési Értéktár Bizottságot, illetve Külhoni Tájegységi Értéktár Bizottságot hozhat létre, amely azonosíthatja és gondozhatja az adott település, illetve tájegység területén fellelhető nemzeti értékeket, továbbá azok adatait nyilvántartás céljából megküldheti a HB-nak és a területileg illetékes Külhoni Nemzet-rész Értéktár Bizottságnak.

(3) A Külhoni Települési Értéktár Bizottság, illetve a Külhoni Tájegységi Értéktár Bizottság létrehozásáról az érintett külhoni szervezet tájékoztathatja a HB-t és a területileg illetékes Külhoni Nemzet-rész Értéktár Bizottságot.

(4) Az önkormányzat közigazgatási területén fellelhető, illetve az ott létrehozott nemzeti értéknek a külhoni települési, külhoni tájegységi értéktárba történő felvétele kezdeményezésének az adott érték fellelhetőségének helye szerint illetékes értéktár bizottság elnökéhez címzett javaslat tekinthető.

(5) A Magyarország határain túl fellelhető nemzeti értékeknek a külhoni nemzet-rész értéktárába történő felvétele kezdeményezésének a MÁÉRT szakbizottság ügyrendjében foglaltak szerinti javaslat tekinthető.

6. Az ágazati értéktár

6. § (1) Az egyes ágazatokért felelős miniszterek ágazati értéktárát hoznak létre szervezetükön belül.

(2) Az egyes ágazatokért felelős miniszterek munkáját Ágazati Értéktár Bizottság segíti.

(3) Az Ágazati Értéktár Bizottság tagjainak kiválasztása során törekedni kell arra, hogy a minisztérium szakágazatával kapcsolatban a lehető legmagasabb szakmai színvonal, a széles körű tapasztalat, valamint a szakágazat szerinti nemzeti értékek által érintett legtöbb tudományterület képviselve legyen.

(4) Az Ágazati Értéktár Bizottságnak öt tagja van. A tagokat az egyes ágazatokért felelős miniszterek nevezik ki.

(5) A tagot az egyes ágazatokért felelős miniszter indokolás nélkül bármikor visszahívhatja, és helyére új tagot nevezhet ki.

(6) Az Ágazati Értéktár Bizottság működésének rendjét alapszabály határozza meg, amelyet az egyes ágazatokért felelős miniszterek fogadnak el.

(7) Az egyes ágazatokért felelős miniszterek az Ágazati Értéktár Bizottság létrehozásáról értesítik a HB-t.

6/A. § (1) Az adott érték ágazati értéktárba való felvételét bárki írásban kezdeményezheti az érintett szakágazat szerinti felelős miniszternek címzett javaslatában.

(2) Az Ágazati Értéktár Bizottság javaslatot tesz az egyes ágazatokért felelős miniszterek részére arról, hogy a javaslat szerinti nemzeti érték alkalmas-e arra, hogy az ágazati értéktár elemeként vegyék nyilvántartásba.

(3) Az érték ágazati értéktárba való felvételéről az egyes ágazatokért felelős miniszterek döntenek.

(4) Az egyes ágazatokért felelős miniszterek amennyiben új értékkel bővítik az ágazati értéktárukat, annak adatait az ágazati értéktárba történő felvételt követő 30 napon belül megküldik a HB részére.

7. A Magyar Értéktár

7. § (1) A kiemelkedő nemzeti értékek adatainak nyilvántartása a Magyar Értéktárban történik.

(2) A Magyar Értéktárat a HB hozza létre és működteti.

8. § Nemzeti érték kiemelkedő nemzeti értékkel nyilvánítására és a Magyar Értéktárba való felvételére javaslatot tehet:

- a) a HB tagja,
- b) a Települési, illetve Tájegységi Értéktár Bizottság, valamint a települési szervezet,
- c) a Megyei Értéktár Bizottság vagy a megyei szervezet,
- d) a Külhoni Nemzetrezs Értéktár Bizottság,
- e) az ágazati értéktárat működtető, hatáskörrel rendelkező miniszter,
- f) a települési, tájegységi, megyei, külhoni nemzetrezs és ágazati értéktárban nyilvántartott nemzeti értéket gondozó vagy fenntartó természetes személy vagy jogi személy.

9. § A HB külön elbírálása alapján a kiemelkedő nemzeti értékek közé és a Magyar Értéktárba kerülhetnek:

- a) az uniós oltalom alatt álló nemzeti értékek;
- b) a nemzetközi elismerésben részesített nemzeti értékek.

10. § A HB az e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározottak és az alapszabálya szerint eljárva dönt a hozzá az e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározottak szerint benyújtott javaslat alapján a javasolt nemzeti érték kiemelkedő nemzeti értékkel történő nyilvánításáról, és a Magyar Értéktárba történő felvételéről.

III. RÉSZ

A HUNGARIKUMOK

8. A hungarikumok kiválasztása

12. § (1) A Magyar Értéktárban nyilvántartott kiemelkedő nemzeti értéknek hungarikummá nyilvánítására javaslatot tehet:

- a)* a HB tagja,
- b)* a Települési, illetve Tájegységi Értéktár Bizottság, valamint a települési szervezet,
- c)* a Megyei Értéktár Bizottság vagy a megyei szervezet,
- d)* a Külhoni Nemzetrész Értéktár Bizottság,
- e)* az ágazati értéktárat működtető, hatáskörrel rendelkező miniszter, valamint
- f)* a Magyar Értéktárban nyilvántartott kiemelkedő nemzeti értéket gondozó vagy fenntartó természetes vagy jogi személy.

(2) Az Egyesült Nemzetek Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete által kiemelkedő egyetemes értékként vagy szellemi kulturális örökségként nyilvántartott és az 1. § (1) bekezdés *b)* pontja szerinti feltételeknek megfelelő értékek a HB külön elbírálása alapján minősülhetnek hungarikumoknak.

13. § (1) A HB az e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározottak és az alapszabálya szerint eljárva dönt a hozzá az e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározottak szerint benyújtott javaslat alapján javasolt kiemelkedő nemzeti érték Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvételéről. A Hungarikumok Gyűjteményébe felvett hungarikumok adatait a HB saját honlapján közzéteszi.

(2) A Hungarikumok Gyűjteményében a hungarikumokkal kapcsolatosan nyilván kell tartani különösen a hungarikum megnevezését, fellelhetőségét, rövid, lényegre törő bemutatását, különleges, egyedi jellemzőit, amely kiemeli a nemzeti értékek köréből, az esetlegesen más területeken megjelenő változatait, valamint a fellelhető bibliográfiai jegyzéket.

(3) A HB jogosult a Magyar Értéktár és a Hungarikumok Gyűjteményében szereplő nemzeti értékek felülvizsgálatára, amely során:

- a)* amennyiben a már felvett nemzeti érték leírása kiegészítésre szorul, elfogadhatja annak módosított szövegét;
- b)* egymással szoros kapcsolatban álló kiemelkedő nemzeti értékeket, hungarikumokat, egységes elnevezés alatt, a nemzeti értékek alcímében való feltüntetésével kezelhet;
- c)* dönthet a nemzeti érték Magyar Értéktárból, Hungarikumok Gyűjteményéből való törléséről.

9. A Hungarikum Bizottság

14. § (1) A HB tagjainak a kiválasztása során törekedni kell arra, hogy a lehető legmagasabb szakmai színvonal, a széles körű tapasztalat, valamint a nemzeti értékek által érintett legtöbb tudományterület képviselve legyen.

(2) A HB

- a) az Országgyűlés által delegált négy,
- b) a MÁÉRT-en részt vevő külföldi szervezetek által delegált három,
- c) a nemzetpolitikáért felelős miniszter által delegált egy,
- d) az igazságügyért felelős miniszter által delegált egy,
- e) a helyi önkormányzatokért felelős miniszter által delegált egy,
- f) a kultúráért felelős miniszter és az oktatásért felelős miniszter által együttesen delegált egy,
- g) az agrárpolitikáért felelős és a természetvédelemért felelős miniszter által együttesen delegált egy,
- h) a turizmusért felelős miniszter által delegált egy,
- i) az európai uniós források felhasználásáért és a kulturális örökség védelméért felelős miniszter által együttesen delegált egy,
- j) a külgazdasági ügyekért és a külpolitikáért felelős miniszter által együttesen delegált egy,
- k) az informatikáért felelős miniszter által delegált egy,
- l) a honvédelemért felelős miniszter által delegált egy,
- m) a Magyar Tudományos Akadémia elnöke által delegált egy,
- n) a Magyar Művészeti Akadémia elnöke által delegált egy, és
- o) a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának elnöke által delegált egy tagból áll.

(3) A tagot az öt delegáló személy vagy szervezet a HB-tagságából indokolás nélkül bármikor visszahívhatja, és helyére új tagot delegálhat.

(3a) Az Országgyűlés a mezőgazdasági ügyekért felelős bizottság javaslatára három – két kormánypárti és egy ellenzéki – tag, a nemzetiségeket képviselő bizottság javaslatára további egy tag delegálásáról dönt.

(4) Nem lehet a HB tagja az, akinek szellemi vagy termelőtevékenységével létrehozott produktuma nemzeti értéknek minősül, valamint, aki nemzeti érték kereskedelmi célú forgalmazásával kapcsolatos tevékenységet végez.

(5) A HB elnöke az agrárpolitikáért felelős miniszter.

15. § (1) A HB titkársági feladatait az agrárpolitikáért felelős miniszter által vezetett minisztérium látja el, titkárát határozatlan időtartamra a miniszter nevezi ki.

(2) A HB üléseit a HB elnöke szükség szerint, de legalább félévente hívja össze, továbbá köteles összehívni a tagok kétharmadának írásbeli kezdeményezésére.

16. § (1) A HB munkáját a HB titkárság és a szakmai ágazati szakbizottságok segítik.

(2) Az ágazati szakbizottságok munkájában részt vesznek különösen az adott szakterületen működő államigazgatási szervek, hatóságok, tudományos testületek, oktatási intézmények, gazdasági és szakmai kamarák, valamint egyes szakmai szervezetek képviselői.

(3) Az ágazati szakbizottságok létrehozására és tagjaira, a delegálásban érintett intézmények vagy szervezetek bevonásával, a hatáskörrel rendelkező miniszterek tesznek javaslatot a HB elnöke részére.

(4) A tagot az őt delegáló miniszter saját hatáskörében eljárva ágazati szakbizottsági tagságából indokolás nélkül bármikor visszahívhatja, és helyére új tagot delegálhat.

(5) A HB és az ágazati szakbizottságok működésének rendjét alapszabály határozza meg, amelyet a HB tagjai kétharmadának szavazatával fogad el.

17. § (1) A HB a nemzeti értékek és a kiemelkedő nemzeti értékek megőrzése, fenntarthatósága, széles körű megismertetése és hasznosítása érdekében különösen:

- a) összeállítja a Magyar Értéktárat;
- b) ha valamely megyében nem hoztak létre Megyei Értéktár Bizottságot, vagy ha a megyei önkormányzat nem bízott meg a megyei értékek azonosításával, a megyei értéktár létrehozatalával és annak gondozásával, valamint adatainak a Magyar Értéktárba történő megküldésével megyei szervezetet, úgy ellátja annak feladatait;
- c) évente tájékoztatást ad az Országgyűlésnek a nemzeti értékek azonosításának és rendszerezésének helyzetéről, a nemzeti értékek fenntarthatóságáról és hasznosításáról, valamint a HB működéséről;
- d) magyar és angol nyelvű internetes oldalt működtet, ahol megismerhető a Magyar Értéktár;
- e) gondoskodik róla, hogy a Magyar Értéktár a nemzetkép-stratégia szerves részét képezze;
- f) gondoskodik a közvélemény széles körű tájékoztatásáról a nemzeti értékek megismertetése érdekében;
- g) pályázatokat ír ki a nemzeti értékek és a kiemelkedő nemzeti értékek azonosítására, megőrzésére, fenntartására, fejlesztésére, megismertetésére, védelmére, a termékek hazai, külgazdasági szempontú és kultúrdiplomáciai hasznosítására vonatkozóan; valamint
- h) e törvény rendelkezéseinek való megfelelés szempontjából felülvizsgálja a Magyar Értéktár tartalmát.

(2) A HB a hungarikumok által hordozott kiemelkedő értékek megőrzése, fenntarthatósága, széles körű megismertetése és hasznosítása érdekében különösen:

- a) indokolt esetben e törvény rendelkezéseinek való megfelelés szempontjából felülvizsgálja a Hungarikumok Gyűjteménye tartalmát;
- b) összeállítja a Hungarikumok Gyűjteményét;
- c) véleményezi a hungarikumokkal kapcsolatos jogszabályok tervezetét;
- d) közzéteszi a Hungarikumok Gyűjteményét internetes honlapján;
- e) elnöke útján javaslatot tesz a Kormánynak a hungarikumok fenntarthatóságára és hasznosíthatóságára;

- f)* pályázatokat ír ki a hungarikumok azonosítására, megőrzésére, fenntartására, fejlesztésére, megismertetésére, védelmére, a termékek hazai, külgazdasági szempontú és kultúrdiplomáciai hasznosítására vonatkozóan;
- g)* gondoskodik a közvélemény széles körű tájékoztatásáról a hungarikumok megismertetése érdekében; valamint
- h)* az országhatáron túl fellelhető hungarikumok tekintetében az elnöke útján kapcsolatot tarthat az érintett külföldi állam szerveivel;
- i)* magyar és angol nyelvű internetes oldalt működtet, ahol megismerhető a Hungarikumok Gyűjteménye.

10. A hungarikum védjegy

18. § (1) A hungarikum védjegy a HB tevékenységének megjelenítésére, valamint a Hungarikumok Gyűjteményében szereplő kiemelkedő nemzeti értékek megismertetésének elősegítésére szolgáló védjegy.

(2) A hungarikum védjegy lajstromozása iránti nemzeti bejelentést, valamint a közösségi védjegybejelentést az agrárpolitikáért felelős miniszter teszi meg.

(3) A hungarikum védjegy használatát a védjegyjogosult a hungarikumot gondozó vagy fenntartó természetes vagy jogi személy kérelmére engedélyezheti.

(4) A hungarikum védjegy népszerűsítése az agrárpolitikáért felelős miniszter feladata.

11. A „hungarikum” kifejezés használata

18/A. § Jogi személy, továbbá kereskedelmi vagy vendéglátó-ipari létesítmény elnevezésében a „hungarikum” kifejezés a HB hozzájárulása alapján használható.

IV. RÉSZ

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

19. § Felhatalmazást kap a Kormány, hogy rendeletben állapítsa meg

- a)* a nemzeti értékek szakterületenkénti kategóriáit,
- b)* a nemzeti értékek és a hungarikumok kapcsán nyilvántartandó adatok körét, valamint az adatok egységes osztályozási, besorolási, nyilvántartási rendszerét,
- c)* a települési, tájegységi és megyei értéktárak létrehozására és gondozására, valamint a Települési, Tájegységi és Megyei Értéktár Bizottságok, továbbá az ágazati értéktárak felállítására és működésére vonatkozó szabályokat,
- d)* az egyes ágazatokért felelős miniszterek feladatkörébe tartozó, ágazati értéktárba foglalható nemzeti értékek meghatározásának alapját,
- e)* a nemzeti értékke, kiemelkedő nemzeti értékke vagy hungarikummá nyilvánításra irányuló kérelem formai követelményeit,
- f)* a nemzeti értékek, a kiemelkedő nemzeti értékek és a hungarikumok digitális formában megjelenő tartalmainak nyilvántartására, és nyilvánosság számára történő hozzáférhetőségének biztosítására vonatkozó szabályokat,
- g)* a nemzeti értékek értéktárakba történő felvételének eljárására vonatkozó szabályokat, valamint
- h)* a kiemelkedő nemzeti értékke és a hungarikummá minősítés eljárására vonatkozó részletes szabályokat.

20. § Ez a törvény a kihirdetését követő harmadik hónap első napján lép hatályba.

21. § (1) A HB-t legkésőbb e törvény hatálybalépésétől számított 90 napon belül létre kell hozni.

(2) A Hungarikumok Gyűjteményét első alkalommal e törvény hatálybalépésétől számított egy éven belül közzé kell tenni.

22. § (1) A magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény módosításáról szóló 2015. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Módtv.) hatálybalépésével a HB-ba delegálási jogosultságot szerző személy vagy szervezet a Módtv. hatálybalépését követő 30 napon belül tagot jelöl ki.

(2) A Módtv. hatálybalépését megelőzően a törvény erejénél fogva a Magyar Értéktárba és a Hungarikumok Gyűjteményébe bekerült nemzeti értékek továbbra is a Magyar Értéktárba és a Hungarikumok Gyűjteményébe tartoznak.

(3) A Módtv. hatálybalépését megelőzően a külhoni magyarság értéktárában szereplő nemzeti értékek a Módtv. hatálybalépésével az adott nemzeti érték fellelhetősége szerinti külhoni nemzetrész értéktárba tartoznak.

324/2020. (VII. 1.) Korm. rendelet

a magyar nemzeti értékek és hungarikumok értéktárba való felvételéről és az értéktár bizottságok munkájának szabályozásáról

A Kormány a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény 19. §-ában kapott felhatalmazás alapján, az Alaptörvény 15. cikk (1) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljárva a következőket rendeli el:

1. A nemzeti értékek szakterületenkénti kategóriái

1. § (1) A nemzeti értékek adatait a települési, tájegységi, megyei és ágazati értéktárakban, a Magyar Értéktárban, valamint a Hungarikumok Gyűjteményében a következő, szakterületenkénti kategóriák szerint kell azonosítani és rendszerezni:

- a) *agrár- és élelmiszergazdaság*: az agrárium szellemi termékei és tárgyi javai beleértve az erdészet, halászat, vadászat, az élelmiszerek és állategészségügy területét;
- b) *egészség és életmód*: a tudományos és népi megelőzés és gyógyászat, természetgyógyászat szellemi termékei és tárgyi javai;
- c) *épített környezet*: a környezettudatos építési munka eredményeként létrehozott, illetve elhatárolt épített része, amely elsődlegesen az egyéni és közösségi lét feltételeinek megteremtését szolgálja, valamint az embert körülvevő környezet fenntartásához kapcsolódó szellemi termékek;
- d) *ipari és műszaki megoldások*: az ipari termelés – beleértve a kézműipart, kézművességet is – szellemi termékei és tárgyi javai;
- e) *kulturális örökség*: a kulturális örökség szellemi és tárgyi javai;
- f) *nemzetiséghez kapcsolódó érték*: az adott nemzetiség identitásához kötődő jelen- vagy múltbeli nyelvi, folklór, öntevékeny, illetve hivatásos előadó-művészeti, hitéleti, alkotóművészeti hagyományainak összessége, valamint nemzetiség által épített és tárgyi örökség;
- g) *sport*: a fizikai erőnlét és a szellemi teljesítőképesség megtartását, fejlesztését szolgáló, a szabadidő eltöltéseként kötetlenül vagy szervezett formában, illetve versenyszerűen végzett testedzés vagy szellemi sportágban kifejtett tevékenység;
- h) *természeti környezet*: az ember természetes környezetének tárgyi javai, valamint az embert körülvevő környezet fenntartásához kapcsolódó szellemi termékek;
- i) *turizmus és vendéglátás*: a turizmus és a vendéglátás szellemi termékei és tárgyi javai.

(2) A külföldi magyarság értéktára – az egységesség érdekében – alkalmazhatja az (1) bekezdés szerinti kategorizálást.

2. A települési, tájegységi és megyei értéktárak létrehozása és gondozása

2. § (1) Ha a települési önkormányzat nem hoz létre Települési, illetve Tájegységi Értéktár Bizottságot vagy nem bíz meg a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény (a továbbiakban: Htv.) 3. § (4) bekezdése szerinti települési szervezetet, akkor a településhez, illetve tájegységhez kapcsolódó érték nemzeti értéként történő felvétele a Megyei Értéktár Bizottságnál kezdeményezhető.

(2) A települési, a tájegységi értéktár létrehozására, valamint a Települési Értéktár Bizottság, illetve a Tájegységi Értéktár Bizottság megalakítására vagy a Htv. 3. § (4) bekezdése szerinti települési szervezetre vonatkozó döntésről a meghozatalát követő 30 napon belül a települési önkormányzat a Megyei Értéktár Bizottságot, a tájegységi értéktár székhelye szerinti önkormányzat a székhely szerinti Megyei Értéktár Bizottságot tájékoztatja.

(3) A települési, a tájegységi értéktár adataiban bekövetkezett változást a települési önkormányzat vagy a tájegységi értéktár székhelye szerinti önkormányzat 30 napon belül bejelenti az illetékes Megyei Értéktár Bizottságnak.

3. § (1) Ha a megyei önkormányzat nem hoz létre Megyei Értéktár Bizottságot vagy nem bíz meg a Htv. 4. § (3) bekezdése szerinti megyei szervezetet, akkor a településhez vagy megyéhez kapcsolódó érték megyei értéként történő felvétele a Hungarikum Bizottságnál (a továbbiakban: HB) kezdeményezhető.

(2) A megyei értéktár létrehozására, a Megyei Értéktár Bizottság alakítására és a Htv. 4. § (3) bekezdése szerinti megyei szervezetre vonatkozó döntésről a meghozatalát követő 30 napon belül a megyei önkormányzat tájékoztatja a HB-t. A megyei értéktár adataiban bekövetkezett változást a megyei önkormányzat 30 napon belül bejelenti a HB-nak.

3. A Települési, Tájegységi és Megyei Értéktár Bizottság működése

4. § (1) A Települési Értéktár Bizottság működési szabályzatát a települési, a Megyei Értéktár Bizottság működési szabályzatát a megyei önkormányzat határozza meg.

A Települési, valamint a Megyei Értéktár Bizottság

a) legalább három tagból áll,

b) munkájába bevonja az országos és területi közművelődési szakmai szolgáltatást biztosító szervezetet, továbbá bevonhatja az értékek gyűjtésével, megőrzésével, hasznosításával foglalkozó országosan és területi szinten működő szakmai, egyházi vagy civil szervezeteket, valamint egyéb szakértőket, és

c) évente beszámol a tevékenységéről az alapító önkormányzatnak.

(2) A Tájegységi Értéktár Bizottságot az alapító települési önkormányzatok megállapodása hozza létre, amelyben az önkormányzatok meghatározzák a Tájegységi Értéktár Bizottság finanszírozását, működési feltételeit és a tagok megbízásának, felmentésének rendjét. A Tájegységi Értéktár Bizottság meghatározza és elfogadja működési szabályzatát.

A Tájegységi Értéktár Bizottság

- a) legalább három tagból áll,
- b) munkájába bevonja az érintett településeken működő közművelődési feladatellátás országos módszertani intézményét, továbbá az értékek gyűjtésével, megőrzésével, hasznosításával foglalkozó országos és területi illetékességű szakmai, egyházi vagy civil szervezeteket, valamint egyéb szakértőket, és
- c) évente beszámol a tevékenységéről az alapító települési önkormányzatoknak.

**4. A Külhoni Települési, a Külhoni Tájegységi
és a Külhoni Nemzetrészt Értéktár Bizottság működése**

5. § (1) A Külhoni Települési, a Külhoni Tájegységi, valamint a Külhoni Nemzetrészt Értéktár Bizottság működési szabályzatát a külhoni szervezet határozhatja meg.

(2) A HB a hivatalos honlapján közzéteszi az (1) bekezdésben szereplő értéktár bizottságok szervezeti és működési szabályzatáról szóló mintaszabályzatot.

(3) A Külhoni Települési, a Külhoni Tájegységi, valamint a Külhoni Nemzetrészt Értéktár Bizottság a munkájába bevonhatja az érintett településeken működő közművelődési feladatellátás országos módszertani intézményét, továbbá az értékek gyűjtésével, megőrzésével, hasznosításával foglalkozó országos és területi illetékességű szakmai, egyházi vagy civil szervezeteket.

5. Ágazati értéktárak létrehozása és működése

6. § Az egyes ágazatokért felelős miniszterek (a továbbiakban: miniszterek) az e rendelet hatálybalépésétől számított 30 napon belül létrehozzák az Ágazati Értéktár Bizottságot, és erről a létrehozást követő 10 munkanapon belül értesítik a HB elnökét.

7. § (1) Az Ágazati Értéktár Bizottság

- a) munkájába bevonhatja az értékek gyűjtésével, megőrzésével, hasznosításával foglalkozó országos és területi illetékességű szakmai, egyházi vagy civil szervezeteket, valamint más szakértőket, és
- b) évente beszámol tevékenységéről az ágazatért felelős miniszternek.

(2) Az Ágazati Értéktár Bizottság működéséhez és feladatainak ellátásához szükséges pénzügyi, tárgyi és ügyviteli feltételeket – az általa jóváhagyott éves munka- és pénzügyi tervre figyelemmel – az ágazatért felelős miniszter által vezetett minisztérium költségvetésében kell biztosítani.

8. § (1) A miniszterek a feladatkörükbe tartozó szakterületeken meghatározzák az egyes ágazati értéktárba foglalható nemzeti értékek körét.

(2) A miniszterek feladat- és hatáskörébe tartozó, egyéb – a magyar nemzeti értékekre és hungarikumokra vonatkozó szabályozástól eltérő – szabályozás szerint már önállóan

nyilvántartott, a Htv. 1. § (1) bekezdés *m*) pontja alapján nemzeti értéknek minősíthető értékekről az ágazati értéktárak a következő adatokat tartják nyilván:

- a*) a nemzeti érték neve,
- b*) – ha jogszabály rendelkezik róla – a nemzeti érték nyilvántartásáról rendelkező jogszabály száma,
- c*) a nemzeti értéket nyilvántartó adatbázis megnevezése, ha az adott nemzeti érték szerepel az adatbázisban.

(3) Országosan jelentős, konkrét földrajzi területhez kevésbé köthető – a (2) bekezdésben foglaltakon kívüli – érték ágazati értéktárba történő felvételét bárki, az adott minisztérium honlapján közzétett nyomtatvány elektronikus vagy postai úton történő benyújtásával kezdeményezheti.

(4) Az ágazati értéktárba történő felvételt kezdeményező javaslat az alábbi adatokat tartalmazza:

- a*) a javaslattevő és a kapcsolattartó nyilatkozata az azonosító adatai kezeléséről,
- b*) az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték megnevezése, fellelhetősége, szakterületi besorolása és a besorolás indokolása,
- c*) az értéktárba felvételre javasolt a nemzeti értéket tartalmazó értéktár megnevezése, a nemzeti érték felvételének dátuma,
- d*) az értéktárba felvételre javasolt a nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása,
- e*) indokolás a jelölt értéktárba történő felvétel megalapozottságáról,
- f*) az értéktárba felvételre javasolt nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája és - amennyiben rendelkezik vele – a nemzeti érték hivatalos weboldalának címe,
- g*) az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fénykép- vagy audiovizuális dokumentációja,
- h*) a javaslattevő nyilatkozata a *g*) pontban szereplő saját készítésű dokumentumok, és a benyújtott teljes dokumentáció korlátlan felhasználásáról,
- i*) nem saját készítésű dokumentumok javaslatba történő szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról,
- j*) a Htv. 1. § (1) bekezdés *m*) pontjának való megfelelést alátámasztó további melléklet,
- k*) szakértő, illetve szakmai, egyházi vagy civil szervezet támogató vagy ajánlólevele,
- l*) a szakterület kategóriák közül a javaslatra leginkább jellemző kategória megjelölése és a megjelölés rövid indokolása,
- m*) az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték értéktárba felvevő döntés másolata, és
- n*) a nemzetiségi érték esetén a nemzetiséghez való kötődésének bemutatása.

6. A felvételre javasolt értékek települési, tájegységi vagy megyei értéktárba történő felvétele

9. § (1) A felvételre javasolt érték települési, tájegységi vagy megyei értéktárba történő felvételét bárki a HB hivatalos honlapján közzétett nyomtatvány elektronikus vagy postai úton történő benyújtásával kezdeményezheti.

(2) A nemzeti érték megyei értéktárba történő felvétele kezdeményezését megelőzően a felvételre javasolt érték települési, tájegységi értéktárba való felvétele szükséges.

(3) Az adott értéktárba történő felvételt kezdeményező javaslat a 8. § (4) bekezdésében meghatározott adatokat tartalmazza.

(4) A települési értéktár létrehozásának lehetőségével élni nem kívánó települési önkormányzat a javaslatot köteles átvenni és haladéktalanul megküldeni a Megyei Értéktár Bizottság vagy a Htv. 4. § (3) bekezdése szerinti megyei szervezet részére, amely a 10. § (1)–(4) bekezdése alapján dönt a települési értéként történő felvételről, és felvétel esetén azt nyilvántartja települési értéként.

(5) A megyei értéktár létrehozásának lehetőségével élni nem kívánó megyei önkormányzat a javaslatot köteles átvenni és haladéktalanul megküldeni a HB elnöke részére. A HB dönt a javaslat megyei értéként történő felvételéről, illetve felvétel esetén azt nyilvántartja megyei értéként.

10. § (1) A Települési, a Tájegységi, a Megyei, az Ágazati Értéktár Bizottság, valamint a Htv. 3. § (4) bekezdése vagy a Htv. 4. § (3) bekezdése szerinti intézmény vagy szervezet (a továbbiakban együtt: Bizottság) – figyelemmel a Htv.-ben és az e rendeletben foglalt előírásokra – megvizsgálja a hozzá beérkezett javaslatot.

(2) A Bizottság alaki vagy tartalmi hiányosság esetén a javaslattevőt egy alkalommal hiánypótlásra hívja fel. Ha a javaslattevő a hiánypótlásra való felhívásnak nem tesz eleget, vagy a hiányosság pótlásához szükséges idő figyelembevételével megállapított határidő meghosszabbítását sem kéri, a Bizottság a javaslatot érdemben nem tárgyalja meg, és erről a javaslattevőt értesíti.

(3) A hiánypótlásra való felhívás teljesítésének elmulasztását követően a javaslattevő ugyanazon nemzeti érték értéktárba történő felvételét ismételten kezdeményezheti.

(4) A javaslat szerinti nemzeti érték adatainak az ágazati, a megyei, a tájegységi és a települési értéktárak valamelyikébe való felvételéről a Bizottság, a javaslat benyújtását követő 90 napon belül dönt, és arról a javaslattevőt írásban értesíti. A döntésnek tartalmaznia kell legalább az értéktár nevét, az érték pontos megnevezését, kategóriáját, valamint az érték felvételének dátumát.

(5) A települési, tájegységi, külhoni települési, külhoni tájegységi, megyei, külhoni nemzetrész értéktárak természetes vagy jogi személy részére, annak kérésére az illetékeségi körükbe tartozó értékek vonatkozásában korábbi döntésükről kivonatot adhatnak ki.

11. § (1) A 9. § (5) bekezdése szerinti esetben a nemzeti érték megyei értéktárba történő felvételét a HB hivatalos honlapján közzétett nyomtatványon elektronikus úton vagy

postai út esetén elektronikus adathordozón mellékelve a HB titkársága részére történő benyújtással bárki kezdeményezheti.

(2) A nemzeti érték megyei értéktárba történő felvétele kezdeményezését megelőzően, az adott nemzeti érték települési- vagy tájegységi értéktárba való felvétele szükséges.

(3) A megyei értéktárba történő felvételt kezdeményező javaslat a 8. § (4) bekezdésében meghatározott adatokat tartalmazza.

(4) A Htv. 16. § (1) bekezdése szerinti szakmai ágazati szakbizottság (a továbbiakban: ágazati szakbizottság) megvizsgálja a javaslat Htv.-ben és az e rendeletben foglalt feltételeknek való megfelelését, és az azoknak való megfelelés alapján javaslatot tesz a HB részére a javaslat szerinti nemzeti érték alkalmasságáról és a megyei értéktár elemeként történő nyilvántartásba vételéről.

(5) Alaki vagy tartalmi hiányosságok esetén az ágazati szakbizottság a javaslattevőt hiánypótlására hívja fel. Ha a javaslattevő a hiánypótlásra való felhívásnak nem tesz eleget, vagy a hiányosság pótlásához szükséges idő figyelembevételével megállapított határidő meghosszabbítását sem kéri, az ágazati szakbizottság a javaslatot nem terjeszti a HB elé és erről a javaslattevőt értesíti.

(6) A hiánypótlásra való felhívás teljesítésének elmulasztását követően a javaslattevő ugyanazon nemzeti értéknek a megyei értéktárba történő felvételét ismételten kezdeményezheti.

(7) A HB dönt a javaslat szerinti nemzeti értéknek a megyei értéktárba való felvételéről, és arról a javaslattevőt értesíti.

7. A Magyar Értéktárban nyilvántartott kiemelkedő nemzeti értékek

12. § (1) A Htv. 8. §-a alapján kezdeményezett javaslatot a HB hivatalos honlapján közzétett nyomtatványon elektronikus úton vagy postai út esetén elektronikus adathordozón mellékelve kell benyújtani a HB titkársága részére.

(2) A Magyar Értéktárba történő felvételt kezdeményező javaslat a 8. § (4) bekezdés *a), c), d), f), h), i)* és *k)–n)* pontjaiban meghatározott adatokon és nyilatkozatokon kívül tartalmazza:

- a)* a Magyar Értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték megnevezését, szakterületi besorolását és a besorolás indokolását,
- b)* az indokolást a Magyar Értéktárba történő felvétel megalapozottságáról, kitérve a nemzeti érték országos jelentőségének bemutatására,
- c)* a Magyar Értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképét vagy audiovizuális dokumentációját, és
- d)* a Htv. 1. § (1) bekezdés *f)* pontjának való megfelelést alátámasztó dokumentumokat.

(3) A HB titkára a javaslatot a nemzeti érték 1. §-ban meghatározott kategóriájának megfelelő ágazati szakbizottsághoz utalja.

(4) Az ágazati szakbizottság megvizsgálja a javaslat Htv.-ben és az e rendeletben foglalt feltételeknek való megfelelését, és az annak való megfelelés alapján javaslatot

tesz a HB részére a javaslat szerinti nemzeti érték alkalmasságáról és a Magyar Értéktár elemeként történő nyilvántartásba vételéről.

(5) Alaki vagy tartalmi hiányosságok esetén az ágazati szakbizottság titkára a javaslattevőt hiánypótlására hívja fel. Ha a javaslattevő a hiánypótlásra való felhívásnak nem tesz eleget, vagy a hiányosság pótlásához szükséges idő figyelembevételével megállapított határidő meghosszabbítását sem kéri, az ágazati szakbizottság a javaslatot nem terjeszti a HB elé, és erről a javaslattevőt értesíti.

(6) Az ágazati szakbizottságok titkári feladatait a HB titkárságának munkatársai látják el.

(7) Az ágazati szakbizottság javaslatára a HB titkára szakértőt kérhet fel egyes, speciális szaktudást igénylő javaslatok véleményezéséhez.

(8) A felkért szakértő, illetve az ágazati szakbizottság titkári feladatait ellátó kormánytisztviselő díjazásban vagy személyi ösztönzési jellegű kifizetésben részesülhet.

(9) A hiánypótlásra való felhívás teljesítésének elmulasztását követően a javaslattevő ugyanazon nemzeti értéknek a Magyar Értéktárba történő felvételét ismételten kezdeményezheti.

(10) A javasolt nemzeti érték adatainak a Magyar Értéktárba való felvételéről, a javaslat módosításáról, kiegészítéséről vagy a javaslat elutasításáról a HB dönt, és arról a javaslattevőt írásban értesíti.

13. § A nemzeti értékek köréből kiemelkedő nemzeti értékke minősített értékről a nemzeti érték gondozója, vagy az ilyen terméket előállító magánszemély vagy vállalkozás kérelmére a HB igazolást bocsát ki a Magyar Értéktárba történő felvételről.

8. Nemzeti érték hungarikummá minősítése

14. § (1) A Magyar Értéktárban nyilvántartott valamely kiemelkedő nemzeti érték hungarikummá minősítésére vonatkozó javaslatot a HB hivatalos honlapján közzétett nyomtatványon, elektronikus úton vagy postai út esetén elektronikus adathordozón mellékelve kell benyújtani.

(2) A javaslat a 8. § (4) bekezdés *a), c), d), f), h), i)* és *k)–n)* pontjaiban meghatározott adatokon és nyilatkozatokon kívül tartalmazza:

- a)* a Hungarikumok Gyűjteményébe felvételre javasolt nemzeti érték adatait, megnevezését, szakterületi besorolását és a besorolás indokolását,
- b)* az indokolást a Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvétel megalapozottságáról, kitérve a nemzeti érték hazai és nemzetközi jelentőségének bemutatására,
- c)* a Hungarikumok Gyűjteményébe felvételre javasolt nemzeti érték fényképét vagy audiovizuális dokumentációját és
- d)* a Htv. 1. § (1) bekezdés *c)* pontjának való megfelelést alátámasztó dokumentumokat.

15. § (1) A HB titkára a javaslatot a nemzeti érték kategóriája szerinti ágazati szakbizottsághoz utalja.

(2) Az ágazati szakbizottság megvizsgálja a javaslat Htv.-ben és az e rendeletben foglalt feltételeknek való megfelelését, és annak való megfelelés alapján javaslatot tesz a HB részére a javaslat szerinti nemzeti érték Hungarikumok Gyűjteményébe történő bekerülésre.

(3) Alaki vagy tartalmi hiányosságok esetén az ágazati szakbizottság titkára a javaslattevőt a hiányok pótlására hívja fel. Ha a javaslattevő a hiánypótlásra való felhívásnak nem tesz eleget, vagy a hiányosság pótlásához szükséges idő figyelembevételével megállapított határidő meghosszabbítását sem kéri, az ágazati szakbizottság a javaslatot nem terjeszti a HB elé, és erről a javaslattevőt értesíti.

(4) A szakbizottság javaslatára a HB titkára szakértőt kérhet fel egyes, speciális szaktudást igénylő javaslatok véleményezéséhez.

(5) A felkért szakértő díjazásban vagy személyi ösztönzési jellegű kifizetésben részesülhet.

(6) A hiánypótlásra való felhívás teljesítésének elmulasztását követően a javaslattevő ugyanazon kiemelkedő nemzeti értéknek a Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvételét ismételten kezdeményezheti a kiegészített javaslat benyújtásával.

(7) A HB jogosult az összetartozó, egymáshoz kapcsolható nemzeti értékek felvételére vonatkozó javaslatok egy javaslatba történő összevonására és a javaslat címének megváltoztatására.

(8) A javasolt nemzeti érték adatainak a Hungarikumok Gyűjteményébe való felvételéről vagy a javaslat elutasításáról a HB dönt, és arról a javaslattevőt írásban értesíti.

16. § A Magyar Értéktárból hungarikummá minősített értékekről a nemzeti érték gondozója, vagy az ilyen terméket előállító magánszemély vagy vállalkozás kérelmére a HB elismerő oklevelet bocsát ki.

9. A nyilvántartás és a közzététel szabályai

17. § (1) A nemzeti értékek 8. § (2) és (4) bekezdésében foglalt adatait az 1. §-ban foglalt szakterületenkénti kategóriák szerint

a) az ágazati, a megyei, a tájegységi és a települési értéktárban, a Magyar Értéktárban, valamint a Hungarikumok Gyűjteményében kell,

b) a külhoni települési, a külhoni tájegységi, valamint a külhoni nemzetrész értéktárban lehet

nyilvántartani.

(2) Az uniós oltalom alatt álló nemzeti értékek és a nemzetközi elismerésben részesített nemzeti értékek esetében a nemzeti érték nevét, a nemzeti érték nyilvántartásáról rendelkező jogszabály számát és a nemzeti értéket nyilvántartó adatbázis megnevezését kell az 1. §-ban foglalt szakterületenkénti kategóriák szerint nyilvántartani.

18. § (1) A települési, a tájegységi, illetve a megyei értéktárban nyilvántartott nemzeti érték megnevezését a helyi önkormányzat az önkormányzat honlapján, a 10. § (4) bekezdése szerinti döntést követően, 8 napon belül közzéteszi.

(2) A külhoni nemzetrész értéktárban nyilvántartott nemzeti értékek megnevezését az adott külhoni nemzetrész értéktár saját honlapján közzéteheti.

(3) Az ágazati értéktárakban a 8. § (2) bekezdése szerint nyilvántartott, valamint az ágazati értéktárakba javaslat útján felvett nemzeti értékek megnevezését, a 10. § (4) bekezdése szerinti döntést követően az egyes ágazatokért felelős miniszterek az általuk vezetett minisztérium honlapján közzéteszik.

19. § A Magyar Értéktárban nyilvántartott kiemelkedő nemzeti értékek megnevezését a HB a nyilvántartásba vételt követő 8 napon belül a Htv. 17. § (1) bekezdés *d)* pontja szerinti honlapon közzéteszi.

20. § A Hungarikumok Gyűjteményben a 18. § (1) bekezdése szerint nyilvántartott hungarikumok megnevezését a HB a nyilvántartásba vételét követő 8 napon belül, a Htv. 17. § (2) bekezdés *d)* pontja szerint honlapon közzéteszi.

10. Záró rendelkezések

21. § Ez a rendelet a kihirdetését követő nyolcadik napon lép hatályba.

A 324/2020. (VII. 1.) Korm. rendeletben foglaltak alapján

**Javaslat a
„[nemzeti érték megnevezése¹]”
települési/tájegységi/ágazati²
értéktárba történő felvételéhez**

Készítette:

..... (név)

..... (aláírás)

..... (település, dátum)

(P. H.)

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név:
Levelezési cím:
Telefonszám:
E-mail cím:

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:³

☐ agrár- és élelmiszer-gazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☐ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

¹ Kérjük, adja meg a nemzeti érték pontos megnevezését.

² Kérjük, húzza alá a megfelelőt.

³ Egy szakterületenkénti kategória megjelölése lehetséges.

a szakterületi besorolás indokolása:

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

- igen, amely nemzetiség:⁴
- nem

4. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

5. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

amely értéktár neve:

- települési
- tájegységi
- ágazati

6. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

7. Indokolás az értéktárba történő felvétel mellett:

8. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

9. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés *m*) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció – ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is –, vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat
4. A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról

⁴ Kérjük, jelölje és nevezze meg, amennyiben magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó az érték.

A 324/2020. (VII. 1.) Korm. rendeletben foglaltak alapján

Javaslat a
„[nemzeti érték megnevezése]”¹
Magyar Értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

..... (név)

..... (aláírás)

..... (település, dátum)

(P. H.)

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név:

Levelezési cím:

Telefonszám:

E-mail cím:

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:²

☐ agrár- és élelmiszer-gazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☐ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

¹ Kérjük, adja meg a nemzeti érték pontos megnevezését.

² Egy szakterületenkénti kategória megjelölése lehetséges.

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

- igen, amely nemzetiség:³
- nem

4. A nemzeti értéket tartalmazó megyei/ágazati/külhoni nemzetrész értéktár megnevezése és a felvétel dátuma:

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

6. Indokolás a Magyar Értéktárba történő felvétel mellett, kitérve a nemzeti érték országos jelentőségének bemutatására:

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. A Magyar Értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés *f*) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció – ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is –, vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat
4. A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról
5. A nemzeti érték felvételéről a 4. pontban megjelölt értéktárba felvevő döntés másolata

³ Kérjük, jelölje és nevezze meg, amennyiben magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó az érték.

A 324/2020. (VII. 1.) Korm. rendeletben foglaltak alapján

Javaslat a
„[nemzeti érték megnevezése¹]”
Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvételéhez

Készítette:

..... (név)

..... (aláírás)

..... (település, dátum)

(P. H.)

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név:

Levelezési cím:

Telefonszám:

E-mail-cím:

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:²

agrár- és élelmiszer-gazdaság

egészség és életmód

épített környezet

ipari és műszaki megoldások

kulturális örökség

sport

természeti környezet

turizmus

¹ Kérjük, adja meg a nemzeti érték pontos megnevezését.

² Egy szakterületenkénti kategória megjelölése lehetséges.

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

- igen, amely nemzetiség:³
- nem

4. A nemzeti értéket tartalmazó értéktár megnevezése és a felvétel dátuma:

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

6. Indokolás a Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvétel mellett, kitérve a nemzeti érték hazai és nemzetközi jelentőségének bemutatására:

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. A Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvételre javasolt kiemelkedő nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés c) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok
3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció – ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is –, vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat
4. A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról

³ Kérjük, jelölje és nevezze meg, amennyiben magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó az érték.

A 324/2020. (VII. 1.) Korm. rendeletben foglaltak alapján

Javaslat a
„[nemzeti érték megnevezése¹]”
[külhoni települési/külhoni tájegységi/külhoni nemzetrész]²
értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

..... (név)

..... (aláírás)

..... (település, dátum)

(P. H.)

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név:
Levelezési cím:
Telefonszám:
E-mail-cím:

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:³

☐ agrár- és élelmiszer-gazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☐ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

¹ Kérjük, adja meg a nemzeti érték pontos megnevezését.

² Kérjük, húzza alá a megfelelőt.

³ Egy szakterületenkénti kategória megjelölése lehetséges.

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:
4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:
 - külhoni települési amely külhoni tájegységi külhoni nemzetrészt
 - értéktár neve:
5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása:
6. Indokolás az értéktárba történő felvétel mellett:
7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):
8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés *m*) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció – ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is –, vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat
4. A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról

A 324/2020. (VII. 1.) Korm. rendeletben foglaltak alapján

Javaslat a
„[nemzeti érték megnevezése¹]”
települési/tájegységi/ágazati²
értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

..... (név)

..... (aláírás)

..... (település, dátum)

(P. H.)

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név:
Levelezési cím:
Telefonszám:
E-mail-cím:

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:³

☐ agrár- és élelmiszer-gazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☐ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	
4. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

¹ Kérjük, adja meg a nemzeti érték pontos megnevezését.

² Kérjük, húzza alá a megfelelőt.

³ Egy szakterületenkénti kategória megjelölése lehetséges.

5. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

- települési amely tájegységi ágazati
- értéktár neve:

6. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

7. Indokolás az értéktárba történő felvétel mellett:

8. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

9. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés *m*) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció – ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is –, vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat
4. A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról

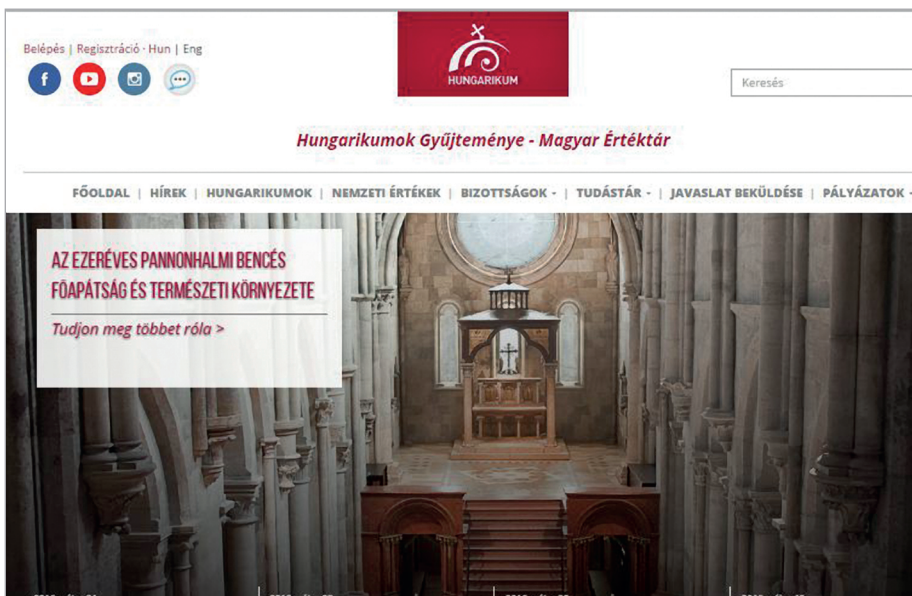
A formanyomtatványok II. 2. pontjának szakterületenkénti kategóriáinak meghatározása

Kérjük, csak egy kategóriát jelöljön meg, amely a leginkább jellemző az adott értékre:

- a) agrár- és élelmiszer-gazdaság: az agrárium szellemi termékei és tárgyi javai – beleértve az erdészet, halászat, vadászat és állategészségügy területét –, különösen a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek, a borászat, továbbá az állat- és növényfajták;
- b) egészség és életmód: a tudományos és népi megelőzés és gyógyászat, természetgyógyászat szellemi termékei és tárgyi javai, különösen a gyógyszerek, gyógynövények, gyógyhatású készítmények, gyógyvíz- és fürdőkultúra;
- c) épített környezet: a környezet tudatos építési munka eredményeként létrehozott, illetve elhatárolt épített (mesterséges) része, amely elsődlegesen az egyéni és közösségi lét feltételeinek megteremtését szolgálja; valamint az embert körülvevő környezet fenntartásához kapcsolódó szellemi termékek;
- d) ipari és műszaki megoldások: az ipari termelés – beleértve a kézműipart, kézművességet is – szellemi termékei és tárgyi javai, különösen az egyes technológiák, technikák, berendezés-, gép- és műszergyártás, műszaki eszközökkel végzett személy- és áruszállítás;
- e) kulturális örökség: a kulturális örökség szellemi és tárgyi javai, különösen az irodalom, a tudomány, a népművészet és népi kézművesség, néprajz, filmművészet, iparművészet, képzőművészet, táncművészet és zeneművészet; továbbá a védett ingatlan értékei, különösen a nemzeti vagyon körébe tartozó, kiemelkedő értékű műemlékek és régészeti lelőhelyek, nemzeti és történelmi emlékhelyek, világörökségi helyszínek;
- f) sport: a fizikai erőnlét és a szellemi teljesítőképesség megtartását, fejlesztését szolgáló, a szabadidő eltöltéseként kötetlenül vagy szervezett formában, illetve versenyszerűen végzett testedzés vagy szellemi sportágban kifejtett tevékenység, különösen a sportolói életművek és csúcsteljesítmények;
- g) természeti környezet: az ember természetes környezetének tárgyi javai, különösen a fizikai és biológiai képződmények vagy képződménycsoportok, geológiai és geomorfológiai képződmények, természeti tájak, természeti területek, életközösségek és ökológiai rendszerek; valamint az embert körülvevő környezet fenntartásához kapcsolódó szellemi termékek;
- h) turizmus és vendéglátás: a turizmus és a vendéglátás szellemi termékei és tárgyi javai, különösen a turisztikai attrakciók, szolgáltatások, a vendéglátó-ipari termékek, valamint a vendéglátás körébe tartozó étel- és italkészítési eljárások.

Vákát

Hungarikumokkal kapcsolatos hasznos online felületek

www.hungarikum.hu

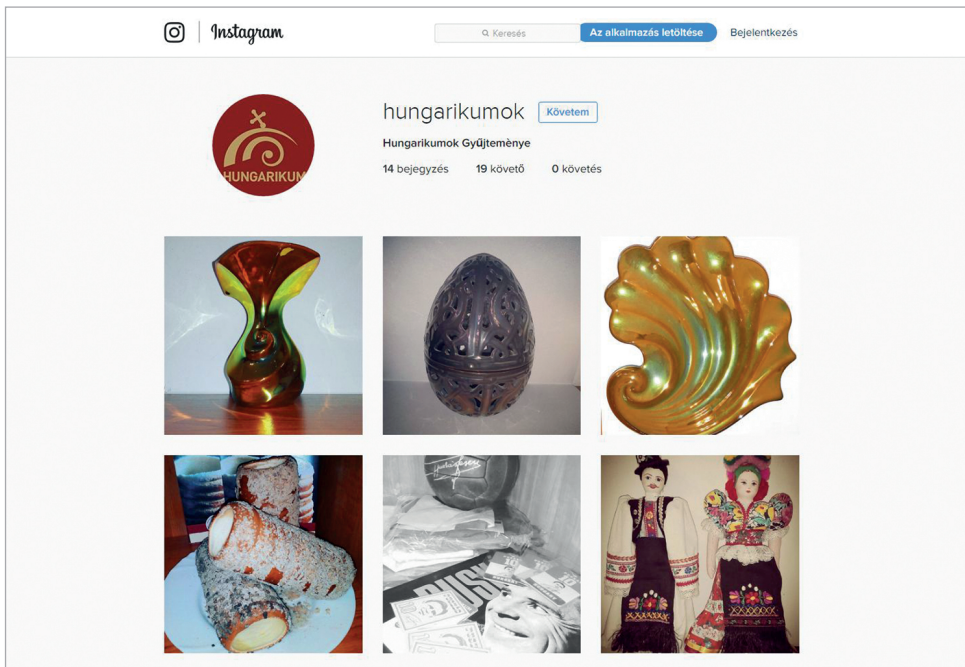
A Hungarikumok Gyűjteményét és a Magyar Értéktár elemeit bemutató honlapon a nemzeti értékekkel kapcsolatos friss hírek, eseményajánlók, aktualitások olvashatók.

facebook.com/hungarikumokgyujtemenye

Hasznos online felületek

A Hungarikumok Gyűjteménye Facebook-oldala számos érdekességgel, programajánlóval.

www.instagram.com/hungarikumok_hivatalos/

A hungarikumok sem maradhatnak le az Instagramról. A képmegosztó felületen gyönyörű fotók böngészése közben ismerheti meg a magyarság csúcsteljesítményeit.

Aki megismeri, megszereti és védi hazáját, beleértve szülőföldjének természeti, gazdasági, társadalmi és kulturális értékeit, az kreatív személyiséggé válik, vessse az élet a Föld bármely tájára is. Magyar agykutatók mutatták ki Freund Tamás irányításával, hogy a szülőföldünkhöz köthető ismereteket tudatalattink úgy értékeli, mint a tudatba való beégetésre méltó tudást, feltéve, ha azt interaktívan, érzelmeket kiváltó motivációval szerezzük meg. A tudás a tudatban rögzített építőkockákból áll, és hasonlít a legózáshoz: akinek kevés építőeleme van, szerény formákat tud építeni; akinek sok, az szabad utat engedhet fantáziájának.

A magyar irodalom, a magyar előadó- és képzőművészet, a magyar sport, a magyar konyha, a régi és új keletű magyar hagyományok, a magyar történelem és a magyar táj ismerete egyúttal hazaszeretetünk és nemzetállami létünk tartóoszlopa.

Ez a könyv a magyar felsőoktatásban elsőként próbálja meg összefoglalni és értékelni a magyarságtudat fenntartásának módjait a közigazgatás szemszögéből.

9 789635 312900